DOKUMENTUMOK

A MAGYAR PÁRTTÖRTÉNET TANULMÁNYOZÁSÁHOZ

III.

1919 augusztusától 1929 őszéig

SZIKRA

SZIKRA

MAGYAR MUNKÁSMOZGALMI INTÉZET

DOKUMENTUMOK

A MAGYAR PÁRTTÖRTÉNET TANULMÁNYOZÁSÁHOZ

III.

1919 augusztusától 1929 őszéig

SZIKRA

BUDAPEST 1954

Felelős kiadó a Szikra Könyvkiadó vezérigazgatója

I. AZ ELLENFORRADALOM HATALOMRAKERÜLÉSÉTŐL A HORTHY-RENDSZER VISZONYLAGOS MEGSZILÁRDULÁSÁIG

1919 augusztus — 1924 június

1. A SZOCIÁLDEMOKRATA PEIDL-KORMÁNY VISSZAÁLLÍTJA A KAPITALISTA RENDSZERT

a) *A Tanácsköztársaság idején letartóztatott ellenforradalmárok szabadonbocsátásáról szóló rendelet*

1919 augusztus 2

1. §. A bűnvádi eljárás, amely a folyó évi március hó 21. és augusztus hó 2. napja között eltelt idő alatt elkövetett politikai természetű cselekmény miatt indult meg, megszüntetendő.

Az ilyen cselekmények miatt előzetes letartóztatásban lévőket szabadlábra kell helyezni.

2. §. Ha a fent megjelölt cselekmény miatt már büntető ítéletet hoztak, a büntetés elengedtetik, és az ítélethez fűződő minden jogkövetkezmény elenyészik.

3. §. Azokat a politikai foglyokat, akik őrizetben vannak anélkül, hogy ellenük bűnvádi eljárás indult volna meg, szabadlábra kell helyezni.

4. §. E rendelet végrehajtásával a minisztertanács az igazságügyminisztert bízza meg.

Peidl s. k.
miniszterelnök

Hivatalos Közlöny, 1919 augusztus 3.

---

b) *Rendelet a Tanácsköztársaság idején köztulajdonba vett ipari és kereskedelmi üzemek tőkés tulajdonba való visszajuttatásáról*

1919 augusztus 6.

1. §. A magántulajdon joga, mindazon ipari és kereskedelmi üzemek tekintetében, amelyek 1919. évi március hó 21-én magánjogi személyek-

nek tulajdonában voltak és amelyeket az említett időpont óta köztulajdonba vettek, helyreáll.

A rendelkezés joga az üzemi helyiségek, továbbá az üzem meglévő tartozékai tekintetében az előbbi bekezdésben rendelkezésre jogosultra visszaszáll.

2. §. Megszűnik mindazoknak a felhatalmazásoknak, továbbá már tényleg bekövetkezett közhatalmi korlátozásoknak joghatálya, amelyek az első bekezdésben megjelölt időpont óta a jelen rendelet életbeléptéig ipari vagy kereskedelmi vállalatoknak vagy üzemeknek, ezek tartozékainak igénybevételére, pénzügyi ellenőrzés alá vagy köztulajdonba vételére, felszámoltatására, megszüntetésére vagy közhatalmi kezelésbe való vételére, átruházására vagy újabb ily vállalatok vagy üzemek létesítésére vagy ennek tilalmazására vonatkozólag hozattak . . .*

5. §. Az 1919. évi március 21 óta a szociális termelés szolgálatába állított hatósági szervezet (termelőbiztos, szakszervezeti megbízott, munkásellenőrző tanács, helyi és kerületi ipari és termelési tanács, kerületi gazdasági biztos) a jelen rendelet életbeléptével megszűnik . . .

6. §. A jelen rendelet azonnal hatályba lép.

Dovcsák Antal s. k.
ipar- és kereskedelemügyi miniszter

Peidl Gyula s. k.
miniszterelnök

Hivatalos Közlöny, 1919 augusztus 7.

---

2. „SZÜNETELJEN MOST AZ OSZTÁLYHARC!" — AZ ÚJJÁALAKULT SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT ELSŐ RÖPLAPJA

1919 szeptember 10

Censurat Postul Budapesta Anul
1919 Luna IX. Ziua 10. Avram**

Munkások! Polgárok!

Mi lesz, ha a borzalmas vörös terror*** után a még borzalmasabb fehér terror tovább folytatódik?

---

* A 3. és 4. §. hatályon kívül helyezi azokat a Tanácsköztársaság idején kiadott rendeleteket, amelyek egyes áruk forgalmát és egyes bankügyletek lebonyolítását szabták meg.

** A román megszálló hatóságok minden nyomtatásban megjelent anyagot cenzúráztak. A szociáldemokrata pártnak ezt a röpiratát, mely az osztályharc beszüntetésére hívja fel a dolgozókat, természetesen engedélyezték.

*** A Tanácsköztársaság leverésében és a kapitalizmus visszaállításában az ellenforradalmi rendszert kiszolgáló szociáldemokrata árulók átvették az ellenforradalom terminológiáját a Tanácsköztársaságot illetően, s így is igyekeztek annak emlékét befeketíteni a magyar dolgozó nép előtt.

Ez lesz:

1. Az ország népe elcsügged és végképpen elveszti a jobb jövőbe vetett reménységét. A munkakedv és vállalkozó szellem végképpen elsorvad. A legjobb produktív erők — mihelyt csak lehet — kivándorolnak. Az ország teljesen koldusbotra jut és anyagi kötelezettségeinek nem lesz képes eleget tenni sem befelé, sem kifelé.

2. Az antant és különösen a szomszéd népek arra a meggyőződésre fognak jutni, hogy ez az ország önálló állami létre többé nem képes, a békének és nyugalomnak állandó veszedelme. És természetesen ehhez mérten fognak hazánkkal bánni.

Munkások! Polgárok!

... Szüneteljen most az osztályharc, némuljon el minden faji, nemzeti és felekezeti ellentét. A destruktív koalícióval szemben alakuljon meg az állam újrafelépítését és fenntartását kívánó elemek koalíciója, alakuljon meg az általános kiengesztelődés, a békés termelés és jóvátevés híveinek szolidáris egyesülése.

Ami ellentét van közöttünk, azt elintézhetjük később!
Előbb mentsük meg az országot!

*A Magyarországi Szociáldemokrata Párt**

MMI Archivum. Röpiratgyüjtemény. III. 2/1919/IX/2554.

---

3. HAMBURGER JENŐ CIKKE A „PROLETÁR"-BAN A SOMOGYMEGYEI FORRADALMÁROK MÁRTÍRHALÁLÁRÓL

A diktatúra egyik legerősebb, legkeményebb vármegyéje Somogy. Ipari munkássága nem nagy, de a leglendületesebb, legnagyobb tömegű harcos földmunkássága van. Már a Károlyi-időkben elzavarják a főispánt és a direktórium veszi kezébe az egész vármegyét. Néhány ember, alig 15, pár hét alatt szocializálja az egész vármegye nagybirtokait, nemcsak *jogilag*, nemcsak *névlegesen*, hanem *ténylegesen* a proletariátus köztulajdonába veszi a termelőszövetkezeteket; a diktatúra alatt kíméletlenül *elzavarja a földbirtokosokat, mintaszerű proletárközigazgatást* szervez meg az ellenforradalmi elemek teljes kikapcsolásával, s amikor ellenforradalmár népbiztosok szabotálják Budapesten a fogyasztás, az elosztás szerveinek szocialista szellemben való megcsinálását, ... akkor a somogyi proletariátus a saját kezdeményezéséből mintaszerűen megcsinálta a *proletariátus gazdasági szerveit.* Szervezte a *termelést, kiépítette*

* A Magyarországi Szociáldemokrata Párt az 1919 augusztus 24-én megtartott pártértekezleten alakult újjá. A párt munkája a régi (Tanácsköztársaság előtti) programm és szervezeti szabályzat alapján indult meg.

a fogyasztás, az elosztás szerveit, kirúgta a közellátási népbiztosság élősdi svindlereit, *megcsinálta — az egyetlen megye, amely megcsinálta — a kerületi népgazdasági tanácsot* és szállította a magacsinálta gazdasági vérkeringés segítségével az élelmiszert, állatot Budapestnek . . .

Csak természetes, hogy a diktatúra bukása után a bosszút lihegő fehér uralom itt, Somogyban végezte a legrémesebb pusztításokat. Nincs a megyének olyan járása, ahol 30—40 embert, javarészt parasztí sorból kinőtt szovjetfunkcionáriust ki ne végeztek volna. E mártírok legnagyobb része a somogyi ezerholdakon felnőtt névtelen proletár volt, akik a régi szociáldemokrata munkásmozgalomban vajmi kevés szerepet játszottak, akiket azonban a forradalmi idők csiholtak elő a somogyi televényföldből, s akiknek életéről, sorsáról, kegyetlen megkínoztatásáról, haláláról máris naiv balladák, népies legendák szállnak szájról-szájra.

A sokszáz mártírhalált halt somogyi névtelen közül különösen megemlítendő *Latinka Sándor*.

Egyszerű, vézna, szerény, puritánkülsejű tanárember. A háború alatt antimilitarista propagandát csinál s a leszerelés után, otthagyva foglalkozását, gyalog nekivág a somogyi rónáknak s amerre jár, nyomában nőnek a szocialista földmunkásszervezetek. Képzett szocialista, Olaszországban járt, tanulmányozta az ottani földmunkásszövetkezeteket. Azonban nemcsak a tudomány fegyvereivel hadakozott, hanem belevitte az agitációba az apostolok fáradhatatlanságát, türelmét, szeretetét, a forradalmár szívósságát, keménységét, meggyőződöttségét, halálmegvetését és fanatizmusát.

A földművesproletárság bajait, fájdalmát, észjárását nálánál senki jobban nem ismerte. Beszédei egyszerűek, cikornyanélkül valók, tárgyhoz szólók és meggyőzőek voltak. A parasztság, cselédség bálványozta. A parasztfogó demagógiától undorodott. Ítélete gyors és biztos volt, cselekedeteiben higgadt, megfontolt, meggyőződésében kemény, megingathatatlan, a proletárság érdekeinek védelmében a végső konzekvenciákig eljutó, könyörtelen.

Személyi, egyéni ambíciók nem vezették. Puritánsága, személyes példaadása mindenkire, aki környezetében volt, buzdítólag hatott. A diktatúra alatt többször meghívást kapott magasabb és nagyobb hatáskörű állásra. Ezzel hárította el magától szerényen mindig a meghívást: „Pesten több kommunista elvtárs van, itt a végeken is kell az egész ember." És maradt Kaposban, szervezett egy „Latinka-századot", amely kérlelhetetlen szigorúsággal taposott el a Dunántúl déli részében minden ellenforradalmi megmozdulást. Mintaszerűen szervezte meg a vármegye proletárközigazgatását, kiépítette a Tanácskormány gazdasági szerveit s az ő érdeme legfőképpen, hogy a diktatúra legelső vármegyéje Somogy volt.

Megkínoztatásában, mártírhalálában is kemény és következetes maradt. Mikor a gyilkos, részeg latrok félholtra verten kihurcolták a nádasdi erdőben lévő lövőtérre, megásatták vele a sírját, odakötötték egy céltáblához, akkor is büszkén vallotta magát kommunistának. Amint a somogyi nóta mondja róla:

„Állt egyenest, mint a nyárfa,
Megsiratja sokszáz árva."

Tóth Lajos nyomdászmunkás. Régi munkásmozgalmi ember, aki azonban időben levetkőzte magáról a szakszervezeti bürokrácia minden nyűgét és testestől-lelkestől a proletárforradalom szolgálatába állott. Tagja volt az első somogyi direktóriumnak. Elszánt, sokszor a vakmerőségig bátor vezére a somogyi proletariátusnak. A szovjetkongresszus idején* valamennyi kaposvári vezetőember fent volt Pesten. A vezetőemberek távollétét az ellenforradalmi csőcselék arra használta fel, hogy megostromolta az amúgyis ellenséges kisgazdák segélyével (nagyatádi Szabó István és Novák János hívei) a Munkásotthont. Tóth Lajos a veszély legsúlyosabb pillanatában érkezett haza. Keresztültörte magát a tömegen. Rohant telefonálni katonaságért. A tömeg utána. Egy téglásmester kivált a tömegből és el akarta vágni a telefondrótot.

„Ha a telefondróthoz hozzányúl..." — figyelmezteti Tóth. A figyelmeztetés nem használt és a téglásmester holtan bukott le a padlóra.

A tömeg megijuhászodott és eloszlott. Ez volt az első és utolsó ellenforradalmi megmozdulás Kaposban.

A diktatúra bukása előtt vagy két héttel jártam utoljára Kaposban. Szegény Tóth Lajos nagyon fáradt, megviselt, kimerült volt. Szabadságra szeretett volna menni. „Nagyon meggyűrődtem — mondotta — egy kissé kivasaltatom magam." Lebeszéltem, nem engedtem. Belátta, hogy exponált embereknek ínszakadásig a helyükön kell maradni. Maradt egész addig, míg a szemeit ki nem szúrták, a csontjait, minden porcikáját porrá nem törték, míg részeg tisztek éjnek idején le nem mészárolták.

Szalma István paraszti sorból származó nyomdászmunkás. Nem tudott a városi élettel megbékélni, visszavágyott a röghöz, amelytől kora ifjúságában elszakadt. Párttitkár volt. Ragyogó népszónok, éles, csipkedő, vesékbe vágó szarkazmussal, játszi humorral tarkította beszédeit. Heteken keresztül a megyét járta, s ahol kissé groteszk figurája megjelent, ahol éles, gúnyos hangja belesivított a levegőbe, ott a forradalom s a diktatúra ügye a tömegek szemében természetesnek, magától értetődőnek tűnt fel. Organizátori tevékenysége mintaszerű volt. Többi osztályostársával együtt, megcsonkítva ő is ott pihen magaásta sírban a nádasdi erdőben.

Legendás alakja a somogyi parasztságnak *Farkas János*... Oroszországot járt gazdatiszt volt. Gazdatiszti állást nem vállalt. Az igali járás politikai megbízottja volt. Amint a járásban mondták: „a szegények főbírója". Ismervén fajtáját, a gazdatiszteket, dzsentrit, földbirtokosokat szenvedelmesen gyűlölte. Egész nap a falukat járta, künn a mezőkön, munkaközben vagy pihenőidőben minden aktagyártás nélkül, személyesen osztott igazságot. Hivatalos órákat csak este 8 óra

* 1919 június 14-től 23-ig tartott a Tanácsok Országos Kongresszusa. [Lásd Dokumentumok a magyar párttörténet tanulmányozásához. 2. köt. Szikra 1954. 182—183. old.]

után tartott, amint mondotta, azért, mert a diktatúrában mindenkinek kétszeresen kell kihasználni az idejét a munkára. Az urak s a vagyonos parasztság reszketett tőle, a szegénység bálványozta, s csak így volt lehetséges, hogy járásában minden karhatalom igénybevétele nélkül, önkéntesen beszolgáltatták a kivetett gabonamennyiséget s minden zokszó nélkül felszállították hiánytalanul Budapestre az állatállomány 5 százalékát. Egész ember volt, a lelke mélyéig meggyőződött kommunista.

Mivel a fehérek maguk közül való renegátnak tartották, különös kegyetlenséggel végeztek vele. Részeg, duhaj tisztek reggeli pitymalatkor a lövőtér céltáblájához kikötötték, pezsgőt bontottak, áldomást ittak s fogadást kötöttek, 200 lépés távolságról ki tudja a szemét kilőni.

Levin Samu a somogyiak pénzügyi és gazdasági szakértője volt. Meglátása, koncepciója az átlagos méreteket messze túlhaladta. Előkelő, jól jövedelmező, biztos exisztenciát nyujtó állását már a diktatúra előtt otthagyta s képzettségét, tudását, minden erejét a munkásmozgalom szolgálatába állította. Mikor a Károlyi-kormány a termelőszövetkezet ellen döntő hadjáratot indított, s mikor a somogyiak pénz híján nem tudták a többmillióra rúgó napszámbéreket kifizetni, s már-már úgy látszott, hogy a cselédség soraiban emiatt egyenetlenség támad, Levin tüneményes hozzáértéssel intézte az ügyeket ... A diktatúra alatt tevékenysége a gazdasági élet minden terére kiterjedt. Anyaghivatalokat állított fel, erdőket irtatott, a megye minden járásában megszervezte, megcsinálta az ipari elosztó szerveket, a vasútállomásokon felállította a terménygyüjtő raktárakat, az Alföldről földmunkásokat telepített, centralizálta, szabályozta a malomipari termelést, lefektette a szocializált birtokok (650 000 holdnak, 270 termelőszövetkezetnek) központi könyvvezetésének alapelveit. Mindenütt komoly, elsőrangú, megbízható munkát végzett. A diktatúra bukása előtt Fejér megye gazdasági organizációján dolgozott. A bukáskor hazament — amint ő hívta pátriáját — Somogyországba. Az orgyilkos banda lefogta és lemészárolta igen nagy veszteségére és kárára az eljövendő forradalomnak.

Simon József parasztproletárok gyermeke, marcali káplán. Alig 30 éves, mindenki „Simon atyának" hívja. Lángoló fanatizmusú, szélső „vörös kommunista".

A reverendából nem vetkőzött ki, mert — mint mondotta — „csuhában akarom hirdetni a kommunizmussal valóra váló krisztusi igéket". Nem házasodott meg, mert nem akarta, hogy „keshedt püspökök, parázna plébánosok" azt mondhassák róla, hogy nem meggyőződésből, hanem földi hiúságokért lett kommunista. A veszprémi püspök megdorgálja, maga elé rendeli. Simon atya nem megy, de megüzeni a püspöknek: „Nincs szükségem püspöki penitenciára. Én a Krisztus igaz igéit hirdetem, a hidakat felégettem magam mögött. Ha nem sikerül letörnünk a hazug egyházat, tétessen máglyára!"

Mikor a Prónay-tisztek éjnek idején bevonultak Marcaliba, legelső dolguk volt Simon atyával végezni. Elfogták Rumi István plébános közreműködésével, s a szó szoros értelmében darabokra vagdosták 29 társával együtt.

Marcalikörnyéki cselédek, napszámosok, szikár zsellérek hittel vallják, váltig hiszik, hogy Simon atya nem halt meg, csak elbujdosott. Várják, hogy a leszámolásra megérkezik.

*

A névtelen somogyi hősök és mártírhalált halt kommunisták közül meg kell gyujtani az emlékezés fáklyáját még *Somogyi József* tabi, *Dohány* böhönyei és *Kovács Zsirka József* marcali párttitkárok sírja felett. Valamennyi lelkes, fanatikus, becsületes harcosa volt a proletárforradalomnak...

Fehér tiszti bandák — *félvén a parasztságtól* — éjnek idején rohanták meg az alvó falvakat és hurcolták el az áldozatokat... *Az áldozatok 90 százaléka nemcsak hogy keresztény, hanem legnagyobbrészt nem is ipari munkás, hanem zsellér, cselédsorból származó parasztproletár.*

Esztendeje múlt, hogy a magyar proletárdiktatúra elbukott. A keresztrefeszített új Dózsa Györgyök jeltelen sírján alig nőtt ki még a kakukfű. S a somogyi mezőkön, nádasdi erdőben, kopasz tarlókon, éjszakai, őszi viharokban kísértetek járnak. Mágnáspaloták, főúri kastélyok tornácán megjelenik a Latinka, a Tóth, a Szalma a „szegények bírája", a „szegények papja" és a sokszáz mártír véres árnya. És siheder legények, hamvas leányzók ajkán felhangzik a sokstrófás, szomorú, vágyakozó nóta:

„Egerszegi börtönajtó hasadj meg!...
Kommunisták mikor szabadultok meg?!..."

Ma még csak nótával hívják a Latinkákat! Holnap az új Dózsák új népe cséphadaróra, kaszára, kapára kelvén elindul, mint a förgeteg s sarkostul szakítja ki a börtönajtókat!...

Proletár, 1920 szeptember 16. I. évf. 12. sz. 19—20. old. [Hamburger Jenő: A kaposiak.]
A *Proletár* a Kommunisták Magyarországi Pártjának Bécsben megjelenő hivatalos lapja volt. Megjelent 1920 június 30—1922 január 26 között.

---

4. A „SZAKSZERVEZETI ÉRTESÍTŐ" CIKKE LELEPLEZI A KERESZTÉNYSZOCIALISTÁK MUNKÁSELLENES MANŐVEREIT

A magyar munkásságot szomorú napok érték. Hasonló gazdasági válság, mint a mostani, nem volt még Magyarországon. Munkahiány miatt nyomorognak százezren. Az ipar és kereskedelem teljesen pang. Élelmiszerek volnának, de ezeket, hallatlan magas áraik miatt, a tömegek nem élvezhetik. Drágaság volt az egész háború alatt, de az uzsora csak most üli igazán orgiáit. Hova vezet ez? — kérdik kétségbeesetten mindazok, akik eddig dolgoztak és ismét csak dolgozni szeretnének. A munkásság segítséget, munkát vár az illetékes tényezőktől és ehelyett hangzatos ígéreteket kap. Hivogatják őket mindenfelé. Minduntalan olvashatunk falragaszokat, amelyek tartalma a munkássághoz szól. Hol egyik-másik miniszter, hol a kereszténysszocialista párt, hol az

egyedül üdvözítő hazafiak, az ébredők és más országboldogítók hivogatják. E hivogató szavak után ítélve, soha annyi jóbarátja nem volt a magyar munkásságnak, mint mostanában, de a tetteket nézve megállapítható, hogy cinikusabb módon még nem károsították a munkásságot, mint ezt a kereszténységszocialista Friedrich-kormány tette.

Nézzük csak, mi történt az utolsó hetekben? A munkásbarát kereszténységszocialista kormány első cselekedete volt, hogy a munkanélkülisegélyt megszüntette*. De ez nem volt elég, a pénz értékét is leszállította 20%-ra, úgyhogy azok, akik megtakarítottak egy kis pénzt, most, miután munkájuk nincs, nyomorognak. De még ez sem volt elég: a „bolsevizmus kiirtása" cím alatt ezrével fogták el és kínozták az ártatlan munkásokat. Ezek tények, amelyeket a leghangzatosabb tartalmú falragaszok és legszebb ígéretek sem képesek megcáfolni.

Lehetséges, hogy a tisztviselők egy része, amely mindig a politikai konjunktúrákhoz alkalmazkodott, csatlakozik az új országboldogítók pártjához, de az ipari munkásság nem ül fel semmiféle mézes-mázos ígérgetésnek, annál kevésbbé, mert ismerik a jómadarakat, tudják, hogy a különböző új alakulatok végeredményben csak a reakciót és a kapitalizmust szolgálják.

Még a régi, háború előtti időkből tudják, hogy valahányszor nagyobb falat kenyérért küzdöttek a munkások, mindig ott állottak a sárgák, meg a keresztesek, akik igyekeztek a küzdőket hátbatámadni és a jobb munkafeltételeket lehetetlenné tenni. Hát ezekhez legyen a munkásoknak bizalmuk? Nem! Akik százezreket a nyomorba taszítanak, akik ártatlan embereket kínoztatnak, azok elvesztették a jogosultságot arra, hogy kereszténységi szeretetről beszéljenek. Ezek csak ügynökei a kapitalizmusnak és ellenségei a dolgozóknak.

A szervezett munkásságot a saját gazdasági küzdelmei edzették és győzték meg arról, hogy az ő baján csak önmaga tud segíteni. A faji és felekezeti gyűlölködés csak a reakció szekerét tolja és csak a tudatlanok ülnek fel az ily irányú agitációnak...

A kereszténységszociálisok Magyarországon sohasem tudtak erősödni, mert üres jelszavakon kívül semmit sem hoztak az ipari munkásoknak. Sőt, ellenkezőleg, a kereszténységszocialista lapok állandóan a szakszervezetek ellen izgattak és mindazokat, akik a munkásokért igazán és önfeláldozással küzdöttek, állandóan denunciálták. Ilyen körülmények közt csak természetes, hogy a munkások csak megvetéssel fogadják az új alakulatokat és az ezek szolgálatában álló munkásboldogítókat.

Szakszervezeti Értesítő, 1919 október 1. 17. sz. 121. old. [Új munkásboldogítók.]
A lap a magyarországi Szakszervezeti Tanács hivatalos közlönye.

---

* A Friedrich-kormány 1919 augusztus 7-én hozott határozatot a Tanácsköztársaság idején fizetett munkanélküli- és szénsegély megszüntetéséről. [Lásd Az ellenforradalom hatalomrajutása és rémuralma Magyarországon 1919—1921. 145. old.]

5. SZEMTANÚ ELBESZÉLÉSE A HORTHY-BANDITÁK SIÓFOKI VÉRENGZÉSEIRŐL

... Alig hihetők ezek a részletek, és amikor előttünk állott Hayden István, a fehér terroristák siófoki foglára, aki a keddről szerdára virradó éjszaka saját kivégzése elől szökött meg Siófokról, és előadta személyes meggyőződésén alapuló tapasztalatait, ha nem lettek volna nála igazoló okmányai és előadását nem erősítette volna meg felesége, aki vele együtt megjelent nálunk, alig tudtunk volna hitelt adni szavainak, amelyekkel a fehér gárda véres szörnyűségekkel teli bűntényeit elmondta. Azonban hadd beszéljen Hayden István ...

„A háború alatt a 8. honvédhuszároknál szolgáltam mint őrmester. A háború utolsó esztendejében a katonai rendőrséghez kerültem és mint bűnügyi nyomozó a Keleti-pályaudvaron tettem szolgálatot. A Károlyi-kormány alatt az államrendőrséghez vettek fel a bűnügyi nyomozó osztályba mint detektívet, és mint ilyen, soha semmiféle politikai természetű ügyben nem jártam el. Amikor a proletárdiktatúrát kikiáltották és az egész rendőrséget feloszlatták, engem is elbocsátottak a szolgálatból. Mint több volt detektívtársam, én is kérvénnyel fordultam a Vörös Őrség parancsnokságához, hogy újra alkalmazzanak, de onnan azt a választ kaptam, hogy minden hely be van töltve, de előjegyzésbe vettek ... Soha semmiféle vonatkozásom nem volt a proletárdiktatúrával.

Amikor a fehérek Siófokra jöttek, azonnal jelentkeztem náluk, előadva az itt elmondottakat. A fehérek azonnal letartóztattak. Másfél napig tartott, amíg a feleségem Budapestről elhozta az igazolványaimat, a fehér terroristák fogdájában tartottak fogva. A cellában, amelyben tartózkodtam egy éjszakán keresztül, a falon, sorjában, nyolc akasztott ember lógott.

A földön pedig egy 32 sebbel megölt ember hevert. Hayden István neje közbeszólt:

— Amikor a századostól férjemért mentem, majd elájultam a szörnyűségtől, amikor ott láttam az akasztott embereket. A férjem egész testében reszketett, úgy odavolt.

Hayden István folytatta:

— A fogságból szabadon engedtek, de azért nem eresztettek el. Mint a fogház kulcsárát, beosztottak a siófoki rendőrséghez. Az összes foglyokat nekem adták át. Az őrzésemre bíztak egy éjjel 47 embert, akiket Veszprémből és Balatonfüredről hoztak. Ez augusztus vége felé volt. Az augusztus 26-ról 27-re, szombatról vasárnapra virradó éjszaka 2 órakor Freisberger százados azzal jött hozzám, hogy a foglyok közül 42-t elvisz. Tartottam magam a parancshoz és írásbeli utasítást kértem.

— Fogd be a pofád — felelték nekem a tisztek —, mert különben te is közéjük kerülsz.

Nem volt mást tennem, mint kiadnom a 42 embert.

Freisberger százados Lészay főhadnagy határrendőrségi felügyelőhöz fordulva így szólt:

— Lészay, rád bízom őket.

A 42 ember közül 14—15 volt zsidó, a többi pedig valamennyi keresztény munkásember. Húsz szuronyos határrendőr közrefogta őket és a Siófok és a gyermekmenhely között lévő erdőbe vitték a szerencsétleneket, akik között egy ügyvéd is volt, egy féllábú rokkant. Az erdőben Lészay főhadnagy, mindegyik kezében egy-egy ólomvégű bottal, ütni-verni kezdte az összekötözött foglyokat, akik közül többen elájultak. A határrendőrök bajonettel rontottak az áldozatokra és valamennyit, négy ember kivételével leszurkáltak. Ezt a *négy embert kegyelemből felakasztották*, mert látva társaik sorsát, térdre esve könyörögtek a mészárlást vezénylő főhadnagynak, hogy ne ilyen halált juttasson nekik. A négy között volt egy Halász nevezetű takarékpénztári igazgató. A halottakat egy közös árokba temették.

Augusztus közepe táján a Prónay-század 36 embert végeztetett ki egyszerre ilyen módon az úgynevezett Csibetelepen. Ezeknél, valamint valamennyi transzportnál, ugyanaz volt a keresztények és zsidók számaránya, mint az előbb említettnél. Ez alkalommal saját szememmel láttam és saját fülemmel hallottam, amint *a tisztek kirabolták az áldozatokat*. A foglyokról leráncigálták a ruhájukat, elszedték a pénzüket és ékszereiket, aztán a zsákmányon heves szitkok között összevesztek egymás között.

Augusztus végén 16 embert vittek így el, szeptember 1-én 12-t végeztek ki, ezek között Szamuely Zoltánt, akit Balatonlellén fogtak el. Ezeken a nagy számokon kívül általában minden napra esett egy-két kivégzés. A Szamuely Zoltán kivégzése után három hétre végezték ki ennek balatonlellei szállásadóit, Kövess Jánost és nejét. Amikor Freisberger százados kiadta erre a parancsot, az a főhadnagy, aki a parancsot átvette, megsajnálta az asszonyt.

— Ez a szegény asszony semmiről sem tehet, hagyjuk talán.

Freisberger azonban türelmetlenül intett.

— Ki kell végezni, mert a három hét alatt mindent látott és tud.

Tudomásom szerint két hónap alatt több mint 200 embert vittek el és végeztek ki a négy fogdából, amelyben a siófoki fehér terroristák foglyaikat tartják. A Prónay, Madary és Freisberger különítménye mindenkit, akire rámondták, hogy kommunista vagy szocialista, kivégeztek. Így lelte halálát egy Magyar nevű uradalmi intéző, továbbá egy Somogyi nevű ember és mások. Mint mindegyiket, ezeket is kirabolták, és épp ennek a Somogyinak a kivégzésével kapcsolatban történt a következő eset:

Somogyi felesége a kivégzés után négy nappal kis gyermekével együtt lejött Siófokra, a férje után. Az utcán végigmenve, egy csoport katonát láttak, akik beszélgettek. Az asszony odament hozzájuk, hogy útbaigazítást kérjen tőlük, amikor az egyik katona odaszól egy másikhoz:

— Mondd csak, hány óra van?

A kérdezett katona, egy őrmester, kivette az óráját és megnézte. Ekkor a gyerek elkiáltotta magát:

— *Mama, nézd, a papa órája!*

Az őrmester meghökkent, azután félrehívta az asszonyt és elmondta neki a kivégzés körülményeit, a helyet, ahol férje el van temetve, valamint azt is, hogy nem ő volt az, aki urát kirabolta. Az órát, úgymond, egy bajtársától kapta ajándékba és azonnal vissza is adta az asszonynak . . .

Idegeimet teljesen tönkretették a látottak és hallottak. Közben a tisztekkel és a határrendőrökkel volt állandóan bajom. Igen gyakran mulattak, berúgtak és részeg állapotban a mulatságuk teteje volt, hogy a foglyokat kivitték és halálra kínozták. Minden alkalommal igyekeztem nekik ellentállni és ilyenkor mindig azzal mentek Prónay századoshoz, hogy megbízhatatlan vagyok, és hogy dobjanak ki. Négyszer tartóztattak le ilyenformán, de mindig kieresztettek. Végre is új beosztást kaptam; a géppuskákhoz tettek át. Azonban nekem elég volt a fehér szolgálatból, amely súlyos beteggé tett. Elmentem az orvoshoz és bizonyítványt kértem tőle, hogy ezzel azután elbocsáttatásomat kérjem. Freisberger százados tudomást szerzett erről és letartóztatott . . .

Már tudtam, hogy itt semmi irgalomra nem számíthatok. Feleségemnek sikerült hozzám bejutnia fogságomba, amely a Balaton partján lévő barakban volt. Megkértem, hogy hozza el saját szobám kulcsát, egy reszelőt és a revolveremet mind a 40 tölténnyel, amely odahaza volt . . . kitörtem az éjszakába, anélkül, hogy észrevettek volna. Egyenesen Székesfehérvárra mentem. Egyfolytában 5 óra alatt tettem meg az utat. Közben még Polgárdiban, azzal, hogy a fehérek számára kémkedni megyek, Hajdu törzsőrmester nevére sikerült utazási igazolványt kapnom. Székesfehérvárott felkapaszkodtam a vonat tetejére, így érkeztem be Budapestre . . ."

Népszava, 1919 október 4. [A siófoki fehér terroristák foglára.]
Közli: Az ellenforradalom hatalomrajutása és rémuralma Magyarországon 1919—1921. 191—195. old.

---

6. RÖPLAP A TATABÁNYAI BÁNYÁSZOK MEGMOZDULÁSÁT VÉRBEFOJTÓ ELLENFORRADALMI TERRORRÓL*

1919 szeptember

Censurat: G. Hollósy

A tél itt van küszöbünkön és az ország lakosságának téli fűtőanyaga semmiképpen sincs biztosítva. Rémséges télnek nézünk elébe. A magyar bányák termelése nem elegendő, külföldről pedig a jelenlegi kormány nem kap szenet, de annál jobban tönkre tudja tenni azt a kevés széntermelést, ami még az ország területén van.

* A legvéresebb fehér terror idején, 1919 szeptember 6-án, a 12 órára felemelt munkaidő és a nagymérvű bércsökkentések miatt sztrájkba léptek Tatabánya és Felsőgalla bányászai. Megmozdulásukat kegyetlen terrorral leverték. A sztrájk és a megtorlás visszhangja a szociáldemokrata szakszervezeti vezetőket is állásfoglalásra kényszerítette. Az itt közölt szociáldemokrata röplap elítéli ugyan az eseményeket, de további ellenállásra nem mozgósít.

Az ország legnagyobb telepe a tatabánya-felsőgallai bányatelep, amely egy francia részvénytársaság tulajdonát képezi. Ezt a telepet fehér tisztek vezetésével szegedi csendőrök szállták meg, akiknek legelső dolguk az volt, hogy az ott dolgozó békés munkásokat a legdurvábban bántalmazzák. Évek óta ott dolgozó s a kommunizmusban semmiféle funkciót be nem töltött munkásokat letartóztattak és össze-vissza vertek. Ezek az urak megkövetelték, hogy ha valamelyikük találkozott az utcán egy bányamunkással, hogy az előtte már három lépésről levegye a kalapját és úgy köszönjön; ha ezt nem tette, úgy felpofozták, és vissza kellett mennie és levett kalappal elhaladni a csendőr urak előtt.

A kommunizmus bukása után kiadott pénzrendelet* alapján a társulat a munkabéreket 30%-kal redukálta; ugyancsak elrendelte szeptember 1-től kezdve az eddigi 8 órai munkaidő helyett a 12 órai munkaidőt... A Bányamunkások Országos Szövetsége és a vállalat igazgatósága közt tárgyalás indult meg ez ügyben, de az ott lévő karhatalom, ezt be sem várva, önkényesen beleavatkozott a munkás és munkaadó közti viszonyba és a munkásokat csak azért, mert nem akartak hosszabb munkaidőt dolgozni, százával csukták le. A megindult tárgyalások eredményeként az igazgatóság visszavonta a munkaidő meghosszabbítására vonatkozó rendeletet, s így a bányatelepen helyre is állt a nyugalom. Szeptember 6-án délelőtt 200—300 munkás jött össze a társulati iroda előtt, ahol kérték a letartóztatott munkások szabadonbocsátását, arra való hivatkozással, hogy a munkaidő kérdésében megegyeztek. A munkásokat látva, odarohant az egyik fehér tiszt egy csendőr kíséretében, s minden felszólítás nélkül revolveréből több lövést adott le az ott tartózkodó munkásokra. Ezt a tisztet nyomban követte futólépésben 25 csendőr, akik a már oszlófélben lévő tömeg közé kétszer sortüzet adtak le. Az eredmény: hét munkás azonnal mint halott a helyszínen maradt, a súlyos sebesültek száma 27, akik közül egyesek állapota reménytelen...

A virágzó bányatelep a háború előtt 700—800 vagon szenet termelt naponta, a háború alatt is még termelt 400—450 vagont, most pedig, amióta ezek a „rendcsináló" urak garázdálkodnak, azóta a termelés lement napi 60—70 vagonra és nincs is rá kilátás, hogy ez a termelés rövid időn belül emelkedjék. Munkások százait vitték el Győrbe, hogy kicsinyes bosszújukat kielégítsék, nem gondolva arra, hogy ezzel egész Magyarország lakosságának téli fűtőanyagát veszélyeztetik...

A hét halott azonban nem fog feltámadni, a sebesültek hónapokon keresztül lesznek kénytelenek betegágyban feküdni, Magyarország lakossága pedig télen, ha nagyon fázik, gondoljon a tatabányai „hősökre", akiknek mindezt köszönhetik.

A szervezett bányamunkások

MMI Archívum. Röpiratgyűjtemény. III. 23/1919/3605—1.

* Az 1919 augusztus 13-án megjelent rendelet kimondja, hogy a Tanácsköztársaság idején kibocsátott pénz értékét veszíti. A forgalomban lévő 200 koronás és 25 koronás bankjegyeket 1/5 értékben váltják be. [Budapesti Közlöny, 1919 augusztus 15.]

7. A KAPOSVÁRI KATONAI KÖRLETPARANCSNOKSÁG TÁVIRATA A FŐVEZÉRSÉGNEK A NAGYMÁNYOKI BÁNYÁSZSZTRÁJK LEVERÉSÉRŐL

1919 szeptember 9

Nagymányoki bányászsztrájk békés tárgyalással leszerelhető nem volt és semmi kilátás arra, hogy méltányos feltételek megértésre találjanak, az üzem folytatását tartósan biztosítsák. Miután a bánya már csak kettő vagon szénnel rendelkezik, mely a mázai villanytelephez szükséges, minden üzem, kezdve a vasúttól és malmoktól, melyek a bányából táplálkoznak, ezzel az egész közélelmezés megáll. Mellőzhetetlen a bányászok kényszer útján való munkába állítása, az ehhez szükséges legalább kettő század karhatalom azonnali ideküldése, a bányászok sorozása és katonai munkások gyanánt való munkába állítása. Kérem ezirányt a legsürgősebben intézkedni és rendelkezni. Ha a munka fel nem vétetik, bányavezetőség szerint egy hónapon belül a bánya üzembe nem helyezhető. A sztrájk színhelyére kirendeltetett szeptember 6-án Kaposvárról egy páncélvonat és 30 főnyi gyalogság Sásdról, 50 fő szeptember 7-én Tolnáról, egy gyalogszázad, kettő géppuskával, ezenfelül megfelelő erejű csendőrség. Ezen karhatalom feladata kizárólag a rend fenntartása és az izgatók és agitátorok letartóztatására szorítkozik. Rendzavarás eddig nem történt, a főszolgabíró javaslata szerint a sztrájk erőszakos letörésére és a bányászok besorozására s ezután mint katonai munkásoknak leendő alkalmaztatására kerületi parancsnokság nem érzi magát jogosultnak, miértis errenézve sürgős döntést kérek. A főszolgabíró által kért kettő századot nem rendeltem ki, a kirendelés döntés beérkezte után akadályba nem ütközik . . .*

IV. katonai kerületi parancsnokság

H. L. MNHF. 1919—VI—1933.
Közli: Az ellenforradalom hatalomrajutása és rémuralma Magyarországon 1919—1921. 201—202. old.

---

8. BUDAPESTI VÁROSPARANCSNOKI HELYZETJELENTÉS A MUNKÁSSÁG KÖRÉBEN FOLYÓ KOMMUNISTA AGITÁCIÓRÓL

1919 október 7

Erzsébetfalva kimondottan munkásváros, hol nem kevesebb, mint 40 000 munkás van. Ebből 25 000 a háború alatt tömörült össze. Mindannyian a csepeli tölténygyárban, a Soroksári-úti fegyver- és konzervgyárakban dolgoztak, s mivel a nevezett gyárak jelenleg üzemen kívül

* A fővezérség még aznap, 1919 szeptember 9-én, táviratban válaszolt, hogy a bányászok sorozása elrendelhető.

vannak, az összes munkásság 80%-a jelenleg munkanélküli, 60%-a szociáldemokrata, kommunista, 20%-a pedig kereszténységi szocialista, a többi szervezetlen. A munkásság körében a legmesszebbmenő kommunista izgatás folyik, úgyannyira, hogy a megszálló román csapatok körében is terjesztenek kommunista röpiratokat. Dacára annak, hogy a megszálló csapatok többszöri házkutatást végeztek fegyverek után, a munkások, akiknek legnagyobb része fegyvergyári munkás volt, számottevő fegyver, gépfegyver és kézigránát felett rendelkezik és csak azt várja, hogy a megszálló csapatok elhagyják a várost és az azt követő egy órán belül újból kikiáltsák a proletárdiktatúrát. Budapest munkáslakta külvárosaiban egy és ugyanaz a helyzet, s ha csak egy óráig is kellő fegyveres erő nélkül maradnak a munkástelepek, a munkáslázadást megakadályozni nem lehet. Ennek oka pedig abban rejlik, hogy ma még igen sok kommunista van a munkások körében s a szociáldemokraták sem teljesen mentesek a bolsevizmustól.

H. L. Városparancsnoki helyzetjelentés. D. 24.

---

9. RÉSZLET YATES AMERIKAI EZREDESNEK, A MAGYAR CSENDŐRSÉG ÉS RENDŐRSÉG ÚJJÁSZERVEZŐJÉNEK A CSENDŐRÖKHÖZ INTÉZETT FELHÍVÁSÁBÓL*

...A magyar csendőrségnek mindenkor az a hírneve volt, hogy egész Európa legjobb fegyveres ereje. A jövőben alkalma lesz ezt megint beigazolni azáltal, hogy a törvényes rend fenntartásában részét derekasan kiveszi. Tartsák szem előtt, hogy önöknek semmi közük a politikai és vallási kérdésekhez, önök csak a rend őrei, akik mindenkivel szemben egyformán igazságosan bánnak. Hazájuknak a békére sürgősen szüksége van! Mi bizalommal számítunk önökre, hogy ismert odaadó kötelességtudásukkal az ország békéjét biztosítani fogják.

Yates
az amerikai hadsereg ezredese,
a magyar csendőrség szövetségközi
ellenőre és felügyelője

Nemzeti Újság, 1919 november 19.

---

* A Magyar Tanácsköztársaság leverése után az uralkodó osztályok egyik legelső ténykedése volt, hogy a visszaállított kapitalista rend fenntartására újjászervezzék erőszakszerveiket, a csendőrséget és a rendőrséget. Ebben a munkában az antant-missziók, elsősorban az amerikaiak, tevékenyen résztvettek.

10. A „SZAKSZERVEZETI ÉRTESÍTŐ" CIKKE A SZAKSZERVEZETEKBEN NYILVÁNTARTOTT MUNKANÉLKÜLIEK SZÁMÁRÓL

... A munkások, akik hónapok óta kereset nélkül állanak, nemcsak lerongyolódnak, de a rossz táplálkozási és lakásviszonyaikhoz mérten igyekeznek a munkanélküliek nyomorát enyhíteni és ezzel minden lehetőt elkövetni arra, hogy a munkaerőben rejlő értéket a jövőben elkövetkezendő termelés szempontjából az ország érdekében megmentsék.

Ma már olyan a helyzet, hogy a szakszervezetekben jelentkezett munkanélküliek száma is meghaladja a százezret. Hol vannak még azok a környékbeli munkások, akik a környékbeli falvakban lakva, az utazás nehézsége, az útiköltségek megtakarítása vagy várható más elfoglaltságuk következtében nem jelentkeztek. Ha mindezt figyelembe vesszük, úgy a főváros és környékén munka nélkül lévők számát ma bátran 250 000-re tehetjük, amint ezt annakidején az állami munkaközvetítő hivatal is megállapította. Alábbi táblázatunk a szakszervezeteknél október 31-ig jelentkezett munkanélküliek számát tünteti fel.

A szakszervezet neve	*Munkanélküliek száma*
Bőröndös, Szíjgyártó- és Nyergesmunkások	300
Élelmezési Ipari Munkások Országos Szövetsége	1 300
Építőipari Munkások Országos Szövetsége	8 600
Famunkások Szövetsége	9 658
Festőmunkások Szövetsége	2 000
Ipari és Közlekedési Tisztviselők Országos Szövetsége	15 000
Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetsége	20 000
Magántisztviselők Országos Szövetsége	6 000
Molnárok és Malommunkások Szakegyesülete	1 600
Nyomdászok Szakegylete	1 800
Pénzintézeti Tisztviselők Országos Szövetsége	3 000
Textilipari Munkások Egyesülete	5 000
Téglagyári Munkások Egyesülete	3 500
Üvegmunkások Országos Szövetsége	2 870
Vas- és Fémmunkások Központi Szövetsége	11 000
Vegyészeti Munkások Szövetsége	8 000

A kimutatás szerint a vasmunkások szervezete 11 000 munkanélkülit részesített segélyben; ez a szám nem fedi a munkanélküliek tényleges számát, mert a vasipar teljes szünetelése következtében legalább 60 000 vasipari munkás van munka nélkül. Ugyanez a helyzet az építőiparban, ahol 8 600, a faiparban, ahol 9 658 munkanélküli jelentkezett. De nemcsak ezeknél az iparágaknál, hanem a többieknél is nagyobb a munkanélküliek száma. A segélyek az alapszabályok szerint karencidőhöz [várakozási idő] vannak kötve. A legtöbb iparágban nagyszámú új tag

van, akik még ezt a karencidőt nem érték el, munkanélküli segélyt tehát az alapszabályok szerint nem kaphatnak. Sokezerre rúg ezeknek a száma, akik ennek következtében a jelentkezést is elmulasztják.

De amilyen súlyos az ipari munkásság helyzete, olyan súlyos a tisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak helyzete is. A kereskedelmi alkalmazottaknál 20 000 a jelentkezett munkanélküliek száma. Az ipari és közlekedési tisztviselőknél 15 000, a magántisztviselőknél 6 000 (bár itt hivatalosan is 15 000-nél többre teszik a tényleg munka nélkül lévők számát), a pénzintézeti tisztviselőknél 3 000, a biztosítási tisztviselőknél 450. Ennél az alkalmazotti kategóriánál tehát egymagában 44 450-et tesz ki a jelentkezett munkanélküliek száma. És itt még rosszabb a helyzet, mint az ipari munkásoknál, mert ezeknél a szakszervezeteknél a tagok túlnyomó része új tag, akik az alapszabályok értelmében nem kaphatnak segélyt.

Így áll ma a helyzet a munkanélküliség tekintetében. És ez a helyzet napról napra rosszabbodik.

Szakszervezeti Értesítő, 1919 november 15., 21. sz. 134—135. old. [A szakszervezetek és a munkanélküliek.]

---

11. RÉSZLET KORVIN OTTÓ BÖRTÖNNAPLÓJÁBÓL*

1919 december 16

... Négy nap még. Hogyan osszam be, hogy mindent átéljek és átérezzek? ... Mitsem tagadok meg. Már szeptemberben, a legnagyobb megveretések idején is bátran írtam le ezt a hitemet. „Hittel hinni a szocializmusban, várva várni a világforradalmat. Megölhetnek, de lelkem legmélyétől ez a hit, idegeimtől e szent várakozás el nem vehető ..."

Az emberek csodálkoztak, hogy én sohasem kiáltok és panaszkodom, ha ütnek. Nem értették — hiába mondtam —, hogy az ember bizonyos távlatból, bizonyos históriai nézőpontból kell hogy magát is nézze, meg kell hogy értse az indulatokat is, és nem szabad túlságosan értékelni azt, ami velünk történik.

A történelem ismétlődik, és önzés volna azt akarni, hogy ne épp mivelünk történjék a rossz. Valakinek kell vállalnia az átmeneteket is. Nem mártíromság ez, hanem tiszta materialista felfogás, nem áldozat, hanem a szükségszerűségek ismerete ... Végig kitartani! Hogyan is bírják ezt idegeim? Mi adja ezt a határtalan erőt? Szépen meghalni, ez katonatiszti allűr. Mi az energiaforrás? Az a biztos tudat lehet csak, hogy tudatosan fogtunk bele a dolgokba, hogy sárban jártunk, de

---

* Korvin Ottó a Tanácsköztársaság leverése után itthon maradt, hogy részt vegyen a párt újjászervezésében. De már augusztus elején letartóztatták és 1919 december 29-én kivégezték.

bévül megmaradtunk tisztáknak. És tényleg, így is van. Most is úgy látom, hogy valamely cél eléréséhez csak céltudatos diktatúra vezethet. Mi lesz hát mégis, hogy jó emberek megértő, jó társadalma alakuljon a mai osztályuralomból? Evolúció, vagy revolúció? Feltétlenül az utóbbi, ha reakciós konszolidáció áll be — ez szinte fizikai törvény. Ausztria és Németország kísérletezik most az előbbivel, a francia és angol munkásság néz és vár (mit néz és mit vár?) s közben feltámad a Tőke.

MMI Archivum. A. III. 46/1919/2.

---

12. KÖVETKEZETES, ELSZÁNT OSZTÁLYHARCRA SZÓLÍTJA A PROLETÁROKAT AZ ÚJJÁALAKULT KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁNAK ELSŐ RÖPIRATA

1919 december

Világ proletárjai egyesüljetek!

Proletárok!

Itt vagyunk újra. Jöttünk ezer veszedelmek között, hogy ismét eggyé legyünk veletek.

Itt vagyunk újra, hogy megerősítsünk benneteket ama megingathatatlan hitetekben, hogy a proletárság ügye nem veszett el, hogy hírül adjuk nektek: Üldözöttek, reménykedjetek, üldözőitek nemsokára üldözöttek lesznek.

Itt vagyunk újra, hogy átadjuk nektek a halálba üldözöttek ezreinek üzenetét:

Ne csüggedjetek! Az eszme él és győzni fog!

Ne csüggedjetek! Őrizzétek meg dicső harcokból merített áldozatkész elszántságtokat és tartsatok ki továbbra is az Eszméért. Kitartástok, áldozatkészségtek nem lesz hiábavaló, *mert bizton eléritek a célt: a proletárok uralmának visszaállítását.*

Ne csüggedjetek! Üzeni nektek a III. Internacionále. Üldözőitek, elnyomóitok nemsokára elnyerik méltó büntetésüket és sorsukban osztozni fognak árulóitok is.

A különböző börtönökben sínylődő forradalmárok ezreinek adjátok bármely úton tudtára, hogy szenvedésük már nem tart soká.

A Hajmáskérre internált forradalmárok tízezreinek üzenjük: *közeleg már felszabadulásuk.*

Proletárok! A multak bűneiről és hibáiról máskor fogunk beszélni. Most, feledve a multat, új életre kelve felszólítunk benneteket a III. Internacionále nevében:

Bízzatok a világforradalom eljövetelében. Körülöttünk minden ország népe érettünk dolgozik; feltámadásunkkal a maguk boldogságát is várják.

A világforradalom erjed. Mindenütt forrong és készülődik a munkásság. Magyarország munkássága sem tagadhatja meg önmagát, sem a közösséget a többi ország proletariátusával.

Ne higyjetek a magyar lapok őrületes hazugságainak. Az orosz Vörös Hadsereg harctéri sikerei és helyzete általában soha oly szilárd és győzelembiztos nem volt, mint most. Szovjetoroszország összes ellenségei le vannak verve és katonailag megsemmisítve. Jugyenyics, Kolcsak és Gyenyikin hadseregeinek már csupán menekülő és bujdosó maradványai vannak és a győztes Vörös Hadsereg diadalmasan tör előre Besszarábia, Galícia, Románia és Magyarország felé . . .

Őrizzétek meg önuralmatokat! Védjétek meg szakszervezeteiteket és a szakszervezetek egységét!

Éljen bennetek szilárdan a tudat: a proletárság ügye nem veszhet el, a világforradalom itt van és győzni fog!

Proletárok!

Az osztályharctól el ne távolodjatok! Békét a burzsoáziával ne kössetek! Végkép szakítani kell velük és az érdekeik szolgálatában állókkal!

Ezt üzeni nektek a III. Internacionále megbízásából

a Kommunisták Magyarországi Pártja

MMI Archívum. Röpiratgyűjtemény. III. 1/1919/XII/1518—1.

---

13. A KARHATALMI FŐPARANCSNOKSÁG „VÉDELMI OSZTÁLYÁNAK" JELENTÉSE A MÁV-GÉPGYÁR MUNKÁSAINAK HANGULATÁRÓL

1920 január 12

A munkáslétszám jelenleg körülbelül 3 000. *A munkások között aránylag sok volt a vörös katona, az mintegy 35—40 %-ot tesz ki.*

A munkások hangulata nagyon rossz, rendkívül el vannak keseredve, s igen nagy része megint a kommunizmus felé hajlik. Sokan mondják, hogy eljön az idő, mikor megint ők lesznek uralmon, mások pedig az újabb kommunizmus időpontját februárra emlegetik. Nagyon örülnek az orosz bolseviki hadsereg sikereinek . . . Mondják: hogyha mégegyszer megpróbálhatnák, *megint kommunizmust csinálnának*, csak sokkal alaposabban . . .

A gyárban különben pár nap óta megint bizalmi rendszer van. (A bizalmi rendszer egyébként újabban a többi gyárban is be van vezetve.)

H. L. MNHF. 1920—10415.

Közli: Az ellenforradalom hatalomrajutása és rémuralma Magyarországon 1919—1921 285. old.

---

14. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁNAK RÖPLAPJA: „KOMMUNISTA PÁRTOT KELL TEREMTENI!"

1920

Tavaly ilyenkor!

Hej proletár! Be' más világ volt tavaly ilyenkor! A munkásságé volt az ország! Munkások vezették az államot! Munkáskézben volt a fegyver! Vörös lobogó alatt harcolt a Vörös Hadsereg! Eltűntek a kakastollasok, a pléhszámos rendőrpribékek. A gyárakban munkástermelőbiztos igazgatott, nem a kizsákmányoló kapitalista. A munkásság igazgatta a gyárat, vezette a termelést. Magának dolgozott, nem a tőkésnek. Tanácsai útján intézte a termelést,, a község és az állam ügyeit. Az élelmet elsősorban a proletár kapta, nem a renyhe urak. A proletár gyermekéről az állam gondoskodott. Menekült főurak palotái proletárgyermekekkel népesedtek be, fürdőbe, nyaralni vitték a sápadt munkáscsemetéket. Az egész világ küzdő munkássága büszkén emlegette a diadalmas magyar proletariátust.

A mai nyomorúság!

Bezzeg más világ van most a magyar hazában. Darutollas fehér tisztek, vérengző orgyilkosok garázdálkodnak országszerte. Lenézett, üldözött kutya újra a magyar munkás. Sokezer jó proletártestvérünket meggyilkoltak, sokezret börtönbe vetettek. Mind éhezik, mind nyomorog. Visszatért a hetyke szolgabíró, a kakastollas csendőr, a vérengző rendőr. A munkás, aki első volt a diktatúra idején, ismét az utolsó ember lett az országban.

Elvtársak! Nem szabad elcsüggedni! Nézzetek Oroszország felé, ahol proletártestvéreink már két és fél éve vezetik a százmilliós birodalmat. Megküzdöttek minden ellenféllel, levertek minden ellenforradalmat, békére kényszerítik a szomszéd kapitalista államokat. Uralmuk olyan szilárd, hogy a világ legnagyobb kapitalista angol ujságja szerint immár senki még csak nem is álmodik Oroszországban, hogy a tanácsrendszert meg lehessen dönteni. És nézzetek a többi ország felé! A forradalmi szellem mindenütt erősödik. Mindenütt kommunista pártok alakulnak és az elnyomás, üldözés ellenére rohamosan terjed a kommunizmus . . .

A kommunista párt a diktatúra hordozója

Az orosz proletariátus azért volt képes annyi nehézségen keresztülgázolni, mert volt egy hatalmas bolseviki-kommunista pártja. Midőn az 1905-ös orosz forradalmat a cári fehér terrorcsapatok leverték és a forradalom vezérei, Lenin és a többiek külföldre menekültek, az orosz proletariátus nem csüggedt el. Hatalmas illegális kommunista pártban szervezkedtek az orosz proletárok. Tizenkét éven át titokban, álutakon csempészték be Svájcból Lenin írásait, az *Iszkra* illegális folyóiratot.

Levonták az első bukás tanulságait és rendületlenül tovább dolgoztak. Illegális szervezetekben, földalatti munkában tömörítették a proletariátus legjavát, a belátó, harcos embereket, akik készek voltak életüket áldozni az ügyért, akik tisztában voltak azzal, hogy a proletariátus megváltása csak súlyos harcok és keserves nélkülözések árán történhetik meg. Midőn eljött a nyilt cselekvés ideje, a kommunista párt vitte előre a proletariátust a diadalmas forradalomban. A kommunista pártra támaszkodik a proletáruralom ma is egész Oroszországban, a kommunista párt tagjai járnak elől a munkafegyelem megteremtésében az üzemekben. A kommunista párt mozgósítja tagjait, ha bárhol kemény veszély van, akár a harctéren, akár a vasúti szállítás terén. Nagy és öntudatos kommunista párt nélkül az orosz diktatúra is már régen összeomlott volna!

Magyar kommunista pártot kell teremteni!

Mi tehát a teendőnk, elvtársak?

A felelet nem lehet kétes: ugyanaz, amit az orosz elvtársaink az 1905-ös forradalom leverése után tettek. Miután beláttuk, hogy a diktatúra bukása — más okok mellett — egy erős, jól szervezett kommunista párt hiányán múlott, teendőnk meg van szabva. Meg kell teremteni, ki kell építeni a magyar kommunista pártot! A munka az ország minden részében, ahol munkások és földművesszegények nagyobb csoportokban élnek, már folyamatban van. Természetesen nyilt zászlóbontásról a mostani körülmények közt nem lehet szó. De ez ne riasszon vissza senkit a munkától. Az oroszok évtizedeken át titokban dolgoztak. Nekünk nem lesz szükségünk ennyi ideig titkolódzni. A világforradalom gyorsan halad és hamarosan eléri majd Magyarország határait is. A fehér terror uralma maholnap saját tehetetlenségén és eszeveszettségén meg fog bukni. Nincs veszíteni való idő. Nem szabad egy percig sem csüggedni! A teljesen megbízható kommunista elvtársaknak szorosabb érintkezést kell keresni egymással és egyéni agitációval szaporítani a meggyőződött híveik számát. Ebben kitűnő segítőeszközül szolgál majd nekik az illegális kommunista irodalom, amelyet igyekezni fogunk hozzájuk juttatni. Ezenfelül a korlátolt lehetőségek kihasználásával igyekezniük kell a párthoz nem tartozó proletariátus forradalmasítását előmozdítani, elégedetlenségét szítani, szociáldemokrata ideológiáját megingatni és ilyenmódon a kommunista pártba való bevonását előkészíteni. Körültekintő, erős, szívós munkára van most szükség, elvtársak! Vereséget szenvedtünk egyszer, fel kell készülnünk rá, hogy az másodszor elő ne fordulhasson. Fel tehát új munkára elvtársak, egyesült erővel!

Félre minden megalkuvással! *Éljen a proletárdiktatúra!*

Éljen a Kommunisták Magyarországi Pártja!

MMI Archivum. Ropiratgyüjtemény. III. 1/1920/1523—1.

---

15. A „VÖRÖS UJSÁG" AZ OSZTRÁK SZOCIÁLDEMOKRATA KORMÁNY ÁLTAL INTERNÁLT MAGYAR KOMMUNISTÁK SZENVEDÉSEIRŐL

A magyarországi proletariátus vezéreinek egy része a fehér terror börtöneiben sínylődik, másik része pedig Németausztria menedékjogát „élvezi" Karlsteinben. A fehér terror sajtója azzal kürtöli tele a világot, hogy az elmenekült népbiztosok gyöngyéletet élnek az internálási táborban. Azt állítják, hogy tejben-vajban fürödnek, hogy a „szocialista" kormány* védelme alatt szabadon érintkeznek elvtársaikkal, hogy semmivel sem korlátozzák őket. A fehér terror szennyes sajtóját az vezeti ezeknek a szemenszedett hazugságoknak a világgákürtölésében, hogy a proletárforradalom vezéreit kompromittálja, a szenvedő magyar proletariátus szenvedéseit, borzalmas Golgota-útját kiáltó ellentétbe hozza a magyar proletárság vezéreinek életmódjával. Azt akarja elhitetni a munkásosztállyal, hogy a vezérei elhagyták, hogy a vezérei nem osztoznak sorsában. Azt akarja elérni ezzel a korlátolt és hazug manőverrel, hogy a magyarországi proletariátus figyelmét saját szenvedéseinek okozójától elterelje azokra, akik nem élvezik közvetlenül a fehér terror „hittérítő" munkáját. A magyar proletariátus mérhetetlenül szenved; a fehér terror célja a magyar munkásosztály gyökerestől való kipusztítása, és ez alatt a munkája alatt a kínpadon vérző proletariátussal azt akarja elhitetni, hogy nem ő, a fehér terror a kínzója, nem ő a szenvedéseinek okozója, hogy szenvedéseiért ne őrá haragudjon, hanem azokra, akiket nem verhet agyon, akiket nem áshat elevenen a földbe, akiket nem kínozhat válogatott eszközökkel halálra. Az elevenen eltemetettek részére azt mondja vigaszul, hogy ne engem okozzatok, ne engem gyűlöljetek, aki titeket halálra kínozlak, hanem halálotokért azokat okozzátok, azokat gyűlöljétek, akiket nem tudtam véletlenül halálra kínozni.

A halálraüldözöttnek eszerint arra kellene haragudnia, akit üldözője nem tud üldözni, mert nincs rá közvetlen módja. Ne a fehér terrorral szemben teljen el a proletariátus az osztálybosszú, az osztálygyűlölet, az osztályleszámolás, a történelmi szerepcsere szükségességének gondolatával, hanem azokkal szemben, akiket véletlenül nem tudott elérni a fehér terrornak a munkásság vérétől bevérezett keze. A proletárforradalom vezéreinek az a része, amely a fehér terror bosszúja elől elmenekült, hogy újra odaadhassa magát a proletariátus ügyének, hogy a magyarországi munkásosztály harcából újra kivehesse a részét, internálási táborba zárva, rabkoszton, mozgási szabadságától megfosztva,

* 1919 februártól 1920 októberig szociáldemokrata vezetéssel, szociáldemokrata többségből álló koalíciós kormány volt Ausztriában. A kormány a forradalmi tömegharc leszerelését, a kapitalista rend fenntartását tekintette feladatának. Belpolitikájára a látszatengedmények, demokratikus frázisok hangoztatása nyomta rá bélyegét, külpolitikáját pedig az antant-hatalmak szovjetellenes céljainak leghűségesebb kiszolgálása jellemezte. Mint az antant-hatalmak csatlósai résztvettek a Magyar Tanácsköztársaság elfojtásában is.

összezsúfolva, fűtetlen helyiségekben, ellenforradalmi osztrák csendőrtisztek „védelme" alatt várja, hogy a nemzetközi osztályharc újból csatasorba hívja őket. Az ellenforradalmi sajtó Kánaán-országnak hazudja Karlstein várát, pedig az igazság az, hogy elvtársaink nagyrésze a koszt elégtelensége és rosszasága következtében mindenféle betegséget kapott, hogy gyerekekkel, asszonyokkal egybezárva, fűtetlen szobákban gémberedtek, hogy alig kapták meg a legszükségesebb táplálékot, hogy folytonosan ki voltak téve magyar fehér tiszteknek a csendőrökből és aktív tisztekből álló védőőrséggel szolidárisan végrehajtott orvtámadásának.

A proletárforradalom vezérei még életük külső körülményeiben is osztoznak a magyar proletariátuséval. Az ellenforradalom sajtójának aljas támadásai nem fogják tudni céljukat elérni. Ezek a támadások, amelyek a fehér terror feudális urainak kellemetlen szomszéd kormányzat ellen is irányulnak, nem fogják elhitetni a proletariátussal, hogy azok ütik őt, akiket a fehér terror szeretne ütni. Az internált elvtársakat a „demokratikus" osztrák kormány betegre éheztette, és hosszas habozás után, az ausztriai proletariátus erélyes nyomására volt csak hajlandó a betegeket kórházban elhelyezni.

A magyarországi proletariátus tudni fogja, hogy mit higyjen el a karlsteini táborról szóló mesékből és mit nem. Tudni fogja, hogy osztályharcának kik a vezérei és kik az árulói. Azok-e a vezérei, akik odaadták magukat eszközül arra, hogy a proletariátus ne kezdhessen forradalmi harcot a fehér terror ellen, akik a fehér terrort felidézték és végrehajtásában segédkeztek, vagy azok-e, akik elzártan, fagyoskodva és éhezve a magyarországi proletariátus kálváriájárását nem a siránkozás és jótékonyság talajának, hanem az új forradalom talajának nézik és készen tartják magukat ennek a szavára.

Vörös Ujság, Wien. 1920 február 6. [Karlstein.]
Die Rote Fahne [A vörös zászló] az osztrák kommunista párt lapja volt. Utolsó oldalait *Vörös Ujság* címmel magyar nyelven nyomtatták. Az emigrációban újjászervezett Kommunisták Magyarországi Pártjának a *Proletár* megjelenéséig ez volt a sajtóorgánuma. 1920 február 3 és 1920 május 29 között jelent meg.

---

16. A „VÖRÖS UJSÁG" MEGEMLÉKEZÉSE KÉT MÁRTÍRHALÁLT HALT IFJÚ KOMMUNISTÁRÓL

Mélyen meghatódott szívvel adjuk hírül, hogy elvtársainkat:

Vadas Mártont
tizenkilencéves korában
és testvéröccsét
Vadas Andort
tizennyolcéves korában

ez év januárjának végén, a budapesti kelenföldi kaszárnyában vizs-

gálat és ítélkezés nélkül, Horthy egyenes parancsára, a Héjjas-különítmény pribékjei a legborzalmasabb kínzások közepette meggyilkolták.

Drága mártírjaink, a ti vértanúságtok is közelebb hozza a leszámolás óráját!

Minél nagyobb a fájdalmunk, annál kérlelhetetlenebb lesz a harcunk!

Minél mélyebb a gyászunk, annál súlyosabb lesz a fizetség!

A Kommunisták Magyarországi Pártja emigrált tagjai

Vörös Ujság, Wien. 1920 május 9. [Minél nagyobb a fájdalmunk, annál kérlelhetetlenebb lesz a harcunk.]
Közli: „Előre, harcra ifjúmunkás!" 1919—1945. 2. köt. Ifjúsági Könyvkiadó 1954. 28. old.

---

17. „A FEHÉR TERROR ÉS A MAGYARORSZÁGI IFJÚMUNKÁSSÁG" — GERŐ ERNŐ CIKKE AZ „IFJÚMUNKÁS INTERNACIONÁLÉ"-BAN

A proletárdiktatúra bukása alapjában rázkódtatta meg a magyarországi ifjúmunkásmozgalmat... Még a szociáldemokrata Peidl-kormány volt uralmon, amikor a rendőrség házkutatást tartott az ifjúmunkás propaganda ügyosztályban. Ezután gyors egymásutánban következnek az események: a Kommunista Ifjúmunkások Magyarországi Szövetsége működésének felfüggesztése, a propaganda ügyosztály átkutatása alkalmával talált anyag alapján az üldözés azonnali megindítása. Elvtársaink legjobbjai kerültek hóhérkézre és végezték bitófán életüket. Nem egy ifjúmunkástestvérünk szenvedte végig a fehér martalócok hírhedt kínzókamráit, sokan sínylődnek még ma is sötét börtönökben, tífuszos internálótáborokban, sokan vannak, kiket még a fehér terror osztálybíróságai sem tudtak elítélni, de akik egész életükre nyomorékká lettek a „vallatástól", ezrek és ezrek éheznek s vívnak szörnyű küzdelmet az éhenhalás és a megfagyás ellen. A megmenekültek pedig messze idegenben vonszolják életüket s eszik az emigráció nagyon is kimért, sovány kenyerét; lerongyolódtak, csonttá-bőrré asztak, rongyosakká lettek. Voltak, akiket még a fehér terror éber kémszervezetei, politikai vizslái, felhajtó kopói, különböző rendű és rangú csahosai sem tudtak kiszimatolni: ezeknek egy része minden terror ellenére tovább folytatta a mozgalmat.

Meg kell azonban állapítani, hogy a terrort nem egyedül a burzsoázia és annak erőszakszervezetei, a különítmények gyakorolták, hanem nem utolsó sorban a burzsoálakáj szociáldemokrácia is, amely sietett a diktatúra bukása után az önálló ifjúmunkásszervezeteket azonnal megszüntetni, az ifjúmunkásokat a szakszervezetekbe bekényszeríteni, hogy ott a jó öreg szakszervezeti bürokratáktól tanuljanak „szocializmust".

A gyárosok legnagyobb része, ámbár tovább tudott volna termelni, beszüntette az üzemet. A földbirtokosok megtagadták az élelmiszerek szállítását, a munkások tömegesen kerültek az utcára és a kapitalizmus bizony nem kímélte meg az ifjúmunkásokat sem. Nem törődött szerződéssel, sem azzal, hogy az ifjúmunkás elveszítette azt az időt, amelyet a szakma félig megtanulására fordított, nem vette figyelembe, hogy egy csomó fiatal ember lesz dolgozó munkás helyett csavargóvá, mert neki csak a bosszú kellett, csak a kéjes érzésre vágyott, hogy szabadon gázolhasson alantasai becsületében, meg akart alázni, porba akart tiporni mindenkit, aki fel merte emelni, nem kezét, hanem csak szavát is a fenséges tőke ellen.

A diktatúra bukásával úgyszólván megszűnt a szakmunkásképzés Horthy-Magyarországon... Az ifjúmunkások nagyobbik része hiába kopogtatott a gyárakban, a műhelyekben, a kereskedőknél, a földbirtokosoknál, vajjon nem kaphatnának-e nem szakmunkát, hanem bármifélét: vasat hordani, téglát cipelni, havat seperni — de semmi, semmi. S még csak az a vigasz sem maradt meg, hogy legalább a szülők keresnek valamit, mert ezek is munka nélkül vannak, ami még a jobbik eset. Sokszor azonban a szülők internálva, bebörtönözve vagy kivégezve, otthon pedig apró, síró, kenyeret kérő kis testvérkék, hidegtől megdermedő apróságok, a fehér terror szenvedő áldozatai.

Azonban az ifjúmunkásságnak az a „szerencsés" töredéke, melynek sikerül szakmunkát tanulni, sem él paradicsomi viszonyok között. Legtöbbször munkabérről szó sincs. Szakmáját nem tanulja és teljesen ki van szolgáltatva munkaadójának. A nyomort rettenetesen fokozza az, hogy a diktatúra bukása óta az elsőrendű közszükségleti cikkek árai 300—400—500 %-kal emelkedtek, egyes élelmiszereknél pedig, mint például a lisztnél, az 1 000 %-ot is eléri ez az emelkedés. Ezzel szemben az ifjúmunkások és fiatal segédmunkások munkabérei határozott csökkenést mutatnak. Mert míg a diktatúra alatt egy tanonc órabére 150—200—250 fillér volt az első, második, illetőleg harmadik tanulási évben, addig a diktatúra után az egyik legjobban fizetett szakmában, a vasiparban 90—120, 150—180, 210—240 fillérre csökkent az órabér. A diktatúra megszüntette a három évnél hosszabb időre kötött tanoncszerződéseket, a fehér terror jóvoltából ismét életre keltek a 4 és 5 éves szerződések. A 8 órás munkanapot, melybe a tanulási idő is bele volt számítva, a 10—16 órás munkanap váltotta fel, természetesen, mondanunk sem kell, az iskolaidő beszámítása nélkül — de annál több veréssel, annál gorombább bánásmóddal, gyermekdajkálással, mosogatással, kocsihúzással stb.

A terror gúzsbakötötte az egész ifjúmunkásságot, de ez a rettenetes elnyomatás nem volt elégséges arra, hogy az ifjúmunkásságot megtörje, hitét kiölje; ellenkezőleg, a sok kiállott nyomorúság még csak fejlesztette azoknak a forradalmiságát, akiknek lelkében a kommunista eszmék már egyszer gyökeret vertek. Az az ifjúmunkásság, mely érezte már egyszer a saját osztálya hatalmának ízét, azt jónak találta, melynek része volt a proletárok hatalma adta minden szépben és jóban, melynek megvolt a diktatúra alatt minden lehetősége a tanulásra,

a maga képzésére, aki megtanulta ismerni azt, ami az életben szép és kellemes, akit betegségétől szabadított meg a diktatúra gondoskodása, aki előtt megnyíltak a művészetek birodalmának kapui — azt, ha földre is sujtotta a fehér terror, nem szűnt meg alkalmas talaj lenni a kommunista eszmék számára. S ezeket sem a fehér terror, sem a szociáldemokraták mesterkedése és az opportunista maszlagok nem vezethették félre. Ez az ifjúmunkásság bement ugyan a szakszervezetekbe, mert az volt úgyszólván egyedüli lehetősége annak, hogy összejöveteleket tartson, de a már megnevelődött, öntudatos része megmaradt továbbra is azon az úton, amelyre még a diktatúra előtt lépett, akkor, amikor elszakadt az áruló szociáldemokrata párttól és megcsinálta az attól független, kommunista szellemű ifjúmunkásmozgalmat.

A leírhatatlan nyomorúság dacára, mely ma Horthy-Magyarországon uralkodik — hiszen a munkáscsaládok ezreit dobálta ki az utcára lakásaiból a kényelmes palotáiban terpeszkedő burzsoázia —, a munkásosztály ma sokkal öntudatosabb, mint volt a diktatúra alatt. Természetes, hogy a nyomor szögeskorbácsa, mellyel a fehér terror végigvert a proletariátus minden rangú, rendű és korú rétegén, a legégetőbb, a legmélyebb, a legfájdalmasabb és a legsajgóbb sebeket az ifjú proletárok zsenge, fiatal testén hasogatta. Az az ifjúmunkásság, mely legtöbbet kapott a diktatúrában, legtöbbet is veszített annak bukásával, tehát neki kell átéreznie legmélyebben azt a nagy veszteséget, mely a proletariátust érte. Ugyanis ő nemcsak azt veszítette el, amit a diktatúra számára mintegy külön ajándékul hozott, hanem, mivel fizikailag gyöngébb volt felnőtt társainál, ő lett a magyar osztálytársadalom legnyomorultabb páriája, a legkizsákmányoltabb proletárja, őt nemcsak a fehér terror hatalmas urai, fő-fő exponensei, a különítmények dzsentri tisztjei, az osztálybíróság, a magas közigazgatás, az ezerholdas földbirtokos és a gazdag gyáros akarta legázolni, hanem a diktatúrát szabotáló kócos kismester, a „szociáldemokrata" szatócs s a szabadon garázdálkodó gyári üzemvezető is . . .

A fehér terror borzalmassága egy csúnya, rémes álom csupán, amely lidércnyomásként nehezedik a magyarországi proletariátusra, amelytől szabadulni akar, de amelytől csak úgy szabadulhat, ha hatalmas akarattal siet segítségére a nemzetközi proletariátus olyan forradalmi cselekedete, amilyen a magyarországi proletariátusé volt 1919 március havában.

És akkor a magyarországi ifjúmunkástömegek előtt is megnyílnak az élet kapui.

Ifjúmunkás Internacionále, 1921 március. 15—16. old. [A fehér terror és a magyarországi ifjúmunkásság.]

Az *Ifjúmunkás Internacionále* a Kommunista Ifjúmunkás Internacionále Bécsben, magyar nyelven megjelenő lapja volt.

Közli: „Előre, harcra ifjúmunkás!" 1919—1945. 2. köt. 38—42. old.

18. 1920 MÁJUS 1 MEGÜNNEPLÉSE

a) *A Kommunista Internacionále 1920 május 1 megünneplésére hívja fel a világ dolgozóit*

Május 1-t, a munka ünnepét, a harc ünnepét, a kommunista erők felmérésének ünnepét ülik újra az egész világ proletárjai.

Súlyos harcok éve, nagy történelmi jelentőségű, komoly ütközetek éve van mögöttünk.

Az év folyamán több súlyos vereséget szenvedtünk . . .

A Magyar Tanácsköztársaság elpusztult, elesett a szociálárulók árulása és az antant-kapitalisták erőszakos beavatkozása következtében . . .

Magyarországon a legféktelenebb terror uralkodik. Magyar proletárok százai és ezrei pusztulnak el a magyar földesurak és tőkések karmai között. És mégis, Magyarországon már új proletárforradalom érlelődik. A magyarországi proletárharc első szakaszát jellemző, rózsás álmokat szövögető fiatalos hév elmúlt. A magyar munkásosztály harcban edződik. Drága áron szerezte meg a legnagyobb történelmi tapasztalatot s ez most visszatartja olyan tévedésektől, amelyek az első magyarországi Tanácsköztársaság pusztulásához vezettek. Május 1-n a Kommunista Internacionále mindenekelőtt azokról a testvéreinkről emlékezik meg, akik a magyar kínzókamrákban sínylődnek, s akikre golyó vagy a hóhér kötele vár. Szedjétek össze bátorságtokat magyar proletárok, nincs messze a leszámolás szenvedéseitekért! A Magyar Tanácsköztársaság elpusztult. Éljen a Magyar Tanácsköztársaság! Az első magyarországi proletárforradalom összeomlott. Éljen a második, a győzelmes magyarországi proletárforradalom! . . .

A Kommunista Internacionále felhívja a világnak azokat a proletárjait, akik még a burzsoázia igája alatt élnek: úgy ünnepeljék május 1-t, mint a harcra mozgósítás napját. Ezen a napon ezeknek az országoknak a munkásai egy emberként sztrájkoljanak. Ezen a napon ezeknek az országoknak minden munkása az utolsó szálig menjen ki az utcára. A mi jelszavaink ezen a napon:

Le a kapitalizmussal!

Éljen a kommunizmus!

Éljen a III. Internacionále! . . .

Legyen 1920 májusának ünnepe a Kommunista Internacionále diadalának napja, erői felmérésének napja, a próbamozgósítás napja. Bátran, nyugodtan és biztosan megyünk az utolsó döntő ütközetek elé, amelyek egész sor országban közelednek. Győzelmünk biztos. A proletariátus legyőzi a burzsoáziát. A proletariátus az egész világon felállítja a szovjethatalmat.

Éljen május 1!

A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága

Die Kommunistische Internationale, 1920. II. évf. 104—105. old. (németül).

A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának lapja, orosz, német, francia és angol nyelven jelent meg 1919-től 1943-ig.

b) A budapesti városparancsnokság „védelmi osztályának" helyzetjelentése 1920 május 1-ről

1920 május 1

... Általános helyzetképnek feltüntetése érdekében pár adattal világítunk a május 1-i munkakedvre:

Beérkezett jelentés szerint a Ganz-törzsgyárban nem dolgoznak, a Lövőház-utcai Ganz Villamossági Gyárban 1 050 munkás közül 224 dolgozik.

Fővárosi Serfőzde: 250 munkásból dolgozik 5 munkás,
Polgári Serfőzde: 250 munkásból dolgozik 20 munkás,
Szent István Tápszerüzem: 250 munkásból dolgozik 15 munkás,
Első Magyar Részvény Serfőzde: 410 munkásból dolgozik 50 munkás,
Dreher Serfőzde: 520 munkásból dolgozik 120 munkás.
Kisebb gyárakban szinte egyáltalában nem dolgoznak.

H. L. H. M. hdm. 1. osztály. Helyzetjelentések. 1920—13788.

---

19. A BÉCSI „VÖRÖS UJSÁG" LELEPLEZI A MAGYAR NAGYBIRTOKOS OSZTÁLY FÖLDREFORMPOLITIKÁJÁT

A tavalyi kormány* még parasztdemokráciáról fuvolázott, olykor kuruc kifakadásokat is engedett meg magának a mágnás- és főpapi uralom ellen és fogadkozott, hogy a kisbirtokosok paradicsomává teszi az országot. Azóta a nagybirtok és nagypapság, az ellenforradalom igazi urai és irányítói minden irányban megszilárdították a hatalmi eszközeiket. A tiszti különítményekbe bevonultatták gazdatisztjeiket, ispánjaikat, az uradalmak falurosszait. Ezekkel a nagybirtok ma államköltségen hűbéres bandériumokat tart fenn, amelyekkel kisajátította a tiszti bandák korbácsával összetartott egész nemzeti hadsereget. Politikai téren pedig kisajátította a kisgazdapártot, ahová becsempészte kitartott bizalmi embereit, OMGE** vezéreket, uradalmi ügyészeket, sőt, egész csapat mágnás nagybirtokost. Ezek a monoklis kisgazdák a politikai tolvajnyelv és intrikák útvesztőiben orruknál fogva rángatják a pártba betévedt tényleges kisgazdákat. A hatalomba visszapottyant megyei bürokrácia és az államgépezet főtisztviselői elszánt szövetségesei a nagybirtokos-dzsentri uralomnak. Így ma a mágnás-főpapi szövetkezet a helyzet feltétlen urának érzi magát és a világ legártatlanabb álarcát, a tehetetlenül szájaskodó nemzetgyűlést is

---

* A cikk az 1919 novemberétől 1920 márciusáig kormányon lévő Huszár-kormányra utal.

** Országos Magyar Gazdasági Egyesület — a magyar nagybirtokos osztály érdekképviseleti szerve.

nyűgnek tartja. Ma már tartózkodás nélkül szövi a terveket a főrendiház, a virilizmus* visszaállítására és a választójog szűkítésére.

De a legelső feladata, hogy agyonüsse újból a magyar problémák legsűrűbben hazajáró lelkét: a földbirtokreformot. Ez a kelevénye a magyar gazdasági szervezetnek a területszűkülés folytán még jobban elgennyesedett. A régi ország termőföldjének harmadrésze volt kötött nagybirtok, ma az Alföldre és Dunántúlra leolvadt Magyarország csaknem kizárólagos nagybirtok-gyarmat. Az átlagos parasztbirtok már a békében sem adott elég munkát a tulajdonos családjának. Azóta a kisbirtok felszerelése elkopott, állatállománya megcsappant, és így termelése még kevésbbé kiadós. A paraszt földbirtokéhsége még zaklatóbb lett, amit a felgyülemlett és máskép el sem helyezhető pénzkészlete még inkább sarkantyúz.

Ezzel szemben a nagybirtok, még szilárdabbul, mint valaha, átérzi „Akié az ország, azé a hatalom" — elvét és nem akarja engedni, hogy talpa alól kirángassák a politikai hatalom és valóságos gazdaság alapját: a földet. A földbirtokkérdésben határozott álláspontja: a végsőkig való amerikázás. Rosszabb esetben a módos parasztok részére hajlandó méregdrága áron földmorzsákat odavetni, de számol azzal az eshetőséggel is, hogy tisztibandák útján parasztvérbe fojtja a földkérdés megoldását.

Az amerikázás jegyében kezdődött meg az az ankét**, amelyet Rubinek most hívott össze.

A kisgazda miniszter, aki miniszterségéig a nagybirtokos-agrárius érdekek legtúlzóbb szószólójaként volt ismeretes, kijelentette, hogy a földkérdést az érdekeltek szabad adás-vétele útján kívánja megoldani. Dicsekedve említette meg, hogy a minisztériumnak a földreform állami keresztülvitelére felfogadott 1 500 alkalmazottját elbocsátotta. Kedvetlenül iktatta be a kisajátítást a javaslatba, de ezt a legszűkebb korlátok között segédkezül kívánja alkalmaztatni. A nagybirtokrendezést állandó tanácsra bízza, amely minden kormányváltozástól függetlenül őrködjék a reform fenti alapelvei fölött.

Ennél nyiltabban a földreform meggyilkolására irányuló szándékot nem lehetett volna bejelenteni. Rubinek azonban első osztályú temetést rendez és kortesbeszédet tart az áldozat fölött, mely szerint a javaslat szabad, erős, individualista parasztosztályt akar a kommunizmus árja ellen szegezni.

Az ankét során azonban az derült ki, hogy Rubinek a nagybirtokos álláspont szélsőbalszárnyát képviseli. A jobboldal még ezt a sovány csalétket is le akarja lopni a parasztfogó horogról és egyáltalán nem hajlandó földet adni. Darányi kifejtette, hogy a mai valutáris bizonytalanság

---

* A legtöbb állami adót fizetők joga a városi és községi képviselőséghez.

** A cikk az 1920 május 12-én tartott értekezletre utal, ahol a földreformról szóló törvénytervezet előkészítését tárgyalták. Az értekezleten Rubinek Gyula földművelésügyi miniszter elnökletével résztvettek a klérus, a nagybirtokos osztály és a kulákság képviselői. [Lásd Az ellenforradalom hatalomrajutása és rémuralma Magyarországon 1919—1921. 381—390. old.]

nem alkalmas a földárak megállapítására és ma a reform a tulajdonosok életérdekeit sérti. Nyilvánvaló, hogy éles szakadás készül a falusi és kastélybeli zsugoriak között. De egyelőre senki sem törődik a törpebirtokosok és földnélküli szegények véleményével. Pedig ezek a milliók, akik a mult évben urai voltak a szocializált gazdaságoknak, sikerből, bukásból mérhetetlen tanulságokat szereztek, szabad emberből csendőr-, ispánkorbács alá süllyedtek, szintén érdeklődnek a földkérdés iránt.

Vörös Ujság, Wien. 1920 május 15. [A nagybirtok földreformja.]

---

20. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁNAK RÖPLAPJA A VÉRENGZŐ ELLENFORRADALMI REND ELLENI KÜZDELEMRE, A FÖLDÉRT FOLYTATOTT HARCRA HÍVJA FEL A PARASZTSÁGOT

1920 június

Elvtársak!

Zsellérek, cselédek, földműves szegények, törpebirtokosok, nincstelen proletárok!

Tizedik hónapja már, hogy a román nagybirtokosok hadseregével szövetkezett magyar grófi, főpapi és . . . nagytőkés ellenforradalmárok támadása és egyes szociáldemokrata munkásvezérek árulása folytán megdőlt az ipari és földműves munkások uralma. Jól emlékezzetek rá, hogy mit jelentett számotokra a proletárdiktatúra!

Az elmúlt tavaszon ti voltatok az urak a nagybirtokosok földjén. Magatoknak szántottatok és úgy volt, hogy magatoknak fogtok aratni is.

Most már tavasz van . . . keresztény szeretet jelszavait kiabálják arcotokba azok, akik naponta gyilkosságok és mérhetetlen gonoszságok egész tömegét követik el.

A föld nem a tietek többé!

A haza új urai a régiek, akik visszajöttek, visszaadták a sokezerholdas birtokokat régi gazdáiknak, hogy azok a ti verítéketek árán gazdagodhassanak.

A magyar földtelen földműves, zsellér, béres, aki tavaly ilyenkor a gazda büszke öntudatával szántott, vetett, ma újból a nagyurak rabszolgája. Azoké a nagyuraké, akik négy éven keresztül hajszolták magyar parasztok és munkások millióit a kapitalizmus vágóhídjára, míg ők maguk kényelmes otthonukban rakták tele pénzeszsákjukat.

Hiába volt a mérhetetlen véráldozat és szenvedés: amit a forradalom nektek adott, ami jogosan a tiétek is volt *a munka jogán*, azt mind elvették tőletek.

Tudjuk, hogy vannak sokan köztetek, akiket megtévesztettek, a proletárok uralma ellen uszítottak a kapitalizmus ügynökei: a papok és a hajcsáraik; a császári és királyi hadsereg tisztjei . . .

Ma keresztény uralom van Magyarországon. Nézzetek körül és lássátok, hogy ez minden keresztény számára jólétet jelent-e vagy sem?

Láthatjátok, hogy ma a nagybirtokos grófnak, főpapnak és nagytőkésnek megy jól a sora Magyarországon — a munkás, a földtelen földműves az nyomorog, akármilyen felekezethez tartozzék!

Ha vétett valaki közületek annakidején a proletárok uralma ellen, az most lássa be tévedését és álljon azok mellé, akik a dologtalan, léha tiszti rablók szuronyaira támaszkodó uralmat meg akarják dönteni.

Az a föld, mely tavaly a tiétek volt, nem hagy benneteket nyugodni.

Minden kapavágás, minden elnyomás lázít és felingerel benneteket a visszatolakodott elnyomók ellen.

Ideig-óráig sikerült közületek sokakat megtéveszteni és testvérgyilkossá süllyeszteni, ipari és földműves testvéreitek üldözésébe való bevonás által.

A győzelmes ellenforradalmi keresztény uralom akasztófákkal vetette be Magyarország földjét, azt hívén, hogy a forradalom lelkét, az egyszer birtokolt kalászos táblák visszahívó szavát is fel lehet akasztani.

Ti, uraiktól annyiszor megszólt kérgeskezű földművesmunkás testvéreink! Ti voltatok ennek az emberirtó rendszernek a legerősebb támaszai, de ti lesztek a sírásói is!

Hébe-korba már ma is ökölbe szorul a kezetek. Még nem tudjátok, nem látjátok, hogy miért!

Napról napra nő közöttetek azoknak a száma, akik felismerik, hogy újból becsaptak benneteket, hogy kihasználjanak, rabigaságba süllyesszenek.

Azok a kaszák, amelyek arra vannak ma hivatva, hogy a nyáron a birtokukba visszahelyezett urak számára arassanak, talán már ezen a nyáron a forradalom felszabadító fegyvereivé változnak.

A föld újból a tiétek lehet, de nem a kisgazdapárti programmal képviselővé választott grófok jóakaratából, hanem a ti forradalmi erőfeszítésetek árán.

Körülöttetek mindenütt mozog a föld az elnyomók lába alatt. Magyarországon sem lehet soká úr a munkásnyúzó nagytőkések rablógyilkos szövetkezete.

Készüljetek, szövetkezzetek a döntő harcra, a földek végleges visszafoglalására. A föld a dolgozó népé, a dologtalan henyélőknek el kell pusztulniuk!

Éljen a földműves szegények és ipari munkások tanácsainak uralma: a proletariátus fegyveres diktatúrája.

Az eljövendő nagy harcok küszöbén üdvözöl benneteket

a Kommunisták Magyarországi Pártja

Olvasd és add tovább!

MMI Archivum. Röpiratgyüjtemény. III. 1/1920/V1/1522.

21. A „VÖRÖS ÚJSÁG" CIKKE: „A MAGYAR MUNKÁSSÁG HÓHÉRAI"

Több angol elvtársunk lapokban és a parlamentben nem egyszer szóvátette a magyar munkásság mérhetetlen szenvedéseit a fehér terror alatt. Az angol kormány — amelynek zsoldjában működnek a Horthy-banditák — természetesen mindent megtesz, hogy az ilyenmódon napfényre kerülő igazságoknak hatását legyengítse. Főképpen azért, nehogy az angol munkásság tetterős beavatkozása a nemzetközi ellenforradalom budapesti fióktelepét veszélyeztesse. E célból most az angol kormány „hivatalos" adatokat közölt a fehér terror nem létezéséről. Magában véve annak, hogy Gorton tábornok, Troubridge admirális, vagy Hohler főmegbízott urak* miképpen vélekednek erről a dologról, nincs jelentősége. Mindenki tudja, hogy ezek az urak állandóan főpapok, mágnások és kapitalisták vendégei. És náluk dőzsölve természetesen nem is kerülhetnek abba a helyzetbe, hogy tudomást szerezzenek a magyar munkásság szenvedéseiről. Amit megtudnak, azt pedig letagadják, vagy lehetőleg ártalmatlan színben tüntetik fel.

Annál érdekesebb, hogy még ezek a jelentések is elismerik a fehér terror létezését; csak a róla közölt számokat tartják „túlzottaknak". Így Hohler úr március 28-ról keltezett jelentésében azt írja, hogy a legmagasabb szám, amely az antant-missziók tudomására jutott (gyilkosságokról van szó!), százat tesz ki; azonban az amerikai misszió, mely „behatóan foglalkozott" ezzel a kérdéssel, körülbelül 20—30-ra becsüli a meggyilkoltak számát. Hohler úr szerint ez a szám felel meg a valóságnak, ez, persze, nem fehér terror — hanem jogrend és demokrácia. Annál is inkább, mert ugyane levél kiemeli, hogy a kormány mindent megtesz a bűnök megakadályozására, bár helyzete felette nehéz e tekintetben. Miért? Erre is megfelel Hohler úr. Elismeri, hogy a katonaságon belül „izgága elemek" is vannak, akik súlyos excesszusokat [kilengéseket] követtek el. Büntetésük pedig komoly veszedelmekkel jár. Nem állítjuk, hogy ez szocialista beállítása volna a helyzetnek. Mégis — *Az Ember*-től** csak egyrészt a számokban, másrészt a levont következtetésekben különböznek. Hohler úr ebből a — közepes — riportjából tudniillik azt a következtetést vonja le, hogy Magyarországon nincs fehér terror.

Szociáldemokraták és antant-missziók mentalitása nem véletlenül találkozik ezekben a kérdésekben. Mind a kettő a társadalmat valójában mozgató erők félreismerésén, vagy felismerésük esetén letagadásukon alapszik. Mind a kettő a demokrácia jelszava alatt igyekezik a munkásságot félrevezetni, elterelni érdekeinek helyes felismerésétől és kielégítésétől; mind a kettő ilyen módon a burzsoázia erőszakszer-

---

* *Gorton* tábornok, a magyarországi angol katonai misszió vezetője. *Troubridge* angol admirális, a dunai hajózás ellenőrzésére létesített szövetségközi bizottság vezetője. *Hohler*, a budapesti angol misszió, majd követség vezetője.

** Bécsben kiadott magyarnyelvű szociáldemokrata politikai hetilap.

vezetének tagja, a burzsoázia lakája. Míg azonban az antant-misszió annak is vallja magát, a szociáldemokrácia lakájszolgálatait saját osztályán elkövetett árulás formájában teljesíti. A burzsoázia lakája, a proletariátus árulója, a munkásság testén élősködő parazita.

Antant-missziók és szociáldemokrácia összefüggése nem mai keletű. Megkezdődött a diktatúra alatt, folytatódott a karhatalom átadásakor, nem szűnt meg egy pillanatra sem. (Szünetek csak akkor állottak be, ha az antant-missziók a szociáldemokraták egyes csoportjait vagy tagjait kidobták, mert pillanatnyilag nem szorultak rájuk.) Hogy milyen szolgálatra kaphatók a szociáldemokrata vezérek azért, hogy miniszterlakáj szerepükben megtartsák őket, bizonyítja Gorton tábornok február 18-i jelentése Korvin Ottó és László Jenő kivégzésének előzményeiről. Ebből kitűnik, hogy azon a minisztertanácson, amelyen egyhangúlag kimondották, hogy az ítéleteket végre kell hajtani, Peyer Károly úr is résztvett. Peyer Károly úr arra szavazott, hogy Korvin Ottót és László Jenőt fel kell akasztani.

Ehhez a tényhez nem kell kommentár. A szociáldemokrata árulások hosszú sorában egyike a legégbekiáltóbbaknak, a leggazabbaknak... A munkásság árulói ők, gyáva hóhérai a proletariátusnak, Peyertől Kunfiig, egytől-egyig, kivétel nélkül.

Vörös Ujság, Wien. 1920 május 16. [A magyar munkásság hóhérai.]

---

22. RÁKOSI MÁTYÁS: „A MAGYAR PROLETARIÁTUS ÉS AZ ANTANT DIPLOMÁCIA"

Egy Bécsben megjelenő magyar lap megírja, hogy a legutóbbi budapesti pogrom után, melynek néhány halott s néhányszáz sebesült áldozata volt, a tömeg, tudniillik a pogromrendezők tömege, elment az olasz misszió elé és lelkesen tüntetett a misszió főnöke mellett. Az Ébredő Magyarok s Horthy sastollas tiszti banditái a jólvégzett munka után elmentek szorosabbra fűzni azt a kapcsot, amely a magyar munkások hóhérait az antant tőke képviselőivel, a követségekkel és missziókkal összeköti.

A magyar proletariátus ismeri már az olasz missziót s az antant-képviseleteket általában. Ezek a katonai attasék, diplomáciai futárok, a gazdasági megbízottak voltak azok, akik a diktatúra alatt a burzsoázia vagyonát külföldre csempészték, akik az ellenforradalom levelezését közvetítették, akiknek lakásain jöttek össze a bankárok, aktív tisztek, szociáldemokraták és szakszervezeti bürokraták, hogy az ellenforradalmat megszervezzék; ők osztogatták a burzsoáknak — jó pénzért — a külföldi honosságot, hogy így őket és vagyonukat az idegen követség védelme alá helyezzék. Ők látogatták a börtönöket, hogy ellenőrizzék a burzsoá foglyok bánásmódját, ők hozták az angol király levelét, hogy

bánjunk jól Habsburg Józseffel, aki később fenséges nevével takarta a munkások meggyilkolásának szörnyűségeit*. Ők protestáltak minden intézkedésünk ellen, ők kémkedtek, terjesztették a rémhíreket s egy-egy hurokra került ellenforradalmár érdekében Wyss kapitány, az amerikai katonai attasé, vagy az olasz polgári megbízott éjszaka ment közbenjárni. Amikor pedig a tavaly, június 24-én kitört ellenforradalom kézrekerült vezetőit — aktív tiszteket s földbirtokosok fiait —, akik 18 vörös őrt megöltek s akiket fegyverrel a kézben fogtunk el — halálra ítélték, akkor az olasz misszió vezetője, Romanelli alezredes az olasz „nép" s a többi misszió nevében közbelépett, s arra való hivatkozással, hogy az elfogottak eszméikért fogtak fegyvert, megakadályozta kivégzésüket. Az ellenforradalom ilyen nyílt támogatása megkettőzte a burzsoázia erejét s aláásta a harcoló s nélkülöző proletariátus hangulatát. S amikor a magyar proletárhadsereg a cseh bankárok s román bojárok seregeinek túlereje alatt összeroppant, akkor ugyancsak Romanelli volt az, aki biztosította a szakszervezeti bürokratákat és a szociáldemokrata vezetőket, hogy egy kommunisták nélküli munkáskormányt az antant nemcsak elismer, de a blokád azonnali megszüntetésével, élelmiszerek s szövetek küldésével támogat, sőt az előrenyomuló románokat s cseheket is visszaparancsolja. A kommunisták hiába óvták a proletariátust s hiába ismételték az utolsó munkástanácsi ülésen, hogy a proletárdiktatúrát csak egy kegyetlen burzsoá diktatúra követheti: a körülzárt, megvert, csüggedő magyar proletariátusból ezek az ígéretek kilopták a lelket, ezekben bizakodva adták ki a fegyvert kezükből a munkások.

A folytatást ismerjük. A magyar proletariátus legjobbjainak életével, tíz- és tízezrek bebörtönzésével, leírhatatlan nyomorral és szenvedéssel fizeti meg a tanulságot. Európa tele van a magyar fehér terror borzalmaival, még a burzsoá sajtó is kénytelen felháborodni a kínzások, embertelenségek, gyilkosságok s megbecstelenítések tömkelegén, amelyek bizonyítékai szóban és írásban, okiratok s fényképek útján hozzájuk kerülnek. Mit csinálnak most a budapesti antant-missziók? Elmennek-e a börtönökbe, melyeknek padlója munkásvértől sikamlós? Megnézik-e a tiszti karhatalmak pincéit, ahol tüzes vasbotokkal verik a meztelen proletárhasakat? Elmennek-e a szemklinikára, ahol hetenként 200—400 kiszúrt munkásszemet operálnak? Felkelnek-e éjszaka közbelépni, mert részeg tiszti csordák a női fogdákban röhögve követnek el tömegerőszakot a meztelenre kínzott nőkön? S interveniálnak-e, ha az internálótáborban a cövekekhez kötött kommunistákat addig korbácsolják szögesdrótból font korbáccsal, amíg cafatokban lóg róluk a hús?

Igen. Ők ott vannak. Mikor a siófoki borzalmakról s a Balatonba fojtottak százairól egész Amerikáig jár a hír, elmegy Horovitz amerikai

---

* A cikk Habsburg József kormányzóságára utal. Habsburg József a Peidl-féle „szakszervezeti" kormány félreállítása után kormányzónak „nyilvánította ki" magát, az antant-hatalmak beavatkozására azonban 1919 augusztus 23-án kénytelen lemondani kormányzóságáról. [Lásd Az ellenforradalom hatalomrajutása és rémuralma Magyarországon 1919—1921. 134. old.]

generális és megállapítja, hogy Siófokon minden rendben van*. Mikor a kecskeméti börtönökben egy éjjel 300 kommunistát megölnek, egy felháborodott angol emiatt a londoni parlamentben interpellál, a budapesti angol konzul jelenti, hogy ott csak törvényes ítéleteket hajtanak végre. Mikor az olasz proletariátus képviselői megállapítják a hajmáskéri internáltak kínszenvedéseit, akkor kiszáll ugyanoda néhány nap mulva Hohler, a pesti angol megbízott s jelenti, hogy az olaszok tévedtek, mert ő nagy megelégedést tapasztalt mindenütt. Testületileg is megjelent a kommunista foglyoknál az egész budapesti diplomáciai kar — Romanelli is! —, amikor Korvin Ottót, László Jenőt s a kommunista eszmék sok más harcosát meghívott közönség előtt kivégezték. Sőt, éjszaka felkelt interveniálni Di Torretta márki, a bécsi olasz követ, amikor megtudta, hogy a három nap óta éhségsztrájkoló magyar kommunistákat az osztrák kormány szabadon akarja bocsátani s még az éjjel tiltakozott emiatt a külügyi államtitkárnál.

Az antant diplomáciája, amint látjuk, egyesült erővel siet Horthyék segítségére.

Horthy daliái mellett a kizsákmányolók egész internacionáléja ott áll és segít nyúzni, bilincsbe verni a magyar proletariátust. A kizsákmányoltak forradalmi internacionáléján a sor, hogy szétverjen a nemzetközi rablók között s megváltsa a magyar munkásságot kínszenvedéseitől.

Vörös Ujság, Moszkva. 1920 június 27. [A magyar proletariátus és az antant diplomácia.]

Az Oroszországi Kommunista Párt magyar csoportjának Moszkvában kiadott ujságja. 1920 március és 1921 október között jelent meg.

---

23. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁNAK FELHÍVÁSA A BÁNYÁSZOKHOZ A KIZSÁKMÁNYOLÁS ELLENI HARCRA

1920 tavasza

Bányamunkások! Proletárok! Testvérek!

„Jó szerencsét!" Az aranyos napsugár még meg sem csókolta a földet, még alig virrad, ti már útban vagytok a bánya felé. Mikor ti indulóban vagytok, gyermekeitek még édes álmukat alusszák, el sem búcsúzhattok tőlük. A bányamunkás leszáll a föld gyomrába, szembeszáll a bánya ezer veszedelmével, véres verejtékkel kivájja csákányával a fekete gyémántot, a szenet.

---

* A cikk arra utal, hogy Horovitz Náthán amerikai ezredes 1919 szeptember 24-én látogatást tett Siófokon. Látogatása után nyilatkozott a sajtóban, hogy a fehér terrorra vonatkozó hírek alaptalanok. Nyilatkozatát 1919 október 8-án közölték a magyar ujságok.

Bányamunkások! Mindennap elnyel benneteket a bánya szája, nyomorúságos éhbérért dolgoztok, amely még a magatok eltartására sem elég, hát még a bányászcsalád ezer gondja: az asszony és a gyerekek eltartása. Amikor leszálláskor „Jó szerencsét" kívántok egymásnak, lelketekben ott él szüntelenül a kétség, vajjon viszontlátjátok-e még a napot, asszonyaitokat, gyermekeiteket. Szerencse fel, szerencse le, ilyen nyomorúságos a bányabárók rabszolgaságában sínylődő bányamunkások élete.

Amíg ti csontig lesoványodott testtel gubbaszkodva vájjátok ki a földből a szenet, azalatt a ti uraitok, kizsákmányolóitok, a bányabárók, a bányaigazgatók henye, dőzsölő életet élnek. A földi jólét minden jóságát élvezik. Tiétek a munka, a sötét nyomor, az övék a jólét, a boldogság.

Bányamunkások! Proletártestvérek! A bányabárók veréssel, börtönnel, élelmiszermegvonással, kínzással, agyonlövéssel büntetnek benneteket, ha láncaitokat szét akarjátok szakítani. A bányabárók érdeke, hogy ti a saját romlásotok árán is minél többet termeljetek, minél több műszakot végezzetek, minél több csillét gurítsatok ki a föld mélyéből és minél alacsonyabb munkabért kapjatok, hogy nekik minél több haszon jusson.

Proletártestvérek! Vigyázzatok! A Magyarországi Bányamunkások Országos Szövetségének vezetői — Peyer és Batta —, akik a ti akaratotok ellenére vezéreiteknek tolták fel magukat, szövetkeztek a bányatulajdonosokkal. Gyűlésre hívnak benneteket és azt mondják nektek, hogy dolgozzatok többet a bányabáróknak. Ne hallgassatok az árulókra, akik lelkiismeretfurdalás nélkül pakliznak a bányaigazgatókkal.

Bányamunkások! Meddig tűritek még a vérszopó piócákat, a kizsákmányoló bányabárók és hajcsáraik uralmát, akik csak éppen annyi élelmet adnak nektek és családjaitoknak, hogy éhen ne haljatok. Kiszívják belőletek az egészséget, az erőt. Bőr és csont vagytok. Arcotok viaszsárga. Meddig tűritek a rabszolgaságot?

Proletártestvérek! Készüljetek a leszámolásra! Ne hallgassatok a csábító szavakra. A bányabárók és csatlósaik — a Peyer-féle alakok — jelszava: minél többet dolgozni. A bányamunkások érdeke ennek az ellenkezője:

Minél kevesebbet termeltek, annál hamarabb omlik össze a kapitalisták rabló uralma, annál hamarabb eljön az az idő, amikor birtokba vehetitek a bányákat a dolgozó proletariátus számára.

Bányamunkások! Testvérek! Az orosz forradalmi proletariátus elfoglalta a bányákat, lerázta a rabszolgatartókat! Az egész világon dúl a nagy csata a munkásság felszabadulásáért! Ebben a harcban ti se maradjatok el. Ezt parancsolja a magatok, családjaitok és az egész proletariátus érdeke.

Testvérek! Készüljetek a döntő csatára! A győzelem a miénk! Az egész világ forradalmi munkássága velünk van. Előre!

Jó szerencsét kíván és testvéri üdvözletét küldi

a Kommunisták Magyarországi Pártja

MMI Archívum. Röpiratgyűjtemény. III. 1/1920/1521—1.

24. A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE FELHÍVÁSA A VILÁG PROLETARIÁTUSÁHOZ A MAGYARORSZÁGI FEHÉR TERROR ELLENI TILTAKOZÁSRA

1920 július

A Kommunista Internacionále II. világkongresszusa a következő felhívással fordult minden ország proletárjaihoz:

Munkások és munkásnők! Miközben Szovjetoroszország a lengyel nemesek bűnös klikkjének támadását győzelmesen veri vissza, mikor az egész világon magasra hág a munkások lázadása kapitalista kormányaik ellen, mikor a kommunisták nemzetközi kongresszusán a forradalmi proletárok sokmilliós munkáshadsereg összeforrasztásán munkálkodnak, van egy ország, melyet a forradalom előharcosainak a hullái borítanak el: *ez az ország Magyarország.*

A nemzetközi tőke, ez az utálatos, alávaló szörnyeteg letiporta a fiatal Magyar Tanácsköztársaságot. A Szovjetmagyarország elleni hadjáratban találkát adott egymásnak a régi világ minden hatalma: kormányzsoldban álló gyilkosok tábornoki vállrojttal a vállukon, londoni bankárok, Románia nemesi csőcseléke, francia uzsorások és minden ország szociálárulói, feketebőrű zsoldosok és a kultúra „civilizált" hordozói. Minden oldalról szorongatva, keze-lába összetörve, a Magyar Tanácsköztársaság rettentő kínok között múlt ki az ellenforradalom Golgotáján, hogy újra feltámadjon, ha majd segítségére sietünk. Barbár ellenforradalom, melyet az emberiség salakja, Horthy admirális tiszti bandája vezet, a munkások holttetemei fölött járja bűnös táncát. Nincs az a kegyetlenség, nincs az a gyalázatosság, amelyet ez a magát minden korláttól szabadnak érző „kormány" el ne követett volna.

Ezer és ezer akasztott, agyonlőtt, tízezernyi börtönben tespedő, orvul leszúrtak és megöltek tömege, megbecstelenítettek és nyomorékká vertek — ez az a rend, amelyet a *demokratikus „népszövetség"* a II. Internacionále segítségével újra helyreállított.

„Jaj a legyőzöttnek" — mondja az angol tiszt és agyonlöveti a kommunista munkásokat...

Proletárok és proletárnők! Ha a haldokló magyar proletariátus jajszava hozzánk hatol, úgy kötelességünk, hogy felemeljük szavunkat és megragadjuk a bűnös kezet, amely elevenekről lenyesi a bőrt..., amely az asszonyokat megbecsteleníti és a kommunistáknak a testét felhasítja. Még a tőke lakájai, az amsterdami szakszervezeti szövetség „vezetői" is megijedtek ezektől az aljasságoktól, hadjáratot határoztak el a fehér Magyarország ellen*, bizottságaik a magyar és angol kormány

* A Szállítómunkások Nemzetközi Szövetsége a fehér terror kegyetlenkedései miatt 1920 június 20-tól augusztus 8-ig terjedő időre bojkottot hirdetett Magyarország ellen. A reformista vezetők azonban igyekeztek a határozat megvalósítását elszabotálni s csak a nemzetközi munkásság követelésére indí-

és az egész Horthy-banda sokezer gaztettét állapították meg. De ezek a „vezetők" nem egyebek árulóknál és elárulják saját jelszavaikat is.

A Kommunista Internacionále világkongresszusa a kapitalizmus elleni végső, világraszóló harc előestéjén sokmillió munkás nevében az egész proletariátushoz fordul ezzel a felszólítással:

Fel a harcra Magyarország hóhérai ellen; minden eszközt mozgassatok meg a harc érdekében; állítsátok meg a fegyverszállító vonatokat! Ugrassátok széjjel a katonai szállítmányokat, melyeket Magyarországra küldenek, tegyétek ártalmatlanná a tiszteket, akik oda igyekeznek, hogy munkásokat öljenek meg, hatalmas sztrájkokkal akadályozzátok meg kivétel nélkül mindennemű fegyver előállítását, fegyverkezzetek magatok is fel és ragadjatok meg minden eszközt, szót és tettet, hogy az imperializmus hadseregét megbomlasszátok. Vegyétek körül a gyűlölet falával a gyilkosok és hóhérok országát. Munkások, közönyötökkel cinkosaivá lesztek a gyilkosoknak. Álljatok a küzdők sorába, védelmezzétek meg proletárbecsületeteket! Magyar munkások, legyetek erősek! Az egész világ proletariátusa veletek van. A Kommunista Internacionále szeretete és testvéri üdvözlete jelét küldi ezennel nektek. A Magyar Tanácsköztársaság meghalt. Éljen a Magyar Tanácsköztársaság!

A Kommunista Internacionále
II. világkongresszusa

Proletár, 1920 augusztus 19. 1. évf. 9. sz. 11. old. [Magyarország hóhérai ellen.]

---

25. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA HARCBA HÍVJA A MAGYAR DOLGOZÓKAT AZ ELLENFORRADALMÁROK INTERVENCIÓS KÉSZÜLŐDÉSEI ELLEN*

Egy éve szenveditek a legirtózatosabb szenvedéseket. Kezetekből kiütötték a dolgos kalapácsot, kivették a kaszát és a kapát, hogy börtönbe zárjanak, internálási táborokban rohasszanak meg benneteket. Nyakatokra telepedett megint a kapitalista gyáros, az ezerholdas grófi és papi csürhe, zsidóból nagyhirtelen kereszténnyé vedlett bankárok számlájára bitang tiszti banda nyúzza a bőrötöket. Legjobbjaitokat vésztörvényszék ítéli bitófára és hányan vannak, akiket minden teke-

---

tották meg az akciót. A szociáldemokrácia vezetői azonban, élükön az osztrák szociáldemokrata párt vezéreivel, mindent elkövettek, hogy az akció sikerre ne vezethessen. A magyar szociáldemokrata párt vezetői is a bojkott ellen foglaltak állást, a munkásság viszont sztrájkkal akarta a bojkott sikerét elősegíteni. 1920 június 20-án Tatabányán beszüntették a munkát. A sztrájk letörésére kivezényelt katonaság parancsnoka 70 bányász letartóztatását rendelte el.

* Az antant harmadik hadjáratára vonatkozó adatokat lásd *Nemes Dezső.* A Kommunisták Magyarországi Pártjának harca 1919 augusztusától 1929 őszéig. Szikra 1954. 32—36. old.

tória nélkül kiheréltek, megcsonkítottak, eleyenen eltemettek, akiknek szemeit bicskával kimetszették, akiket Krisztusként megfeszítettek, megnyúztak, megégettek! Hánynak becstelenítették meg asszonyát, gyerekét?

Ki segítsen rajtatok, magyarok, proletárok? Ki űzze el a ti földjeitekről az ezerholdasokat, szegény földművesek? Ki üsse ki a gyilkoló tiszti csorda kezéből a bicskát, mellyel védtelenek húsába mar és a bajonétot, mellyel ártatlanokat mészárol le? Ki kergesse el Horthyt, a banditák vezérét és ki álljon bosszút Héjjason, Bibón, Ostenburgon és Prónayn?

Ki más, mint *a forradalom.*

Ki segítsen rajtatok, ha nem a forradalom? A nemzetközi forradalom? Ennek a forradalomnak hullámai börtönötöknek, Magyarországnak a határait nyaldossák. A győztes orosz forradalom tönkreverte a lengyel fehér hadsereget és uraitok szűkölve érzik vesztüket e hír hallatára. Varsó kapui előtt állnak a győztes orosz vörös katonák és máris a falat marják kínjukban Horthyék és vadállataik, a Héjjasok és Bibók!

Ők, a tiszti csorda, amelyből tízezernyien ülnek a nyakatokon és eszik meg azt, amit ti véres verejtékkel a földből kiizzadtatok, ők maguk nem mernek szembenézni az orosz forradalmárok puskája csövével. A ti bőrötöket akarják a vásárra vinni, hogy magatok örökítsétek meg rabságtokat. Titeket akarnak harcba vinni az orosz proletárok ellen.

Munkások! Szabotáljatok!

Ne termeljetek lőszert és muníciót, amelyet orosz testvéreitekre akarnak lőni, hogy titeket még jobban rabságba süllyesszenek!

Vasutasok! Váltóőrök!

Ne szállítsátok a muníciót, az ágyút, a katonákat! Inkább siklassátok ki a vonatokat, semhogy a ti munkátok árán verjék le testvéreiteket, az orosz proletárkatonákat, mert ha őket leverik, ki segítsen rajtatok?

Földművesszegények!

Gyujtsátok fel inkább a termést, semhogy a tiszti csorda lakjék jól belőle.

Ne vonuljatok be katonának!

Katonák! Ti pedig fordítsátok a puskát tisztjeitek ellen! Lázadjatok fel és kergessétek el az ezerholdasokat!

Magyarország kizsákmányoltjai!

Ne tűrjétek, hogy láncaitok csörgését azoknak a puskáknak a zörejével fojtsák el, amelyeket csak azért nyomnak a kezetekbe, hogy láncaitokat le ne rázhassátok!

Itt az alkalom, hogy lerázzátok a vérgőztől kábult tiszti csorda uralmát! Mert magatokon segítetek, ha megakadályozzátok, hogy orosz testvéreitek győzelmes előrenyomulását megállítsák!

Éljen a forradalom!

Vesszen a Horthy-banda!

Éljen a proletárdiktatúra!

A Kommunisták Magyarországi Pártja

Proletár, 1920 augusztus 19. I. évf. 8. sz. 1. old. [Munkások! Katonák! Földművesszegények!]

26. LANDLER JENŐ: „MEGINT A «KÉRGES TENYÉR»"*

Budapesti tudósítás kürtöli nagybüszkén világgá: „A szociáldemokrata párt nevében Miakits, Malasits és Farkas megjelentek gróf Teleki miniszterelnöknél és előadták a munkásság kívánságait. A miniszterelnök nagyon behatóan tárgyalt a *szociáldemokraták* képviselőivel és különösen az internálási rendelet** módosítása tárgyában méltányosnak ítélte kívánságaikat, támogatását helyezvén kilátásba . . ."

Ugyanezen a napon cáfolta a Magyar Távirati Iroda a *„külföldön elterjedő mozgósítási* híreket".

Csak a vak nem látja az összefüggést. *Háborúra készül a haramiabanda.* Meg kell csinálni tehát a burgfriedent [osztálybékét]. Teleki megmondta nyiltan, hogy nem boldog a magyar. Merthogy nincs „erélyes külpolitikája". A miskároló tolvajtársulat tehát áruba bocsátja a dolgozó népet. Hol Romániának, hol Lengyelországnak, hol Angliának, hol Frankhonnak. Egy az ár. Még csak azt sem mondják, ki ad többet érte. Nem is alkusznak. Fix árat szabnak. Szabad rablás, gyilkolás, pogrom, a munkásosztály zavartalan kiirtásának biztosítása. Ezért az árért életét és vérét ajánlják fel az erélyes külügyesek — a magyarországi parasztnak és proletárnak. Előbb 50 000-et, majd 300 000-et, aztán 140 000-et hajlandók ebből a jó vágóhídfajtából odaadni a „hazáért és a kereszténységért" kiáltással. Ők, a honmentők, az Ostenburg-, Héjjas-, Prónay-, Horthy-banditák pedig azalatt, míg künn a paraszt és munkás testével védi a „keresztény hazát az orosz bolsevizmus ellen", a maguk személyével hajlandók otthon a „közrendet" biztosítani.

A vak is látja, hogy háborút akarnak a kalandorok. Ez az egyetlen mód bölcs belátásuk szerint, hogy uralmukat meghosszabbítsák. Minden inog alattuk. Mindenki, mindenki ellen . . . Nincs tekintély, nincs pénz, nincs államhatalom. Züllik, rothad belülről minden.

El kell terelni tehát a lázongó emberek figyelmét egy kis külső háborúval. Ez arra is jó, hogy a háborúviselés ürügyén bent az országban szívük szerint „tarthassák fenn a rendet", anélkül, hogy bárhonnan szemrehányás érje őket azért, mert otthon tovább börtönöznek, internálnak, nagyobb arányban pogromoznak, akasztanak, gyilkolnak. A háború nagy és „szent" érdeke mindent indokol.

Csak a fizikai és lelki vaksággal megvert elé nem ugrik hetek óta ez a nyilvánvaló háborúcsinálási szándék.

Farkas István az utolsó hetekben itt járt ugyan Wienben egy kis *bojkottleszerelési* mandátummal, de Budapesten él most már két hét óta. Fizikailag egész vaknak nem mondható.

---

* Landler Jenő Vanczák Jánosnak, a *Népszava* főszerkesztőjének a *Népszavá*-ban 1920 március 2-án megjelent cikkére utal, amelyben az Horthy kormányzóvá választásának másnapján felajánlotta a kormányzónak „a munkásság kérges tenyerét."

** Az internálási rendeletet a Huszár-kormány 1919 december 5-én adta ki. [Lásd Az ellenforradalom hatalomrajutása és rémuralma Magyarországon 1919—1921. 290—291. old.] A Huszár-kormánynak, mely a rendeletet kiadta, tagja volt Peyer Károly, a szociáldemokrata párt áruló vezetője is.

Miakits Ferenc már államtitkársága előtt is államhivatalt viselt, és mint bennfentes, hivatalosan sűrűn érintkezvén a magyar királyi államrendőrséggel, egész bizonyossággal alaposan informálva van.

Malasits Géza egész közéleti szereplése alatt még véletlenül sem látott a szunyogban mást, mint elefántot; természetes tehát, hogy „kapitalista baráti" körben a Horthy-féle háborús hadseregről mint egy félmilliós magyar ármádiáról beszélt.

Tudja tehát e három dicső vezér, hogy most, amikor a fehér Magyarország munkásvértől könyökig áztatott Horthy-hóhérainak „kérges tenyerüket" nyujtják, háborút, vagy legalább kalandorosan komoly háborús szándékot pecsételnek meg.

Nem buták, de önmagukat felülmúló hitvány árulók tehát, amikor *most, éppen most*, deputációzással elősegítik a „szent" háború zavartalan lebonyolíthatásának lehetőségét.

Mert ezt teszik . . .

Persze, hogy az eredmény nem maradhat el. Egy pár, vagy sok pár internált visszanyeri szabadságát. Éppen úgy, mint mikor Vanczák nyujtotta kérges tenyerét. Talán kettővel több is. Gyűlést is lehet majd tartani. Éppen úgy, mint Peyer idejében a követválasztáskor.

Aztán valamit „tenni" is kell. Hát teszünk. Illetve úgy teszünk, mintha tennénk. Ez a taktika.

Aztán jön a háború. Akkor meg úgy sem lehet semmit sem „tenni". Amikor semmit sem „szabad" tenni. Ez az eszményi szociáldemokrácia.

Nem. Ez nem lehet butaság. Hiszen a legbutább is tudja, hogy a kézfogás mögött háborús szándék tátong. Hogy e szándéknak valósággávalását ez a deputáció mérhetetlenül erősítette. Hogy e szándék teljesedésbe szökkenése egyetlen internált proletártáborból ötvenet, száz kitolt szemgolyóból tízezret csinál. Olyan buta nincs a világon, amelyik ne tudná, hogy ilyenkor, ilyen készülődés küszöbén lesz erőssé elnyomóival szemben a leggyengébb munkásság is . . . Ha hárman vagy tizen el nem adják. Nem, ez nem butaság. Mert annak van határa.

De a gazságnak nincs. Mint ahogy a magyar szociáldemokrata három vezérek példája mutatja.

Proletár, 1920 augusztus 19. I. évf. 8. sz. 5. old. [Megint a „kérges tenyér".]

---

27. RÁKOSI MÁTYÁS ÜNNEPI CIKKE A „PROLETÁR"-BAN A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM HARMADIK ÉVFORDULÓJÁRA

A Krasznája Ploscságyon, a Kreml előtti Vörös-téren hatalmas tribünök keletkeznek, sudár árbócfák nőnek a kövek közé, a tetejükön keskeny vörös lobogókat kapdos a szél, a kalásszal körülfont sarló és kalapács s a munka ezer más jelképe . . . jelenik meg a falakon, az oszlopokon,

a villamosokon, új, színes, szellemes s egyszerű plakátok borítják el a várost, rajtuk három szóval egy velős, megrázó figyelmeztetés vagy buzdítás, s Moszkva, a megkínzott, megkopott, a novemberi fagyos széltől végigsöpört szürke Moszkva színt kap, elevenebb lesz, kicsinosítja magát, s készül a nagy nap, a proletárforradalom harmadik évfordulójának megünneplésére.

... A „Krasznij Pityer", a Vörös Pétervár egy csapással leverte a szociálforradalmároktól a fekete százakig a burzsoázia minden árnyalatát. De Moszkvában erős volt a burzsoázia, a sokezer aktív tiszt és még több junker s az előre oda összpontosított ellenforradalmi elemek kilenc napig állottak ellent, míg aztán a moszkvai proletariátus egy rohammal ki nem verte őket utolsó menedékükből, a Kremlből. A forradalmi hullám ellenállhatatlanul terjedt tovább, s a szovjetek hatalma néhány hét alatt Perzsiáig és a Csendes-óceánig ért el. Az örökség, amit a csődbejutott, levitézlett burzsoáziától átvett, inkább kétségbeejtő, mint biztató volt: sokezer kilométeres front, tízmillió éhező katonával, dezorganizált közlekedés, éhínség, elkopott gépek, az ellenforradalom minden faja, a nemzetiségi kérdések, s mindenekelőtt a háború likvidálásának kérdése. Ennyi tehertétellel szemben csak az orosz munkásság forradalmi tapasztaltsága és áldozatkészsége állott. Nem is jósoltak hosszú életet az Orosz Tanácsköztársaságnak, és a szociálpatrióták talán még kevesebb hétre becsülték a szovjetek uralmát, mint maga a burzsoázia.

A jóslatok nem váltak be. A fiatal proletárállam likvidálta a háborút, kiállotta a bresztlitovszki békét, amely nyolc hónapon keresztül a leggazdagabb élelmezési és ipari vidékeitől zárta el, lerázta magáról a csehszlovák felkelőket, kivédte az antant-missziók minden fondorlatát, a baloldali szociálforradalmárok orvtámadását és ennyi harc és életveszély közepette még arra is jutott ideje, hogy lerakja az új Vörös Hadsereg alapjait és megkezdje az új gazdasági rend felépítését. S az első évfordulóra megjött a prágai, budapesti, berlini forradalmak híre, amely csattanó bizonyítékát adta annak, hogy helyes volt az a politika, amit a Tanácskormány a központi hatalmakkal szemben követett. 1918 november 7-én még ellenséges megszállás alatt állt Oroszország négyötöde, az élelem- és fűtőanyaghiány szinte elviselhetetlen volt, de Pétervár, Moszkva és a többi város utcáin örömittasan vitték a vörös lobogókat a proletármilliók és kettőzött erővel folytatták a harcot a gyárakban és a frontokon, és bíztak benne, hogy néhány hónapon belül a nyugati proletariátussal karöltve folytathatják a nagy harcot a világ minden elnyomói ellen.

Máskép történt. A német proletariátus felszabadító küzdelmét vérbefojtották a német burzsoázia szövetségesei: a Scheidemannok, Noskék. A nyugati proletariátus helyett Oroszország minden táján angol, francia, olasz, amerikai csapatok jelentek meg: ami hadianyag a nagy amerikai és angol gyárakban csak megmaradt, azt mind Kolcsak, Gyenyikin, Jugyenyics ellenforradalmi bandáinak rendelkezésére bocsátották, és a világ kapitalistái el voltak tökélve, hogy újra bilincsbe verik a felszabadult orosz proletariátust. Titáni küzdelem kezdődött, tízezernyi kilométereken folyt a harc, és az ellenséges gyűrű egyre szűkebbre szorult

Moszkva és Pétervár köré. Egy fénycsóva világított néhány hónapig nyugatról: a magyar proletárdiktatúra, de ez is kilobbant és az orosz proletariátus egyedül folytatta a küzdelmet! S a rongyos, koplaló, rosszul felfegyverzett munkások és szegényparasztok hosszú hónapok alatt elnyűtték, porhanyóvá tették az összes ellenséges erőket. Az a sokszázezer kérges tenyerű, aki tíz-tízenöt hónap óta el volt vágva Moszkvától és száz vagy ezer kilométerre az ellenforradalom frontja mögött tovább folytatta a harcot fegyverrel, vagy agitációval, akiket hiába akasztottak fel, vagy korbácsoltak halálra, mert egy kivégzett helyébe tíz új lépett, megőrölte, aláásta a fehér hadseregeket, s amikor az orosz proletariátus úgyszólván Moszkva és Pétervár kapui előtt ellentámadásra indult, mint a kártyavár omlott össze Kolcsak, Gyenyikin, Jugyenyics, s a burzsoázia, amely már elfoglalva látta Pétervárt és számolta a napokat, amikor Gyenyikin Moszkvába érkezik — megdöbbenéssel látta azt az öklöt, ami az Orosz Tanácsköztársaság minden ellenségére lesujtott. S a Szovjetállam fennállásának második évfordulóján ... ezer sebből vérezve, de győztesen és meg nem törve állt az orosz proletariátus. S amikor végigtekintettek az elmúlt esztendő küzdelmein és eredményein, büszkén állapíthatták meg, hogy nemcsak leverték ellenfeleiket, hanem erősebbek, mint valaha, s emellett megalkottak egy új, világraszóló organizációt, a Kommunista Internacionálét, mely a proletariátus legnagyobb ellenségével, a Hendersonok, Thomas-k, Noskék és Fritz Adlerek és Kunfiak Internacionáléjával vette fel a döntő harcot.

Az orosz proletariátus egy kis lélekzetvételhez jutott. Egymás után szabadultak fel Szibéria és Kubán kimeríthetetlen magtárai, a Donmedence bányái, tavaszra visszakerültek a bakui petroleumforrások. A Vörös Hadsereg munkásai letették a kezükből a fegyvert s helyette kalapácsot, baltát fogtak, s százezernyi karok egy ütemre működő munkája hetek alatt megjavította a közlekedést, az élelmezést, üzembe helyezte az elpusztított bányákat, felszivattyúzta a rég nélkülözött kőolajat, a felrobbantott hidakat újra felépítették, s mindenütt érezhető volt a közös munka fellendítő hatása, amikor az antant rászabadította legnagyobb láncos kutyáját, a lengyel pánokat, a dolgozó Oroszországra. A munkáshadseregek letették a kalapácsot, s újra fegyvert fogtak, a gyárak és falvak legfegyelmezettebb, legintelligensebb munkásai újra a frontra mentek, hogy végezzenek a lengyel burzsoázia zsoldosaival. S amikor az orosz Vörös Hadsereg győzelmei kényszerítették a lengyel bérencek gazdáit, hogy a Népszövetség álarca alatt egyesült rablóbanda nevében békét kérjenek, akkor a proletárkormány büszkén jelenthette ki, hogy a Népszövetséget nem ismeri, fenyegetéseitől nem fél s a lengyelekkel közvetlenül tárgyal. S kisült, hogy az antant minden fenyegetése üres szóbeszéd, amely mögött nem áll erő, s a lengyel pánok kénytelenek voltak akkor is folytatni a közvetlen tárgyalásokat, amikor a francia tisztek, amerikai és angol tankok, francia, osztrák és cseh muníció segélyével, meg a lengyel proletariátus újabb gúzsbakötésével sikerült megállítani, sőt visszaverni a vörös hadosztályokat.

Ezzel párhuzamosan egy nem kevésbbé fontos esemény történt, a Kommunista Internacionále II. kongresszusa, amelyen megállapították,

hogy a világ minden számottevő proletárpártja otthagyta a sárga II. Internacionálét és csatlakozott, vagy útban van Moszkva felé. Az új, forradalmi Internacionále erejének és elszántságának tanújele az a példátlanul erős önkritika, mellyel saját csökevényeit kiégeti, és az a kíméletlen célkitűzés, amellyel minden hozzátartozó párt számára pontosan megjelöli és előírja az egész világ munkásságának vére és verejtéke árán kitanult legrövidebb s legcélravezetőbb utakat.

Az utolsó ellenség, a Vrangel-hadsereg bordáinak ropogása adja a kísérő zenét az Orosz Szövetséges Tanácsköztársaság fennállásának harmadik évfordulójához. Az orosz városokban és falvakban újra felvonulnak a felfegyverzett proletármilliók, hogy megmutassák a világnak, hogy erősebbek, mint valaha, hogy el vannak szánva megküzdeni nemcsak a külső ellenséggel, hanem az éhséggel és dezorganizációval is. Újra felvonulnak a munkásasszonyok milliói, hogy demonstrálják, hogy a proletariátus felszabadításáért tovább is törhetetlenül dolgoznak és nélkülöznek. Felvonul a milliónyi gyermeksereg, amely pirospozsgás arccal, jól öltözve beszél arról, hogy az orosz proletárállam szegény ugyan, a sok vér, amit vesztett, a sok raktár, amit felgyujtottak a fehérek, a sok elpusztított, felégetett vonat, híd, gyár, magtár keservesen érezteti a hatását a felnőtteken, de a jövő, az ifjúság — kapitalista járomba nem tört derékkal élvezi az új rend gyümölcseit. S végül felvonulnak a vörös katonák, és amikor dübörgő lépteik elhangzanak, kezdődnek a népgyűlések, a „mitingek", este megtelnek a színházak, a mozik, népmulatók, hangversenyek, munkásklubok, tánctermek, zenétől, nótától hangosak az utcák, és az orosz proletariátus minden tagja vidáman, bizodalommal néz az új feladatok elé, melyek nagyok, nehezek, hihetetlen áldozatokat kívánnak, de amikkel meg fog birkózni.

Ahol csak öntudatos munkások élnek, mindenünnen meleg szeretet dobog ezen a napon Szovjetoroszország felé. Mindenikük szimpátiával, segíteni akarással gondol azokra az emberfeletti áldozatokra, amiket az orosz proletariátus a saját és az összdolgozók felszabadításáért az elmúlt három év folyamán hozott. Ez azonban nem elég. A szimpatizálók, segíteni akarók összegyüjtése, összefogása, izmos, vasfegyelmű kommunista pártokba való összekovácsolása a legelső lépés az orosz proletariátus megsegítésére és egyúttal a magunk felszabadítására. S ha minden országban ilyen erős, egységes, forradalmi proletárpártok vezetik a szakadatlan, kíméletlen harcot a saját burzsoáziájuk ellen, akkor nem marad a világkapitalizmusnak lekötetlenül ereje, melyet tavaszra újra az orosz proletariátus torkára uszíthatna. Akkor nem kell néhány hónap vagy néhány hét mulva az orosz munkásoknak abbahagyni a mozdonyok javítását, a gyárak üzembehelyezését, az éhség elleni harcot, hogy a kalapács helyett újra puskát fogjanak a kezükbe és védekezzenek a kapitalisták valamelyik újabb zsoldos hadseregének támadása ellen.

Szervezett, kíméletlen, megalkuvás nélküli támadó harc a saját burzsoáziánkkal szemben és minden ellenforradalmi erők nemzeti és nemzetközi méretekben való lekötése az alapfeltétele minden, az orosz proletariátust segíteni akaró törekvésnek. És a saját felszabadulásunk-

nak is. A nyugati munkásság kezdi már ezt belátni és megvan a jogos reményünk, hogy 1921 november 7-én más nyugateurópai fővárosokban is a már felszabadult proletariátus fogja együtt ünnepelni az Orosz Szövetséges Tanácsköztársaság fennállásának negyedik évfordulóját.

Proletár, 1920 november 4. I. évf. 19. sz. 7. old. [„November 7."]

---

28. A NÉMET KOMMUNISTA PÁRT A MAGYAR PROLETARIÁTUSÉRT

A németországi kommunistáknak és a baloldali függetleneknek Berlinben megtartott egyesülési pártgyűlése* Zetkin Klára elvtársnő indítványára egyhangúlag a következő határozatot hozta:

Horthy-Magyarország ellen

Horthy-Magyarországon még mindig dühöng a fehér borzalom a proletariátus és előharcosai ellen. Öt hónap óta, tehát tovább, mint a Tanácsköztársaság hősies küzdelme tartott, ülnek törvényt Horthy poroszlói Tanács-Magyarország népbiztosai felett. Lábbal tiporják saját jogrendszerüket és törvényeiket, komédiát játszanak végig, hogy a proletárforradalom tíz védelmezőjét, a proletárdiktatúra tíz harcosát akasztófára juttassák**. Néhány nap mulva ítéletre kerül a sor.

Az Egyesült Kommunista Párt pártgyűlése első összeültekor szívvel-lélekkel a magyar proletárság mártírjai mellé áll és megbélyegzi a küszöbön lévő ítéletet, a Horthy-kormányzat új gaztetteit abban a szilárd meggyőződésben, hogy ez az ítélet és a fehér terror uralma képtelennek fog bizonyulni arra, hogy Magyarország proletariátusának felszabadítását, egy új Magyar Tanácsköztársaság létesítését megakadályozza.

Proletár, 1920 december 16. I. évf. 25. sz. 1. old. [Német testvérpártunk a magyar proletariátusért.]

---

* 1920 december 4 és 7 között zajlott le az a kongresszus, amelyen a Németországi Független Szociáldemokrata Párt baloldala egyesült a Kommunisták Németországi Pártjával. Az egyesült párt neve: Kommunisták Egyesült Németországi Pártja lett.

** A Tanácsköztársaság tíz letartóztatott népbiztosa ellen indított per tárgyalását 1920 július 5-én kezdték meg. A nemzetközi tiltakozás és elsősorban a Szovjetunió fellépése, megmentette a népbiztosok életét, akik ezután a fogolycsere útján több, súlyos börtönbüntetésre ítélt kommunistával együtt a Szovjetunióba kerültek.

29. A SZOVJÉT KORMÁNY A BÖRTÖNBEVETETT MAGYAR KOMMUNISTÁK MEGMENTÉSÉÉRT

a) *Csicserin szovjet külügyi népbiztos távirata gróf Teleki Pál magyar külügyminiszterhez a halálraítélt népbiztosok megmentése érdekében*

1920 december 30

Az orosz kormány visszautasítja azt a vádat, amelyet ellene önön keresztül a megrögzött militaristák kis csoportja intéz*, akik jelenleg durva erőszak és hallatlan önkény segítségével tartják kezükben Magyarországban a hatalmat, amelyet számukra a román szuronyok harcoltak ki. Ennek a kormánynak, amely gyilkosságok és pogromok segítségével uralkodik, s amely a mészárlást, kínzást és banditaságot politikai rendszerré emelte, mindenki másnál kevesebb joga van az emberiességről és civilizációról beszélni. Ha e kasztnak ma Oroszországban lévő képviselői fejükkel felelnek mindenért, amit a magyar kormány áldozataival, a népbiztosokkal és az orosz foglyokkal elkövet, úgy ezért nem minket, hanem az ő saját kormányukat terheli a felelősség, mert ez a magyar kormány kényszerít minket arra, hogy a túszok rendszeréhez folyamodjunk, mint egyetlen olyan rendelkezésünkre álló eszközhöz, amely megmentheti ezeket az áldozatokat, akiknek megmentését szent kötelességünknek tartjuk. Éppen Magyarország jelenlegi kormánya, amely bírói meggyilkolással fenyegeti a velünk szövetséges magyar Tanácskormány tagjait és üldözi az orosz foglyokat, akik még Magyarországon vannak, hibáztatható az intézkedésekért, amelyeket reánk kényszerít, s amelyek részünkről csak az önvédelem törvényes lépései, tekintettel arra, hogy kötelességünknek tartjuk megmenteni ezeket az áldozatokat, akiknek védelmére ez év folyamán egész sor szikratávirat-nyilatkozatot tettünk már.

Miután lehetőleg gyorsan el akarjuk érni e téren azt a célt, amelyet magunk elé tűztünk, elfogadjuk ajánlatukat és azt javasoljuk, hogy a tárgyalásokat Revalban** diplomáciai képviselőnkkel, Litvinovval kezdjék meg, aki el lesz látva a szükséges felhatalmazásokkal, s aki megegyezhet az önök képviselőjével a tervezett tárgyalások alakjáról és helyéről.

Csicserin
külügyi népbiztos

Vörös Ujság, Moszkva. 1921 január 9.

---

* A távirat itt Teleki külügyminiszter 1920 december 5-én kelt sürgönyére utal, amelyben az ellenforradalmi magyar kormány azzal vádolja a szovjet kormányt, hogy kegyetlenül bánik a magyar hadifoglyokkal.

** Revalban (most Tallinn — Szovjetésztország fővárosa) folytak a tárgyalások a szovjet kormány és a magyar kormány között az elítélt kommunistáknak magyar hadifoglyokkal való kicseréléséről.

b) *A „Proletár" cikke: Szovjetoroszország kimenti a Horthy-börtönökből a magyar kommunistákat*

Orosz dróttalan távirati jelentés szerint Rigában* befejeződtek a kommunista foglyok és tiszti túszok kicserélésére vonatkozó tárgyalások. Az aláírt egyezményben a magyar kormány kötelezte magát, hogy a forradalomban való részvétel miatt legsúlyosabban elítélt 400 magyar kommunista — köztük a tíz népbiztos — felett hozott ítélet végrehajtásától eltekint és az országból való elutazásukat megengedi.

Ha Horthyék szavahihetőségében egyáltalán bízni lehet, ha az utolsó percben nem próbálkoznak még kibújni ez alól a kötelezettségük alól is, úgy rövidesen megnyílik a halált, életfogytiglani vagy évtizedes sorvadást ígérő börtönkapu a magyar proletárforradalom ellenség kezére jutott vezérei előtt. Kettős nagy sikere ez a kommunisták magyarországi táborának. Amikor diadalos örömmel fogadjuk sorainkba a szenvedésekben kipróbált, kínokban acélozott előharcosainkat, átmelegíti a lelkünket a világforradalom szolidaritásának világraszóló, történelmi jelentőségű vívmánya is. *Mert az osztályharc foglyait maga a forradalmi osztályharc szabadította ki* . . . A kemény orosz proletárököl lerángatta a nyegle magyar vandálokat arról a színpadi pódiumról, ahol a szent szuverenitás igazságszolgáltatási érintetlensége és a külső beavatkozás elleni kuruckodás nevében ripacskodtak. A jogrend őrei most sajátkezűleg fogják széttépni a jogerős ítéleteket és megírni az útlevelet az állam halálos ellenségeinek . . .

Most, amikor Revalban lerántották a függönyt a darab befejezése előtt, végigsiklik az emlékezet a fehér jogszolgáltatás pokoli komédiájának rikító jelenetein . . .

Az ellenforradalom szennyes, züllött igazságtalansága kézzelfogható valósággá tette a forradalmi tanítás igazságát.

A marxista elméletet, amely néhol még csak felszínes máz volt a kapitalista és megalkuvó nevelés rétegei fölött, beleégették, átélt, átérzett tapasztalássá tették minden ország dolgozóinak lelkében. Ujságcikkekért kiszabott tizenkétéves fegyházak, gyermekek közt kirótt évtizedes rabság, a félévig függőben hagyott halálos ítéletek — megérttették a legelmaradottabb proletárral is a kapitalizmus lélektanát. Törvénykönyvek, parlamentek, demokráciák munkásfogó szerepéről lehullott az álarc. A proletár világszerte összeszorított foggal jegyezte meg magának a magyar kommunista perek tanulságát, hogy a társadalmi igazságért, munkaszabadságért küzdők részére nincs törvény, nincs enyhítő körülmény, jogvédelem a kapitalizmuson belül.

De a magyar kommunista foglyoknak nemcsak elítélése, hanem szabadulása is világítóan tanulságos. A figyelő proletárság megmérte rajta a kispolgári jelszavakkal tétlenkedő szociáldemokrata taktikázás és a

* A Revalban megkezdett tárgyalásokat Rigában folytatták.

kommunista cselekvés harci értékét... Világhírű írók, tudósok és jogászok puhítgatták az ellenforradalom szívét az emberi szolidaritás, államférfiúi belátás igéivel. A szakszervezetek bojkottra mozgósítottak a fehér államhatalom zsebei ellen. Közbenjárást, lelkérebeszélést, bürokratikusan hiányos bojkottot közönyösen rázott le magáról a fehér bosszúlihegés.

Csak a proletárság forradalmi diktatúrája tudott olyan nyelven beszélni, amelyet meghökkenve értett meg, és amelyre zavartan abbahagyta az akasztófaácsolást az ellenforradalmi bestia. A proletárság szervezett fegyveres ereje volt most is az a jogszabály, amely érvényt szerzett a proletárigazságnak... Az osztályharc orosz diadalmas szakasza eredményt tudott kierőszakolni az osztályharc frontjának átmenetileg elvesztett és állatias ellenség kezére került magyar szakaszán is. A világforradalom előretolt szakaszának — Szovjetoroszországnak — biztosítása és erősítése ennélfogva minden ország dolgozóinak önmaga iránti kötelessége is.

Ez az egyetlen értékes tanulság, amely a magyar diktatúra harcosainak szabadulásából levonható... Dicsőség, elismerés azoknak, akik hóhérkötéllel, fegyházzal szembenézve, a proletárhitvallás szószékévé alakították át a vádlottak padját... Minden kiszabadított fogolyra új élet vár. Ezt az életet, szabadságot, munkaalkalmat az orosz forradalmi proletárságtól kapta. Mint a kommunista osztályharc új erőforrásait, várjuk a most kiszabaduló négyszáz, poklot megjárt előharcosunkat.

Proletár, 1921 július 28. II. évf. 30. sz. 2. old. [Életmentő forradalom.]

---

30. AZ 1921. III. tc. — A MAGYAR FASISZTA DIKTATÚRA INTÉZMÉNYES TERRORJÁNAK TÖRVÉNYE „A TÁRSADALMI REND VÉDELMÉRŐL" A FORRADALMI MUNKÁSMOZGALOM ELLEN*

1921 április 6

1. Az állami és társadalmi rend felforgatására vagy megsemmisítésére irányuló büntettek és vétségek

1. §. Aki az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalmat vagy szervezkedést kezdeményez vagy vezet, bűntettet követ el és öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

* A törvényjavaslatot, amely a kommunista mozgalom elfojtására irányult, az igazságügyminiszter 1920 augusztus 25-én nyujtotta be a nemzetgyűlés igazságügyi bizottságának. A nemzetgyűlés 1921 március 4, 5, 7, 10, 11, 12, 14-én tárgyalta. Elfogadta: 1921 március 16-án. A törvény a kihirdetés napján, 1921 április 6-án életbelépett.

Aki ily mozgalomban vagy szervezkedésben tevékenyen résztvesz, úgyszintén, aki ily mozgalmat vagy szervezkedést előmozdít, vétséget követ el és három évig terjedhető fogházzal büntetendő . . .

2. §. Aki az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalommal vagy szervezkedéssel összefüggően és annak céljára bűntettet vagy vétséget követ el, annak büntetése:

1. halál, ha a bűntettre a törvény halálbüntetést állapít meg;

2. életfogytig tartó fegyház, ha a bűntettre a törvény tíz évet meghaladó szabadságvesztésbüntetést állapít meg;

3. tíztől tizenöt évig terjedhető fegyház, ha a bűntettre a törvény tíz évnél enyhébb vagy legfeljebb tíz évi szabadságvesztésbüntetést állapít meg;

4. tíz évig terjedhető fegyház, ha a cselekmény a törvény szerint vétség . . .

3. §. Aki az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalomról vagy szervezkedésről hitelt érdemlő tudomást szerez és erről a hatóságnak, mihelyt lehetséges, jelentést nem tesz, az, amennyiben részesség nem terheli, vétség miatt egy évig terjedhető fogházzal büntetendő . . .

Magyar Törvénytár. 1921. évi törvénycikkek. Franklin Társulat 1922. 8—11. old.

---

31. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁNAK RÖPIRATA: „JÖJJÖN A MUNKÁSSÁG VÖRÖS TAVASZA!"

1921 március

Világ proletárjai egyesüljetek!

Munkások! Elvtársak!

Húsz hónap előtt mennyországot ígértek a magyarországi proletariátusnak, ha elárulja saját magát, a proletariátus diktatúráját, és mennyország helyett a poklok pokla következett. A hatalom birtokosai voltatok, s ma a világ legelkínzottabb, legelnyomottabb páriái vagytok. Húsz hónap óta ülik vad orgiáit a véres bosszúnak az akkor gyáván meglapuló burzsoák, földbirtokosok és tiszti gazemberek. Húsz hónap óta vértől gőzölög Magyarország. Zsúfolt börtönök és internáló táborok, tiszti terrorkülönítmények kínzókamrái, megcsonkított holttestek ezrei a föld alatt és a Duna fenekén. Kenyerüktől megfosztott munkások, lakásukból kivert proletárcsaládok.

Ez a munkásság számára a „keresztény" Magyarország. Férjeitek és testvéreitek börtönben, feleségeitek internálási táborokban, gyermekei-

tek éhesen az utcán, míg vad cécót ülnek a ti véres verítéketeken meggazdagodott burzsoá, gyilkolásból élő tiszti rablóbandák és az akasztófákat megáldó fekete csuhások.

Elég volt! Elvtársak, most megint tavasz van. A proletariátus nem várhat, nem tűrhet tovább. Magyarország munkássága a maga vérén, a saját kínján tanulta meg, hogy csak két út van: választhatja a burzsoázia, kapitalista uralmat és ezzel együtt Horthyt s a gyilkos vadállatok különítményeit, a börtönt, a korbácsot, a derest és az akasztófát, és választhatja a proletariátus szocialista uralmát, amelyhez csak a forradalom és diktatúrán át vezet a harc és kitartás útja.

Jöjjön a munkásság vörös tavasza!
Éljen a proletárdiktatúra!
Vesszen a fehér hóhérok zsarnoksága!

Olvasd és add tovább!!!

MMI Archívum. Ropiratgyüjtemény. III. 1/1921/1528—1.

---

32. BETHLEN ISTVÁN MINISZTERELNÖK PARLAMENTI BESZÉDE A KÖLTSÉGVETÉSI VITA SORÁN A KOMMUNISTA SZERVEZKEDÉSRŐL

1921 június 1

Európában a köznyugalom még nem állott helyre. Hiszen aki ujságot olvas, láthatja ezt nap-nap után. A Spartacus-mozgalmak* Németországban két-három hónaponként újból és újból fellobbannak. Elég, ha rámutatok arra, hogy Olaszországban fasisztákra van szükség, mert a közhatalom és állami erő nem elegendő arra, hogy a közrendet fenntartsa . . . Angliában a sztrájkok, sőt néha még a sinnfeinok** mozgalma is többé-kevésbbé mind bolsevista alappal bírnak . . . Rámutatok arra, hogy szomszédainknál a bolsevista mozgalom mindenütt ma is még erős. De kérem, nekünk vannak bécsi emigránsaink is . . . És ha rámutatok arra, hogy a tőlünk elszakadt területeken bizonyos központok alakultak — Pécs, Baja, Mohács —, és ezen államok területén a magyar bolsevisták menedéket találtak, azt hiszem, hogy a mi helyzetünk egészen más, mint azoké a nagy nyugateurópai nemzeteké, amelyeknek mindezektől nem kell félniök . . .

Tisztelt Nemzetgyűlés! Bátor vagyok ebben a tekintetben néhány

---

* A Spartacus Szövetségben tömörültek — Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg vezetésével — az első világháború idején mindazok, akik az imperialista háború és a német reformista szociáldemokrata vezérek ellen harcolni akartak. A Spartacus Szövetség tagjai alapították meg később a Kommunisták Németországi Pártját.

** Sinnfein — az ír nacionalista mozgalom pártjának a neve. A párt az első világháború után erősödött meg. Célja az ír független köztársaság kivívása volt,

esettel előállni . . . Hivatalos jelentésekből és olyan tételekből fog a felolvasásom állani, amelyek feltétlenül hitelt érdemelnek.

Itt van egy jelentés — amelyből röviden csak a következőket olvasom fel: „Százával és ezrével érkeznek naponként posta útján a kommunizmust dicsőítő és eljövetelében bizakodó olyan tartalmú levelek, nyomtatványok és csomagok, amelyeknek cenzúramentes kézbesítése a ma még hamu alatt lappangó, de csak a kellő pillanatra váró vörös rém parazsát lángra lobbantani képesek."

Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a körülményt, hogy az internáltak ügyének revíziója és valószínűleg az amnesztia folytán sokezer társadalomellenes egyén kerül újra szabadlábra, akik eddig az agitáció elől el voltak zárva és eddig nem voltak számításba vehetők. Folyó hó 27-én kapott jelentésünk a következőket közli: „Az angyalföldi kávémérésekben az internálásokból kiszabadult nagyobb számú egyén kommunista agitációt fejt ki. Ez egy elszigetelt jelenség egyelőre, de figyelemmel kell kísérni a fejleményeket. A körutakon a napokban újból feltűntek a vörös nyakkendők, a kalapácsos emberek, a szovjet sapkák. A székesfehérvári körletparancsnokság területén mai jelentés szerint a *Reichspost** legújabb számában találtak kommunista röpiratokat, amelyeket ilyen módon csempésznek be legújabban . . ."

„Bizalmas értesülésre nyomozás indíttatott a folyó évi április hó első felében a főváros területén terjesztett «Munkások, elvtársak, továbbá tiszturak» című lázító tartalmú kommunista röpiratok szerkesztőinek és terjesztőinek kézrekerítése iránt. A különböző irányban megindult megfigyelés eredményekép egy Eltschläger János nevű 34 éves soffőrt sikerült elfogni, akinek az említett röpiratok egyike birtokában volt s azt tovább adta. Eltschläger János a röpiratot a vele együtt a Bárdi-garázsban dolgozó Tatár Ferenc autószerelőtől kapta azzal, hogy azt olvassa el és adja tovább.

Tatár őrizetbevételekor előadta, hogy a röpiratot a Munkások Irodalmi és Művészeti Országos Szövetségében kapta egy Andics Erzsébet nevű egyetemi hallgatónőtől . . .

Egy alkalommal sikerült Andics Erzsébetet 15 társával elfogni. Megállapítást nyert, hogy nevezettek a legszorosabb összeköttetésben állottak a bécsi magyar kommunista párttal, valamennyien ma is meggyőződéses kommunistának vallják magukat, és közülük többen jártak fenn Bécsben és ott is a legintenzívebb kommunista működést fejtették ki. Vas nemcsak a bécsi, hanem a berlini kommunistákkal is nexusban volt, a Spartacusok egyesületében előadást is tartott és a legtendenciózusabb megvilágításban beszélt a magyarországi állapotokról. Ő volt az, aki kommunista ujságokat, folyóiratokat és könyveket hozott be nagy tömegben, amelyeket a MÉMOSz** helyiségében osztott szét terjesztés végett. Csaknem valamennyi résztvett már a Károlyi-kormány idején az ifjúmunkások mozgalmában és a Galilei-kör romboló munkájában . . ."

„Amikor munkájukat Budapesten megkezdték, jelentkezett egy másik

* Az osztrák keresztényszocialista párt Bécsben megjelent lapja.
** MÉMOSz — Magyar Építőmunkások Országos Szövetsége.

egyén, akinek állandó tartózkodási helyét nem sikerült megállapítani és Andics Erzsébettel, továbbá Berei Andorral tárgyalást kezdett és abban állapodott meg, hogy együttesen fognak dolgozni.

Mintegy 20 000 darab különféle röpiratot nyomtak ki s a szervezet tagjai között ki is osztották. Utcákon elszórták, élelmiszerért sorban álló asszonyok tömegébe dobták, mozgásban lévő villamosok perronjaira szórták és zsúfolt villamosokon utasok kezébe nyomták . . ."

„Vett jelentés szerint Salgótarján és vidéke a destruktív mételyezés egyik gócpontja. Oka ennek az, hogy a bánya- és gyárimunkások egy része megszállott területen lakik és a munka végeztével átkel a demarkációnális vonalon, Zagyvapálfalván a csendőrség elfogta a kommunista bizalmi szervezet levelét, amelyben kommunista iratok voltak . . ."

„Egyenesen kihívó az a magatartás, amit egyes munkásszervezetek a büntetésüket kitöltött, vagy az internálásból hazabocsátott egyénekkel csinálnak, amikor ezeket mint mártírokat párt- és egyéb szervezetekbe fontos vezető, titkári és elnöki állásba hívják meg, ami világos bizonyítéka annak, hogy a kommunista propagandának még mindig van bizonyos körökben talaja . . ."

„A Hungária- és az István-úton röpcédulákat szórtak szét a proletárdiktatúra éltetésével, a kommunisták pártja aláírással. A Weiss Manfréd-gyárból kijövő munkások között röpcédulákat szórtak szét, melyek a pécsi kommunistáktól erednek. *Az Est* vidéki példányai közé becsúsztatva találtak egy kiáltványt, amely a végső harcra uszítja a munkásokat . . ."

„Újfehértón kommunista szervezetet fedeztek fel, melynek vezetőjét letartóztatták. A salgótarjáni kommunista csoport elnökénél tartott házkutatás alkalmával kommunista könyveket, népbiztosi rendeleteket foglaltak le, a gyártelepen három kézigránátot stb. . ."

„A wieni emigránsok megint hoznak igen nagymennyiségű propagandafüzetet és röpiratot és egészen friss kommunista világforradalmi hírtudósítást. A mult hónapban egy kommunista a határellenőrzés és a vonaton szolgálatot teljesítő nyomozó rendőrközegek dacára, ilyen iratokat hozott be . . ."

Igenis, a háború továbbfolyik köztünk és a forradalom között. És ha én azt látom, hogy a forradalmi pártok új elnevezések alatt újból napfényre kerülnek és régi munkájukat a régi jelszavakkal folytatják . . ., ha látom, hogy ez a propaganda kiterjeszti szárnyait már a bíróság előtt is, a vádlottak padján és a tanuk között, és előállanak azok, akik a forradalmat rehabilitálni akarják . . ., ha azt látom, hogy benn a nép tömegeiben is a zsarátnok nem aludt el, de izzik még a parázs, és látom, hogy a kommunizmusban büntetettek kitüntetésekben részesülnek néha a szakszervezetek részéről, ha mindezt látom, akkor kérnem kell a mélyen tisztelt nemzetgyűléstől, hogy ne tagadja meg a kormánytól azokat az erősebb fegyvereket, amelyek egyedül alkalmasak ma még arra, hogy ezekkel a törekvésekkel szembeszállhassunk.

Az 1920 február hó 16-ra hirdetett Nemzetgyülés Naplója. X. köt. Athenaeum 1921. 327—332. old.

33. A BUDAPESTI BÜNTETŐTÖRVÉNYSZÉK RÖGTÖNÍTÉLŐ BÍRÓSÁGÁNAK ÍTÉLETE ANDICS ERZSÉBET ÉS TÁRSAI PERÉBEN

1921 június 2

A budapesti királyi büntetőtörvényszék mint rögtönítélő bíróság lázadás bűntette miatt Andics Erzsébet és társai ellen ... Budapesten 1921. évi június 30., július 1. és július hó 2. napján, gyorsított bűnvádi eljárás rögtönbíráskodási szabályai szerint, részben a nyilvánosság kizárásával megtartott főtárgyalás alapján, a vád és a védelem meghallgatása után meghozta a következő

ítéletet:

Andics Erzsébet, bölcsészhallgató,
Berei Andor, joghallgató,
Vas Zoltán, gimnáziumi tanuló.
Polonyi Ferenc, műszerészsegéd,
Fehérvári Miklós, címfestőtanonc,
Horváth Imre, telefonműszerész,
Szántó Lajos, vas- és fémesztergályos,
Ferenc József, betűszedő segéd

bűnösök a büntetőtörvénykönyv 153. §-ában írt és meghatározott, és a büntetőtörvénykönyv 157. §-ába ütköző ... bűntettben, amit azzal követtek el, hogy 1921. évi februártól március haváig terjedő időben közös egyetértéssel többedmagukkal elhatározták oly lázadó csoport szervezését, amelynek célja Magyarországon a polgári osztályt megtámadni ..., a kommunizmust visszaállítani.

A királyi büntetőtörvényszék mint rögtönítélő bíróság ezért *Andics Erzsébet*, *Berei Andor*, *Vas Zoltán* vádlottakat a 9 550/1915. I. M. E. számú rendelet 38. §-a és a büntetőtörvénykönyv 162. §-a alapján egyenként 15 (tizenöt) évi fegyházra, mint főbüntetésre, továbbá egyenként 10 évi hivatalvesztésre és politikai jogaik gyakorlatának ugyanilyen tartamú felfüggesztésére, mint mellékbüntetésre, *Polonyi Ferenc*, *Szántó Lajos*, *Ferenc József* vádlottakat a 9 550/1915. I. M. E. számú rendelet 38. §-a alapján egyenként 12 (tizenkettő) évi fegyházra, mint főbüntetésre, ezen felül pedig egyenként 10 évi hivatalvesztésre és politikai jogaik gyakorlatának ugyanilyen tartamú felfüggesztésére, mint mellékbüntetésre, *Fehérvári Miklós*, *Horváth Imre* vádlottakat egyenként 10 (tíz) évi fegyházra, mint főbüntetésre, valamint egyenként 10 évi hivatalvesztésre és politikai jogaik gyakorlatának ugyanilyen tartamú felfüggesztésére, mint mellékbüntetésre ítéli.

A vádlottak előzetes letartóztatásával a szabadságvesztés büntetésből a rögtönítélő bíróság semmit sem vesz kitöltöttnek ...

A királyi törvényszék a főtárgyalás összes adatai alapján, nevezetesen a vádlottak vallomásain, a felolvasott iratok és a lefoglalt bűnjelek alapján a következő tényállást állapította meg:

Andics Erzsébet a világháború befejezésekor leánygimnázium VII. osztálybeli tanuló volt . . ., a proletárdiktatúra egyes intézkedéseit rokonszenvvel fogadta . . . 1920. évi szeptember havában egyetemi hallgatónak Bécsbe ment, itt találkozott oly diáktársaival, akik „politikai okokból" szorultak oda ki, megismerkedett ott Landler Jenő volt budapesti népbiztossal . . ., akiről tudta, hogy mint kommunista menekült Magyarországról külföldre. Ez . . . 1921. évi február havában, amikor Andics Erzsébet visszatérőben volt Budapestre, azt az óhaját fejezte ki Andics Erzsébet előtt, vajha az Ifjúmunkások Szövetsége mozgékonyabb és radikálisabb életet élne. Fel is szólította Andics Erzsébetet, hogy a radikális úgynevezett ifjúmunkásokat gyüjtse maga köré; egyben határozott megbízást is adott neki arra, hogy a Budapesten megjelenő érdekesebb cikkeket küldje meg Bécsbe . . .

Andics Erzsébet, Budapestre érkezvén, találkozott itt Berei Andorral, aki már előbb visszajött Bécsből, ahová 1920. évi szeptember havában ment fel az egyetemre, és szóba került köztük az ifjúmunkások szervezetének a szociáldemokrata párt kebelében szerintük „legális" alapon való felújítása, „kulturális nívójának szocialista irányba való nevelése". Az evégből tervezett előadások elé azonban, minthogy Berei szerint a párt titkárának besúgták, hogy ők Bécsből jött kommunisták, akadályok gördültek, és ezért külön előadások tartását határozták el . . . emez előadások megtartásának módozatait megtárgyalandó jöttek össze a Rákóczi-út és Huszár-utca sarkán lévő, továbbá a Teréz-körúti Nippon nevű tejivó csarnokban, majd a famunkások szervezetének helyiségében, a Magyarországi Építőmunkások Országos Szervezetének épületében, de a Magyar Színház-kávéházban is.

Ám ezeken mindinkább több résztvevő jelent meg, úgymint Vas Zoltán, Polonyi Ferenc, Ferenc József, Fehérvári Miklós, Horváth Imre . . .

Fentebb, a szóbanforgó összejöveteleken résztvevők között megnevezett Vas Zoltán 1921. év január, március hónapokban többször megfordult Bécs és Budapest között, 8—10 kg súlyú kommunista röpiratot hozott Bécsből Budapestre . . .

Ugyanezen az alapon állapította meg a királyi törvényszék, hogy Polonyi Ferenc a saját lakására vitt és ott üzemben tartott nyomdai gépen Ferenc Józseffel együtt nyomta ki a „Ne várd proletár!" című, versbe szedett röpiratot, hogy Fehérvári Miklós . . . az általa a Horváth segítségével a lakására vitt gépen kinyomta a „Vér és vas nélkül nincs proletárforradalom" tartalmú röpiratot . . .

A királyi törvényszék, eme tényállás alapján, figyelemmel az egyéb bűnügyekből hivatalosan ismert és egyébként is köztudomású tényre, hogy Magyarországból Bécsbe szökött kommunisták szervezetbe tömörülve, eszközökben való válogatás nélkül a kommunizmusnak Magyarországon való visszaállítására törekszenek, amit pedig csak forradalom-

mal vélnek maguk is elérhetni . . ., így nyilvánvaló, hogy szervezetük a büntetőtörvénykönyv 157. §-ában meghatározott szövetség fogalmát kimeríti, figyelemmel továbbá arra, hogy Andics Erzsébet, Berei Andor, Vas Zoltán, Polonyi Ferenc, Fehérvári Miklós, Horváth Imre, Ferenc József, Szántó Lajos . . . azzal, hogy a bécsi kommunistákhoz hasonló célra nemcsak maguk is csoportot alakítottak, hanem emeszervezetükkel amazok szövetségéhez csatlakoztak is . . ., a nevezett vádlottakat a királyi ügyész vádjának megfelelően bűnösöknek kimondani és a 9 550/1915. I. M. E. számú rendelet alapján megbüntetni kellett. A büntetés kiszabásánál a királyi törvényszék tekintett a hasonló tárgyú már más ügyben kiszabott halálbüntetésre — ily büntetés kiszabását a 20. életévüket meghaladó vádlottaknál is mellőzte és valamennyi bűnösnek talált vádlottra csupán szabadságvesztésbüntetést rótt ki a szövetségben való részvételük mérve, illetve kifejtett tevékenységük és így bűnösségük arányában . . .

dr. *Korpády* s. k.
a főtárgyalás elnöke

dr. *Szlávy* s. k.
előadó

MMI Archivum. A. III. 1/1921/24.

---

34. A „PROLETÁR" A BUDAPESTI MUNKÁSSÁG 1921 MÁJUS 1-I TÜNTETÉSÉRŐL

A budapesti főkapitányság jelentése szerint is mintegy 20 000 proletár vett részt a május 1-én a budapesti Tattersalban megtartott népgyűlésen . . . Annak ellenére, hogy a rendőrség azt a régente többször bevált fogást alkalmazta, hogy úton-útfélen híreszteltette különböző szócsövein keresztül május 1-t megelőzőleg, hogy május 1-én nagy vérengzés lesz, a munkások mégis elmentek.

A szociáldemokrata párt vezetősége is elkövetett mindent, hogy a gyűlés ne legyen túlságosan látogatott. Bár felhívást bocsátott ki, napokon át bizalmi férfiak, szakszervezetek és rendezők útján tudtára adta a munkásoknak, hogy a rendért szavatosságot vállalt, hogy jaj annak, aki a rendet akár közbebeszélés útján zavarja, hogy azután mindenki magára vessen, hogy mindenki maga fogja viselni a felelősséget a következményekért.

Így sem sikerült elriasztani Budapest proletariátusát.

És mikor másfél év óta először jöhetett össze Budapest proletariátusa, mikor ezer meg ezer ember egymás hátán szorongott, mikor már együtt volt a gyűlés, mikor megjelent a pódiumon a gyűlés elnöke, szónoka, a rendőrség hivatalos kiküldötte, mikor a terem minden zugában feltűntek a rendőrök és a közismert detektívek, mikor ezekből a budapesti régi csalhatatlan jelekből meg lehetett állapítani, hogy most kezdődik a májusi ünnep, egyszerre a Tattersal 8—10 különböző helyéről, mint varázsütésre, egyszerre felhangzott: „Éljen a III. Internacionále!"

A hatalmas éljen-visszhang megremegtette a pódiumon álló és ülő Farkas—Vanczák-bandát és zavarba hozta Andrejka rendőrfőtanácsost. Halotthalványan súgtak össze, és úgylátszott, hogy a diplomáciai tárgyalások eredménye az lett, hogy azonnal megkezdték a gyűlést, ezzel akarván elejét venni a további „rendzavarásnak" ...

A gyűlés minden hivatalos funkcionáriusa meg is tett ennek érdekében mindent. A III. Internacionále éltetésének hatása alatt tiltotta be Andrejka a dalárda énekét, mert attól tartott, hogy a 35 tagú dalárda énekét túl fogja harsogni Budapest proletariátusának éneke: „*Föl, föl, ti rabjai a földnek!*"

Vanczák elnök szánalmas kétségbeeséssel könyörgött a gyűlés hallgatóságának, hogy „tartsa vissza magát" ezen az első tömegmegmozduláson, „hogy majd később", „majd máskor" — csak most nem. Mentegette előre a hivatalos szónokot, hogy „ez ma nem mondhatja még el, amit akar, amit a proletariátus érez, de mindennek eljön, elkövetkezik az ideje" ...

Farkas István arra kötelezte magát a „rend" érdekében, hogy a bolsevizmus ellen is beszélni fog, hogy ezzel is biztosítsák a májusi ünnep nyugodt, „méltóságteljes" lefolyását. És Farkas István beszélt is, a rendőrséggel történt megállapodásnak megfelelően.

Aluszékony, rekedt hangja szinte sivított, mikor kinyilatkoztatta, hogy a szociáldemokraták a jövőben meg fognak akadályozni minden balról jövő erőszakot is ...

És csodák csodája.

Eddig az egész beszéd alatt alig hangzott el egy pár „Úgy van!", egy pár „Halljuk". Most egyszerre gyors egymásutánban, majd percekig tartó, össze-vissza kavarodásban 10—15 helyről is egyszerre zúgott:

„Éljen a III. Internacionále!"

„Éljen a proletárdiktatúra!"

A szónok ajkára fagyott a szó. Andrejka a pódiumon toporzékolt. Magából kikelve ordította, hogy azonnal feloszlatja a gyűlést ... Rendőrpribékek, detektívek, spiclik rohantak a terem minden sarkából a proletárokra és találomra letartóztattak, elhurcoltak egy pár tucat elvtársat. Becsületére váljék a gyűlés kirendelt, többszáz főből álló proletár rendezőségének, hogy ebben a rendcsinálásban kizárólag az elvtársaknak segédkeztek és nem akadt köztük egyetlen hitvány áruló sem ...

Aztán folytathatták a gyűlést.

Farkas István sápadtan, szinte holtté meredten dadogott tovább. Látszott rajta, kiütközött minden szavából a félelem, mikor jön az újabb közbekiáltás:

„Éljen a III. Internacionále!"

Igazán nem hallgatta már senki a szónok dadogását ...

Ha a gyűlés folyamán nem is hallatszott többször, de úrrá lett az egész gyűlés lelkén a bátor, forradalmi, percekig tartó zavart, megdöbbenést teremtett tüntetés a III. Internacionále és a proletárdiktatúra mellett. Az ilyen hangulatú, az ilyen lelkű gyűlésnek mit mondhat a szociáldemokrata „ünnepi" szónok? Az ilyen proletariátus fütyül az áruló

szociáldemokrata vezetők hétköznapi, meg ünnepi frázisaira is, megy a maga bátor útján hétköznapján, májusi ünnepén is.

A budapesti proletariátus tudja, mi a III. Internacionále, mi a proletariátus diktatúrája. Tudja, hogy mi a szabadulás útja. És mert tudja, kitart meggyőződése mellett a legrettenetesebb terror közepette is és forradalmi cselekedettel mutatja meg, hogy nincs hatalom, amelyiktől megijedjen, amikor cselekedni kell . . .

A májusi tüntetés a III. Internacionále mellett forradalmi, gyönyörű cselekedet volt. Budapest proletariátusa, kommunista, áldozatkész, hős elvtársaink beírták nevüket a magyarországi proletariátus történetébe ezzel a cselekedetükkel is . . .

Proletár, 1921 május 12. II. évf. 19. sz. 7. old. [Éljen a III. Internacionále!]
Közli: Magyar május elsejék. Szikra 1953. 240—242. old.

---

35. A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGÁNAK LEVELE A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁHOZ

1921 augusztus

A Kommunisták Magyarországi Pártjában ez év elején vitás kérdések merültek fel a moszkvai *Vörös Újság*-ban megjelent vitacikkek kapcsán. A Központi Pártbizottság a Kommunista Internacionále döntését kérte ki ez ügyben. A III. világkongresszus után került csak sor a magyar ügyben való döntésre. A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága döntéséről a következő levelet intézte a Kommunisták Magyarországi Pártjához.

A Kommunisták Magyarországi Pártjának!

Tisztelt Elvtársak!

A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága foglalkozott a Kommunisták Magyarországi Pártjában felmerült vitás kérdésekkel. A Kommunisták Magyarországi Pártja eddigi vezetőségének, valamint minden frakció képviselőinek meghallgatása után a Végrehajtó Bizottság a következő irányelvekben foglalta össze álláspontját:

A Végrehajtó Bizottság örömmel állapítja meg, hogy a magyar munkásmozgalom azon csapások után, amelyek a diktatúra bukása után megdöntötték, néhány hónap óta kezd magához térni. A munkásmozgalom ezen újjáéledése oly helyzetben történik, amikor belső harcok dúlnak az ellenforradalom táborában, amelyek megkönnyítik a proletariátusnak a politikai színtéren való megjelenését. Ezen helyzet új, fontos követeléseket támaszt a Kommunisták Magyarországi Pártjával szemben.

Azon külső körülmények, amelyek között a Kommunisták Magyarországi Pártjának működnie kell, a következők:

1. Teljes illegalitás a fehér terror uralma alatt.

2. A szakszervezeteknek, amelyek még a Horthy-rendszer alatt is nagy munkástömegeket foglalnak magukban, viszonylagos mozgási szabadsága.

A szakszervezetek tehát, amennyiben a proletariátus tömegei között való munkáról van szó, a Kommunisták Magyarországi Pártja politikai és szervezeti törekvéseinek legfontosabb talaját képezik. A magyar szakszervezetek nemcsak hogy a szociáldemokrata párt vezetése alatt állanak, hanem annak szervezeti alapját is képezik. Minden szakszervezeti tag a szakszervezeti járulékkal egyidejűleg a pártdíjat is fizeti, s így mint a magyar szociáldemokrata párt tagja ténykedik. Ennek a körülménynek azonban nem szabad a kommunistákat a szakszervezetek elhagyására rábírnia, s nem célszerű a szociáldemokrata párttagsági díj megtagadásának jelszavát kiadni. Ez megkönnyítené a szociáldemokrata pártnak a kommunisták kizárását, még mielőtt befolyásra tennének szert. A kommunistáknak a szociáldemokrata pártnak fizetett tagsági díjat adónak kell tekinteniük, amelyet Horthynak fizetnek azért a jogért, hogy a szakszervezetekben dolgozhatnak, mint ahogy a királynak tett hűségeskü volt az az ár, amelyet a szociáldemokrata párt képviselői (Liebknecht és a bolsevik dumafrakció is) a monarchikus országokban fizettek azért a jogért, hogy mint a munkásság képviselői működhettek a parlamentekben. A tagsági díjak megtagadásának kérdése csak a szociáldemokrata szakszervezeti bürokrácia ellen folytatott harc későbbi fejlődése folyamán vethető fel, amikor ezáltal nem lesz már előidézhető az a veszély, hogy a kommunista kisebbséget izolálják és kidobják. A kommunista emigránsoknak Magyarországra való tömeges visszatérése egyelőre lehetetlen.

3. A szakszervezetekben a kommunistáknak nemcsak az a feladatuk, hogy a szociáldemokrata szakszervezeti bürokráciával szembeszálljanak, annak a gazdasági harcban való csődötmondását ostorozzák, s a munkások tömegeit tettekre serkentsék. Feladatuk az is, hogy ecseteljék a szociáldemokrata párt szerepét Magyarországon, hogy rámutassanak a tömegek előtt erre a pártra, mint a fehér-Magyarország bábájára, s hogy látszatellenzékieskedését leleplezzék. A szociáldemokráciával való szakításnak és annak a forradalmi szerepnek a propagálása, amellyel a szakszervezetek a fehér terror elleni és a proletariátus diktatúrájáért folyó harcban bírnak, képezi azt az utat, amely a szakszervezeteknek a szakszervezeti bürokráciától való megszabadításához vezet. A szakszervezetek nem képezik a kommunista párt működésének egyedüli terét. Ennek a működésnek ki kell terjednie a szakszervezetek által fel nem ölelt munkásrétegekre, a falusi proletárságra és a kisgazdákra is. A párt szervezése tehát nem szorítkozhatik egyes szakszervezetekben való sejtek alkotására, hanem szükséges, hogy:

a) a szakszervezeti sejteket összefoglalják egy szakszervezeti szervezetté, amely képes legyen arra, hogy a harcot a szakszervezetekben úgy politikailag, mint szervezetileg egységesítse.

b) Szükséges, hogy a szakszervezetekben dolgozó csoportokat bele tudják kapcsolni az illegális helyi és üzemi szervezetek rendszerébe.

Az illegális szervezeteknek semmit sem szabad elmulasztaniuk azon célból, hogy minden lehetőséget kihasználjanak a kommunizmus eszméjének nyilvános képviselésére és a munkásosztály szervezésére, ha nem is kommunista zászló alatt.

A Kommunisták Magyarországi Pártjának arra kell törekednie, hogy centralizált, illegális szervezetet képezzen, mint az orosz bolsevik párt a háború előtt, vagy a Spartacusbund a háború alatt Németországban. Ez nem zárja ki a legnagyobb óvatosságot, s azon veszedelmeknek, amelyek a szervezetet a Horthy-kormány részéről fenyegetik, leggondosabb figyelembevevését. De nem szabad szem elől téveszteni, hogy centralizált, illegális organizáció nélkül Magyarországon nem lehet kommunista párt, amely több volna, mint kommunista propagandacsoportok laza szövetsége. A Kommunisták Magyarországi Pártja munkája súlypontjának természetesen magában Magyarországon kell lennie. Bár a magyar emigrációnak még nincs hosszú forradalmi tapasztalata, a közötte való munka mégis nagyjelentőségű. A Kommunisták Magyarországi Pártjának feladata, hogy az emigráció legjobb elemeit összegyüjtse, szervezze, felvilágosítsa és fegyelmezze, hogy ilyen módon a feléledő magyar kommunista mozgalom számára megteremtse az agitációs erők tartalékát, valamint egy szervezeti alapot is. (Irodalmi és nyomdatermékek kiadása stb.)

4. Bár a Kommunisták Magyarországi Pártjának egész agitációjában az aktuális kérdésekből, a tömegek aktuális kérdéseiből kell kiindulnia, agitációjában és propagandájában állandóan mégis a Magyar Tanácsköztársaság dicsőséges multjába kell belekapcsolódnia, annak minden tapasztalatába, amelyeket össze kell hasonlítania a fehér diktatúra tapasztalataival. A pártnak kötelessége, hogy nyilt sisakkal és fennen lobogó zászlóval, mint kommunista párt dolgozzék. Tettei csak ilymódon szerezhetik meg neki, mint a harcoló tömegek vezetőjének bizalomtámaszát, amely nélkül nem lehetne vezető szerepe a jövendő magyar forradalomban. Ezen politikai irányelvek megvalósítása céljából a Végrehajtó Bizottság egy új, ideiglenes bizottságot jelöl ki mindaddig, amíg egy szabályszerű pártkonferencia megválaszthatja a központi bizottságot.

Ezen irányelveket mindkét frakció* képviselői elfogadták vezérfonálnak a jövendő politikai és szervező munka számára. A magyar proletariátus dicső forradalmi multja minden magyar kommunistának kötelességévé teszi, hogy ezen politikai utasítás szervezeti megvalósításában minden erejével közreműködjék, hogy ilymódon a magyar forradalom minden előkészítő munkája befejeződjék és a magyar proletariátus számára a Horthy-terror alól való felszabadulás alapja felépüljön.

A Kommunista Internacionále
Végrehajtó Bizottsága

Vörös Ujság, Moszkva. 1921 október 8.

* A frakcióharcok kérdését lásd *Nemes Dezső.* A Kommunisták Magyarországi Pártjának harca 1919 augusztusától 1929 őszéig. 50—54. old.

36. RÉVAI JÓZSEF: „A SZOCIÁLDEMOKRÁCIA ELLEN"

A Károly-puccs* leverése után Horthy kiáltványában hízelgő szavakkal emlékezik meg a munkásosztályról. Attól tartott, hogy a puccsteremtette zavaros helyzetet, az ellenforradalmi erők összekuszálódását a munkásosztály arra fogja kihasználni, hogy politikai és gazdasági követeléseiért mozgósítja szervezett tömegeit. A munkásosztály tömegharcának kilátásai a legkedvezőbbek lettek volna; a megingott államhatalom, az uralkodó osztályok zavara és a külpolitikai nyomás mind rendkívül kedvező feltételei lettek volna a munkástömegek harcának . . . Ha a proletariátus kihasználta volna ezt a helyzetet és harcot kezdett volna, valószínűleg gyors sikerek koronázták volna küzdelmét.

A helyzet fejlődése megmutatta, hogy azok a pártok, amelyek az októberi forradalom politikai programmját hangoztatták, teljesen képtelenek arra, hogy ennek a programmjuknak megvalósítása, kikényszerítése érdekében valamit is tegyenek. A Polgárok és Munkások Szövetsége** hallgatásával, tűrésével, várásával végkép bebizonyította, hogy politikai létjogosultsága nincs. Nem tettek semmit. A proletártömegek, amelyeket harci türelmetlenség fűtött, amelyek várva-várták, hogy frontjukat valaki megszervezze, vezető nélkül maradtak.

Szervezeteik cserbenhagyták őket. A szociáldemokrata pártnak a puccs utáni egész politikai ténykedése csak annyi volt, hogy felszólította a baranyai proletárságot, szavazzon a liberális blokk gyáros jelöltjeire: Méhely Kálmánra és Baumannra. A párt taktikája a tömegek türelmetlenségével és izgatottságával való fenyegetőzés volt a nyilvánosság előtt, a kulisszák mögött pedig harc a harcot követelő izgatott tömegek ellen. Vanczákék meg akarták mutatni, hogy méltók Horthy kitüntetésére: a Horthy-uralom legsúlyosabb óráiban megakadályozták a tömegelkeseredés kitörését. Nem a proletárság harcától, hanem Horthytól vártak megváltást.

A szociáldemokrata vezetők taktikája: az uralkodó osztályok felé való síránkozás és örökös fenyegetőzés, a munkásság felé pedig a fékezés és megnyugtatás. Kétélű taktika, amely ki fogja törni a szociáldemokrácia nyakát. Mert síránkozásaik és fenyegetőzéseik közben elárulják önmagukat. A *Népszava* november 1-i száma azt mondja: „. . . egy nyomdai munkásnak, vagy egy szabónak a háború előtt 35—40 korona volt a heti keresete. Ha a munkabér is aranyparitáson állna, akkor ma 5 400—5 800 koronát kellene a betűszedőnek vagy a szabómunkásnak hetenként keresnie. Ezzel szemben a munkabérek legutóbbi felemelése után keres a nyomdász vagy a szabó maximum 1 100—1 300 koronát. A gabona azonban elérte az aranyparitást." Szóval, a *Népszava* megállapítja, hogy a nyomdai munkások legutóbbi béremelése, a drágasághoz aránytva, nevetséges és elenyésző. Csakhogy a *Népszava* elfelejti, hogy a nyomdá-

---

* Az úgynevezett „Károly-puccsról" lásd ugyanott 42. old.

** Polgárok és Munkások Szövetsége — az úgynevezett ellenzéki blokk a függetlenségi (Rassay) párt és a szociáldemokrata párt részvételével.

szok szaklapja, a *Typographia* legutolsó száma ugyanerről a bérrendezésről vezércikkezve, élesen megrója azokat a nyomdászbizalmiakat, akik a bérrendezést tárgyaló értekezleten szembefordultak ezzel a bérrendezéssel, szembe az azt elfogadásra ajánló tárgyalóbizottsággal, akik megmondották, hogy gyalázat és árulás az, amit a tárgyalóbizottság csinál. Már most kinek higyjen a nyomdász: a *Népszavá*-nak, vagy a *Typographiá*-nak?

A vas- és fémmunkások november 5-i gyűlésén Kabók és Miakits még megsemmisítőbb kritikát mondtak saját tevékenységükről. Kabók nyiltan kijelentette: „... az 53-szoros drágulással szemben a munkabérek legfeljebb 17-szeresre emelkedtek ... A vas- és fémmunkások bérminimuma heti 420 korona, a maximum 900 korona. A megélhetéshez 2 100 korona volna minimálisan szükséges." Ugyanakkor a famunkáskongresszus egyik vezetőségi tagja kijelenti, hogy a szakszervezetek egyik legfontosabb feladata a vadsztrájkok elleni küzdelem.

Miakits a vasasgyűlésen megállapítja, hogy „a munkáltatók által egyoldalúan megállapított kereset az éhenhalásra is kevés ..." Kabók szerint „a munkáltatók azt mondják, hogy lehet szó béremelésről, de csak akkor, ha meghosszabbítják a munkaidőt". És ugyanakkor Miakits szövetséget kínál fel a tőkéseknek — a parasztság ellen.

A vasmunkásszaklap szeptember 16-i száma a drágaságról írván kijelenti: „...de mint a fák sem nőhetnek az égig, a munkásság türelmének is vége szakad. Tovább tűrni már nem lehet." És ugyanabban a cikkben írja: „A cselekvés kötelessége e téren két tényezőre háramlik: a munkáltatóra és az államra." Szóval, tovább tűrni már nem lehet, de cselekednie nem a szakszervezeteknek kell, hanem a munkáltatóknak.

A szociáldemokrácia nem akar cselekedni sem gazdasági, sem politikai téren ...

A kommunista pártra tehát nemcsak a végső forradalmi harc előkészítése és vezetése hárul, hanem az is, hogy a munkásságot mindennapi politikai és gazdasági érdekei védelmére harcba vezesse.

A tömegek elégedetlenek, türelmetlenek, harcba kívánkoznak. A szociáldemokraták árulásával elégedetlenek. A népgyűlési szónoklatok harcias frázisai mögött már kezdik látni a szociáldemokrácia valódi arcát. A vasmunkások gyűlésén a felháborodott proletárok közbekiáltásainak vaskosabbját a cenzúra törli a *Népszavá*-ból. De még így is lehet következtetni a tízezres tömegek elszántságára, haragjára, harci tüzére. Kabók az egyoldalú bérdiktátumról beszélt, mire ezernyi proletár vágta az arcába: „Ne csak kísérletezzünk!" A munkaidő felemeléséről szólva, viharos zaj szakította félbe. „Nem dolgozunk, nem tűrjük!" — ordították a munkások az „ipari békéről" prédikáló szakszervezeti bürokrata szemébe. Miakits beszédénél óriási zaj tört ki. Mikor az elnök nyugalomra intett, a tömeg azt felelte: „Nem lehetünk nyugodtak! Két év óta fékeznek bennünket!" Nagy zaj szakította félbe Miakitsot, amikor arról beszélt, hogy a kormányhoz viszi a munkásság követeléseit.

Ez az elégedetlenkedés, ez az elkeseredés, ez az impozáns tömegdüh azonban nagyrészt szervezetlen és ezért eleve eredménytelen. Pedig a

Világ proletárjai egyesüljetek!

Proletárok!

Itt vagyunk újra, jöttünk ezer veszedelmek között, hogy ismét eggyé legyünk veletek.

Itt vagyunk újra, hogy megerősítsünk Benneteket ama megingathatatlan hitetekben, hogy a proletárság ügye nem veszett el, hogy hirdül adjuk Nektek: Üldözöttek reménykedjetek, üldözöttek nemsokára üldözőtök lesznek

Itt vagyunk újra, hogy átadjuk Nektek a halálba üldözöttek ezreinek üzenetét:

Ne csüggedjetek! Az eszme él és győzni fog!

Ne csüggedjetek! Őrizzétek meg dicső harcokból méltán áldozatkész elszántságotokat és tartsatok ki továbbra is az Eszméért. Kitartástok, áldozatkészségtek nem lesz hiábavaló, **mert biztos eléritek a célt: a proletárok uralmának visszaállítását.**

Ne csüggedjetek! Üzeni Nektek a III. Internationale. Üldözőtök, elnyomóitok nemsokára elnyerik méltó büntetésüket és sorsukban osztozni fognak árulóitok is.

A különböző börtönökben alnyiódó forradalmárok ezreinek adjátok bármely uton tudtára, hogy szenvedésük már nem tart soká:

A Hajmáskérre internált forradalmárok ügyészeinek üzenjük: **közeleg már föloszabadulásuk.**

Proletárok! A multak bűneiről és hibáiról máskor fogunk beszélni. Most feledve a multat, uj életre kelve felszólítunk Benneteket a III Internacionale nevében:

Rizzatok a világforradalom előkészületében Körülöttünk minden ország népe éretlünk dolgozik; feltámadásunkkal a nyugu boldogságát is várják.

A világforradalom erjed. Mindenütt forrong és készülődik a munkásság. Magyarország munkássága sem tagadhatja meg önmagát, sem a közösséget a többi országok proletáriátusával.

Ne higyjetek a magyar lapok örületes hazugságainak! Az orosz vörös hadsereg harcteri sikerei és helyzete általában soha oly szilárd és győzelembiztos nem volt, mint most Szovjetoroszország összes ellenségei le vannak verve és katonailag megtemmisitve. Judenics, Kolcsak és Denikin hadseregeinek már csupán menekülő és bujdosó maradványai vannak és a győztes vörös hadsereg diadalmasan tör előre Besszarábia, Galiczia, Románia és Magyarország felé.

Őrizzétek meg önuralmatokat! Védjétek meg szakszervezeteiteket és a szakszervezetek egységét!

Eljen Bennetek szilárdan a tudat: a proletárság ügye nem veszhet el, a világforradalom itt van és győzni fog!

PROLETAROK!

Az osztályharctól el ne távolodjatok! Békét a burzsoáziával ne kössetek! Végkép szakítani kell velük és az érdekeik szolgálatában állókkal!

Ezt üzeni nektek a III. Internacionále megbízásából

a Kommunisták Magyarországi Pártja.

K. S. XII. 1919.

Az újjáalakult Kommunisták Magyarországi Pártjának első röplapja. 1919 december

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK!

Munkások! Elvtársak!

Husz hónap előtt menyországot igértek a magyarországi proletáriátusnak, ha elárulja saját magát a proletáriátus diktaturáját és menyország helyett a pokloi, pokla következett. A hatalom birtokosai voltatok s ma a világ legelkinzottabb, legelnyomottabb páriái vagytok. Husz hónap óta üli vad orgiáit a véres bosszúnak az akkor gyáván meglapuló burzsoák, földbirtokosok és tiszti gazemberek. Husz hónap óta vértől gőzölög Magyarország. Zsúfolt börtönök és internált táborok, tiszti terror-különitmények kinzokamrái, megcsonkitott holttestek ezrei a föld alatt és a Duna fenekén. Kenyerüktől megfosztott munkások, lakásukból kivert proletárcsaládok.

EZ a munkásság számára a keresztény Magyarország. Férjeitek és testvéreitek börtönben, feleségeitek internálási táborokban, gyermekeitek éhesen az utcán míg vad éccot ülnek a ti véres verítékeiteken meggazdagodott burzsoák, gyilkolásból élő tiszti rablobandák és az akasztófákat megéljenző fekete csuhások.

ELÉG VOLT! Elvtársak most megint tavasz van. A proletáriátus nem várhat, nem tűrhet tovább. A magyarország munkássága a maga vérén, a saját kinján tanulta meg, hogy csak két ut van: választhatja a burzsoázia, kapitalista uralmat és evvel együtt **HORTHY-t** s a gyilkos vadállatok különitményeit, a börtönt, a korbácsot, a derest és az akasztófát és választhatja a proletáriátus szociálista uralmát, amelyhez csak a forradalom és diktaturán át vezet a harc és kitarás utja.

Jöjjön a munkásság vörös tavasza!
Éljen a proletárdiktatúra
Veszen a fehér hóhérok zsarnoksága

Olvasd s add tovább!!!

Az első, Magyarországon készült röplap a proletárdiktatúra leverése után. 1921 március vége

magyar munkástömegek legelemibb életszükséglete követeli, hogy a tömegelégedetlenség, a tűrés és várás miatt való elkeseredés, a tennivágyás formátlan dühe végre szerveződjék, formát kapjon, céltudatos vezetést és a vezetéssel együtt mozgalmának öntudatát is. Az elégedetlenség jelei mindenhol, minden gyűlésen, minden szakmában láthatók, de ezek a jelek azt is mutatják, hogy ez a spontán, alulról jövő, lassan kifejlődő mozgalom nem látja saját értelmét és szervezetlen. A munkástömegekben megvan az ellenzéki hangulat, a szociáldemokráciával való elégedetlenség, de ebből az ellenzéki hangulatból mostanáig még nem született meg a szociáldemokrácia szervezett, egységes ellenzéke.

Ennek a szociáldemokrata ellenzéknek a megteremtése legfőbb közvetlen feladata a magyarországi kommunista csoportoknak. A fehér terror lehetetlenné teszi, hogy az apró, zárt párt . . . legálisan hívja fel a munkástömegeket a szociáldemokrácia elleni harcra. De az illegális pártra éppúgy kötelező a III. Internacionále taktikájának alapelve, mint a legálisra: A tömegek közé! A kommunista csoportoknak és sejteknek fokozottan kell belemerülniük a tömegekbe, fáradhatatlanul kell agitálniuk a szociáldemokrácia elleni ellenzéki harcot! Ezt a fokozott tevékenységet még akkor is ki kell fejteniük, ha a többi csoportoktól izoláltak. Minden kommunista sejtnek vagy csoportnak át kell esnie a politikai akció tűzkeresztségén. Ebben a fokozott aktivitásban az illegális fedezéket nyujtó széles proletártömegekben elmerülve, harc közben fogják csak megpillantani egymás arcát.

Ennek az ellenzéknek a megteremtése súlyos harcba és súlyos áldozatokba fog kerülni . . .

És mégis minden nehézséggel és akadállyal meg kell birkózniuk a magyar kommunistáknak. Minden szervezetben fel kell ütni fejét az ellenzéknek. Szakszervezetekben, és ha működnek, pártszervezetekben is. A tömegek ösztönszerű, formátlan elégedetlenségének megszervezése, öntudatosítása, szociáldemokrata ellenzéki tömegmozgalom megteremtése — ez a kommunisták legközelebbi feladata.

Vörös Ujság, Wien. 1921 november 19.

A Kommunisták Magyarországi Pártja, a III. Internacionále szekciója ellenzéki csoportjának lapja.

Megjelent Bécsben, 1921 november 19 — 1922 január 25. között. A *Proletár*-ral egyidőben szűnt meg.

---

37. RÉSZLETEK A BETHLEN—PEYER PAKTUMBÓL

1921 december 22

Összefoglaló jegyzőkönyv

azon tárgyalásokról, melyek a magyar királyi kormány és a szociáldemokrata munkásság kiküldöttei között 1921. évi december hó 8-án, délelőtt féltíz óra, december 13, 15, 17 és 20-án délután hat óra, végül december 21-én délelőtt féltíz óra kezdeti időponttal tartattak . . .

A tárgyalásokban, a mindenkor elnöklő Bethlen István gróf miniszterelnökön kívül a kormány részéről résztvettek Klebelsberg Kunó gróf, belügyminiszter (december hó 8-án), Tomcsányi Vilmos Pál, igazságügyminiszter (december 13—15-én), dr. Bernolák Nándor, munkaügyi és népjóléti miniszter és Hegyeshalmy Lajos, kereskedelemügyi miniszter (december hó 20-án) a tárcájukat érdeklő kérdésekre vonatkozólag; azonkívül résztvettek még Nádosy Imre, országos főkapitány (december hó 8, 13 és 15-én) a belügyminisztérium, Kelety Dénes, államtitkár, a Magyar Államvasutak elnökigazgatója (december hó 20-án) a Magyar Államvasutak, Urbán Béla, magyar királyi bányafőbiztos (december hó 17-én) a pénzügyminisztérium és dr. Bencs Zoltán, miniszteri titkár a miniszterelnökség részéről.

A magyar szociáldemokrata munkásság részéről megjelentek s a tárgyalásokon résztvettek: Farkas István, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt főtitkára, Peyer Károly, a Magyarországi Bányamunkások Szövetségének főtitkára, Jászai Samu, a Szakszervezeti Tanács főtitkára (csak december hó 8-án) és Propper Sándor, a *Népszava* helyettes szerkesztője.

A tárgyalások alapjául az az alábbi pontonként részletezett petitum szolgált, melyet a magyar szociáldemokrata munkásság megbízottai sérelmeikre nézve a miniszterelnök úrhoz juttattak. A felsorolt kívánságokra nézve az értekezleteken beható megbeszélés után az alább részletezett határozatok jöttek létre:

1. Egyesülési és gyülekezési jog

...A budapesti szociáldemokrata párt szerdai pártnapjai egyszersmindenkorra szóló bejelentése alapján a kérdés újabb szabályozásáig engedélyeztetnek. Bejelentendő lesz a nap (minden szerda), továbbá a helyiség, melyben az összejövetelek állandóan tartatni fognak, végül a kezdeti és befejező időpont. A vidéki pártszervezetek pártnapjainak tartását esetről esetre kell kérelmezni.

A rendőrhatóság minden politikai gyűlésre kiküldheti a maga ellenőrző közegét, a hatósági közeg távolmaradása azonban az engedélyezett gyűlés megtartását nem gátolja.

2. Szakszervezetek

...A villamosvasutak alkalmazottainak szabad szervezkedése elé a kormány nem gördít akadályt. Ezzel szemben azonban a szociáldemokrata munkásság kiküldöttei tudomásul veszik a kormány azon elhatározását, hogy a nagy vasutak (MÁV) zökkenés nélküli munkájával összekapcsolt nagy érdekekre tekintettel, ezek személyzetének körében semmiféle szakszervezeti mozgalmat nem engedélyez. Arra való figyelemmel, hogy a vasutaknál dolgozó munkásoknak óhajai és érdekei megnyilvánulhassanak, a kormány a betiltott *Magyar Vasutas* helyében meg fogja engedni egy új szaklap kiadását, azonban más elnevezés alatt s azzal a

kikötéssel, hogy politikai és szolgálati kérdések kizárásával, csakis gazdasági, szakmai és kulturális kérdésekkel fognak foglalkozni . . .

A kormány egy, a szociáldemokrata munkásság által benyujtandó lista alapján intézkedni fog, hogy az egyes szakszervezetek helyenként elrekvirált helyiségei, az elkobzott vagyon, bútorok és egyéb felszerelési tárgyak visszaadása — amennyiben és ahol csak erre a lehetőség megvan — megtörténjék. Ahol pedig a helyiségek már vissza nem adhatók, a kormány gondoskodni fog megfelelő más helyiségek kiutalásáról. . .

A kormány kész lelkiismeretes megfontolás tárgyává tenni minden olyan, a szociáldemokrata munkásság által javaslatba hozandó garanciát, mely biztosítja, hogy ezentúl internálás alá a közérdekre gazdaságilag káros egyéneken kívül csak azok kerüljenek, akik az állami és társadalmi rend szempontjából, mint veszedelmes kommunista agitátorok, különös veszélyt jelentenek. Kijelenti továbbá a kormány, hogy az a gyakorlat, melynél fogva olyanok, kik büntetésüket már kiállották, internáltattak — megszűnik és ezek szabadulásuk után oly elbánás alá esnek, mint minden más állampolgár . . .

10. A bányamunkások panaszai

A kormány hajlandó rendeletet kibocsátani, amelyben a bányamunkások szabad költözködését gátló rendszabályokat hatályon kívül helyezi. Ezzel egyidejűleg a katonai szénfelügyeleti kormánybiztosságot megszünteti. Viszont kiköti a kormány, hogy a szociáldemokrata párt agitációjával — különösen a bányáknál — olyan térre nem lép, mely a termelés folytonosságát és mérvét veszélyeztetné . . .

Bethlen István gróf magyar királyi miniszterelnök a szociáldemokrata munkásság panaszainak orvoslásával és óhajainak fent részletezett teljesítésével párhuzamosan a kormány részéről a következő kívánalmakat terjeszti elő:

A szociáldemokrata párt kész annak kijelentésére, hogy a nemzet és az ország egyetemes érdekeit a mai viszonyok között és a szerzett tapasztalatok után a munkásság érdekeivel azonosaknak tekinti, amelyekért ennélfogva a munkásságnak is kell küzdenie és áldozatokat hoznia. Magatartását a párt ehhez szabja és nemcsak hogy tartózkodik minden propagandától, amely Magyarország érdekeit sérti, hanem ellenkezőleg, aktív propagandát fejt ki Magyarország javára egyfelől a külföldi szociáldemokrata pártvezetőségeknél, kormányoknál stb., és e célból a magyar királyi külügyminiszterrel kooperál, másfelől megszakít minden érintkezést az emigránsokkal: ezt nyiltan teszi és velük a külföldön is felveszi a harcot.

A) *Külpolitikai tekintetben:*

. . .A külföldi mérsékelt szociáldemokrata körökkel való összeköttetéseit felhasználja, hogy a Magyarországról terjesztett alaptalan terrorhíreket megcáfolja és befolyását oly irányban érvényesítse, hogy a külföld Magyarországról a valóságnak megfelelő képet nyerjen . . .

B) *Belpolitikai tekintetben:*

1. Az ország újjáépítését a munkásság érdekében is oly fontosnak tartja, hogy e célból a polgári osztályokkal gazdasági téren kooperációra is hajlandó; politikai sztrájkoktól feltétlenül tartózkodik, és a bérkérdések megoldását azon szervezetre bízza*, mely a jelen jegyzőkönyv 11. pontja határozati részének második bekezdésében említtetik.

2. Belpolitikai tekintetben szakít a liberális blokkal; a polgári demagógia és az októbrista elemek támogatásától tartózkodik. A kormánnyal szemben, mint annak ellenzéke, tisztességes fegyverekkel küzd és mint komoly ellenzék, frakciózus demagógiát nem fog csinálni. Köztársasági propagandát nem űz.

3. Tudomásul veszi a miniszterelnök azon kijelentését, hogy az egyesülési és gyülekezési szabadságra vonatkozó pontot a kormány úgy értelmezi, hogy a szociáldemokrata párt nem fogja agitációját a mezőgazdasági munkáskérdésekre kiterjeszteni — úgy mint 1918 őszén a vidéken tette.

A magyar szociáldemokrata munkásság kiküldöttei kijelentik, hogy a miniszterelnök úr által felállított kívánságokat mind kül-, mind belpolitikai tekintetben magukévá teszik és azoknak teljesítését a maguk részéről biztosítják. Teszik ezt annyival inkább, mert az ország jó hírnevének helyreállításával, belső konszolidációjával és gazdasági fellendülésével kapcsolatos mindezen érdekek a magyar szociáldemokrata munkásságnak is érdekei.

A maguk részéről kiküldöttet neveznek meg, aki a külügyminisztériummal az összeköttetést állandóan fenntartja.

Az egyesülési és gyülekezési jognak a miniszterelnök úr által fentebb kifejtett értelmezésére nézve kijelentik a szociáldemokrata munkásság kiküldöttei, hogy bár a szociáldemokrata párt nem mondhat le arról, hogy a földmunkások szövetségének szakszervezeti működését meglévő szervezeteiben továbbfolytassa, de tudomásul veszik a miniszterelnöknek azon kijelentését, hogy az egyesülési és gyülekezési szabadságra vonatkozó pontot a kormány úgy értelmezi, hogy a szociáldemokrata párt nem fogja agitációját a mezőgazdasági munkásrétegekre kiterjeszteni — úgy mint 1918 őszén a vidéken tette.

Végül kötelezik magukat arra, hogy ezen érdekeknek és szempontoknak tömegeiknél és szervezeteiknél érvényt szereznek.

E jegyzőkönyv kettő eredeti példányban az összes résztvevők jelenlétében felolvastatván jóváhagyatik és hitelesíttetik. Az egyik eredeti példány a magyar királyi miniszterelnök által megőriztetik; a másik pedig a magyar szociáldemokrata munkásság alulírott megbízottainak adatik át.

A kormány részéről: *Bethlen István* s. k., magyar királyi miniszterelnök, *Klebelsberg Kunó* s. k., magyar királyi belügyminiszter, *Tomcsányi Pál* s. k., magyar királyi igazságügyminiszter, *Hegyeshalmy* s. k., keres-

* Békéltető- és döntőbizottságok.

kedelemügyi miniszter, dr. *Bernolák Nándor* s. k., magyar királyi népjóléti miniszter. A szociáldemokrata munkásság részéről: *Peyer Károly* s. k., *Farkas István* s. k., *Miakits Ferenc* s. k. Jegyzőkönyvvezető: dr. *Bencs Zoltán* s. k.

MMI Archívum. A. 27/8/25.
Az összefoglaló jegyzőkönyv teljes szövege megjelent R é t i L á s z l ó: „A Bethlen—Peyer paktum" című tanulmányának függelékeként. Magyar Történelmi Társulat 1951.

---

38. A „KOMMŰN" A PÁRTÉPÍTÉS KÉRDÉSEIRŐL

a) „*A kommunista párt a fehér terror idején*"

A proletárdiktatúra bukásával a fehér terror uralma vette kezdetét. S ámbár az azóta eltelt három esztendő alatt a terror formája lényeges változáson ment keresztül, mégis letagadhatatlanul fennáll ma is s egyedüli úr Horthy-Magyarországon. Míg a diktatúra bukása után az egyéni terror tombolt, addig később az egyéni tobzódás és bosszú helyét a rendszerre felépített, intézményes terror foglalta el. A helyzet tehát ma az, hogy a terror, rendszeressége következtében, nem érezhető annyira, mint akkor, amikor még egyéni terror uralkodott.

Teljes képtelenség volna, ha ezzel az intézményes terrorral vértezett kapitalizmus ellen a kommunisták egyéni akciókat, rendszertelen egyéni kezdeményezéseket szögeznének szembe. A tapasztalt nyomozóosztályokkal és egyéb eltipró szervezetekkel szemben csak rendszeres munkával lehet védekezni, másrészt csakis a tömegekben gyökerező szervezet segítségével lehetséges magukat a tömegeket harcba vinni a kapitalizmus, a szociálárulók és a kapitalista állam ellen. A kommunistáknak tehát, ha eredményes munkát akarnak végezni, mindenekelőtt szervezetet kell létesíteniük, ki kell építeniük a kommunista pártot.

Azonban milyen legyen a kommunista párt szervezete a fehér terror idején? A pártnak elsősorban zártnak és illegálisnak kell lennie. A párt zártsága azt jelenti, hogy abba a tagok nem jelentkezés útján vétetnek fel, mint például a szociáldemokrata pártba, a megfelelő tagsági díj lefizetése után, hanem aszerint, hogy az illető mennyire megbízható, öntudatos kommunista, s milyenek a képességei. A zárt kommunista pártnak a tagjai tehát kivétel nélkül csak kipróbált elvtársak lehetnek.

Azt mondottuk, hogy a mi pártunk illegális párt is. Mit jelent ez? Hiszen tudnunk kell, hogy minden kommunista párt — tehát nemcsak az, melynek fehér terror idején kell működnie —, a lényegénél fogva illegális. Ugyanis a kommunista párt puszta létezése már magábanvéve is tagadása a kapitalista állam törvényeinek s magának a kapitalista államrendszernek.

Minden kommunista párt csak annyiban „legális", amennyiben tömegeinek erejével ki tudja verekedni, ki tudja erőszakolni azt, hogy a kapitalista állam megtűrje őt keretei között. Áll ez a német kommunista

pártra éppúgy, mint a cseh- vagy a franciaországira. A kommunista pártok legalitása tehát nem más, mint egy, a kapitalista államtól kiverekedett szabad mozgási lehetőség. Olyan államokban, ahol a kommunisták tömegeik szervezett erejével nem képesek még kierőszakolni a „*legális*" működési lehetőséget a kommunista párt számára, ott a párt teljes illegalitásba szorul. Ilyen helyzetben van még a Kommunisták Magyarországi Pártja is. Az illegalitás lényege tehát az, hogy a kommunista tisztában van azzal, hogy a kapitalista állam minden törvénye csakis a kapitalista érdeket védi. A teljes illegális kommunista párt minden tagjának tisztában kell lennie azzal a veszedelemmel, melyben forog, azzal a törvényen kívüli állapottal, melyben él. Ezért az illegális munkában a legnagyobb óvatosságra és körültekintésre van szükség.

A Kommunisták Magyarországi Pártjának feladata, hogy a magyarországi munkásság öntudatos előcsapatának szervezetbe foglalása útján a munkástömegeket forradalmasítsa. Ezen cél érdekében a kommunistáknak meg kell alakítaniuk zárt és illegális sejtjeiket, csoportjaikat mindenütt, ahol munkások nagy tömegben vannak. Ezen területek elsősorban a nagyüzemek és a szakszervezetek. Minden nagyobb üzemben üzemi csoportot kell létesíteni, melynek feladata, hogy az illető üzem munkásságának érdekeit képviselje a munkaadókkal és a szakszervezeti bürokráciával szemben. Fel kell használni a csoportnak minden alkalmat arra, hogy az üzem munkásságának bizalmát megnyerje. Bérharcok alkalmával síkra kell szállnia a munkásság követeléseiért s le kell leplezni esetről esetre a szakszervezeti vezetők árulását, a kapitalistákkal való paktálását. A nagyüzemek, mint a leendő kommunisztikus termelés alapjai, különösen fontosak a kommunisták számára.

Minden szakszervezetben illegális és zárt kommunista csoportot kell alakítani, mely csoportok alkotják az illető szakma kommunista szervezetét. A szakszervezeti csoportoknak arra kell törekedni, hogy a szakszervezetek elégedetlen, forradalmi elemeit maguk köré gyüjtsék és ellenzéket szervezzenek a szociáldemokrata vezetők ellen. Fontos, hogy a csoport itt is, mint a munkásság hivatott képviselője lépjen fel, a munkásság érdekeit védelmezze és leleplezze a szociáldemokraták árulását. Arra kell törekedni, hogy a kommunisták bekerüljenek a szakszervezeti vezetőségbe, hogy ezáltal egyrészt befolyásra tegyenek szert, másrészt a szociáldemokrata párt befolyását gyöngítsék azokban. A szakszervezetekben működő kommunistáknak és csoportoknak tervszerűen kell fellépniük, alkalomadtán értekezleteken, taggyűléseken, küldött-közgyűlésen a vezetőség működését komoly, rendszeres bírálatnak kell alávetni.

Vidéken, ahol nincs nagyobb üzem, s egy-egy szakmában kevés munkás dolgozik, kerületi (vegyes) csoportot kell alakítani. Vidéki elvtársaink egyik feladata a mezőgazdasági munkások között kommunista csoportokat szervezni, lehetőleg uradalmak szerint. Ha nem lehetséges uradalmak szerint a szervezés, akkor helyi vegyes csoportokat kell létesíteni.

Be kell menniük a kommunistáknak a szociáldemokrata pártszervezetbe is. Itt az a feladat vár a kommunistákra, hogy ellenzéket szer-

vezzenek a szociáldemokrata hivatalos vezetőség ellen... A pártszervezetben is sejteket kell alakítani. Az így megalakított sejteknek feladata, hogy állandó bírálatukkal a vezetők tekintélyét lejárassák s a tömegeket meghódítsák. A cél, mely még meglehetősen messze fekszik tőlünk: a szociáldemokrata párt kettészakítása úgy, hogy a kommunista tömegeket magunkkal hozzuk. Természetesen ezt csak akkor tehetjük meg, ha már meglesznek a legális mozgási lehetőségeink.

A Kommunisták Magyarországi Pártja csoportjainak igen nagy gondot kell fordítaniuk saját tagjaik állandó továbbképzésére, ami főként a rendelkezésre bocsátott lapok és könyvek olvasása, az egyes csoportokon belül megbeszélések, viták útján lehetséges. A párt tagjainak terjeszteniük kell a pártirodalmat, természetesen megfelelő óvatossággal.

Mikor mindezeket elmondjuk, az orosz bolsevik pártra gondolunk, mely 15 esztendőn keresztül fáradhatatlanul munkálkodott a borzalmas cári uralom idején, s amelyet semmiféle veszedelem, sem áldozat nem tudott visszariasztani attól, hogy tovább folytassa munkáját a proletariátus felszabadítása érdekében. A dicsőséges orosz bolsevik pártra való visszaemlékezésből merítsünk erőt mi is nagy munkánkhoz.

Kommün, 1922 március 5. I. évf. 2. sz. [A kommunista párt a fehér terror idején.]
[A *Kommün* a Kommunisták Magyarországi Pártjának az első Budapesten kiadott illegális ujságja volt. 1922 február—szeptember között jelent meg.

---

b) „*Kommunista pártfegyelem*"

Bármilyen szervezet csak annyiban szervezet, amennyiben tagjai azt a célt, melyet a szervezet maga elé tűzött, bizonyos rendszer, bizonyos tervszerűség segítségével akarják megvalósítani. Láttuk ezt a tervszerűséget és látjuk napról napra a kapitalista állam intézményeinél is, például a hadseregnél, a közigazgatásnál stb. E tervszerűség azt jelenti, hogy a szervezet egyes tagjainak úgy kell cselekedniük, hogy cselekvésük az elérendő közös cél, a szervezet céljával összhangban legyen. A tervszerűség valamely szervezetben csak úgy valósítható meg, ha a szervezeten belül egyes tagok az egész szervezetnek alá vannak rendelvé és a szervezet minden egyes tagja pontosan végrehajtja a kapott utasításokat. Az ilyen szervezet, melyben tervszerű és fegyelmezett munka folyik, igen akcióképes.

Fegyelemre minden szervezetnek szüksége van, mert annak hiányában mindenki azt csinálja, amit éppen akar, s ez végeredményben azt jelenti, hogy a szervezet egyik részének munkáját teljesen lerombolja a másik rész ellenkező értelmű munkája. Erre a szervezeti fegyelemre törekszenek az összes politikai pártok, s erre kell törekednünk nekünk, kommunistáknak is. A polgári pártok legnagyobb részének nem sikerül és nem is sikerülhet ezt a pártfegyelmet megvalósítani azért, mert nem egy társadalmi osztály képviselőiből állanak, tehát érdekeik nem mindenben

egyeznek meg. Például Bethlen gróf pártjában együtt vannak a nagybirtokosság, a zsíros parasztság s az ipari nagytőke képviselői. Amíg munkásnyúzásról van szó, addig valóban egységes az „egységes"*, de amint például a gabona ára és kivitele kerül szóba, rögtön annyifelé húz, ahány ellentétes érdekű társadalmi osztály van képviselve benne. A feudális nagybirtok azt akarja, hogy drága pénzért kivihesse külföldre a gabonáját, a zsíros parasztok azt kívánják, hogy tegyék szabaddá a kenyéruzsorát, s mindkettővel szemben az ipari nagytőke a gabonaforgalom korlátozását és a gabona ármaximálását óhajtja, mert csakis az olcsó kenyér biztosítja számára az olcsó munkaerőt és a kiviteli termelés lehetőségét. Hasonlóképpen vagyunk a mai szociáldemokrata párttal, melyben munkások és kispolgárok vegyest vannak együtt. A mai helyzetben ugyanis a kispolgárságnak is érdeke a fehér terror megszűnése, ugyanúgy, mint a munkásságé, de míg a munkásság nem a kapitalista paradicsomot akarja vissza, hanem helyzetének folytonos javításán és erejének növelésén, szervezetein keresztül saját osztályának felszabadítását tűzte ki céljául, addig a kispolgárság legfőbb óhaja, hogy hagyják meg őt szatócsboltjában, korcsmájában, hivatalában s ne háborgassák. Egészen természetes, hogy minden ilyen különböző osztályokhoz tartozó elemekből álló pártnál a párton belül uralkodó ellentétek mindjárt kiütköznek akkor, amikor előtérbe kerül egy-egy olyan kérdés, mely az osztályok érdekellentéteit magában rejti. Viszont bizonyos az is, hogy a munkások másként, sokkal nagyobb elszántsággal és fanatizmussal képesek küzdeni a fehér terror ellen, mint a kispolgárság, mely alapterméseténél, társadalmi osztályhelyzeténél fogva nem a harcnak híve, hanem a nyugodt emésztésé.

Komoly pártfegyelem tehát csakis az olyan pártban valósítható meg, melynek összes tagjai ugyanazon társadalmi osztály érdekeit tartják szem előtt, melyben nem keveredjenek az ellentétes érdekű osztályok. Ilyen párt a mi pártunk, a kommunista párt. A kommunista párt minden egyes tagjának közös az érdeke, közös a célja s a kommunista párt éppen úgy alakult meg s épül tovább, hogy mindazok, akik saját elhatározásukból küzdeni akarnak a munkásság felszabadításáért, közös szervezetben egyesülnek. Különösen itt, Magyarországon, a fehér terror idején van ennek az önakaratból vállalt munkának, a veszélyek saját jószántunkból való elvállalásának igen nagy jelentősége. Szükséges, hogy minden kommunista, aki az illegális kommunista pártban dolgozik, át legyen hatva attól a nagyszerű gondolattól, hogy önként, külső kényszer nélkül vállalta el a proletariátus érdekében való küzdés nagy munkáját s érezze, hogy ő a proletariátus világforradalmának egyik pionírja a magyar ellenforradalom árjában. A Kommunisták Magyarországi Pártja még

* Bethlen István miniszterelnökségének kezdete óta tárgyalások folytak a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja és a Független Kisgazda és Földműves Párt között a két párt egyesüléséről. 1921 októberében, a második Habsburg-puccs idején, ezek a tárgyalások megszakadtak, majd novemberben újra kezdődtek, melyek eredményeképpen létrejött a Keresztény (Keresztyén) Kisgazda, Földműves és Polgári Párt, az úgynevezett „egységes" párt.

igen fiatal párt, s születését a fehér terror rendkívül megnehezítette. Azonban éppen mert fiatal és kicsiny még a mi pártunk, mindent el kell követnünk, hogy nagyra növeljük, megerősítsük. Ehhez az első lépés a legszigorúbb pártfegyelem megvalósítása. Ez a pártfegyelem annál természetesebb, mivel önként vállaltuk munkánkat. A pártfegyelemnek már a legalsó pártsejtnél kell elkezdődnie. Minden pártsejtnek arra kell törekednie, hogy minden egyes alkalommal előre meghatározott terv szerint lépjen fel, vezesse a munkások mozgalmait. Ez csak úgy sikerülhet, ha minden sejttag pontosan és lelkiismeretesen teljesíti a sejthatározat, vagy a sejtvezető által reá kiszabott munkát. A sejttagoknak és sejtvezetőknek meg kell szokniuk, hogy minden egyes, még a látszólag legkisebb jelentőségű dolgokban is a legnagyobb pontossággal járjanak el. Találkozókon pontosan kell megjelenni, sem korábban, sem később. Igen fontos, hogy pártunk minden tagja rendszeresen olvassa lapunkat és kiadványainkat, s hogy a napi életben az abban található anyagot felhasználja, jelszavainkat, követeléseinket átvegye és kivigye a munkástömegek közé. A mi pártunk fegyelmének alulról kell felépülnie s minden párttag azon belátásán kell alapulnia, hogy erre feltétlenül szükség van, hogy enélkül teljesen tehetetlenek vagyunk úgy a fehér terrorral, mint annak uszályhordozójával, az ellenforradalmi bürokráciával szemben. Fegyelmezett, erős kommunista pártot akarunk; olyan fegyelmezett pártot, melynek minden tagja őrül ennek a fegyelemnek, mert tudja, hogy csakis a fegyelmezett párt képes megvalósítani azt a feladatot, melynek megvalósítását szent céljául tűzte ki.

Kommün, 1922 június 28. I. évf. 18. sz. [Kommunista pártfegyelem.]

---

c) „*Tanulni és olvasni kell*"

Aki mostanában üzemben, szakszervezetben, valamely ujság kiadóhivatala előtt, gyűlésen, vagy akárhol olyan helyen megfordult, ahol nagyobb munkáscsoportok voltak együtt, megfigyelhette, hogy a munkások csoportokba verődve vitatják meg a politikai eseményeket s értékelik az egyes tényeket ilyen vagy olyan szempontból. A munkásokat érdekli a politika, nem mondják többé, hogy az az urak dolga, hanem maguk is foglalkoznak vele. Különösen a génuai konferencia* és Szovjetoroszország ottani szerepe, majd utóbb a magyarországi események közül a választások állottak állandóan ezen csoport-, műhely-, szakszervezeti viták középpontjában. A munkások rendkívül finom érzékkel meg tudják érezni, hogy melyek azok a kérdések, amelyek elsősorban érdeklik őket, amelyek-

* A génuai konferencia (1922 április 9—1922 május 19) volt az első olyan nemzetközi konferencia, amelyen Szovjetoroszország is résztvett. [Lásd *Patyomkin.* A diplomácia története. Szikra 1950. 166. old.]

ben elsősorban van szükség a tisztánlátásra. Éppen ezért ezek a kérdések azok, amelyek a legtöbb vita tárgyát képezik.

Bizonyos, hogy ezen viták megindítói, ha nem is mindig kommunisták, de többnyire baloldali, forradalmi elemek. S ez helyesen is van így s nem is lehetséges másképpen. A kommunistáknak arra kell törekedniük, hogy ezeket a szinte maguktól keletkező vitákat általánossá, rendszeressé fejlesszék ki, s azoknak határozott irányt adjanak. Igyekeznie kell minden kommunistának, hogy az ilyen viták középpontjába kerüljön s a maga kommunista felfogását a vitában érvényre juttassa. Természetesen az illegalitást itt is szigorúan meg kell őrizni, s nem kommunistaként, hanem egyszerű, öntudatos munkásként kell vitatkozni. Ne mondjuk, hogy kommunisták vagyunk, de kerüljük azt is, hogy szociáldemokratának mondjuk magunkat. Kifelé csak a felfogásunk, az álláspont, amit képviselünk, legyen kommunista, de a nevünk nem. Az apró műhelyviták és egyéb csoportviták határozott irányba való terelése, elmélyítése és vezetése rendkívül fontos, mert álláspontunk helyességének elismertetésével nemcsak az illető kérdésben érünk el eredményt, hanem egyúttal forradalmi irányba tereltük a körülöttünk csoportosulókat is. Ezen viták tárgyát természetszerűleg a mindennapi élet eseményeinek kell képezniük, mégpedig akár a műhely, a szakma, a helyes politika stb. helyi jellegű eseményei, vagy az általánosabb érdekű politikai és gazdasági események, jelenségek.

Ahhoz azonban, hogy a kommunisták vezetni, irányítani tudják a vitákat, az szükséges, hogy többet tudjanak társaiknál, tapasztaltabbak legyenek, nagyobb olvasottságuk legyen. A tudás pedig nem pottyan le az égből, hanem mindenkinek, aki azzal rendelkezni akar, meg kell azt szerezni: *tanulni és olvasni kell.* Ebben a tekintetben nagyban segíti a kommunistákat lapunk is, de ez egymagában semmiesetre sem elegendő. Minden kommunistának ismernie kell a munkásmozgalom alapvető elemeit, a termelés mai rendszerének lényegét, az osztályharc lényegét stb. Ugyanis a napi eseményeket csakis akkor tudjuk helyesen megérteni és társainknak megmagyarázni, ha ezekkel az alapvető dolgokkal tisztában vagyunk. A szocializmusnak, a kommunizmusnak ez az alaptudománya, a kommunisták ÁBC-je az a kulcs, melynek segítségével olvasni tudunk a napi eseményekből. A munkásmozgalom alapelemeinek megismerésén kívül a kommunistáknak még igen sokat kell tanulniuk, mert — mint Lenin elvtárs mondotta — a kommunista az az emberfajta, akinek mindenhez kell értenie, akinek mindent meg kell tanulnia. Úgy mint az orosz elvtársak megtanultak hadsereget szervezni, kormányozni, kereskedni, termelni stb., nekünk is sokat kell tanulnunk, hogy a tömegek tényleg bennünk lássák vezetőiket. Éppen ezért a kommunistáknak gondot kell fordítaniuk saját maguk képzésére, hogy a vitákba ne legyenek kénytelenek üres frázisokat bedobni, hanem megdönthetetlen tényekkel jöhessenek, s a tudás vértezze fel őket. Egymás között rendezendő vitáknak és megbeszéléseknek kell az olvasást és tanulást kiegészítenie és szellemi felkészültségünket növelnie.

A kommunista munkást éppen az különbözteti meg a nem kommunistától, hogy *többet tud és helyesebben lát,* mint a nem kommunista.

A kommunisták csakis ennek a többtudásnak és helyeslátásnak köszönhetik azt, hogy társaik hallgatnak reájuk, s csakis ez érdemesíti őket arra, hogy a munkások bízzanak bennük.

Kommün, 1922 június 17. I. évf. 16. sz. [Napi kérdések.]

---

39. A VASMUNKÁSSZTRÁJK*

A már hosszabb idő óta jelentkező tünetek nem csaltak, a bérharchullám valóban megérkezett. Mikor e sorokat írjuk, 12 000 vas- és fémmunkás sztrájkol Budapesten és környékén, s a sztrájk kitörőfélben van ugyanezen és más szakmákban a vidéken is. Sztrájkkilátások vannak még egy egész csomó más szakmában is. Ha a jelenlegi sztrájkmozgalmak lényegéről valamiféle fogalmat akarunk magunknak alkotni, akkor meg kell vizsgálnunk, hogyan fejlődtek ezek ki, hogyan keletkeztek. Először is meg kell állapítanunk, hogy a vasassztrájk már hetekkel ezelőtt a levegőben lógott. Érezte minden munkás, nemcsak az osztályharcos alapon szervezettek, de még a keresztényszocialisták is, hogy ez így nem mehet tovább. A koronának roppant zuhanása, a fölemelt adók, vasút, villamos borzalmasan megdrágították az életet, s bizony ezt még a keresztényszocialista munkás is megérzi. Ez a magyarázata annak, hogy a mostani sztrájkot a munkástömegek szinte várták, szinte lesték a pillanatot, mikor fog bekövetkezni. A korona zürichi lecsúszása következtében a kapitalizmus számára is éppen jó konjunktúra van, mert alacsony valuta mellett a magyar kapitalizmus igen olcsón tud a belföldön munkaerőt vásárolni és az olcsó munkaerővel termelt termékeket a külföldön jól el tudja adni. A magyarországi kapitalizmus túlnyomórészben exportra dolgozik, s ámbár igen ügyesen leplezi, valójában óriási vagyonokat vág zsebre valutában. Nyilvánvaló, hogy egy ilyen jó konjunktúrájú időszakban a kapitalizmus nem szívesen szünetelteti a munkát, ha tudja, hogy a munkaszünetelés, a munkások kizárása nem fog gyors sikert eredményezni neki. Ilyenkor, mikor a kapitalizmus számára jó exportlehetőségek kínálkoznak, ha a munkások egyöntetűen és energikusan a sarkukra állnak, a kapitalisták nem állhatnak ellen a

---

* A növekvő drágaság miatt a vas- és gépiparban dolgozó munkások béremelést követeltek. Hosszas tárgyalások után a Magyar Vasművek és Gépgyárak Egyesülete 20%-os béremelést ígért, de ez nem volt arányban az általános drágulással és nem terjedt volna ki valamennyi vasmunkásra. Tiltakozásul a csepeli Weiss Manfréd-gyár munkásai 1922 március 14-én beszüntették a munkát. A gyár erre kizárta munkásait. A csepeliekhez csatlakoztak a többi gyárban dolgozó vasasok is. A sztrájk 1922 április 14-ig tartott.

A Vas- és Fémmunkások Szövetségének vezetői a sztrájk szervezése helyett tárgyalásokba kezdtek és elfogadták a gyárosok által márciusban megígért 20%-os béremelést, ami áprilisban, a megegyezés idején még kevesebbet ért, mert időközben az árak még magasabbra szöktek.

követeléseiknek, mert félő, hogy a hosszabb munkaszünetelés következtében elszalasztják a jó konjunktúrás időszakot.

A mostani vasassztrájknak tehát megvolt minden reális előfeltétele, amely egy sztrájk megindításához szükséges. A munkásság gazdasági helyzete a lehető legrosszabb, a kizsákmányolás egyaránt nagyfokú úgy a szakmunkásoknál, mint a segédmunkásoknál... A sztrájkot, a harcot a nagy tömegek kívánják, a kapitalizmus pedig éppen virágzó konjunktúrában él. Emellett a szervezetek — bármennyire sírnak is — anyagilag erősek, a sztrájkolók támogatására módjuk van.

Azonban, dacára annak, hogy nemcsak a mélyebben gondolkodó, de az egészen egyszerű munkások is többé-kevésbbé meglátták ezeket a lehetőségeket, a szakszervezetek vezetőségei és a pártvezetőség nemcsak hogy semmit sem tettek az apránként kitörő mozgalmak egységbefoglalására, hanem ellenkezőleg, mindent elkövettek, hogy ezeket az apránként kitört sztrájkokat egyenként szereljék le. Állandóan falra festették az ördögöt, hogy így, meg amúgy, nagy baj lesz, s mindenáron igyekeztek a közeledő nagy sztrájkhullámnak gátat vetni. Különben ezt nyiltan bevallja a *Népszava* egyik cikkében, megmondván, hogy túlságosan tartózkodók voltak, mert tudták, hogy egy erősebb szél elegendő a szikra lángralobbantásához. A vezetők tehát igyekeztek leszerelni azt a sztrájkmozgalmat, melyhez fogható még nem volt a diktatúra bukása után, amely — a vezetők megkerülésével s azok akarata ellenére is utat tört magának. A jelenlegi sztrájkok legnagyobb része a szakszervezeti bürokrácia megkerülésével, sokszor a bürokrácia fenyegetőzései ellenére tört ki. A mostani sztrájkok önként keletkező, valóban forradalmi tömegmegmozdulások; keletkezésük természeténél fogva minden szónál elevenebb tiltakozások ezek a bürokrácia folyton fékező politikájával szemben. A bürokrácia azonban nem hagyja magát, és ha már a sztrájkok az ő megkerülésével keletkeztek, igyekszik legalább ő leszerelni azokat. A munkások hátamögött tárgyal a kapitalistákkal — amint ez történt például az albertfalvi repülőgépgyárban — s kijelenti, hogy nem vállal közösséget a munkások sztrájkjával. És siet a *Népszava* március 17-i száma megállapítani, hogy a sztrájkmozgalmak elülőben vannak, a kisipari kovácsok és még néhány üzemben már felvették a munkát, tehát a leszerelési kísérlet már pozitív eredményekkel is dicsekedhetik.

A Kabók—Miakits-féle kontrafeknek egyelőre megvan az az eredménye, hogy ámbár az általános sztrájk valósággal a levegőben lóg, s máris 12 000 munkás sztrájkol, a mozgalom nem fejtheti ki azt az elementáris erőt, amit ki tudna fejteni megfelelő szervezettség esetén ...

A szociáldemokrata és szakszervezeti vezetők tehát, mikor látták, hogy a sztrájkmozgalom akaratuk ellenére is kifejlődött, igyekeztek élére állni, hogy leszerelhessék, letörhessék, elárulhassák. Attól tartottak ugyanis, hogyha a sztrájk nagyobb arányokat fog ölteni, hiába fognak ők sírán-kozni és alibit bizonyítani, hogy ez csak bérharc és nincs politikai jellege, hogy a szakszervezetek nem politizálnak — mert az állami erőszakszervezetek, a rendőrség és csendőrség puskatusai és szuronyai meg fogják tanítani a munkásokat arra, hogy a gazdasági harc éppen úgy osz-

tályharc, mint a politikai jogokért folytatott küzdelem. Félnek, hogy a tömeg ez akció közben nem lesz kezesbárányként vezethető, mint ez mostanáig történt.

A kommunisták ezzel szemben nem félnek a tömegek akcióitól, mert tudják, hogy azok csak közelebb hozzák hozzájuk a tömegeket. Azért a kommunisták feladata a jelenlegi bérharchullámot, a lehetséges legnagyobb mértékben kiszélesíteni, általános sztrájkká kifejleszteni. Tudniuk kell a kommunistáknak, hogy csak az elszánt, egységes fellépés tudja megtörni a két és fél év óta fennálló bérdiktatúrát, nem pedig a szociáldemokrata óhaj, a „pártatlan" burzsoá-kapitalista egyeztető fórumok. A jelszó pedig legyen: *általános sztrájk az 50%-os béremelésért.*

Kommün, 1922 március 26. I. évf. 4. sz. [Vasmunkássztrájk.]

---

40. A „KOMMŰN" FELHÍVJA A MAGYAR DOLGOZÓKAT: KÉSZÜLJENEK FEL MÁJUS 1-RE

A most elkövetkező napokban május 1-nek, a proletariátus nemzetközi ünnepnapjának előkészítésével kell minden kommunistának, minden öntudatos forradalmi munkásnak foglalkoznia. A burzsoázia véres terrorja alatt szenvedő proletariátusnak életjelet kell adnia ezen a napon, olyan életjelet, amely megfélemlíti a burzsoáziát és bizalmat önt a kishitűekbe. Mert a május 1-i ünnepélyek nem olyan egyszerű munkaszünetek, aminőknek a szociáldemokraták szeretnék feltüntetni. Május 1-nek nem abban áll a jelentősége, hogy ezen a napon nem dolgozik a proletár, hanem az teszi ezt a napot jelentőssé és nevezetessé, hogy ezen a napon *seregszemlét* tart a proletariátus, olyan seregszemlét, amelyből következtetni lehet a proletariátus erejére, akaratára és elszántságára. Nem szabad megengedni tehát, hogy a szociáldemokrata párt ezt a május 1-t is elszabotálja, elposványosítsa, közönséges munkaszüneti nappá degradálja. A forradalmi munkásoknak meg kell ezt akadályozniuk, mert kétszer egymásután ilyenformán ment már végbe Budapesten és egész Horthy-Magyarországon május 1 megünneplése. A Tattersalnak nevezett lóistállóban elhangzott néhány jólmegfontolt ige Vanczák és Farkas ajkáról és azután mindenki nyugodtan hazatért. Ennek a május 1-i ünnepélynek nem szabad így elsikkadnia. *Tüntetés legyen* ez, a szó valódi értelmében.

Vigyázzanak a munkások! A szociáldemokraták máris kísérleteznek és előkészületeket tesznek a májusi tüntetés megakadályozására. Ugyanis a három Internacionále közös berlini konferenciáján* elfogad-

* 1922 április 2-án Berlinben a III., a II. és a kétésfeles Internacionále vezetői közös konferenciára ültek össze. A konferencia célja az volt, hogy a III. Internacionále II. kongresszusának határozata értelmében létrehozzák a munkásság egységfrontját. Határozatot is hoztak, hogy minden országban közös munkásmegmozdulásokat szerveznek a tőke támadása ellen. 1922 április 20 és május 1

tak egy határozatot, amely szerint minden országban, az egész világon, még május 1 előtt is, május 1 megtartásától függetlenül, tüntetni fog a proletariátus a kapitalisták bérleszállítási akciója és azon törekvések ellen, hogy a 8 órás munkanapot megszüntetni akarják. Ez a tüntetés, a határozat szerint, a nemzetközi proletariátus egységfrontjának megteremtése érdekében is történt. Április 20 volt az a nap, amikor a munkások felsorakoztak minden országban, egységesen, a reakció ellen, a munkásmozgalmak eddig elért eredményének megtartása érdekében. Minden országban tüntettek a munkások, csak Magyarországon nem. Mintha itt nem is volna reakció, fehér terror, mintha itt nem is üldöznék a munkásokat, és nem is törekednének a kapitalisták a munkaidő meghosszabbítására s a munkabérek megrövidítésére. Mintha ebben az országban nyugalom és megelégedettség uralkodna. A magyarországi szakszervezeti bürokrácia elszabotálta ezt a tüntetést. Még csak azzal sem védekezhetnek a szociáldemokraták, hogy — mint mondani szokták — „rajtuk kívülálló okokból" nem volt lehetséges a nemzetközi proletariátus egységes határozatát Magyarországon végrehajtani, még ezzel sem védekezhetnek, hisz még csak kísérletet sem tettek a tüntetés megtartására. Ámbár megtörténhetett, hogy Andrejka főkapitányhelyettestől és Klebelsberg gróf belügyminisztertől — akikkel olyan gyakran folytatnak eredményes tárgyalásokat — bizalmasan megkérdezték, hogy engedélyeznék-e ezt a tüntetést? A szociáldemokraták, amellett, hogy agyonhallgatják az eseményeket, elmulasztanak minden alkalmat a fehér terror elleni tüntetésre és a kapitalista offenzíva elleni védekezésre. A bombamerényletet* egyszerű részvétnyilatkozattal intézték el, a vasmunkássztrájkot Kende Tódorék ígéretei ellenében szerelték le. A fehér terror kormányával megállapodtak a képviselőválasztásokra vonatkozólag. Ahelyett, hogy küzdenének a magyarországi fehér terror és a kapitalista kizsákmányolás ellen — napról napra rágalmazzák Szovjetoroszországot. A harc helyett békét, megértést prédikálnak. És így tovább. Minden szavukkal, mindazzal, amit cselekszenek, amit elmulasztanak, minden mozdulatukkal a munkásmozgalmat gátolják, a munkásság erejének kifejtését, a proletariátus erejének az osztályharcban való érvényesülését hátráltatják, és ha lehet, teljesen megakadályozzák.

A munkások nem várhatnak addig, amíg a szakszervezeti bürokrácia megúnja ezt a játékot. Mert sohasem fogják megúnni. A forradalmi munkásoknak az a kötelességük, hogy minden eszközzel kikényszerítsék május 1 méltó megünneplését. Az legyen a jelszó, hogy *ki az utcára!* Ha választási gyűléseket lehet szabadban tartani, ha a mandátumvadászást szabad nyilvánosan lefolytatni, akkor a május 1-i tüntetés nem szorulhat a lóistálló vagy bármilyen más épület falai közé. A munkás-

között európaszerte munkás tömegtüntetések zajlottak le. De a II. és a kétesfeles Internacionále vezetői — félve a tömegek forradalmasodásától — megszegték a megállapodást.

* 1922 április 3-án a fasiszta Ébredő Magyarok Egyesületének tagjai bombamerényletet követtek el a Demokrata Kör helyisége ellen. Céljuk a liberális ellenzéki pártvezérek meggyilkolása volt.

tömegek vonuljanak ki az utcára, hogy az utcán, nyilvánosan *követeljék a közszabadságot, az amnesztiát.* Az utcán nyilvánosan kell tüntetni a fehér terror ellen. Ezen a napon a magyarországi munkásságnak meg kell mutatnia, hogy a nemzetközi proletárforradalom hadseregének megbízható hadtestét képezi. Meg kell mutatnia és be kell bizonyítania, hogy nem akarja ölbetett kezekkel kivárni a fehér terror elmúlását, hanem tisztában van azzal, hogy a Horthy-uralmat csak a munkásság céltudatos és következetes osztályharca szüntetheti meg. Meg kell mutatnia a magyarországi munkásságnak, hogy a szociáldemokraták és a szakszervezeti bürokraták nem a munkásság akaratával és beleegyezésével paktálnak a kormánnyal és a kapitalistákkal. A május 1-i tüntetésnek a szakszervezetek áruló magatartása és a szociáldemokraták áruló politikája ellen is kell irányulnia.

A munkásságnak követelnie kell mindazt, amit a szociáldemokraták vagy egyáltalában nem, vagy csak igen ritkán, de akkor is nagyon halkan, nagyon szerényen és illemtudóan ejtenek ki szájukon vagy említenek meg sajtójukban. Így elsősorban az amnesztiát, az internálótáborok feloszlatását. Ma az a helyzet, hogy újból letartóztatták azokat is, akik a karácsonyi amnesztia alkalmából kiszabadultak. Akiknek a büntetésük lejár, azok Zalaegerszegre kerülnek. A munkások nem feledékenyek és még emlékeznek arra, hogy a *Népszava* egyidőben írni szokott a zalaegerszegi táborról és a munkásság nyomása alatt követelte a tábor feloszlatását. De milyen hamar elhallgatott, mikor a kormánnyal a választások ügyében tárgyalni kezdett. A munkásság a szociáldemokrata pártvezetőségtől és a *Népszavá*-tól függetlenül tűzze a gyűlések, értekezletek napirendjére az amnesztia követelését, és ne hagyja magát ígéretekkel leszerelni. Az egyesülési és gyülekezési jogot, a 8 órás munkanapot követeljék és tiltakozzanak a kapitalizmus bérdiktatúrája ellen. Nagy tömegek vonuljanak fel a május 1-i tüntetésre, hogy megmutassuk az erőnket és bebizonyítsuk az elszántságunkat. A kommunisták agitáljanak *az utcai felvonulás mellett.* És bármiről beszéljenek is az ünnepi szónokok, mutassák meg, hogy a munkásságnak vannak követelései, amelyekért harcolni is készek.

Kommün, 1922 április 26. I. évf. 9. sz. [Készüljünk május 1 méltó megünneplésére!]

---

41. A „KOMMÜN" BESZÁMOLÓJA A 6 000 SALGÓTARJÁNI MUNKÁS SZTRÁJKJÁRÓL*

A salgótarjáni bányamunkások sztrájkba léptek. Ez a sztrájk a bányamunkások első nagyobb arányú megmozdulása a proletárdiktatúra bukása óta. Ez azonban nem arra vezetendő vissza, mintha a bánya-

* 1922 július 28-án sztrájkba léptek a salgótarjáni bányászok, tiltakozva a 12 órás munkanap ellen, béremelést követelve. A sztrájkoló bányászokat

munkások jobban visszamaradtak volna a szervezkedésben és kevésbbé volnának osztályöntudatosak, mint a többi szakma munkásai. Nem! A bányamunkások helyzetének megértéséhez szükséges azonban tudnunk, hogy a fehér terror a legnagyobb nyomást éppen a bányamunkásokra gyakorolta. A Kommün bukása után katonai megszállás alá kerültek a bányák és a bányamunkásokat valósággal hűbéruralomra emlékeztető jobbágyságba taszították vissza. Még a szabadköltözködési jogot is elrabolták tőlük. Mindezen események dacára sem nyúlt a szakszervezeti bürokrácia a harc fegyveréhez. Deputációztak, kérvényeztek, hazafias fogadalmakat tettek, de harcolni, küzdeni a bányamunkások helyzetének megjavításáért nem akartak. Ilyen körülmények között természetesen nem hogy javult volna a bányamunkások helyzete, sőt, ellenkezőleg, a drágasággal lépést tartva, folytonosan rosszabbodott. A bányamunkásszakszervezet bürokráciájának — a Peyer Károlyoknak és társaiknak — a kapitalistákhoz és az államhatalomhoz való viszonyát tökéletesen megvilágította az a közbeszólás, amelyet Peyer Károly a nemzetgyűlés egyik minapi ülésén a száján kiszalasztott. Mikor egy kormánypárti képviselő azon panaszkodott, hogy a munkásvezérek folytonosan sztrájkra izgatnak, akkor Peyer úr, a kormánypárt méltán megérdemelt dícséretét várva, közbekiáltotta: „A bányamunkások is sztrájkolnak?" Akkor nem sztrájkoltak a bányamunkások és Peyer úr ezt a körülményt akarta a kormánypárt és a kormány előtt saját javára kamatoztatni. Peyer úr parlamenti közbeszólására gyorsan és alaposan megfeleltek a salgótarjáni bányamunkások, akik, Peyerék taktikázásait megelégelve, sztrájkba léptek. A sztrájk magasabb munkabérekért és a 8 órás munkaidőért folyik.

A *Népszava* a sztrájkkal kapcsolatban sietve magyarázkodik. Azt írja, hogy nem a munkások léptek sztrájkba, hanem a munkaadók zárták ki őket. Ez az állítás nem igaz. Mindenesetre jellemző a *Népszavá*-ra, hogy a bányamunkások mozgalmáról célzatosan elferdített híreket közöl. Azt is megállapítja a *Népszava*, hogy a sztrájkmozgalomnak nincs politikai célja, mert az csupán gazdasági harc. A *Népszava* itt ismét a régi szociáldemokrata taktikához folyamodik. Ma már minden munkás tudja, hogy a gazdasági és politikai harc elválaszthatatlanul és szorosan összefügg egymással. A salgótarjáni bányamunkások esetében például akkor, amikor a bányamunkások az államhatalommal találják magukat szemben, rögtön nyilvánvalóvá válik, hogy a munkások a kapitalista állam ellen is kénytelenek küzdeni, éppúgy, mint a kapitalista bérdiktatúra ellen. Az ellenzéki *Új Nemzedék* című szennysajtó vezércikkben követeli, hogy a kormány teljes erővel avatkozzék be a bányamunkások harcába és kíméletlenül törje le azt.

---

kizárták, majd megkezdték kilakoltatásukat. Letartóztatták vezetőiket és a bizalmi férfiak nagyrészét. A szociáldemokraták azt hirdették, hogy ez tulajdonképpen nem is sztrájk; Peyer nagyhangúlag bejelentette, hogy interpellálni fog a parlamentben a bányászok ellen alkalmazott terror miatt. Az interpelláció helyett a bányászszakszervezet vezetői a munkáltatókkal kezdtek tárgyalni. A sztrájk augusztus végén ért véget.

PROLETÁR

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK

A III. INTERNACIONÁLE MAGYARORSZÁGI LAPJA

Megjelenik minden héten.

A „Proletár”-nak, a KMP Bécsben megjelent, Magyarországon illegálisan terjesztett lapjának a fejléce. 1920—1922

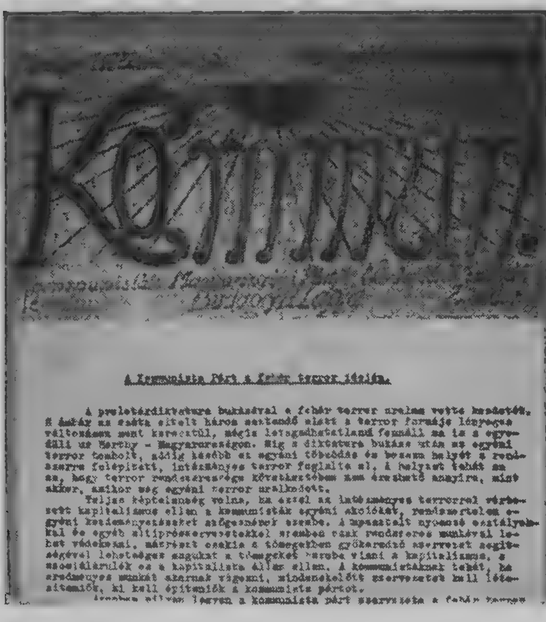

A Kommunista Párt a fehér terror idején.

A proletárdiktatura bukásával a fehér terror uralma vette kezdetét. S ámbár az azóta eltelt három esztendő alatt a terror formája lényeges változáson ment keresztül, mégis letagadhatatlanul fennáll ma is a egyedüli ur Horthy - Magyarországon. Míg a diktatura bukása után az egyéni terror tombolt, addig később az egyéni tobzódás és bosszu helyét a rendszerre felépitett, intézményes terror foglalta el. A helyzet tehát ma az, hogy terror rendszeressége következtében nem érezhető annyira, mint akkor, amikor még egyéni terror uralkodott.

Teljes képtelenség volna, ha azzal az intézményes terrorral védelmezett kapitalizmus ellen a kommunisták egyéni akciókat, rendszertelen egyéni kezdeményezéseket szögeznének szembe. A kizsákmányolt nyomorult osztályokkal és egyéb elnyomott rétegekkel szemben csak rendszeres munkával lehet védekezni, másrészt csakis a tömegekben gyökerező szervezet segitségével lehetséges magukat a tömegeket harcba vinni a kapitalizmus, a szociáldemokraták és a kapitalista állam ellen. A kommunistáknak tehát, ha eredményes munkát akarnak végezni, mindenekelőtt szervezetet kell létesiteniök, ki kell épiteniök a kommunista pártot.

[illegible] a kommunista párt szervezete a fehér terror

A KMP Magyarországon készitett első, illegális lapja. 1922

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt lapjai és kiadványai. 1925—1926

A keresztény és nem keresztény polgári ellenzék abban a pillanatban megérti egymást a jelenleg kormányon lévőkkel, mihelyt a munkásság letöréséről van szó. Az ellenzéki sajtó ráuszítja a fegyveres államhatalmat a *Népszava* szerint csak gazdasági harcot vívó munkásokra. A gazdasági harc, akarva nem akarva, politikai harccá éleződik ki, s ezzel szemben hatástalan marad a *Népszava* minden bárgyú tiltakozása.

Kommün, 1922 augusztus 9. I. évf. 24. sz. [6 000 bányamunkás sztrájkol Salgótarjánban.]

---

42. „HÁROM FEHÉR ESZTENDŐ"

Most három éve szomorú hajnal virradt minden kommunistára. A magyar proletariátus rövidéletű, hibáiban és erényeiben egyaránt nagyszerű diktatúrájának bukása, a fehér terror hajnalhasadása volt három évvel ezelőtt. Lehajtott fővel, félve jártunk az utcákon, nem mertünk egymás szemébe nézni, mert attól tartottunk, hogy földresujt bennünket a fájdalom, s ökölbe szorítja kezünket a tehetetlen düh ereje. Úgy járkáltunk, mint a holdkórosak holdfényes éjszakákon, mint akit letepert egyetlen, mindent túlszárnyaló súlyával a mindent lenyűgöző gondolat, mint az akaratától megfosztott hipnotikus álomba merültek. Minden kommunista felé egyetlen szót, egyetlen vészterhes gondolatot bömbölt minden, amit maga körül látott: a gomblyukakban szórványosan megjelenni kezdő piros-fehér-zöld kokárdák, a trikolor zászlók, az elszéledt és frontra visszatérő vörös katonák, az ismét kutyabőrbe bújt rendőrök, a tiszti fenevadak aranygallérjai és csillagjai. Mind-mind folyton-folyvást azt dörögték: vége a munkások uralmának, vége a szép napoknak, jön a fehér diktatúra.

A szociáldemokraták, akik ma is dicsekedve hirdetik, hogy egyedül ők buktatták meg a „vörös diktatúrát", azt remélték, hogy az ellenforradalmárok tisztelni és becsülni fogják a „demokratikus" Peidl-kormányt, mely a diktatúra bukása után a Forradalmi Kormányzótanács helyét elfoglalta. Azt hitték Peidlék és velük együtt a többi szociáldemokrata vezető, hogy a fehérek csakis a „veszedelmes" kommunisták megbüntetését fogják követelni, de meg fognak bocsátani a csupán bűnbeesett és bűnbánó szociáldemokratáknak. Éppen ezért még a Peidl-kormány alatt elkezdődött a „veszedelmes" kommunisták letartóztatása és bebörtönzése. Peidlék kiadták a jelszót: a bűnösök bűnhődjenek, s ezzel kimondották egyben sokszáz proletár halálos ítéletét, parancsot adtak a proletárok legyilkolására.

Eközben a románok megjelentek Budapest kapui előtt. És ekkor megismétlődött a párizsi eset, mikor a „hazafias" francia burzsoázia a gyűlölt németeket hívta be saját „fiainak", „testvéreinek", a hősiesen harcoló párizsi kommunárdoknak a legyilkolására. A magyar ellenforradalmárok pontosan lemásolták a francia történelmet, a magyar kommunárdok, a magyar forradalmi proletariátus letörésére annak a Romániának a segítségét kérték, amelynek népét sohasem voltak ké-

pesek másként, mint a becsmérlő gyűlölet kifejezésével „oláhoknak" nevezni. Peidléknek alig volt idejük gondolkozni is, mikor „demokratikus" világuk rózsás hajnalán egy Csilléry nevű ellenforradalmár fogorvos 30 rendőrrel, a román szuronyok segítségében bízva, lemondatta a „szakszervezeti" kormányt és nyeregbe ültette a nyílt fehér terrort. Megkezdődött a szociáldemokrata kormány tűrésével börtönbe juttatott kommunisták mártíriuma, megkezdődött a rendszeres hajtóvadászat a „vörösök" után, s hiába remélték a szociáldemokraták, hogy csakis a „bűnösök" fognak megbűnhődni, az ellenforradalmárok nem tettek különbséget szociáldemokrata jóbarát és kommunista ellenség között. Az osztrák határról jött a rettenetes hír, hogy Szamuely Tibor öngyilkos lett. Azóta tudjuk, hogy nem lett öngyilkos, hanem agyonverték.

A börtönök megteltek. A denunciálás, a feljelentés az ellenforradalmi lumpenburzsoázia napi foglalkozásává vált; a Zrínyi-utcában hosszú, kanyargó sorban vártak a munkásasszonyok kis motyójukkal arra, hogy valami eleséget vihessenek be férjüknek, fiúknak, testvérüknek. A „Zri-kígyó" egyik legszomorúbb emlékeztetője ezeknek a napoknak. A Margit-körúti katonai fogház siralomházzá alakult át. Itt szenvedett a magyar proletárforradalom mártírja: Korvin Ottó. Vele szenvedtek László Jenő, Dögei, Papp, Kerekes, Kokas és a többiek. Óriási vadászterületté alakult ez az ország, melyben a proletariátus volt az üzött vad, a burzsoázia a nagyúri vadász, s a tiszturak, a dzsentrik, a csőcselékburzsoák a vadűző kopók. Nemcsak a kommunistákat, a „vörösöket" üldözték, hanem rávetették magukat általában az egész munkásságra, azzal az osztálygyűlölettel, melyet a proletárdiktatúra és annak bukása a poklok mélyéig süllyesztett. Az ellenforradalmi Friedrich-kormány első ténykedésével koldussá tett minden proletárt, mikor elrendelte a fehér pénz devalválását egyötödére. A burzsoázia becsukta a gyárait, s a munkásság az utcára került. Visszafoglalta lakásait, palotáit, melyben, a diktatúra jóvoltából, azelőtt hajléktalan proletárcsaládok laktak. A diktatúra alatt lakáshoz jutott proletárok ezrei váltak ismét hajléktalanná. A munkásosztály olyan szörnyű nyomorba került, hogy szinte elvesztette termelő osztály jellegét, felcsapott batyuzónak, lánckereskedőnek, ujságárusnak, cipőtisztítónak, piacra vitte még megmaradt ruhadarabjait, házi felszerelési tárgyait, s ilyen módon igyekezett megmenekülni attól, hogy a szó szoros értelmében ne pusztuljon el. Megteltek a fényes boltok kirakatai minden széppel és jóval, de a proletárok szeme kopogott az éhségtől. Nem osztályelnyomás és osztálykizsákmányolás volt ez többé, hanem osztályháború, a szabadjára engedett osztálygyűlölet féktelen tobzódása. A különítmények siófoki gyilkosságai és a szekszárdi tömeggyilkosságok után következett a hivatalos gyilkosságok sorozata, a „bűnösök bűnhődése", a januári akasztások. A kelenföldi laktanya, a váci csendőrlaktanya, a Zrínyi-utca detektívszobáinak falait és padlóját proletárvér festette pirosra, s a véres proletárhullákat tucatszámra vetette ki magából az öreg Duna.

A terror első vad dührohama után jött a rendszeres elnyomás, az

orosz cári ohranával vetekedő spiclirendszer, az üldözések rendszerbefoglalása, a rendőrség és csendőrség létszámemelése. Az agyonüldözött magyar munkásosztály szorosra fűzött láncait megoldotta a magyar burzsoázia, de csak éppen annyira, hogy ismét kezébe tudja venni a kalapácsot s tovább tudja vinni a kapitalizmus igáját. Rendszerré vált a bérdiktatúra, a munkásság állandó éheztetése, a kizsákmányolás azelőtt soha nem alkalmazott mértéke. Jöttek a szociáldemokraták ismét a „demokrácia" délibábjával, s akkor akarták elhitetni a munkássággal, hogy a demokrácia üdvözít, amikor a fehér terror, fütyülve minden demokráciára, teljes tervszerűséggel végezte pusztító munkáját.

Azonban a fehér terror minden erőlködése dacára is újjáéledt a magyarországi munkásmozgalom. A három fehér esztendő minden szenvedése sem volt képes megszelidíteni a magyar munkásosztályt. Éppen ellenkezőleg: a szüntelen terror csak fokozta osztálygyűlöletét, mélyítette öntudatát és növelte elszántságát. Az internálótáborok és börtönök törhetetlen hűségű katonákat neveltek a forradalom számára. A három fehér esztendőnek az lett az eredménye, hogy a proletár hullahegyeken keresztül is újra megjelenik a magyar burzsoázia előtt a forradalom rémképe. A magyar proletariátus új harcok előtt áll. Mindent számon tart, hogy mindent számonkérhessen. Ugyanúgy számontartja Korvin bíró-hóhérait, mint a tiszti gyilkosokat, vagy a szociáldemokrata árulókat, akik ma még büszkén hirdetik, hogy „mi voltunk azok, akik szembeszálltunk a diktatúrával". Az elmúlt három esztendő az eddigi magyar munkásmozgalom legszomorúbb fejezete. Azonban, visszatekintve a három esztendőre, elmondhatjuk Marx Károllyal, hogy „*az ellenforradalmi talaj is forradalmi talaj*" *volt.* Az ellenforradalom munkásvérrel öntözte a talajt, s a drága vérrel termékenyített földben ismét föléledt a forradalom csírája. Az ellenforradalom meg akarta gyilkolni a forradalmat s a forradalom visszadörögte neki:

„Leszek! És minden nép előtt megint az élen járok én,
Nyakatokon, fejeteken, koronátokon állok én.
Én lánctörő, én bosszúálló, én ítélő! Kardos kezem
Kinyujtom messzi s e rab világot szabaddá teszem!"

Kommün, 1922 augusztus 2. I. évf. 23. sz. [Három fehér esztendő.]

---

43. A BUDAPESTI BÜNTETŐTÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE A GERŐ ERNŐ ÉS TÁRSAI ELLEN INDÍTOTT PERBEN

1923 május 26

A budapesti királyi büntetőtörvényszék a Budapesten, az 1923. évi április hó 12., 13., 16., 17., 18., 20., 21., 23., 24., 27., 28., 30., május hó 1., 2., 4., 7., 8., 9., 11., 12. és 26. napjain megtartott nyilvános fő-

tárgyalás alapján a vád és védelem meghallgatása után meghozta a következő

ítéletet:

Az 1922. évi október hó 2. napja óta előzetes letartóztatásban lévő Gerő Ernő vádlott, tergebeci születésű, 24 éves, nőtlen, budapesti lakos, magyar állampolgár, gimnáziumi érettségi vizsgát tett, vagyontalan, katona nem volt, orvostanhallgató ... és társai bűnösök az 1921. évi III. tc. 1. §-ának első bekezdésébe ütköző és a 2. §-ának 3. pontja szerint minősülő, az állami és társadalmi rend felforgatására irányuló bűntettben, melyet azzal követtek el, hogy Gerő Ernő és társai még az 1921. év folyamán a III. Internacionále Végrehajtó Bizottságának Wienben működő megbízottaival, mégpedig Landler Jenővel, Hamburger Jenővel, Lukács Györgygyel, valamint Sallai Imrével, a wieni és magyarországi ifjúmunkások kommunista pártjának vezető titkárával egyetértően, részint közvetlen érintkezés útján, részint Gerő Ernő közvetítésével elhatározták, hogy Magyarországon a kommunista pártot megszervezik és kiépítik. Eme elhatározásukhoz képest az 1921. és 1922. években különböző időpontokban Budapestre jőve, az említett Végrehajtó Bizottság Wienben működő megbízottainak utasításai alapján az 1922. év elején, mint kezdeményezők, mozgalmat indítottak, illetőleg szervezkedést kezdeményeztek, amelynek végcélja a jelenlegi állami és társadalmi rend erőszakos felforgatásával a proletárdiktatúra visszaállítása, tehát a magukat proletároknak nevező egyének társadalmi osztálya kizárólagos uralmának erőszakos létesítése volt ...

A mozgalom és szervezkedés a sejtrendszer alapján történt, éspedig akként, hogy Gerő Ernő és társai Budapesten, sőt a vidéken is egyes helyeken (Szombathelyen, Nagykanizsán) felkutatták azokat az egyéneket, akik szélsőséges felfogásukról voltak ismeretesek, s ezek előtt a mozgalom és szervezkedés célját ismertetve, nekik a kommunista eszméket és tanokat hirdető és a szervezkedés módját megismertető *Kommün* és *Ifjú Proletár* című lapokat, egyeseknek pedig még más kommunista irányzatú röpiratokat és könyveket is adtak, és amikor az ilymódon megdolgozott egyének hajlandóknak mutatkoztak a mozgalomhoz csatlakozni és abban résztvenni, fő feladatukká tették egyrészt újabb megbízható egyének szerzését és az említett lapoknak ilyenek között való terjesztését, másrészt pedig a munkásság között az elégületlenség és az elkeseredés szítása mellett a szakszervezetekben a bizalmi állások elnyerésére való törekvést, hogy ilymódon idővel — a sejtrendszer alapján — minél több hívet szerezzenek a mozgalomnak és a szakszervezetekben a vezetőség helyét a kommunista párt emberei foglalják el.

Ugyan ők a már említett wieni megbízottakkal személyes találkozás, levelezés és futár útján is állandó érintkezésben voltak, a mozgalomhoz szükséges hamis okmányokat Wienből kapták, ahonnan a jelzett lapok részére szükséges kéziratok egy része is érkezett ...

A *Kommün* és az *Ifjú Proletár* című lapok cikkei közül többek között az előbbinek számában megjelent „Készüljünk május 1 méltó meg-

ünneplésére" feliratú elítéli azt a módot, ahogyan az 1922. évi május 1-t a szociáldemokraták megünnepelni szándékoznak és azt követeli, hogy a burzsoázia véres terrorja alatt szenvedő proletár és forradalmi munkásság úgy tüntessen, mint ez a III. Internacionále gyűlésén a nemzetközi proletariátus frontja érdekében megállapíttatott.

„A szociáldemokraták és a burzsoázia" feliratú cikk becsmérli a szociáldemokratákat... követeli a forradalmi tömegtüntetéseket, a keresztény kurzus szennyeseinek naponkénti kiteregetését és a Horthy-uralommal szemben a köztársaságot.

Ugyanannak a 11. számában megjelent „Választási mozgalmak—programmbeszédek" feliratú a szociáldemokraták választási falragaszaival szemben olyanokat követel, amelyek a munkásságot oly cselekedetekre ragadják, mely cselekedetek a „Horthy-hazát" megdönthetik.

A „Felülről való pártépítés" feliratú kitanítja az elvtársakat, hogy mikép kell a III. Internacionále Végrehajtó Bizottsága követelményeinek megfelelően kiépíteni a kommunista pártot.

A *Kommün* 19. számában megjelent „Megkezdődött a vetkőzés" feliratú a munkásság elé tárja, hogy a magyar szociáldemokrata párt vezetői elárulták a proletariátust, mert megbuktatták a proletárdiktatúrát, helyébe hozták a fehér terrort és tolják a burzsoázia szekerét.

A *Kommün* 23. számában megjelent „Három fehér esztendő" feliratú elpanaszolja, hogy három évvel ezelőtt virradt szomorú hajnal a kommunistákra, azóta a kommunisták földre vannak sujtva, a fájdalom és tehetetlenség dühe ökölbe szorítja kezeiket, majd pedig ugyanez a cikk gyalázza a kutyabőrbe bújt rendőröket, a tiszti fenevadakat, Peidléket, amiért utóbbiak kiadták azt a jelszót, hogy a bűnösök bűnhődjenek, és ezzel kimondották sokszáz proletár halálos ítéletét, parancsot adtak proletárok legyilkolására.

A *Kommün* 25. számában megjelent „Pécs" feliratú leírja, hogy miután a szerbek Baranyából kivonultak, a munkások ezrei menekültek el a fehér rém elől, az ottmaradottak pedig a bányák és gyárak robotjában szenvedik a magyar burzsoázia és a magyar államhatalom korbácsát.

A *Kommün* 27. számában megjelent „Két leszerelés" feliratú dícséri a lefolyt bérmozgalmakat.

A *Kommün* 28. számában megjelent „Mi lesz télen?" feliratú a dolgozó, de mezítelen, rongyos, nélkülöző proletár munkásokat, a burzsoáziának roskadásig telt raktárai, csűrei, pálotái, kastélyai, valamint a nyomorakció élére állott „főhóhér" jelzővel illetett Horthy Miklós kormányzó ellen uszítja...

... amely cikkeknek tartalma által, minthogy a vegyi úton sokszorosított *Kommün* és *Ifjú Proletár* sajtóterméknek tekintendő, a magukat proletároknak nevezők osztálya sajtó útján a többi társadalmi osztály, különösen a polgári és a szociáldemokrata osztály ellen gyűlöletre lett izgatva, és így a mozgalommal és szervezkedéssel összefüggően és annak céljára a büntetőtörvénykönyv 172. §-ának második bekezdésébe ütköző és az 1912. évi LXIII. tc. 19. §-a szerint minősülő többrendbeli izgatás bűntette követtetett el...

Az 1921. évi III. tc. 2. §-ának 3. pontja és a 9. §-a alapján:

Gerő Ernő vádlottat tizennégy (14) évi fegyházra, mint főbüntetésre, továbbá tíz évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlatának ugyanezen időpontig való felfüggesztésére ítéli mint mellékbüntetésre.

Indokok:

A budapesti magyar királyi államrendőrség detektívtestülete 1922. évi szeptember hó 27-én a főkapitánysághoz beterjesztett jelentése szerint a szociáldemokrata párt szakszervezetében, a különböző gyárakban és üzemekben tett, hosszabb ideje tartó megfigyelése alapján azt tapasztalta, hogy a hazai munkásság körében egy szélsőséges irányt követő csoport van kialakulóban, amely egyrészt a munkásság körében meglévő elégületlenség ébrentartására és fokozására, másrészt főleg arra törekszik, hogy a szociáldemokrata párt és a szakszervezetek jelenlegi vezetőit kibuktatva, helyükbe a saját embereit ültethesse.

Ez a nevezett csoport állandó titkos aknamunkát folytatott, amelynek káros hatása a jelentés szerint főleg a megelőző hónapokban lezajlott sztrájkok alkalmával volt szembeötlő, amennyiben a munkásság a csoport titkos agitátorainak hatása alatt állva, a legképtelenebb anyagi és hatalmi követelésekkel állott elő, amikor pedig a munkaadók ezeket a követeléseket a legmesszebbmenő jóakarattal honorálták, ennek a csoportnak a tagjai előállva, újabb és teljesíthetetlen követeléseket támasztva, a kialakulóban lévő egyesség újbóli felborítására törekedtek. Jóllehet ezen szélsőséges csoport emberei itt is, ott is feltűntek, a vezetők kiléte huzamosabb ideig nem volt megállapítható . . .

Nyilvánvaló, hogy a mozgalom célja végeredményben a proletárdiktatúra erőszakos visszaállítása volt. Kétségtelen ez abból a körülményből, hogy a proletárdiktatúrában vezető szerepet játszott egyének indítványai s ezek utasításai szerint működtek a Magyarországba küldött s a mozgalmat itt kezdeményező egyének, kétségtelen továbbá az általuk Bécsből küldött összes kéziratok, nyomtatványok tartalmából, hogy pedig a proletárdiktatúra csupán erőszakos eszközökkel állítható vissza, kétségtelen, részint az elmúlt diktatúra idejéből szerzett szomorú tapasztalatokból, de kitűnik a Marx „Kommunista Kiáltvány"-ának a tartalmából is, jelesül annak ama zártételéből, hogy az ő céljaikat csak minden eddigi társadalmi rend erőszakos megbuktatásával érhetik el.

„Reszkessen az uralkodó osztály egy kommunista forradalomtól", amely elég nyiltan fejezi ki a fennálló jogrend megsemmisítése iránti, tehát a mai állam helyett egy egészen új állam, a proletár osztályállam létesítése iránti törekvésüket s amely nyilt bevallása annak, hogy célja, a kommunista állam, csak erőszakos eszközökkel valósítható meg.

Minthogy tehát a diktatúra erőszakos visszaállítása miatt a mozgalomnak végcélja iránt a jelen esetben kétség nem forogh fenn . . ., ennélfogva a törvény ezen ismérvét, az osztályuralom „erőszakos" létesítését, a királyi törvényszék jelen esetben fennforogni látja.

Kérdés volt ezek után, hogy vádlottak mily minőségben vonhatók cselekményükért felelősségre.

A királyi törvényszék úgy találta, hogy Gerő Ernő vádlott, aki Bécsben a kommunista emigráns vezetőkkel állandóan érintkezett, tőlük határozott utasításokkal... ellátva fogott hozzá Budapesten a kommunista párt kiépítéséhez, s aki itt társaival a *Kommün* s *Ifjú Proletár* című lapokat előállította és terjesztette..., aki a mozgalomnak a legtöbb hívet szerezte, s aki az egész mozgalomnak úgyszólván szellemi vezére volt, oly tevékenységet fejtett ki, amely a törvény 1. § 1. bekezdésében említett „kezdeményezés" fogalmát kimeríti — miért is ily minőségben mondotta ki bűnösnek...

MMI Archivum. A. III. 1/1922/12.

---

44. A HADÜGYMINISZTÉRIUM KATONAPOLITIKAI OSZTÁLYÁNAK BIZALMAS HELYZETJELENTÉSEI A MEGÉLÉNKÜLŐ MUNKÁSMOZGALOMRÓL

a) *1923 február*

A fegyelmezetlenség különösen a vas- és gépgyári munkások közt annyira elharapódzott, hogy a legkisebb figyelmeztetésre is sztrájkkal fenyegetőznek. Egy mérnöknek, aki felhívta az egyik munkást, hogy a drága gépekkel több figyelemmel bánjon, a munkás azt felelte vissza, hogy erre őt nem kell kitanítani, hiszen azok a gépek úgyis a munkások köztulajdonát képezik.

H. L. H. M. Kat. pol. 1923 — 50 008/43.

---

b) *1923 április*

... E hóban az alábbi üzemekben voltak sztrájkok:

Vasszakma. A vas- és fémmunkások, dacára annak, hogy a munkaadókkal az egyezség már a mult hó folyamán létrejött, a munkát csak részben vették fel. Éspedig: a Teudloff és Dittrich Szivattyúgyár munkásai mult hó 26-án kivétel nélkül munkába állottak, 29-én azonban a vas- és fémesztergályosok újból abbahagyták a munkát.

A Hoffher és Schrantz Mezőgazdasági Gépgyárban — hol összesen körülbelül 1 200 különböző szakmabeli munkás dolgozik — 388 szakmunkás nem vette fel a munkát.

A dr. Lipták-féle Vasbetongyárban folyó hó 3-án délben a gyár mérnöke a vezetése alatt lévő munkásokat figyelmeztette, hogy a pihenő letelt, és kérte, hogy kezdjenek a munkához.

Erre Somogyi nevű bizalmi egy munkástársával felkereste a mérnököt és az összmunkások nevében kikérte a magánügyeikbe való ilyen beavatkozást. A mérnök panaszára a gyár vezetősége Somogyit azonnal

elbocsátotta, mire a munkások pár órára a munkából kiállottak, és mikor a fentemlített mérnök a műhelyen keresztülment, szitkozódva vasdarabokkal megdobálták. Ezek után a munkások tüntetőleg kivonultak a gyárból ... A rendőrség folyó hó 7-én (a vizsgálat befejezése után) két munkást letartóztatott és ellenük bűnvádi eljárást tett folyamatba.

Újpesten, a vasmunkások folyó hó 21-én szintén sztrájkba léptek.

Debrecenben az épület- és műlakatos iparban a munkások a munkát beszüntették. A munkabeszüntetés oka: bérmozgalom. Követelésük 50-től 100 %-os béremelés. A patkógyári munkások folyó hó 4-én szüntették be a munkát és folyó hó 7-én 35 %-os béremelés után a munkát újból felvették. A hajdúmegyei Vasöntő- és Gépgyár Rt-nál április hó 10-én délután a munkásságnak csupán egy része lépett sztrájkba. A sztrájkolók az eddigi órabérnek 100 koronán alul 100%-os,100 koronán felül lévő órabéreknek 75 %-os emelését kérték. A tárgyalások folyamán a sztrájkoló munkások igényeiket 50 %-kal csökkentették, a munkaadó pedig 30 %-os munkabéremelés megadását helyezte nekik kilátásba. Miután a tárgyalások eredményre nem vezettek, a munkaadó a sztrájkoló munkások könyvét kiadta és a munkaviszonyt felbontottnak jelentette ki.

A *hajdúmegyei* vasöntődében a lakatosok folyó hó 11-én a munkát szintén beszüntették.

Győrben a vagongyári autóműhelyben folyó hó 5-én 80 munkás lépett sztrájkba, egyrészt mert keveselték az akkord kereseti lehetőségeket, másrészt azért, mert a gyár egy munkást elbocsátott, aki nem volt hajlandó a gyár által megállapított akkordbérért egy munkát elvállalni. A sztrájk megegyezés következtében folyó hó 7-én ért véget. Folyó hó 10-én a vagongyár hídmű- és kovácsműhelyében 170 munkás hagyta abba a munkát. Követelték az órabéreknek a budapesti bérekkel való arányosítását. Az igazgatóság a Vasművek Országos Szövetségével úgy állapodott meg, hogy a munkások bére csak 10 %-kal lesz kevesebb, mint a budapesti munkásoké. A munkások azt elfogadták és folyó hó 13-án munkába állottak.

Győrben a szeszgyári munkások folyó hó 19-én abbahagyták a munkát és olyan órabéreket kértek, hogy az egy kilogramm kenyér árát tegye ki. A tárgyalások eredménnyel végződtek. Folyó hó 13-án a munkát újból felvették.

Miskolcon a vas- és fémmunkások folyó hó 9-én bérmozgalmat indítottak 60 %-os béremelés iránt. A Herz-féle Vasöntőde munkásai a béremelésre folyó hó 15-én délelőtt 10 órát tűzték ki határidőül. A munkaadók tudomásukra hozták, hogy folyó hó 14-én közlik velük a béremelés mérvét. A munkások azonban nem várták be, hanem folyó hó 12-én délelőtt 10 órakor a munkát beszüntették.

Szombathelyen a Motor- és Gépgyár Rt. körülbelül 220 munkása folyó hó 6-án abbahagyta a munkát és munkakönyvének kiadását kérte, mivel a gyár 75 %-os bérkövetelésüket nem teljesítette. Folyó hó 9-én 65 %-os fizetésjavítással a munkát újból felvették.

Nagykanizsán a Merkur Vasművek Rt-tól 30 munkás kilépett. A kilépés oka, hogy a kért 30 %-os bérjavítást nem kapták meg.

A faszakmában a *Veszprémi* Faipari Rt. munkásai folyó hó 13-án béremelésből kifolyólag sztrájkba léptek.

A szabóiparban *Budapesten* úgy a férfi, mint a női szabómunkásoknál részleges sztrájk volt. A férfi szabómunkásoknál — körülbelül 17 üzemben — 300 munkást zártak ki, míg a női szabómunkások közül a sztrájkolók száma 300—350.

Debrecenben a férfi szabómunkások között bérmozgalomból kifolyólag sztrájk tört ki. Az egyeztető tárgyalás meghiúsult azon, hogy a munkaadók a népjóléti hivatal által fenntartott szabóüzem kiküldötteivel nem akartak tárgyalni, és a munkások ehhez ragaszkodtak.

Kaposváron a szabómunkások sztrájkba léptek, de a munkaadók az 50 %-os béremelést azonnal megadták és így annak lefolyása igen rövid tartamú volt.

Miskolcon a szabómunkások bérmozgalma — közös megállapodásra — csak a mult hó végén nyert befejezést. Dacára ennek, a drágulásra való hivatkozással a munkások folyó hó 3-án újabb 50 %-os béremelési mozgalmat indítottak, aminek eredményeként az összes szabósegédek folyó hó 6-án sztrájkba léptek.

Szegeden folyó hó 9-én 112 szabómunkás szintén sztrájkba lépett.

A cipésziparban *Budapesten* az I. és II. osztályú munkások folyó hó 11-én sztrájkba léptek. Folyó hó 16-án a rendelt üzemben dolgozó cipészmunkások sztrájkjához a kézi- és tömegtermelő üzemek munkásai is csatlakoztak. A sztrájkoló cipészmunkások száma 3 500—4 000-re tehető.

A textiliparban a textilmunkások *Budapesten* folyó hó 3-án részleges sztrájkba léptek. A kizárásban körülbelül 1 300 ember volt érdekelve.

Szombathelyen a dr. Móricz-féle Pamutgyárban körülbelül 320 munkás, mivel 50 %-os béremelésre irányuló követelésük teljesítve nem lett, sztrájkba lépett. A sztrájk folyó hó 21-én megszűnt.

Sztrájkok voltak még ezenkívül a fővárosban az üvegmunkások, címfestők, kosárfonó, kalaposipari és a budapesti helyiérdekű vasutak műszaki munkásainak körében, a malmoknál a zsákhordó és raktári munkások, valamint a hajó- és vagonrakó munkásoknál.

Békéscsabán folyó hó 19-én a Wagner és Schuck Téglagyár munkásai szüntették be a munkát.

Szombathelyen a téglagyári munkások béremelésből kifolyólag sztrájkba léptek. Mivel a munkaadókkal megegyezni nem tudtak, folyó hó 21-én munkakönyvüket kikérték és munkahelyüket elhagyták.

Berettyóújfaluban folyó hó 27-én az ottani laktanyaépítésnél alkalmazott munkások bérmozgalomból kifolyólag sztrájkba léptek...

H. L. H. M. Kat. pol. 1923. 50 008/100.

---

c) *1923 június*

Pécs. A Dunagőzhajózási Társaság bányamunkásainak bizalmi férfiai még március hó folyamán hat pontba foglalták sérelmeiket, amelyek nagyobbára helyi jelentőségűek voltak és azokat a Bánya- és Kohó-

munkások Országos Szövetségének központjához küldték azon kérelemmel, hogy azokat a központ a Dunagőzhajózási Társaság bányaigazgatóságával tárgyalja le. A központ erre azzal válaszolt, hogy a napokban úgyis megindul egy országos bérmozgalom, majd annak kapcsán tárgyalják ezen pontokat is. A bértárgyalást Budapesten meg is tartották, amelynek eredményeként a munkások pótlékait 35 %-kal emelték, de a Dunagőzhajózási Társaság munkásainak speciális memorandumát nem tárgyalták. A munkások érdeklődésére központjuk azt válaszolta, hogy ez utóbbi memorandumot Budapesten tárgyalni nem lehetett, mert annak pontjai helyi jelentőségűek, hanem a Dunagőzhajózási Társaság bányamunkásai adják elő kérelmüket közvetlenül a pécsi bányaigazgatóságnál ...

A munkások végül április 23-án beadták ezen memorandumot a bányaigazgatósághoz, amikoris ígéretet kaptak arra, hogy a hó végéig ügyük elintézve lesz. Minthogy azonban a hó vége felé sem kaptak választ, egyes bányáknál rövid lejáratú tüntető sztrájkokat rendeztek. A munkások elégedetlensége napról napra fokozódott, a termelés csökkent, míg végül május 7-én sztrájkba léptek a Pécs-bányatelep munkásai, melyhez a következő napokban a többi bányák is csatlakoztak. Ezt a sztrájkot a központ kiküldöttei leszerelték azzal, hogy az ügyeiket a napokban tárgyalni fogják, úgyhogy 11-én a munkások 75 %-a ismét munkába állt, de főleg Vasason a munkások amerikázni kezdtek, ami aztán a többi bányára is többé-kevésbbé átterjedt. Közben május 10-én Pécs-bányatelepen a bányaigazgatóság, a bányamunkások szövetségének központja és a bizalmi férfiak részvételével a Dunagőzhajózási Társaság munkásainak sérelmeit eredménnyel letárgyalták, de már 11-én beadták az összes magyar bányavállalatokhoz a munkások abbeli kérelmét, hogy béreiket a drágasághoz mérten emeljék fel.

Ámbár a Dunagőzhajózási Társaság munkásainak sérelmeit orvosolták, az amerikázás különösen Vasason tovább folyt. Amikor pedig Peyer május 26-án Mecsekszabolcson járt és a Budapesten folyó tárgyalásokról beszámolt, a munkások hevesen támadták és abcugolták Peyert, főleg azért, mert a vállalatok képviselőivel szemben nem védte eléggé a munkások érdekeit és a helybeli bizalmi férfiak képviselőit nem hívta meg a tárgyalásokra.

A bányamunkások és bányavállalatok képviselői május 28-án Budapesten megegyeztek aztán abban, hogy május 1-től kezdődő hatállyal a készpénzbeli pótlékokat 50 %-kal emelik, amivel a munkások nem elégedtek meg, amiértis a hatóságoknál interveniáltak a bizalmiak, hogy legalább még 10 %-ot kapjanak. Ezen irányban az eljárás folyamatban van.

A bányavállalatok és bányamunkások képviselői közt folynak a tárgyalások Budapesten azon irányban, hogy a természetbeni kedvezmények leszállításával a munkások magasabb készpénzbéreket kapjanak ...

H. L. H. M. Kat. pol. 1923. 50 008/104.

---

d) *1923 augusztus*

A vasmunkások bizalmi férfiai folyó hó 3-án gyűlést tartottak. A vezetőség bejelentette, hogy a GyOSz-tól* folyó hó 13-tól kezdődőleg 23 %-os béremelést kaptak. A bizalmiak legnagyobb része felháborodott ezen és hibáztatta a vezetőség lanyha eljárását. Többen széjjeltépték bizalmi megbízásukat és azt a vezetőség elé dobták, hangoztatva, hogy utolszor csapta be őket a vezetőség.

*

A bányamunkásság körében nagy izgalmat keltett a bányavállalatok legújabb bérreformja, miáltal, bár burkoltan, a munkásokat jelentékenyen megrövidítik. Ezen bérreform lényege az, hogy a bányavállalatok a készpénzben fizetendő béreket emelték, miáltal a bányamunkás készpénzkeresete megnövekedett, ami azt a látszatot kelti, mintha a helyzete megjavult volna. Ezzel egyidejűleg azonban jóval nagyobb arányban emelte a vállalat az eddig potom áron szolgáltatott élelmiszerek árát is, minek következtében a bányamunkás végeredményben most rosszabbul áll, mint a régi fizetési rendszer mellett.

Környebányán a nagyobb vállalatoknak és szakszervezeteknek azon mozgalma, hogy a munkások illetményeiket főleg pénzben kapják és a természetbeni ellátás árát felemeljék, a családos munkások ellenállásán meghiúsult. Ezen ügyből kifolyólag a munkásság belátta, hogy a szakszervezetek ez esetben is nem a munkások, hanem a nagytőke érdekeit képviselték. Rájöttek arra, hogy akaratát a szakszervezet nélkül, sőt, az ellen is keresztül tudja vinni. Ezért a szakszervezetekből egymás után lépnek ki és tagadják meg a tagdíjak fizetését. A legutóbb benyujtott béremelési kérvényt már nem a helyi csoport vezetősége, hanem az összes munkások nevében 20 munkás írta alá.

H. L. H. M. Kat. pol. 1923. 50 008/201.

---

45. A SZOVJETOROSZORSZÁGBAN ÉLŐ MAGYAR KOMMUNISTÁK MÁJUSI ÜZENETE

1923

Magyar proletárok! Elvtársak!

Hosszú, kényszerű hallgatás után ismét hozzátok szólunk. Hozzátok, akikkel együtt küzdöttük a magyar munkásosztály — az ipari munkásság és a földművesszegények osztályharcát a kapitalisták és nagybirtokosok ellen — a győzelemig. Veletek harcoltunk és veletek buktunk el! Sokan közülünk otthagyták Magyarországot, nem azért, hogy a

* GyOSz — Gyáriparosok Országos Szövetsége.

burzsoá „igazságszolgáltatás" alól kivonjuk magunkat, hanem hogy a nemzetközi proletárforradalom piros lobogóját, amelyet a román és cseh imperializmussal szövetkezett belső ellenség kicsavart a magyar munkásosztály kezéből, mégegyszer diadalra segítsük.

Többszáz harcos elvtársunkat az orosz forradalom mindent lebíró ereje megmentett a tiszti gyilkosok akasztófáitól és börtöneitől. Hogy a mi cselekedetünk volt-e becsületesebb, akik eljöttünk töretlen hittel, hogy tovább harcolhassunk, vagy azoké a „vezéreké", akik ártatlanságuk tudatában otthon maradtak és a levert, bebörtönzött, halomra gyilkolt munkások nevében békejobbot kínáltak és kínálnak a gyilkos tisztibandák fővezérének, Horthynak? Ezt ítélje meg a magyar munkásság!

A Farkas Istvánok, a Peyerek, a Vanczákok osztálybékét hirdetnek és akarnak a burzsoáziával, és a kapitalisták rabszolgáivá akarják lesüllyeszteni azt a magyar proletariátust, amely már egyszer saját sorsának intézője volt.

Elvtársak! Emlékezzetek! Ezek a vezérek a burzsoáziával való osztálybékét hirdették már akkor is, amikor ti — fegyverrel a kézben — élethalálharcot vívtatok a külső és belső ellenforradalom ellen. „Felfüggeszteni az osztályharcot! — mondták — és akkor lesz kenyere az éhező proletárnak, lesz ruhája, amivel meztelen testét betakarja." S ti hittetek! Mi, kommunisták, hiába mondtuk, hogy ha elbukunk, a bosszút lihegő burzsoázia előtt mindegy lesz, hogy szociáldemokrata-e a munkás, vagy kommunista; a burzsoázia csak osztályellenséget ismer, akit le kell győznie.

Hiába mondtuk, hogy hazugság a demokrácia, amivel ámítottak benneteket: hazugság, mert amíg osztályok vannak, addig szükségképpen az osztályharc is elkerülhetetlen.

Horthynak, Héjjasnak, Orgoványnak, Zalaegerszegnek kellett jönni, hogy a magyar munkásosztály a demokrácia illúziójából kiábránduljon.

Ma már tudjátok, mi a polgári demokrácia: akasztófa, zsúfolt börtönök, internálótábor, elkobzott szervezkedési szabadság, rendtörvény! S ha még vannak köztetek kétkedők, azokat emlékeztessétek a mostani gyászos májuson a magyar munkásosztály egyetlen igazi májusára. Akkor a ti kezetekben volt a fegyver! Akkor a magyar proletárállam vörös lobogói lengtek a gyárakon! A ti számotokra termett kenyeret a föld! — Akkor fegyverrel a kézben, büszke, felemelt fővel romboltunk le mindent, ami elavult, és építettünk új világot a romokon. Akkor, azon a májuson a világ proletárjainak szeme rajtunk és az orosz testvéreken nyugodott . . .

Ma nincs májusa a magyar proletárnak!

Tiszti kopók és ébredő burzsoákölykök lesik minden szavát, és ha nagyobb darab kenyeret kér a munkás, a „demokrácia" börtönnel és Zalaegerszeggel fizet.

De ne csüggedjetek!

Mindenütt a világon hatalmas kommunista pártok seregszemléje ez a május 1. Mi, innen, a győzelmes orosz munkástestvérek vörös Moszkvájából üzenjük nektek: Fel a fejekkel magyar proletárok! Minket megverhettek, de legyőzni nem tudnak soha, mert

„Nincs rá elég kötél és bitó,
s magunk ellen hiába vétkezünk,
a hugunk s a nénénk rúgástul vetél
és mi mégis egyre csak többen leszünk.

Mi sokszor botlunk és sokszor tévedünk,
a homlokunkat sokszor éri sár,
de mégis mindig előbbre reng utunk,
*mert minket nem lehet legyőzni már."**

Le a gyilkos fehér uralommal!
Le az osztálybékét hirdető szociáldemokrata párttal!
Éljen a Kommunista Internacionále! Éljen a Kommunisták Magyarországi Pártja!

MMI Archivum. III. 1/1923/V.
Közli: Magyar május elsejék. 245—247. old.

---

46. JULIUS (ALPÁRI GYULA): „LENIN"

Az újkor történelmének legdicsőségesebb cselekedete, a munkás- és parasztköztársaság megteremtése és győzelmes fennállása a földkerekség egyhatodán — legnagyobbrészt Lenin műve.

Lenin volt a hajtóereje annak a küzdelemnek, amelyet 1917-ben, a mensevik kormányzat idején „Minden hatalmat a szovjeteknek!" jelszóval a proletariátus diktatúrájának megteremtéséért vívtak. Ő adta ki a jelszót az októberi felkelésre. Lángeszű vezetésével a Szovjetköztársaság győzelmesen megállta helyét a belső viharok közepette és ma már bevehetetlen bástya.

Lenin jelentőségét az egész világ munkásmozgalmának szempontjából még a reformista vezetők is elismerték. Az amsterdamiak és a II. Internacionále szétvert maradványai ismételten kijelentették, hogy a Szovjetköztársaság fenntartása számukra is létkérdés, bukása a reformista munkásmozgalom vívmányainak megsemmisülését jelentené. De ma sem tagadják meg önmagukat, azt mondják: ez a közvetett segítség minden, amit a munkások Lenintől kaptak, s ha példáját más országokban is követnék, az nem a munkásmozgalom javát szolgálná, hanem romlását jelentené. A valóságban Lenin oroszországi tevékenysége egész munkásságának csupán egy része. Életművének világtörténelmi jelentősége nem az, hogy egy bizonyos korszakban az orosz proletariátus vezetője volt, hanem az, hogy a *világ proletariátusának vezetője volt.* A második Marx, a mester hasonló tehetségű tanítványa. *Marx* kitűzte

---

* *Gábor Andor.* Proletárnak, rossz napokra.

elénk a célt, *Lenin* kijelölte a célhoz vezető utat. Marx megmutatta: *mit* — Lenin megmutatta: *hogyan?*

A politikai elnyomás béklyóiból való megszabaduláshoz a proletariátusnak elsősorban forradalmi pártra van szüksége. Lenin első nagy cselekedete a bolsevikok pártjának megteremtése volt. Nevetséges, amikor az opportunisták úgy tüntetik fel, mintha az ő nézeteik a párt szerepéről csak annyiban különböznének Leninnek a párt szerepéről alkotott véleményétől, mintha Leninnél a tömegek *feletti* diktatúráról volna szó, míg ők a tömegek önrendelkezését akarják. Aki ismeri a reformista szakszervezeteket és a szociáldemokrata pártokat, sokat tudna beszélni arról, hogy ezekben a szakszervezetekben a döntő pillanatokban a tömegek szóhoz sem juthatnak...

A bolsevik párt győzelemre vitte az orosz forradalmat és csak a bolsevik párt tudta megvédeni a forradalom vívmányait. A történelem Lenin szellemében oldotta meg a forradalmi párt kérdését. Ezt a tanítást nem korlátozzák földrajzi határok. A proletariátus csak e tanítás jegyében győzhet és a győzelmet csak e tanítás jegyében tarthatja meg. Itt valóban érvényes az a mondás: „Gyümölcséről ismeritek meg [a fát]".

Lenin második fontos tanítása, hogy a proletariátusnak érteni kell ahhoz, hogy bizonyos fontos, nem proletár rétegek megnyerésével, vagy legalábbis semlegesítésével a saját javára változtassa meg a társadalmi erőviszonyokat. A II. Internacionále munkáspártjai a legjobb esetben is csak a városi munkások céhpártjai voltak, amelyek elősegítették a városi fogyasztók és a falusi termelők közötti ellentétek kiéleződését és így milliós segédcsapatokat szállítottak a munkások osztályellenségének — az agrárkapitalista blokknak. Még a marxista baloldal, a II. Internacionále legjobbjai sem tudták megérteni, hogy a proletariátusnak a parasztsággal szemben más álláspontra kell helyezkednie. Ezeket az elvtársakat nem vezérelték céhérdekek, s mégis elvi ellentétet teremtettek a proletariátus és parasztság között, amikor azt állították, hogy a proletariátus a termelési eszközök közös tulajdonának alapelvét fogadja el, míg a parasztok az egyéni tulajdon hívei, és éppen ezért áthidalhatatlan az ellentét a proletárok és a parasztok között. Igen ám, de a parasztok túlnyomó többsége nem kizsákmányoló: maguk dolgoznak és az államban többszörösen elnyomott osztályt képeznek. Miért engedik át e széles paraszti tömegek vezetését a munkások ellenségeinek, akik ezeket segédcsapatokként használják fel a proletariátus ellen? A paraszti tömegek akarata ellenére a proletariátus nagyon nehezen győzhet, kevés kilátása van a tartós győzelemre. Viszont segítségükkel az egész világon ki tudja vívni magának a győzelmet. A parasztokkal szembeni állásfoglalásunk, amelyet Lenin oly sikeresen ültetett át a gyakorlatba és ezzel egészen új utakat tárt fel a munkásosztály előtt — győzelmünk második fő biztosítéka.

Lenin marxista volt, de semmi köze sem volt a dogmatizmushoz... Sem a parasztkérdésben, sem más kérdésekben nem engedte meg dogmák felállítását. Klasszikus példa erre a bresztlitovszki békekötés kérdésében, valamint az új gazdasági politika kérdésében tanúsított magatartása. A világháború elhúzódása következtében, s amikor a békekísérletnek

nevezett diplomáciai cselfogások hajótörést szenvedtek, lassanként az a nézet terjedt el, hogy a háborúnak csak a világ egész proletariátusának forradalmi megmozdulása vethet véget. Ebből indultak ki a bolsevikok, amikor a hatalom megragadása után rögtön felhívták a hadviselő népeket a békeszerződés azonnali megkötésére. Ezzel akarták elérni a tömegek forradalmasítását a hadviselő országokban. A bresztlitovszki béketárgyalások ugyancsak a tömegek forradalmasítását szolgálták. Bizonyos eredmények mutatkoztak is: az antant-kormányok súlyos helyzete ezekben a napokban, a nagy politikai sztrájkok Németországban és Ausztriában...

Ugyanígy állt a helyzet az új gazdasági politikával. A proletariátus politikai hatalmának a szocialista tervgazdaság bevezetését kellett szolgálnia. Ez olyan országban, mint Oroszország, ahol 30 millió kisüzem van, eleinte lehetetlennek látszott. Ha továbbra is ragaszkodnak a tervgazdaság bevezetésének elvéhez, akkor nemcsak a parasztok és a kisiparosok, hanem a proletariátus is fellázad a szovjet uralom ellen. Kivezető utat kellett tehát találni, kompromisszumot kellett kötni. *Lenin magabiztosan elindult ezen az úton és megmentette a Szovjetköztársaságot.*

Meg kell mondanunk azoknak, akik Lenint ismételten azzal a szemrehányással illetik, hogy diktatúrát gyakorolt a tömegek *felett* — hogy Lenin bizonyos kompromisszumok szükségességét sokkal korábban felismerte, mint mások. Így már 1918 elején tudta, hogy a hadikommunizmus rendszerével nem lehet boldogulni, de számolni kellett a tömegek hangulatával és a bolsevik párton belüli hangulattal. Nagyon jól tudta, hogy ez a hangulat is a fejlődés egyik objektív tényezője. Saját nézetét képviselte attól a pillanattól kezdve, amikor azt helyesnek ismerte fel. De csak akkor sürgette nézetének valóraváltását, amikor feltételezhette, hogy azt a proletariátus tömegeinek túlnyomó többsége valóban meg is érti.

Lenin nagy reálpolitikus volt, de nem olyan reálpolitikus, aki csak a munkásosztály ellenségeinek erőivel számol — Lenin teljesen tisztában volt ezzel az erővel —, hanem az a reálpolitikus volt, aki számolt a feltörekvő osztály erejével, a proletariátus forradalmi hatalmával is. Sőt, mi több, Lenin tudta azt is, hogyan lehet ezt az erőt az ellenfél legyőzéséig fokozni. Hidegvérrel számolt, de merész volt ott, ahol merésznek kellett lennie. De mindenekelőtt jól számított.

Lenin volt Marx Károly első olyan tanítványa, aki nagy mesterének gondolatait valóra váltotta. Midőn Marx 1883-ban meghalt, sírja körül csupán egy kicsiny csoport gyülekezett...

Lenin mint vezető államférfiú hunyt el, a világ legnagyobb országának, első munkás- és parasztállamának élén. Az egész földkerekség, hívei és ellenfelei, halálhírének hatása alatt állnak. Egy százmilliós nép a legnagyobb fiát kíséri utolsó útjára, és a világ proletárjainak milliói és milliói érzik vezetőjüknek a halottat, aki még a síron túl is mutatja felszabadulásuk útját.

Két világ áll ma egymással szemben.

A kapitalista világ, amelynek ma még birtokában van minden anyagi hatalmi eszköz, de haláltusáját vívja és nem találja a kivezető utat,

és Lenin világa, *a feltörekvő proletariátus világa*, amely Oroszországban már megteremtette szilárd bástyáját és minden nagyobb országban erős, fejlődőben lévő pártjai vannak. Ezek a pártok a nagy vezér által kijelölt úton járnak. Kétségtelen, hogy ez az út a mielőbbi felszabaduláshoz vezet.

Lenin élete utolsó percéig erejét megfeszítve dolgozott és már látta a közelgő győzelmet.

Győztesként halt meg!

Internationale Presse-Korrespondenz (Inprekor.), 1924 január 23. 4. évf. 10. sz. 1. old. Külon szám. [Lenin.]
A Kommunista Internacionále hivatalos lapja (németul).

---

47. RÁKOSI MÁTYÁS: „MEGMOZDULTAK A MAGYAR MUNKÁSOK"

Az utóbbi hetekben Magyarországon olyan eseményeket figyelhettünk meg, amelyek a legszemléletesebb módon mutatják, hogy a munkásság forradalmi kivezető utat keres tűrhetetlen helyzetéből.

Március 16-án Petőfi, a forradalmi költő szobránál nagy ünnepség volt, amelyen 15—20 000 munkás vett részt és rendezett spontán tüntetést Budapest utcáin, éltették a szovjeteket és a forradalmat, amire a lovasrendőrök attakja volt a válasz.

A szociáldemokrata párt azt állítja, hogy a tüntetést provokátorok zavarták meg; a polgári sajtó fogcsikorgatva kénytelen elismerni, hogy a bolsevizmus szelleme, amelyről azt hitték, hogy egyszersmindenkorra kiűzték — újból megjelent Budapest utcáin. Arra a kérdésre, hogy ki ítéli meg helyesebben a tüntetés jelentőségét, választ ad a március 31-én megtartott szakszervezeti kongresszus.

Ez a kongresszus kénytelen volt megállapítani, hogy egy vasmunkás a létminimumnak csak a felét keresi meg, hogy általában 121 órát kell dolgoznia ugyanazért a munkabérért, amelyért a háború előtt csak 48 órát, azaz 73 órával kevesebbet dolgozott. A kongresszuson szóvá tették, hogy egyes vidékeken a csendőrök szuronnyal kényszerítik a munkásokat dolgozni; a bizalmiakat börtönbe vetik, a munkások között nagy a felháborodás.

A kongresszuson résztvevő küldötteket előzetes szűrésnek vetették alá; ennek ellenére a tömegek háborgása és a szakszervezetek és a szociáldemokrata párt taktikájával való elégedetlensége rendkívül élesen megnyilvánult. Az egyik felszólaló indítványozta, hogy általános sztrájkot kell rendezni, ha más úton nem enyhítik a nyomort.

Többen élesen támadták a szociáldemokrata párt vezetőségét, s azt követelték, hogy hívják vissza a párt frakcióját a parlamentből, minthogy úgysem tud semmit elérni. Beterjesztettek olyan határozati javaslatokat is, amelyek arra irányultak, hogy meg kell változtatni a

szakszervezetek és a párt irányvonalát. A kongresszus többsége úgy határozott, hogy mivel a javaslatok nem szakszervezeti, hanem politikai jellegűek, ezért megvitatás helyett a pártvezetőséghez teszik át azokat. A kongresszus vezetősége ezeknek az indítványoknak a tartalmára vonatkozóan még célzást sem mert közzétenni, de kénytelen volt beismerni, hogy a radikális indítványokat élénk helyesléssel fogadták.

Két évvel ezelőtt először vonultak be a magyar parlamentbe a szociáldemokraták. Ez a két esztendő teljesen elegendő volt ahhoz, hogy a magyar proletariátus alaposan kiábránduljon a parlamentből. Az általános sztrájk követelése azt mutatja, hogy a munkások forradalmi utakat keresnek. A burzsoázia sajtója is ebben az értelemben ítélte meg a szakszervezeti kongresszust. A polgári sajtó szerint a szociáldemokrata párt tavasszal megtartandó kongresszusa még viharosabbnak ígérkezik. Egy héttel a kongresszus után kezdődött a budapesti nyomdászok részleges sztrájkja, amelyre a lapkiadók valamennyi nyomdász kizárásával válaszoltak. Minthogy a szociáldemokrata párt ujságkiadó vállalata is tagja ennek a munkáltató szervezetnek, ezért a szociáldemokrata nyomda követte a tőkés szervezet jelszavát, noha a nyomdászok felajánlották, hogy tovább nyomják a lapot. Ez az eljárás rendkívül felháborította a nyomdászokat, akik rendszerint a szakszervezetek reformista, megalkuvó szárnyát alkotják és nem voltak hajlandók a szakszervezetek útján tárgyalni a vállalkozókkal — külön bizottságokat alakítottak, amelynek tagjait közvetlenül az üzemekben választották. Harmadnapra a szociáldemokrata pártvezetőség kénytelen volt a pártnyomdának olyan értelmű utasítást adni, hogy bontsa fel az egységfrontot a tőkésekkel és teljesítse a sztrájkolók követeléseit. Ezután a szociáldemokrata lap ismét megjelent.

A magyar kommunistákat továbbra is üldözik. A burzsoázia és szociáldemokrácia minden erejével mindent megtesz, hogy a munkásokat meggyőzze: számukra csak a kommunizmus hozhat menekvést. Az illegális magyar kommunista pártra az a nehéz feladat hárul, hogy ezt a hangulatot helyesen ítélje meg és szervezetileg használja ki.

Pravda, 1924 április 13. [Megmozdultak a magyar munkások.] (oroszul).

---

48. A SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRTON BELÜLI ELLENZÉK FELLÉPÉSE

a) *Részletek a szociáldemokrata párt 1924-ben tartott XXII. kongresszusának jegyzőkönyvéből*

Nagy Imre: Tisztelt pártkongresszus! Valamennyien, akik ma itt a szocialista munkásság bizalmából jelen vagyunk, még a többség is — amely az előbb egy határozatával lehetetlenné tette, hogy egy

elvtársunk itt véleményének kinyilatkoztatásával hozzájáruljon ahhoz, hogy a kongresszus munkája eredményes legyen* — elismeri azt, hogy a mai kongresszusnak a szocialista mozgalomban nagy fontossága van, hogy mélyenszántó kérdéseket kell megoldania. Mondhatjuk, hogy a mai kongresszus sorsdöntő a magyarországi szocialista mozgalomban. Amikor ezeket megállapítjuk, sajnálattal kell tapasztalnunk, hogy az a 10 perces idő, bizony, elég kevés ahhoz, hogy véleményünket nyilvánítsuk, s különösen kevés ahhoz, hogy a jövőre nézve irányelveket határozzunk meg.

Szőnyegen van a pártvezetőség jelentése. Bírálat tárgyává kell tenni a pártvezetőség és parlamenti frakció multévi működését. Ennek a bírálatnak hidegnek, nyugodtnak, megfontoltnak, de kíméletlennek kell lennie, mert csak ilyen hideg, nyugodt, megfontolt, de kíméletlen bírálat eredménye lehet az, hogy a jövőben a magyarországi munkásmozgalom erősebb, szilárdabb, határozottabb irányt fog venni ...

És ha a mai kongresszus abban a hibában leledzik, mint a most lelépő elvtársak, hogy mikor az eddig folytatott politikát bírálat tárgyává tettük vagy irányelveket szabtunk meg, amelyek talán nem egyeznek meg a vezetőség felfogásával, és akik ezt hirdetik, azt kalandornak nevezik — ha a kongresszus ebbe a hibába esik és a feladatát nem oldotta meg, akkor a kongresszus utáni idő a súrlódásoknak, benső egyenetlenségeknek, viszályoknak a jegyében fog lefolyni, aminek viszont szükségszerű következménye a párt szakadása. (*Zaj.*) Ez nem frázis. Tapasztaljuk számtalan esetben, hogy a munkásság hangulata elkeseredett, a munkásságot a mai reakciós rendszerben rettenetes eszközökkel kínozzák; még viseli sorsát, még tűr, de olyan hatalmas energia halmozódik fel benne, hogy azt a munkásság érdekében fel kell használni. A pártvezetőség a gyakorlatban reálpolitikát hirdetett. Valahányszor mi hivatkoztunk arra, hogy tessék a munkásság hangulatával foglalkozni, azt mondták mindig, hogy a vezetőség azért van, hogy ne a tömeg hangulata után menjen, hogy befolyásolni engedje magát, hanem azt irányítsa. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a tömeghangulat mindig hű kifejezője a gazdasági helyzetnek és ezzel számolnia kell a pártnak. Rátérve a nemzeti politika terén felmerült reálpolitikára, ma ott vagyunk, hogy a pártvezetőség nyakig van reálpolitikával és a pártpolitika teljesen háttérbe szorul.

Hogy milyen veszedelmes lehet magára a szociáldemokrata pártra az a tény, hogy nem számolnak a tömegek mindenkori hangulatával, azokkal a reális viszonyokkal, amelyek a párt keretein belül vannak, azt nem kell külön hangoztatnom ...

Nagy hibát követett el a pártvezetőség — ha pedig tudatosan követte el, akkor bűncselekményt követett el —, amikor a szociáldemokrata pártot teljesen a parlamenti elvek szolgálatába állította. Hogy visszatérjek a választás előtti és választás utáni időkre, ezekben az időkben semmineműmás szervező munka nem folyt, mint hogy mindent

* Vági István felszólalásáról van szó, aki a pártvezetőség munkáját bírálta és az ellenzéki csoport elvi deklarációját ismertette.

a parlament szolgálatába állítottak. És ma, amikor látjuk, hogy a parlamenti harc meddő, amikor szükség lenne, hogy erős harci szellemtől átitatott szervezeteinkkel menjünk harcba, akkor meg kell állapítani, hogy a parlamenten kívül nagyon szomorú eszközök állnak rendelkezésre. A parlamenti frakció működésével kapcsolatban felmerült az a probléma, hogy a képviselők bentmaradjanak-e a parlamentben vagy kijöjjenek-e. Ezt röviden elbírálni nem lehet. Nem lehet elbírálni csupán pártszempontból, de csupán belpolitikai szempontból sem. Megjegyzem, hogy a parlamentet ma Magyarországon pártszempontból és belpolitikai szempontból is csak agitációs eszköznek tartom, amely agitációs eszközzel addig élünk, amíg jónak látjuk és elvetjük, mihelyt annak használhatatlanságáról meggyőződünk... (*Peyer Károly* elnök: „*Ismételten figyelmeztetem az elvtársat, hogy a felszólalásra szánt 10 perc idő letelt!*") Le kell szögeznem még azt a tényt, hogy amikor a szociáldemokrata párt parlamenti frakciója bevonult a parlamentbe, a kormányra olyan demokratikus leplet borított, amely lepel alatt a külföld szimpátiáját még ma is élvezi. Tudni kell, hogy a parlamenti frakciónak sem lehet más feladata, mint hogy a mai kormányzatot és kormányt elsöpörje a helyéről. Elég erős-e ez a parlamenti frakció arra, hogy (*Peyer Károly* elnök: „*Ismételten figyelmeztetem az elvtársat, hogy fejezze be felszólalását, mert különben kénytelen lennék a szót megvonni.*" — *A nagy zajban a felszóló beszédét nem fejezi be.*)

*

Hunya István: Tisztelt kongresszus! Miután két és fél nap óta mindenféle cifranyomorúságról hallottunk, megállapíthatom, hogy mindaz, amit itt hallottunk a földművességgel kapcsolatban, vonatkozik a többi dolgozó szakmákra is. Mindazoknak a munkástestvéreinknek, akik az egész életüket a gyárak, műhelyek szűk és egészségtelen falai között töltik, mindazoknak talán ugyanegy a céljuk, mégpedig az, hogy a kapitalizmusnak ezt a régen, évszázadok óta ránknehezedő súlyos jármát ledobhassák magukról. Mindazok, akik munkások vagyunk, tudjuk azt, hogy ezek a nehéz helyzetek mindnyájunkra, ha nem is egyformán, de rettenetes súllyal nehezednek, bár vannak különbségek, vannak, akiknek van valami ipari munkájuk, akik a gyárakban dolgoznak, vagy más vállalatoknál el tudnak helyezkedni, ezeknek a megélhetése mégis talán könnyebb egy kicsit, mint azoknak, akiknek semmi szakképzettségük nincs. Az előttem szóló elvtársak már ecsetelték a földmunkásság helyzetét; hiszen amikor erről beszélünk, csakis panaszokkal érvelhetünk, azokat a panaszokat hozhatjuk ide csak, amelyek meg is látszanak a legtöbb munkáson, mindazokon, akik már 6—7 éves gyermekkoruktól robotolnak, akik éppen azért dolgoznak, hogy a nagytőkéseknek, a nagy földbirtokosoknak legyen mit elpazarolniuk. Hogy miért van mindez, elmondották az előttem szóló elvtársak: hiányoznak az iskolák. De tegyük fel, hogy megvannak, annak a földmunkáscsaládnak akkor sincs módja arra, hogy gyermekeit iskoláztassa. Nincs módja azért, mert például, a mezőgazdaságban azelőtt

az volt a szokás, hogy a munkások a terménynek egy bizonyos részéért dolgoztak, tudniillik a tavaszi és a nyári munkálatoknál. A háború előtt az uradalmak és a gazdák kiadták a kukoricát $^1/_8$-ért, az aratásnál pedig $^1/_9$, $^1/_{10}$, $^1/_{11}$ rész volt. A háború után most már nem adnak a földmunkásnak ilyen részesedést, a kapálást csakis ¼-én vagy $^1/_6$-án adják, az aratási munkálatokat pedig $^1/_{12}$ és $^1/_{14}$-én.

Azután van még egy más dolog is. Az uradalmak és a termelőgazdák 800—900 koronáért kapáltattak a mult tavasszal is, a törésért és a betakarítási munkáért pedig $^1/_{20}$ és $^1/_{19}$ részt adtak. Amikor mindezeket látjuk, érezzük a kizsákmányolást — akkor önkénytelenül az a kérdés tárul elénk, vajjon a táplálkozáshoz nem kell-e nekünk annyi, mint kellett a háború előtt? Hogyha ez kell, akkor miért nem hajlandók a termelők most is ugyanannyit adni a munkálatokért, mint a háború előtt? Mindennek megvan az oka. Tudjuk, hogy a háború bukásával bekövetkezett az a korszak, amikor az ország teljesen gazdátlanul maradt, amikor mindenki a kizsákmányolási jogot biztosította önmagának. Ezáltal elértük azt, hogy a kizsákmányolásnak minden fajtája szabadon lovagolhatott a munkásságon. Azzal nem törődött senki, hogy tulajdonképpen hogy élnek a munkások. Nem törődött senki, hogy mindazok a munkások, akik a harctéren ontották a vérüket, akiknek a harctéren maradtak a tagjaik, azok miből élnek és kik tartják el családjaikat. Látjuk, hogy ebben az országban csakis egy mód van, amivel a kizsákmányolásnak, az uzsorának minden fajtáját megelőzhetjük, és ez az, hogy szervezkedünk és együttes erővel vessünk neki gáncsot. Hiszen ha mindazok, akik az ország robotosai vagyunk, mindannyian összefogunk és mindannyian felvonulunk a kizsákmányolás ellen, akkor semmiesetre sem fordulhat elő, hogy a kizsákmányolás hosszabb ideig rajtunk maradhasson. De amikor erről beszélgetünk, nem elégséges, hogy mindenféle határozati javaslatokat, indítványokat terjesszünk be, mert tudjuk azt, hogy amit egyszer papírra teszünk, az a papíron talán megmarad évtizedekig vagy évszázadokig, ha ezeket nem visszük át gyakorlati térre, a papír nem valósít meg semmit. Én, tisztelt elvtársaim, a napirendnek ezt a pontját elfogadom. Semmit sem akarok hozzáfűzni, csak azt, hogy ez ne maradjon pusztán papíron, hanem törekedjünk oda mindannyian, hogy ezeket a dolgokat cselekedetekkel valósítsuk meg. (*Taps.*)

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt 1924. évi április hó 20., 21. és 22. napjain Budapesten megtartott XXII. pártgyülésének jegyzőkönyve. 151—152., 262—263. old.

---

b) *Az ellenzék határozati javaslata*

...A Magyarországi Szociáldemokrata Párt ellenzéki csoportja, mint ezidőszerint a képviseleti szervekben a párt látszólagos kisebbsége, minden félreértés elkerülése végett kinyilatkoztatja, hogy az ellenzéki mozgalom nem öncél, hanem a munkásosztály egyetemes céljait szolgáló

akció, amelyet a pártvezetőségnek, illetve a parlamenti csoportnak a munkásosztály érdekeivel ellentétes cselekményei és taktikai hibái termeltek ki, ezért csoportunk mindaddig ellenzékben marad, amíg a kisebbség előrehajtó erejével a többséget magába nem olvasztja és a pártban tömörült munkásságot — ennek történelmi szerepéhez méltóan — egyesített erővel vissza nem vezeti ahhoz a mozgalmi irányhoz, amelyben jellemzően kifejezésre jut az elfogulatlan, őszinte osztályharcos szellem.

Fáradhatatlanul munkálkodni fog azon, hogy pártunk összes tényezőit, intézményeit és tagjait a munkásosztály nagy családjának szolgálatába állítsa.

Nem nyugszik, amíg a mai sajnálatos és eléggé el nem ítélhető opportunizmust a párton belül és az egész közéletben fel nem váltja a tényleges történelmi helyzetnek és adott viszonyoknak megfelelő aktív politika.

Harcot hirdet a párt e törekvésének ama felfogása ellen, amely forradalmi multunkat megtagadja és a közelmultban szerepelt vezető egyéniségekkel és tömegekkel nem akar közösséget vállalni.

A szervezett munkásság soraiban a legintaktabb jellemet akarja kifejleszteni, hogy ennek hatóereje szociális viszonyainkban olyan változásokat idézzen elő, amelyek a dolgozó népesség emberibb és szabadabb életét biztosítják.

Minden gúny, gáncsok, ellenvetés dacára küzdeni fogunk a pártéletet megmérgező autokratikus szellem kiirtása érdekében, hogy valamennyi intézményünkben megteremtsük az igazi demokráciát.

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt 1924. évi április hó 20., 21. és 22. napjain Budapesten megtartott XXII. pártgyűlésének jegyzőkönyve. 141—144. old.

---

c) *A szociáldemokrata párt ellenzéki csoportjának határozati javaslata a földmunkások és vasutasok szabad szervezkedése érdekében*

1924

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt 1924 április 20—23-án tartott kongresszusa megállapítja, hogy az 1922. évi nemzetgyűlési választások alatt a vidéki munkástömegeknek pártunk iránt tanúsított érdeklődését ápolni, a pártszervezeteket kiépíteni és fejleszteni a párttitkárság elmulasztotta.

Tekintettel Magyarország mezőgazdasági jellegére, tekintettel a nemzetgyűlés mai összetételére, ahol az ipari munkásság képviseletének minoritása mellett az agrárérdekeltség dominál, tekintettel továbbá a parlamenti frakció meddő küzdelmére, tekintettel végül arra, hogy a pártszervezetek mai keretei mellett Bethlen miniszterelnök bármikor azzal némíthatja el pártunk képviselőit, hogy ők nem képviselik az ország népét, hanem csupán az ipari munkásságot, kimondja a kongresszus hogy:

a földmunkások egyesülési és gyülekezési szabadságának kiküzdését a párt legelső feladatának tekinti és miután ezen követelés teljesítése a trianoni békeszerződésből kifolyólag is kötelező, utasítja a pártgyűlés a pártvezetőséget, hogy a genfi III. munkaügyi konferenciának a földmunkásegyesülési és gyülekezési szabadságáról szóló határozatának törvénybeiktatása céljából minden rendelkezésre álló eszközzel küzdjön. Ezzel egyidőben harcot indít a vasúti munkások egyesülési és gyülekezési szabadságának kiküzdése érdekében.

Utasítja végül a pártvezetőséget, hogy a vidéki pártmozgalom irányítása céljából az 1922. évben már egyízben működő központi földmunkástitkárságot újból felállítsa.

Vági István
Hámán Kató
és további 14 aláírás

MMI Archivum. XVII. 1/1924/10.

---

49. RÁKOSI MÁTYÁS: „A MAGYAR SZOCIÁLDEMOKRÁCIA VÁLSÁGA"

A magyar szociáldemokrácia központi lapjának november 15-i számában közlemény jelent meg ezzel a címmel: „A pártválasztmány a pártbontók ellen". — A pártválasztmány rámutat, hogy egy magát ellenzékinek nevező csoport olyan politikát hirdet, amely csak veszedelembe sodorhatja a párt egységét. Ez a politika nyilvánul meg ahhoz a paktumhoz való viszonyban, amelyet a szociáldemokrácia 1921-ben kötött a fehér Bethlen-kormánnyal, s amelyben lemondott a választójogról és a mezőgazdasági munkások és szegényparasztok szervezéséről.

A hosszú és cikornyás határozat — *amely mégis kénytelen beismerni, hogy ez a paktum létezik* — a következő szavakkal végződik: „. . .a pártválasztmány utasítja a pártvezetőséget és a párt összes fórumait, hogy mindazokat, akik e nehéz és súlyos időkben aknamunkájukkal, pártbontó törekvéseikkel a munkásosztály erejét gyengítik . . . közösítsék ki." Lelkiismeretük megnyugtatása végett a határozat kimondja azt is, hogy ez a „kiközösítés" — „a szociáldemokrata párt minden testületében kívánatos és természetes kritika jogának tökéletes épségben tartásával" történjék.

Egy szóval sem emlékezik meg a közlemény arról, hogy mit mondott az ellenzék, és rámutat, hogy a pártválasztmány elhatározta: résztvesz a parlamentben, mégpedig a burzsoá blokkal együtt. — Éppen ez az a határozat, amely ellen az ellenzék fellépett. — A kizárásról szóló határozatot 5 elleneben 105 szavazattal elfogadták. — A központi lap vezércikke több mint egy oldalon foglalkozik ezzel a kérdéssel.

A következő szám két hosszú cikkę szintén a „pártbontókról" beszél, —

De már némileg világosabb nyelven. „Az ellenzék — a lap szerint — demagóg jelszavakkal, rágalommal, lehetetlen javaslatokkal csapja be a pártszervezetekben, az üzemekben és műhelyekben azokat, akik hagyják magukat félrevezetni". — Az ellenzék az általános elkeseredés és türelmetlenség hálás talajába beleveti „a demagógia és a forradalmi romantika veszedelmes magvait és forradalmat hirdetnek a pártfórumok és a szakszervezeti fórumok ellen". — Természetesen nem fukarkodik a lap olyan aljas vádakkal sem, hogy az ellenzék együttműködik a magyar fasisztákkal és átlátszó célzásokat tesz az ellenzéknek a kommunistákkal való kapcsolataira. — Minthogy Magyarországon a kommunista párt illegális, ezek a célzások egyszerűen besúgások.

Magyarországon ma a szociáldemokrácia válsága van napirenden. Az egész sajtó élénken kommentálja ezt a kérdést, egyik-másik ujság vezércikkekben foglalkozik vele. — A *8 Órai Ujság* című kormánylap veszélyeztetettnek látja a szociáldemokrácia egységét. — Óva inti a szociáldemokráciát attól, hogy fegyver legyen egy „hangoskodó kisebbség" kezében és ilyen módon közreműködjön az „1919-es tragédia" megismétlésében, amikoris a munkások „forradalmi elemek kezébe kerültek". — A szabadkőművesek lapja borzalommal állapítja meg, hogy a szociáldemokrácia veszélyben forog, s figyelmezteti a burzsoáziát, ne örüljön a szociáldemokrácia válságának, mert „ha a szociáldemokrata propaganda politikai józansága nem tartja kézben a proletariátust, akkor a dolgok objektív állapotának erejénél fogva az balra fordul". — Ez a lap azt tanácsolja: „ha a burzsoázia tisztában van saját érdekeivel, akkor nem szabad akadályt gördítenie a szociáldemokrácia nehéz munkája elé".

November 16-án népgyűlés volt, amelyet a pártvezetőség akarata ellenére hívott össze négy ellenzéki pestkörnyéki bizottság, tiltakozásul a drágaság és a lakásínség ellen.

Jóllehet, a párt központi lapja nem volt hajlandó közölni a népgyűlésre vonatkozó hirdetményt, azon — burzsoá lapok közlése szerint — több mint 3 000 munkás jelent meg, akiknek nagyrésze nem kapott helyet a teremben és a bejáratnál tolongott. A hangulat ingerült volt s az ellenzék vezetőinek beszédeit viharos helyeslés kísérte, mígnem a rendőrség, mint mindig, fel nem oszlatta a gyűlést és nem rontott a tömeg közé.

A szociáldemokrata párt központi lapja ügyetlenül cáfolja a burzsoá lapok közleményét és tagadni próbálja a gyűlés ellenzéki jellegét. Nem fér hozzá kétség, hogy a gyűlés sikere és résztvevőinek szokatlanul erős elkeseredése aggasztja a szociáldemokrata párt vezetőségét.

A magyar szociáldemokrácia válsága kiéleződött. A forradalmi munkások között megindult erjedés hamarosan meghozza gyümölcsét.

Pravda, 1924 november 27. [A magyar szociáldemokrácia válsága.] (oroszul).

II. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁNAK ÚJJÁSZERVEZÉSE, MEGSZILÁRDULÁSA ÉS HARCA A KAPITALIZMUS VISZONYLAGOS STABILIZÁCIÓJÁNAK ÉVEIBEN 1924 június—1929 szeptember

A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT MEGALAKULÁSA ÉS MŰKÖDÉSE

50. A MAGYAR MUNKÁSSÁG EREDMÉNYES BÉRHARCAI

1924 július—augusztus

A magyarországi szakszervezeti mozgalom július és augusztus hónapokban a vadsztrájkok* jegyében folyt le. A kapitalisták bérlenyomó offenzívájára a munkásság bérkövetelésekkel válaszolt. A reformista szakszervezeti bürokrácia minden eszközzel való kísérlete — a munkásság bérköveteléseit elnyomni — hiábavalónak bizonyult.

A *pécsi építőmunkások* — a szakszervezeti bürokrácia ellenére — bérköveteléseikért általános sztrájkba léptek. A bérharc a munkások fényes győzelmével végződött, dacára az építőiparban fennálló rossz konjunktúrának.

A *pécsi famunkások* bérkövetelésére a munkáltatók kizárással feleltek. A famunkások szolidáris kitartása 15 %-os bérjavítással fejeződött be.

A *budapesti nőiszabómunkások*, egy napi sztrájk után, 20 %-os bérjavítást harcoltak ki.

A *budapesti vásári szabómunkások* bérkövetelése 10 %-os javítással fejeződött be.

A *budapesti kárpitosmesterek* megtagadták szerződésbeli kötelezettségük teljesítését a munkásokkal szemben. Júniusban 14 %-os bérjavítás helyett csak 7 %-ot fizettek. A kárpitosmunkások, a szakszervezeti vezetők fékezésére — beleegyeztek a bérredukcióba. A munkáltatók a júliusban mutatkozó 5 %-os drágulást, — ezen fékezés következtében — már el sem ismerték. Az augusztusi 2,5 %-os drágulásra úgy válaszoltak a munkáltatók, hogy még tárgyalásba sem bocsátkoztak a szakszervezettel. A munkások — ott, ahol nem fizették ki a drágulást — felmondtak. A munkáltatók szövetsége erre kizárta a munkásokat.

A kárpitosmunkásoknak a jövőben nem szabad eltűrniük, hogy a szakszervezeti bürokrácia lefékezze jogos követeléseiket. *Csakis harc útján — és nem megalkuvással — védelmezhetik meg gazdasági érdekeiket.*

A *budapesti malommunkások* végre kollektív szerződés megkötésére kényszerítették a malomipari képviseletet. A malommunkások követelésére a szerződésből kimaradt a „természetbeni járandóság", miután itt rövidítették meg a legjobban a munkáltatók a munkásokat. Ezzel

* Vadsztrájknak nevezték a szakszervezeti bürokrácia akarata ellenére, spontánul kitört sztrájkokat.

a ténnyel sikerült a malommunkásoknak az egyoldalú bérdiktatúrát megszüntetni. A munkásság összességének támogatásával a harc legközelebbi fázisa a 8 órás munkaidőért kell, hogy meginduljon.

Párizsi Munkás, Párizs. 1924 szeptember 14. [A magyar munkásság visszaveri a kapitalisták offenzíváját.]
A franciaországi Általános Munkásszovetség (CGT) kötelékébe tartozó magyar szakmakózi bizottság lapja.

---

51. A BUDAPESTI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA JELENTÉSE A STABILIZÁCIÓ UTÁN FOKOZÓDÓ MUNKANÉLKÜLISÉGRŐL

... Rendszeres és hivatalos statisztikai adatgyüjtéssel a munkapiac alakulása felől nem rendelkezünk. E tekintetben támpontul egyrészt a hatósági munkaközvetítők forgalmáról szóló kimutatások, másrészről azok a statisztikai összeállítások szolgálhatnak, amelyeket a Szakszervezeti Tanács az alája tartozó munkásszervezetek adatgyüjtése alapján, a tagok munkanélküliségéről időközönként közzétesz.

Úgy ezek az adatok, mint az egyes iparágak részéről befutó helyzetjelentések arról tesznek tanúságot, hogy a munkapiac helyzete az 1923-as évvel szemben észrevehetően romlott. Nagy része van ebben az újjáépítő akció nyomán jelentkező szanálási válságnak, mely az ipari termelés legtöbb ágában a munkaidő korlátozását és az üzemek redukcióját hozta magával. Hozzájárult ezenkívül az építő tevékenység mondhatni teljes pangása, amely így az érdekelt iparágak egész sorozatát hagyta munkaalkalom nélkül.

A munkapiac kedvezőtlen alakulását bizonyítják a statisztikai táblázatok is. A Szakszervezeti Tanács adatgyüjtése szerint, amíg 1924 január 1-én a szervezett tagok 9,1 %-a volt munkanélküli, addig az év végén ez a szám 17,3 %-ra szökött ...*

Kereskedelmünk és iparunk az 1924. évben. Kiadja a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara. Budapest 1925. 43 old.

---

52. A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE V. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA A KOMMUNISTA PÁRTOK BOLSEVIZÁLÁSÁNAK IRÁNYELVEIRŐL**

Sokat beszéltünk a „pártok bolsevizálásáról". A bolsevizálást nem úgy kell felfogni, hogy az orosz tapasztalatokat mechanikusan alkalmazzuk a német és a többi pártban, erre már Lenin elvtárs is figyelmez-

* A munkanélküliségre vonatkozólag lásd még e kötet 121—122. old.
** A Kommunista Internacionále V. kongresszusát Moszkvában, 1924 június 17 és július 8 között tartották meg.

tetett bennünket. Bolsevizálás alatt mi azt értjük, hogy a pártok átveszik mindazt, ami általában nemzetközi a bolsevizmusban, és amire Lenin a „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége" című munkájában rámutatott. A pártok bolsevizálása alatt értjük az engesztelhetetlen gyűlöletet a burzsoáziával és az áruló szociáldemokrata vezetőkkel szemben, azt, hogy az ellenséggel szemben minden stratégiai manőver felhasználható. Bolsevizálás — kérlelhetetlen elszántság a proletariátus hegemóniájáért vívott harcban, a lángoló gyűlölet a burzsoáziával, a szociáldemokrácia ellenforradalmi vezetőivel, a centrizmussal és a centristákkal, a félcentristákkal és pacifistákkal szemben, a polgári ideológia minden fattyúhajtásával szemben. Bolsevizálás — a szilárd, szinte egyetlen sziklatömbből kifaragott centralizált szervezet, amely saját soraiban harmonikusan és testvériesen oszlatja el a nézeteltéréseket, amint azt Lenin tanította. Bolsevizálás — a cselekvő marxizmus, hűség a proletariátus diktatúrájának eszméje, a leninizmus eszméi iránt. Bolsevizálás — nem mechanikusan utánozni az orosz bolsevikokat, hanem befogadni mindazt, ami a bolsevizmusban halhatatlan volt és halhatatlan ma is.

A Kommunista Internacionále V. kongresszusának jegyzőkönyve. 1. köt. Berlin 1924. 508. old. (németül).

---

53. „ÚJ MÁRCIUS ÚTJÁN" — A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA HIVATALOS FOLYÓIRATA ELSŐ SZÁMÁNAK VEZÉRCIKKE

A magyarországi Tanácsköztársaság összeomlásának 6. évfordulóján indul útjára a *Kommunisták Magyarországi Pártjának* új folyóirata, az *Új Március.*

Az a feladata, hogy szolgálja a kommunista pártnak az új márciust előkészítő munkáját és harcát. Olyan márciusét, amely nem rejti magában a *bukás* csíráját, amelyet nem az összeomlás követ, hanem a végső, Magyarország minden dolgozóját minden elnyomástól, minden kizsákmányolástól megszabadító, elhatározó *győzelem.*

Az új márciust előkészítő osztályharcoknak — tehát a kommunista harc vezetésének is — sokkal bonyolultabbak manapság a feltételei, módszerei és eszközei, mint valaha voltak. Nemcsak Magyarországon, hanem az egész kapitalista világon.

Az *első* feladat, amelyet a folyóirat elé tűztünk: *a harc területének, Magyarország gazdaságának és társadalmának, a benne és körülötte harcoló osztályoknak, a forradalmat mozgató és az ellenforradalmat támogató nemzeti és nemzetközi erőknek a vizsgálata.*

Ennek a feladatnak teljesítése természetesen nem maradhat meg a tények megállapításának határain belül. Felvetődik a „*Mit tegyünk és hogyan tegyünk?*" kérdése. E kérdésekre a bolsevizmusnak a nemzetközi forradalom gyakorlatában kipróbált taktikai és szervezeti elvei adják

meg a feleletet. Ezeknek az ismerete különösen szükséges a magyar viszonyok között még azért is, mert a magyar forradalom alapkérdésére, *a munkások és a föld dolgozói*, a napszámosok, a mezőgazdasági cselédek, a törpebirtokosok, kisgazdák *közös harci frontja* kiépítésének kérdésére csak ezek az elvek adják meg a feleletet.

Az *Új Március második* feladata: dolgozni a politikai és szervezés vezető munkájában részvételre alkalmas munkások körének kiszélesítésén.

Ebből a feladatból következik a hajlíthatatlan marxizmus-leninizmus elméletének következetes propagandája. Ennek a propagandának a révén vezető káderek nevelése, amelyek biztosítják a munkásság osztályharcának a proletariátus és a parasztság közös harci frontjának *hajlékony* taktikai és szervezeti vezetését.

A *harmadik* feladata a folyóiratnak: állandó és hű tájékoztatás a *világgazdaság* és *világpolitika* helyzetéről, a *Kommunista Internacionále*, *a nemzetközi szakszervezeti és parasztmozgalom* eseményeiről és kérdéseiről . . .

E három feladat teljesítése már önmagában véve is sokat jelent a munkásosztály öntudatának a burzsoázia ideológiai befolyásától való megtisztításában. Mégis, mint a folyóirat külön, *negyedik* feladatát jelöljük meg a *küzdelmet a burzsoáziának a munkásosztályra gyakorolt ideológiai befolyása ellen.* Ezt a befolyást elenyészően kismértékben a *kereszténységszocializmus*, nagyon nagyrészt a *szociáldemokrácia* testesíti meg Magyarországon. A szociáldemokrácia legalitás-monopóliumának többek között az is volt az ára, hogy eldobta magától a proletariátus osztályideológiáját, a *marxizmust.* Nemcsak a politikában kötött paktumot, de a munkásság *világszemléletébe* is bő csatornában közvetíti a burzsoá ideológia szennyvizét. Ezt a csatornát eltömni egyelőre nincs módunkban. De az idegen ideológiával szembeállítjuk a *forradalmi marxizmust*, mely Marx, Engels és Lenin fogalmazásában nemcsak a forradalom elméletét, hanem *egységes materialista világszemléletet is jelent.* A burzsoá befolyás elleni harcot folytatni fogja a folyóirat azzal is, hogy munkakörébe vonja a természet- és társadalomtudományok, az irodalom és művészet eredményeinek ismertetését.

Végül, mint a folyóirat *ötödik*, de nem utolsó feladatát jelöljük meg: a magyar forradalmak, különösen a kommunista párt és a proletárdiktatúra emlékének és hagyományainak ápolását. Minden magyar forradalomnak a kommunista párt az örököse, mert minden más párt megtagadta a forradalmakat. A kommunista pártnak, a proletárdiktatúrának elmúlt harcai nemcsak mint drága és értékes tanulságok hatnak a nemzetközi kommunista mozgalomban, hanem élő és ható politikai tényezők ma is még Magyarországon és lesznek a jövőben is.

De nemcsak a politikai vezetés, az eszmeterjesztés, a kommunista nevelés útján fogja betölteni az *Új Március* a maga feladatát. Nemcsak kollektív propagandista lesz, nemcsak kollektív agitátor, hanem, amint Lenin mondotta, kollektív szervező is. Hozzájárul ahhoz, hogy *egységes ideológiához* jutva, a földalattiság minden elválasztó gátja ellenére is, egységesebben és zártabban, tehát *szervezettebben* is mozogjanak előre

a harcos kommunista sorok az akadályokkal teli magyar harci terepen. Szerves kapocs lesz a folyóirat a magyarországi és az emigrációban lévő kommunisták között is. Végül szerves kapocs lesz a Kommunista Internacionále és annak magyarországi szekciója, a Kommunisták Magyarországi Pártja között. Hozzájárul ezzel is a magyar munkásságnak a világforradalom nemzetközi frontjába való bekapcsolásához.

E feladatok megoldására való egységes közreműködésre — irodalmi és anyagi támogatására — felhívunk minden magyar kommunistát.

Az „Új Március" szerkesztősége

Új Március, 1925 július—augusztus. I. évf. 1—2. sz. 1—2. old. [Új Március útján.]

---

54. RÁKOSI MÁTYÁS CIKKE AZ „ÚJ MÁRCIUS"-BAN A SZAKSZERVEZETI EGYSÉGRŐL

Amikor a munkás- és kispolgári tömegek elégedetlensége abban nyert kifejezést, hogy az angol és francia, kimondottan nagytőkés kormányok megbuktak a választásokon s helyüket Angliában a munkáspárti, Franciaországban pedig kispolgári-szociáldemokrata koalíciós kormány (baloldali blokk) foglalta el*, akkor virágzott a demokratikus pacifista „korszak"**. A munkásság megalkuvói mindenütt tele tüdővel hirdették, hogy a bolsevizmussal szemben ez az útja a „konstruktív, építő szocializmusnak". Az az illúzió, hogy a véres osztályharc helyett békés, zökkenő nélküli átmenet is lehetséges a szocializmushoz, új erőre kapott.

Az angol és francia szociáldemokrácia maga gondoskodott arról, hogy ez az illúzió hamarosan megszűnjön. A pacifista kormányok egyetlen intézkedést sem mertek tenni a tőke ellen, azoknak a tömegeknek az érdekében, amelyek uralomra vitték őket...

---

* Az angol munkáspárti kormány 1924 januártól 1924 novemberig volt uralmon, amely idő alatt demagóg ígéreteiből semmit sem váltott valóra. A tömegek nyomására kénytelen volt elismerni a Szovjetuniót és 1924 augusztusában kereskedelmi szerződést kötni vele.

Franciaországban 1924 júliusában a baloldali szövetségbe tömörült pártokból alakult kormány. Résztvettek benne a radikálisok és a szocialisták is. „Liberalizmust" és „pacifizmust" hangoztató jelszavakkal áltatták a tömegeket, de a nagyburzsoázia érdekeit szolgálták. A tömegek támogatását elsősorban azzal az ígéretükkel nyerték el, hogy hatalomrajutás esetén felveszik a diplomáciai kapcsolatot a Szovjetunióval, ami 1924-ben meg is történt.

** A nyugateurópai szociáldemokrata pártok azt állították, hogy az első világháború előtti reakciós, militarista korszak helyét a világháború után egy „demokratikus" és „pacifista", „békeszerető" korszak foglalta el. Ez azonban csak a tömegek félrevezetésére szánt hazugság volt, mert a fegyverkezés az első világháború után nemcsak hogy nem csökkent, hanem erősödött,

A tömegek, amelyek elvesztették hitüket a pacifista, békés átmenetben, egy tanulsággal gazdagabban tértek vissza az egyedül célravezető útra, az osztályharchoz . . .

Az angol szervezetek, melyek a sajátos angol viszonyok következtében egyúttal a munkáspártot is alkotják, az utolsó félévben a balszárny vezetése alá kerültek, amely balszárnyon viszont növekvőben van a kommunista befolyás . . .

Az angol szakszervezetek Amsterdamhoz tartoznak, az oroszok a vörös Szakszervezeti Internacionáléhoz. Kettőjük közeledése természetszerűleg felvetette a két Internacionále egyesítésének gondolatát, mert ennek megvalósítása az egész világméretben vett munkásosztály erejét hatványozottan emelné. Emelné nemcsak az egyesülés puszta tényében rejlő erősödés, de még inkább azáltal, hogy a többség és a vezetés az új Internacionálében a forradalmi orosz és az osztályharcot követelő angol szakszervezetek és követőik kezében volna. Érthető tehát, hogy a burzsoázia és a munkásosztály kebelében lévő szövetségesei, a megalkuvó szakszervezeti és szociáldemokrata vezetők, mindent megtesznek az egység létrejöttének meggátlására. A szakszervezeti egység így minden országban a munkásmozgalom központi kérdése lett: az egység gondolata mindenütt rohamosan hódít, s az osztályharcos munkásoknak módjukban áll végre e próbakövön a szakszervezetek és a szociáldemokrácia vezetőit a proletariátus elé úgy odaállítani, mint akik az egység és a munkásfelszabadulás ellen vannak. Minden országban erősödik a balszárny vagy az ellenzék szervezése, vagy ahol a szakszervezetek széthasadtak, az egyesülésért való harc.

A szakszervezeti egységért való harcban természetesen a magyar szakszervezetek is érdekelve vannak s kiveszik belőle részüket. Ha a szakszervezeti egység osztályharcos alapon létrejön, abból a magyar munkásság is új erőt meríthet. Érthető tehát, hogy a magyar szakszervezeti és szociáldemokrata bürokrácia, amelyet száz és száz szál köt a burzsoáziához, az egység ellen van. Nemzetközi méretekben a magyar Szakszervezeti Tanács kivétel nélkül az egység ellen lépett fel, országos méretekben pedig tömeges kizárásokkal adta tanújelét annak, hogy *inkább óhajtja a szakszervezetek széthasítását, mint az osztályharcot.* Ennek a taktikának egyelőre a vasesztergályosok és az építőmunkások kisebb csoportjának kiválásán* kívül csak a szakszervezetek alapos elnéptelenedése és a munkásosztály nyomorának emelkedése az eredménye. Hogy nem került a szakszervezetek szakítására sor, az elsősorban

* 1924 májusában a vasesztergályos szakosztály csaknem valamennyi tagja kivált a peyerista vezetés alatt álló Vas- és Fémmunkás Szövetségből. A kiválást azért határozták el, mert a szövetség vezetősége meg akarta fosztani a szakosztályt a tagok áldozatkészségéből összegyűjtött sztrájkalaptól. Peyerék a sztrájkalap megsemmisítésével gyengíteni akarták az esztergályosok bérharcait. A kivált vasesztergályosok új szakszervezetet alakítottak, melynek titkárául Hackspacher Lajost választották. Hackspacher, mint a munkásosztály tudatos árulója, helytelen irányba vezette a kivált esztergályosok szervezetét.

az ott dolgozó kommunisták munkájának eredménye. Az új, szocialista munkáspárt* is helyes osztályharci álláspontón volt, amikor teljes határozottsággal állást foglalt a szakszervezetek egységének veszélyeztetésével szemben.

A magyar munkásság túlnyomó többsége — a szakszervezetekben lévőké is — az egység mellett van. Az ellentmondást nem tűrő hangulat, amelyben a szabómunkások országos közgyűlése Péter-Pál napján, a bürokraták minden mesterkedése és fenyegetőzése dacára, az egység mellett foglalt állást, csak egy szimptómája a magyar munkásság egységakarásának s bizonyos, hogy e téren más szervezetek is követni fogják . . .

Ennél azonban sokkal fontosabb, hogy a kommunisták előre lássák, hogy az új osztályharcos szél, amely az egész világon fújni kezd, Magyarországon is felfrissíti a munkásmozgalom és a szakszervezetek levegőjét. A szakszervezeti egységért folyó harc Angliában, Franciaországban, Csehországban ma központi kérdés. Németországban a berlini vasmunkások és egyéb organizációk állásfoglalása mutatja, hogy ott is kezdi a proletariátus megérteni, hogy miről van szó. A szabók egységhatározata az első lépés, de mutatja, hogy az új osztályharcos hullámverés Magyarországra is eljutott, s bizonyos, hogy ha a kommunisták megfelelően munkához látnak, néhány napon belül Magyarországon is az osztályharcos munkások központi jelszava lesz az egység.

Ezt azonban csak úgy fogja elérni, ha az egység széles, nagy látókört kívánó jelszava és a napi követelések között megtalálják és megmutatják az összefüggéseket. Ha apró, naponta előforduló, minden átlagproletár által ismert, tapasztalt, vagy ellenőrizhető példákból kiindulva győzik meg a munkást arról, hogy mostani vezetői úgy kicsi, mint nagy kérdésekben eladják, lelohasztják a bizakodást, kishitűséget csöpögtetnek belé, vagy egyszerűen és durván becsapják. Ennek a munkának csak akkor lesz maradandó, továbbfejlesztő sikere, ha a kommunisták a szakszervezeteken belül, akármilyen laza, de mégis elengedhetetlenül ellenzéki organizációkat létesítenek. A legtöbb szakszervezetben van is egy többé-kevésbbé szervezett ellenzék; ennek az ellenzékieskedésnek programmot, irányt, tartalmat és olyan formákat adni, amelyekkel ki lehet szorítani a népszerűtlen, utált, basáskodó szakszervezeti bürokratákat: ez a kommunisták legközelebbi feladata. Ezzel szorosan összefügg az, hogy azok a kommunisták, akik eddig „úgyis hiábavaló", „majd ha megjavulnak a viszonyok" — s hasonló megokolással nem vettek részt a szakszervezeti munkában, hónapokig a szervezet felé se néztek — mert ha kevesen, de vannak ilyenek is —, most végre felhagyjanak ezzel a bürokraták számára megbecsülhetetlen, de a proletariátusra káros és kommunistához nem méltó magatartással.

A magyar szakszervezeteknek az egység frontjába állítását a szervezett ellenzék fogja végezni. Ez az ellenzék a nemzetközi egység jelszaván kívül gondosan össze kell hogy állítsa szervezetenként mindazokat a

---

* A Magyarországi Szocialista Munkáspárt megalakulásáról lásd e kötet 113—119. old.

követeléseket, amelyek a szakmában égetőek, de amelyeket a bürokrácia soha komolyan nem fog támasztani. E követelésekért való harc lesz a megalkuvó vezetőség leálcázásának egyik legcélravezetőbb módja. Követelni kell mindenütt a kizártak visszavételét s újabb kizárási kísérletek megszüntetését. Az ellenzék feladata lesz a szervezetek megritkult sorainak kitöltése is: vissza kell vinni azokat a gyakran nagyon jó, osztályharcos elemeket, amelyek a szakszervezetek vezetőségeiben uralkodó munkásellenes szellemtől megundorodva, kiléptek. Az ellenzék munkájának bizonyos fejlettsége mellett az elszakadt vasesztergályosoknak a szövetségbe való visszatérését is elő kell mozdítani és végre kell hajtani. Mi tisztában vagyunk azzal a mindenképpen káros szereppel, amit Hackspacher és apadó klikkje játszik a kivált vasesztergályosok között. Elsősorban nekik köszönhető, hogy a vasesztergályosok az egész Vas- és Fémmunkás Szövetségnek a bürokratáktól való megtisztítása helyett a kiválás hamis vágányára terelődtek. A kiváltak még e hamis mozdulata is világosan bizonyítja, hogy a vasesztergályosok tömegei megelégelték a szakszervezetükben uralkodó gyáva, megalkuvó szellemet, s új, osztályharcos utakat keresnek. A kommunisták, és csakis ők fogják ezt az utat, amely, ismételjük, a megfelelő felvilágosító és szervező munka elvégzése után *okvetlenül* a szövetségbe való visszatérésen át megy — megjelölni, s az egész mozgalmat helyes irányba terelni ...

Van tehát elég lehetőség a szakszervezeti munkára. A kommunistákon a sor, hogy a lehetőségeket a mindenkori helyzet alapos megvizsgálásával, a helyzetnek megfelelő jelszavak kidolgozásával, e jelszavakat szervezett ellenzék zászlajára írva, mindenütt óvatosan és mégis bátran, példaadóan dolgozva, a magyar munkásmozgalom osztályharcossá tételére kihasználják.

Új Március, 1925 július—augusztus. I. évf. 1—2. sz. 36—40. old. [A szakszervezeti egységről.]

---

55. RENDŐRSÉGI JELENTÉS A BELÜGYMINISZTERHEZ A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁNAK 1925 AUGUSZTUS 18 ÉS 21 KÖZÖTT MEGTARTOTT ÚJJÁALAKULÓ KONGRESSZUSÁRÓL*

... A kongresszusról puhatolásaink alapján nagyvonásokban a következőket jelenthetjük ...

Pontosan augusztus 18-i kezdettel kezdte meg tárgyalásait az újraalakuló Kommunisták Magyarországi Pártjának alakuló kongresszusa Wienben a Glockengasse 6. számú házban. Itt egy munkásegylet könyvtára van, ahol délután 6 órakor kezdődnek a könyvtári órák. Hatig

---

* A kongresszusról nem készült jegyzőkönyv. Az itt közölt jelentés a Kommunisták Magyarországi Pártjának vezetőségébe beépített rendőrügynök közlése alapján készült.

senki ott meg nem fordul és épp erre való tekintettel tartották meg a Kommunisták Magyarországi Pártjának kérdéses kongresszusát ott, a könyvtár hátsó helyiségében. Ez a kongresszus három napig tartott. Résztvettek azon Kun Béla, Szántó Zoltán, Landler Jenő, Rákosi Mátyás, Alpári Gyula, Révai József, továbbá az orosz kommunista párt egy előttünk névszerint ismeretlen kiküldöttje, Vas Zoltán, aki az Andics-mozgalomban vett részt, ezért 15 évi fegyházbüntetést kapott és akit Oroszországba kicseréltek. Csonka-Magyarország területéről résztvettek: Hámán Kató, Czeiner Ferenc, Juhász Pál, Németh Gyula, Fiala József (illegitim nevén Pfeifer), Gőgös Ignác, Őri Károly, az ifjúmunkások részéről Weisz József gépész, Mitterer József, Szabó Péter kubikos, György Benedek és Kélinger Pál állványozó.

A Központi Bizottságba a következőket választották be: Kun Bélát, Landler Jenőt, Rákosi Mátyást, Alpári Gyulát, Hámán Katót, Gőgös Ignácot, Czeiner Ferencet és Weisz Józsefet. A kongresszus tartamára szóló titkárságot a következőkből állították össze: Szántó Zoltán, Révai József és Vas Zoltán. A technikai ügyek vitelével Szántó volt népbiztos öccsét bízták meg.

A tárgyalások helyére egyenként kellett elmenni, éspedig reggel 9 óráig. A titkárság engedelme nélkül senkinek sem volt szabad a helyiséget elhagyni, délben hideg ebédet szolgáltak fel és legkésőbb ¾6 óráig ugyanolyan módon, mint ahogy jöttek, kellett onnan eltávozniuk.

A kongresszus fedőneve „májusi kongresszus" lett.

Landler Jenő elnöki megnyitója előtt a megjelentek között apró cédulákat osztott szét, amelyen a megjelenteknek a kongresszuson használandó álneve volt feltüntetve. A kongresszus napirendje a következő volt:

1. A mozgalom irányelvei általában.
2. Külpolitikai helyzet.
3. Szakszervezeti kérdés.
4. Parasztkérdés.
5. Pártszervezeti és fegyelmi szabályzat.
6. Ifjúmunkás kérdés.
7. Jelentések.

A kongresszust Landler nyitotta meg, aki megállapításaink szerint Leninről, a kommunista mártírokról beszélt ...

A külpolitikai helyzetet Alpári ismertette, aki ennek során azt magyarázta, hogy Magyarországon miért csinálták vissza az orosz-magyar szerződést*. Előadta, hogy a nemzetközi kölcsönnel kapcsolat-

* 1924 szeptemberében megkötötték a szovjet-magyar diplomáciai és kereskedelmi szerződést. A szerződés azonban kül- és belpolitikai okok miatt nem lépett életbe. A külpolitikai ok az angol-szovjet viszonyban beállott rosszabbodás volt. Belpolitikai oka: bár az elhelyezési nehézségekkel és nyersanyaghiánnyal küzdő magyar nagyiparnak szüksége lett volna az orosz piacra és nyersanyagra, a fajvédők, a szociáldemokráciával együtt, olyan élesen támadták a szerződést, hogy Bethlen lemondott a szerződés ratifikálásáról, a parlament által való jóváhagyásáról.

ban Magyarország Anglia gyarmatává lett s ezért igyekszik is mindenben Angliához alkalmazkodni . . .

A szakszervezeti kérdésről Landler beszélt, aki azt fejtegette, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel bele kell vinni a kommunista befolyást a szakszervezetekbe. Ebből a célból szakszervezeti frakciókat kell alakítani, amelyek lépésről lépésre, tervszerűen, de lassan igyekezzenek ezt a célt megvalósítani . . .

A pártszervezeti és fegyelmi szabályzatról, a Kommunista Internacionále sémája alapján, Rákosi Mátyás tartott előadást, amelynek során főleg azt hangsúlyozta, hogy a párttagoknak fegyelmezetteknek kell lenniük és igyekezniük kell gyökeret verni a munkásság körében.

Az ifjúmunkáskérdésről Vas Zoltán tartott előadást. Szerinte meg kell alakítani a Kommunista Ifjúmunkások Magyarországi Szövetségét. Ennek leplezésére a Magyarországi Szocialista Munkáspárt keretén belül indítsanak legális mozgalmat. Működvelő köröket, természetbaráti egyesületeket kell teremteni, amelyek az illegális ténykedést mindenben elfedik. Minden politikai egyesületbe bele kell vinni embereinket . . .

A magyar királyi államrendőrség budapesti főkapitánysága politikai nyomozó főcsoportjának 1919 augusztustól 1927 szeptemberig szóló jelentése. MMI Archívum. A. VI. 3/8. 20—24. old.

---

56. A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT MEGALAKULÁSA

1925 április 14

a) *Részlet a Magyarországi Szocialista Munkáspárt megalakulását kimondó határozatból**

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt működése az ellenforradalom hat éve alatt parlamenti látszatküzdelmekben, a burzsoáziával való titkos paktumok vagy nyilt szövetségek megkötésében merült ki. Ennek a politikának az eredményeit sínyli ma a magyar munkásság mindenben. Ezért a legalacsonyabb Európában a magyar proletár bére, és ezért van a legnagyobb nyomorban, minden állami támogatás nélkül a munkanélküliek egyre növekvő hadserege. Ezért van politikailag is béklyóba verve a magyar munkásság.

Ha az osztálytudatos munkások osztályharcos politikát követelnek, a pártvezetőség azonnal kizárásokkal, sőt egész kerületek felfüggesztésé-

* A Magyarországi Szocialista Munkáspárt alakuló gyűlését az Aréna-út és az Abonyi-utca sarkán lévő Grádó-kávéházban tartották meg. Az alakuló gyűlés zártkörű volt; arra csak az ellenzék igazolt képviselőit engedték be. Körülbelül 400 munkás jelent meg, akik előtt ismertették a Magyarországi Szocialista Munkáspárt elvi nyilatkozatát és akcióprogrammját és akik elfogadták a párt megalakulásáról szóló határozati javaslatot.

vel válaszol. Inkább szakít az osztálytudatos munkásokkal, mint a burzsoáziával. Ugyanez a politika folyik a szakszervezetekben is, ahol felidézi a legnagyobb veszedelmet: az osztályharcos munkások kizárásával a szakszervezetek egységének megbontását provokálja ki, csakhogy a burzsoáziával való szövetséget fenntarthassa . . .

A szociáldemokrata párt vezetősége az osztályharcot követelő munkástömegek üldözésével, a párt paktumos politikáját bíráló elvtársak ellen indított irtóháborújával, a fővárosi választások kérdésében a munkásság életérdekeit eláruló, a munkásság természetes jogait feladó politikájával, a szakszervezetek egységét megbontó provokációjával szándékosan bontja meg a proletariátus harcos egységét, hogy az osztálytudatos elemektől megszabadulva, folytathassa a politikailag elnyomott és korlátlanul kizsákmányolt magyar munkásság érdekeinek elárulásával eddigi politikáját. Ezért a gyűlés kimondja, hogy a munkásság gazdasági és politikai érdekeinek osztályharcos megvédésére és felszabadító harcának vezetésére megalakítja a Magyarországi Szocialista Munkáspártot, ideiglenes vezetőséget választ, felhatalmazza azt a szükséges teendők elvégzésére és utasítja a pártkongresszus mielőbbi egybehívására, valamint a szociáldemokrata párt provokációjával szemben a szakszervezetek egységének megvédésére.

Az új párt a fővárosi választásokon önálló listával lép fel és felszólítja az ország proletariátusát, hogy a nehéz harcban sorakozzon az ő zászlaja alá . . .

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt alakuló gyűlésének jegyzőkönyve. Kiadja a Magyarországi Szocialista Munkáspárt. Budapest 1925. 17. old.

---

b) *A Magyarországi Szocialista Munkáspárt elvi nyilatkozata*

Az osztályellentéten és kizsákmányoláson alapuló termelési és birtoklási rendek utolsó formája a kapitalizmus. A kapitalista termelés utolsó szakasza az imperializmus. Óriási tőkék összpontosulnak kevés ember kezében olyan mértékben, hogy a szabadversenyt nagy bankok, trösztök, kartellek monopóliuma váltja fel. A termelésnek társadalmi jellege egyre fokozódik, de egyre fokozódik a termelési eszközök és a termékek elosztásának *magántulajdonjellege is;* a kettő között egyre élesebbé válik az ellentmondás.

Az imperialista kapitalizmus . . . további terjeszkedése (gyarmatosítás, tőkeexport) újabb piacok és nyersanyagtelepek meghódítása, ami a tőkeakkumuláció és koncentráció következtében parancsoló szükség számára, már csak úgy történhetik, hogy egyik imperialista a másiktól hódít el piacot vagy nyersanyagtelepet. Ezért az egyes imperialista államok versengése folyton élesedik. Az elmúlt világháború kikapcsolt ugyan egynéhányat a versengő imperialista államok sorából, de a megmaradtak között új, a régieknél élesebb és mélyebb konfliktusanyagot teremtett. Az imperialista kapitalizmus ilyen módon újabb világháborúba taszítja

az emberiséget. A proletárságnak a háború elleni küzdelme tehát csak mint a jelenlegi termelési rend megváltoztatására irányuló osztályharc lehet eredményes.

Az imperialista kapitalizmus mindenütt lényegesen megváltoztatja az osztályok egymáshoz való viszonyát: a tőke nő, növeli a proletariátust, bérmunkásrétegeket teremt ott is, ahol eddig nem voltak, széles középrétegeket proletarizál; a tőke koncentrálódik és ezzel nagyvárosokban és nagyüzemekben tömöríti a proletariátust, melynek így megsokszorozza erejét.

A burzsoázia tudja ezt és mind világosabban a proletariátusban látja egyetlen komoly ellenségét. A feudális osztályok ellen nem küzd tovább, szövetkezik velük és közös vezetés alá igyekszik vonni az összes zavarosgondolkozású, helyzetükkel tisztában nem lévő középrétegeket.

A burzsoázia és a feudális osztályok szövetsége konzerválja a földbirtok feudális elosztását és a feudális elnyomást és kizsákmányolást a kapitalista kizsákmányolás minden eszközével (uzsorakölcsön, agrárvámok stb.) súlyosbítja. A mindinkább elnyomorodó kisparasztságnak és földmunkásságnak felszabadulási küzdelmében csak egy természetes szövetségese marad: az ipari proletariátus. Viszont az ipari munkásság, amely mindenütt a feudalizmussal szövetkezett burzsoáziával áll szemben, csak a parasztsággal együtt döntheti meg a szövetkezett reakciót.

A polgári osztály az imperializmus korszakában végleg megszűnt a társadalmi haladás képviselője, progresszív osztály lenni. A haladásnak csak a proletariátus lehet hordozója. A haladás útja: következetes osztályharc a burzsoázia ellen.

A feudális és burzsoá osztályok szövetsége az imperializmus idején az államra is rányomja bélyegét ... A mai állam az uralkodó osztályok igazgató szerve és nem osztályok fölött álló intézmény.

A demokrácia a legalkalmasabb küzdőtere a proletariátusnak a burzsoázia elleni döntő harc megvívására. A demokrácia, mely felé a polgári társadalom az imperialista korszak előtt haladni látszott, *ezért* nem felel meg ma már a burzsoázia osztályérdekeinek.

S mert mindez így van, a Magyarországi Szocialista Munkáspárt mindén eszközzel küzd az igazi demokráciáért ...

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt minden napi kérdésben, mindenütt, ahol csak a legkisebb kilátás is nyílik arra, hogy a dolgozók vállaira rakott elviselhetetlen terhet megkönnyítheti, felveszi a harcot. De tisztában van azzal, hogy minden itt elérhető eredményt is csak osztályharc árán lehet az uralkodó osztályoktól kivívni ... Tisztában van azzal is, hogy amíg a kapitalista termelési rend fennáll, a munkásság kizsákmányolása nem szüntethető meg, és hogy az osztályharc célja a kizsákmányolás megszüntetése.

A proletariátust a mindennapi harcban is e célra nevelni, ezt a küzdelmet megszervezni: ez a Magyarországi Szocialista Munkáspárt állandó és legfőbb feladata.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt tudja, hogy minden osztályharc politikai harc, s hogy a harc célja csak nemzetközi együttműködéssel érhető el.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt egynek tudja magát ebben a küzdelemben a világ összes kizsákmányoltjaival, nemre, fajra és nemzetiségre való minden tekintet nélkül.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt minden, bármely országban folyó osztályharcot, minden, bármely részletkérdésben vívott küzdelmet a nagy proletárfelszabadító munka egy-egy láncszemének tekint ...

Az osztályellentétek kiélesedése, a kapitalista elnyomás és kizsákmányolás fokozódása, a burzsoázia szövetkezése régi vetélytársával csak pillanatnyilag adnak erőt a polgári társadalomnak, csak átmenetileg biztosítják a kapitalista kizsákmányolás fennállását. Valójában mindezek a jelenségek azt mutatják, hogy a kapitalizmus termelőerői éles és folyton fokozódó ellentétbe jutottak a termelési viszonyokkal. A kapitalizmus mostani válsága, a kapitalizmus fenntartásának mostani módszerei tehát világosan mutatják, hogy a kapitalizmus fejlődése már kitermelte azokat az objektív előfeltételeket, amelyek lehetővé teszik, hogy a proletariátus meghódítsa a politikai hatalmat.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt alakuló gyűlésének jegyzőkönyve. 19—20. old.

---

c) *A Magyarországi Szocialista Munkáspárt akcióprogrammja*

... A szövetkezett burzsoázia és nagybirtok a szanálási törvényben* a győztes külföldi tőke hajcsárának szerepét vállalja ...

A magyar nacionalista uralkodó osztályok a szanálási törvény révén a külföldi uralkodó osztályokkal szövetkeztek a magyar dolgozó osztályok ellen, ezek tehát szintén csak nemzetközileg vívhatják meg győzelmesen a maguk osztályharcát Trianon ellen, a gyarmati nyomorúságot termelő szanálás ellen ...

A szanálás a nagybirtokos-nagytőkés osztályok ellenforradalmi államhatalmának megerősítése. A reakció a maga szanálásának iszonyú terheit átrakta a munkások, dolgozó parasztok, kispolgárok, hivatalnokok vállára. A városi lakosságnak áldásként az aranykoronás lakbéreket**, a falu kizsákmányoltjainak a földreform elgáncsolását hozta. De a nagybirtok a dolgozókra hárítja még azokat az adóterheket is, amiket

---

* 1924 április 25-én iktatták be a magyar törvénytárba „Az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról" szóló törvénycikket, amellyel „szentesítették" az ország gazdasági és politikai függetlenségének eladását a külföldi kölcsönök ellenében.

** Az infláció megállítása után az addig viszonylag olcsó lakbéreket lényegesen megdrágították azzal, hogy a háború előtti lakbéreket mint aranykoronás béreket vették alapul és azt átszámították a rendkívüli mértékben csökkent értékű papírkoronára. De amikor a lakbéreket a régi aranykorona értékében kellett megfizetni, a munkásság keresete egyes szakmákban csak 30—40 %-át, a gépipari szakmunkásoknál maximálisan 50—55 %-át érte el az aranykoronás keresetnek.

a törvény szerint viselnie kellene. Minimumra redukálják a nagybirtok vagyon- és jövedelemadóját, maximumra srófolják fel a dolgozó osztályokat terhelő fogyasztási adókat, még a törvény ellenére is. A munkásság bérharcai nem tudnak megbírkózni a drágasággal, mely a korona stabilizálódása ellenére folyton növekszik. A dolgozó nép legszélesebb rétegei kezdenek mind élesebben szembefordulni a kapitalista-nagybirtokos szanálás nyomorúságot hozó rendszerével... A szanálás hatása alatt egyre fokozódó népelégedetlenséggel szemben az uralkodó osztályok a nyilt erőszak eszközeihez folyamodnak. A szanálás elleni harc csak úgy lehet eredményes, ha a munkásság maga áll élére annak a *népmozgalomnak*, amelyet a szanálás tűrhetetlen terhei nemcsak az ipari proletárság, nemcsak a földművesmunkásság, hanem a városi kispolgárság, hivatalnokok, törpe- és kisbirtokosok tömegeiben is elemi erővel hoz létre.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt azt tekinti feladatának, hogy a népmozgalom élén haladó munkásságot megszervezze és vezesse.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt az egyetlen párt, amely komolyan harcol a szanálás ellen. A liberális áldemokrata pártok csak látszatharcot vívnak, minden pillanatban elárulják azoknak a rétegeknek az érdekeit is, melyeket állítólag képviselnek.

A fajvédők nacionalista és szociális demagógiával leplezik azt, hogy az uralkodó osztályok zsoldosai a proletariátus ellen.

A szociáldemokrata párt bűnrészes a genfi szanálásban és az egész ellenforradalom megerősítésében. Az ellenforradalom öt éve alatt következetesen az osztálybéke politikáját hirdette. Az első ellenforradalmi kormányban való részvételével szentesítette a különítmények véres terrorját*. A Bethlen-kormánnyal kötött ismételt megegyezéseivel elősegítette az ellenforradalom intézményes megszilárdulását, a liberális álellenzékkel** létrehozott koalíciójával pedig elárulta és lehetetlenné tette a munkásság önálló osztályharcát. Leszerelte a munkásság nagyszerű megmozdulásait, szentesítette a földmunkásság jogfosztottságát és így maga is sírásója lett a földreformnak... Osztálybékét hirdető és követő politikájával éket vert a falu és város elnyomott és kizsákmányolt tömegei közé és megbontja a proletárság osztályharcos egységét. A szociáldemokrata párt megszűnt a munkásság osztályharcos pártja lenni. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt feladata, hogy a falu és város dolgozóinak harcos egységét megteremtse, minden osztálybékét

---

* Az első nyilt ellenforradalmi kormány Friedrich István vezetése alatt 1919 augusztus 7-től november 22-ig működött. Ebben a szociáldemokrata párt nem vett részt.

Az 1919 november 22-én alakult Huszár-kormánynak két szociáldemokrata tagja volt.

** A Bethlen-kormány liberális álellenzékét a különböző polgári és kispolgári elemekből alakult pártok alkották. Ilyen volt a „Nemzeti Demokrata Párt", élén a Habsburg-dinasztia hívével, a nagytőkés Vázsonyi Vilmossal, a Kossuth-párt, élén gróf Batthyányval; a „demokratikus egyesülés" és végül a Bárczy-csoport.

E pártok harca Bethlen uralkodó „egységes" pártja ellen nem elvi harc volt, hanem csak a hatalomban való részesedésért folyt.

hirdető koalíciós politikát elvessen és megvalósítsa a proletárosztályharc egységét a reakció elleni élethalálharcban.

Ezért a Magyarországi Szocialista Munkáspárt kíméletlen küzdelmet indít a teljes gyülekezési és egyesülési szabadság törvénybeiktatásáért. Ennek a küzdelemnek kell kivívnia a demokratikus közszabadságokat, az általános, titkos, egyenlő választójogot, az általános amnesztiát és a kivételes törvények megsemmisítését is.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt követeli:

1. A szanálási törvény revízióját. Az állami adópolitika terhelje meg a vagyonos osztályt és vegyék le a terhet a dolgozó nép válláról. A kétezer aranykoronáig terjedő kereset adómentes legyen.

Töröljék el a kincstári haszonrészesedés minden formáját és szüntessék meg a legbrutálisabb fogyasztási adót, a forgalmi adót. Ne a feudális földkataszter szerint, hanem a földbirtok nagysága szerint adóztassák meg, súlyos progresszív adókkal, a nagybirtokos osztályt. A háborús és inflációs vagyonokat 80 %-ig adóztassák meg. Vessenek ki 20 %-os részvényadót. Helyezzék azonnal hatályon kívül a békebeli házbéruzsorát visszahozó házbértörvényt.

2. A földbirtokreformot a 48-as forradalmi programm értelmében hajtsák végre. Ne a földesúrral való szabad egyezkedés, hanem a nagybirtokosok állami kártalanítása legyen a földreform alapja. A paraszt kapja meg a földet és az állam kártalanítsa a nagybirtokosokat. Az állami kártalanítás terheit progresszív vagyonadókkal fedezzék ...

3. Iktassák törvénybe a békebeli reálbéreknek megfelelő létminimumot. Léptessék életbe a munkanélküli biztosítást, addig is az állam segélyezze a munkanélkülieket. Ismerjék el törvényesen az üzemi választmányok rendszerét. Iktassák törvénybe a 8 órás munkanapot, a női- és gyermekmunkákat megfelelő törvénnyel védelmezzék.

Anélkül, hogy a Magyarországi Szocialista Munkáspárt a komoly parlamenti harc jelentőségét lebecsülné, a tömegharcot tartja a munkásság célravezető fegyverének.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt felhívja Magyarország egész munkásságát, hogy ebben a harcban egységesen sorakozzon mögéje.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt alakuló gyűlésének jegyzőkönyve. 21. old.

---

57. A „BUDAPESTI HÍRLAP" A SZOCIÁLDEMOKRATA BALSZÁRNY KIVÁLÁSÁRÓL

A szociáldemokrata párt, úgy látszik, válságba került ... A szociáldemokrata pártvezetőség belső ellenzéke, az úgynevezett Vági-csoport, hosszú tanácskozás után kimondotta, hogy *kiválik a pártból és megalakítja a Magyarországi Szocialista Munkáspártot.*

A pártszakadás, akármennyire is igyekszenek a szociáldemokrata pártvezetőség részéről a mozgalmat lekicsinyelni, a pártra nézve *jelentős*

következményekkel járhat. A kiváltak már a fővárosi választásokon külön listával indítanak harcot a szociáldemokrata párttal szemben. Egészen bizonyos, hogy ez a szélsőséges szocialista csoport nemcsak a párt egységét bontja meg, hanem hatással lehet a munkásság széles köreiben is, melyben kétségtelenül *van elégedetlenség a szociáldemokrata párt mostani működésével.*

A szociáldemokrata párt hivatalos közléseiben azt állapítja meg, hogy Vági István, a szélsőséges csoport vezetője, csak *mintegy négyszázadmagával vált ki a pártból.* Élénken emlékeztet ez a megállapítás azokra az időkre, amikor ugyancsak a szociáldemokrata pártvezetőség, az akkor hatalmon lévő Károlyi-kormány legerősebb tényezője, szintén csak néhány ember okvetetlenkedésének minősítette a kommunisták különválását. A multak tanulságai arra intenek, hogy ne higgyünk a szociáldemokrata párt lekicsinylő megállapításainak ... Érdekes, hogy Pikler Emil szociáldemokrata képviselő ma esti beszédében azt jelentette ki, hogy a szélsőségesek kiválása régen kívánatos volt már és ennek köszönhető az, hogy a szociáldemokrata párt közelebb jutott az úgynevezett haladó polgári pártokhoz ...

Budapesti Hírlap, 1925 április 8. [A szocialista párt bomlása.]
A kormány félhivatalos napilapja.

---

58. A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT MÁJUSI FELHÍVÁSA A KIZSÁKMÁNYOLÁS ÉS AZ ÚJ IMPERIALISTA HÁBORÚ ELLEN

1925 május 1

Magyarország dolgozó népéhez!

Munkások! Munkásnők! Elvtársak!

Tíz esztendővel ezelőtt a világ minden nemzeti burzsoáziája egy volt abban a felfogásban, hogy a háború a béke politikájának a folytatása — más eszközökkel ... A proletariátus világünnepén legelső hadüzenetünk a kapitalizmusnak, a kapitalizmus eme rémségének kell hogy szóljon.

Munkások! Munkásnők! Magyarország proletárjai!

Emlékezzetek a világháború pusztításaira, a kapitalizmus teremtette új békére, a milliókat megnyomorító és elpusztító békés szerződésekre, melyek új kapitalista világháború magvát rejtik magukban ...

A porba döntött, *de lélekzeni kezdő magyar munkásság májusi ünnepén* ezért üzenjük a világ minden osztálytudatos munkáspártjának, hogy végre Magyarországon is van egy osztálytudatos párt, hogy élünk és együtt akarunk velük harcolni a világkatasztrófa megakadályozásáért. A proletariátus világünnepén ezért hívjuk fel a világ minden öntudatos

munkáspártját, hogy segítsen bennünket abban a küzdelemben, melyet a külföldi és hazai tőkések bennünket rabszolgasorsra juttató szanálási törekvései ellen indítottunk... A magyar burzsoázia, szövetkezve a nagybirtokos osztállyal és a külföldi burzsoáziával, saját érdekében a szanálásnak nevezett rettenetes veszedelmet hozta a magyarországi dolgozók nyakára.

Európa legkizsákmányoltabb, a legjogtalanabb páriája lett a magyar munkás...

A legnagyobb gyermekhalandóság és tüdővészhalandóság országára tatárjárásként zúdult *a munkanélküliség, a drágaság, a felszabadított lakbéruzsora, a felemelt vámok, fogyasztási és forgalmi adók és kincstári haszonrészesedések.*

A párizsi kongresszus* 1889-i csatakiáltása a 8 órai munkaidőért — 30 éves küzdelem után elnémult Magyarországon: a 8 órai munkaidő törvénye papiroscafat ma a szanálás hazájában.

A szociálpolitikai követelések az uralkodó osztály részéről gúny tárgyát képezik, és *soktízezer munkanélküli* hiába követel a szanálást megerősített Bethlen-kormánytól állami munkanélküli segélyt.

A gyülekezési és egyesülési szabadság karikatúrája az, amit papíron és gyakorlatban nekünk ma nyujtanak...

A proletariátusnak Magyarországon eddig egyedüli pártja, a *szociáldemokrata párt*, vezetői és parlamenti frakciója *árulásaival* ezt a rendszert következetesen előkészítette és nagyra nevelte. Minden politikai tettük egy-egy szégyenfolt a nemzetközi munkásmozgalom történetében és erősítő kapcsa az ellenforradalom épületének. Ők léptek be az első ellenforradalmi kormányba, ők nyujtottak testvérjobbot a véres ellenforradalomnak. Bethlen legválságosabb idejében ők mentették meg az ellenforradalmat áruló *paktumukkal.* A fővárosi választások alkalmából a reakciós polgári pártoknak ők adták el a proletariátus legerősebb bástyáját, Budapestet...

Elvtársak! Elvtársnők!

A proletariátusnak egyetlen osztályharcos pártja szólhat ma nyilt homlokkal hozzátok, az osztályharcos akarású és sok küzdelemben megedzett, forradalmi multú magyar munkássághoz, a *Magyarországi Szocialista Munkáspárt.*

A szociáldemokrata párt és a polgári sajtó pogromüvöltése és megriadása kíséri pártunk első lépéseit...

Akármilyen nehézségek tornyosulnak elénk, bármennyire akadályoz bennünket a szociáldemokráciával szövetkezett burzsoázia és annak kormánya, mi a proletariátus történelmi hivatását a városi és falusi dolgozó nép összefogásával nemcsak képviselni, de a *mindennapi küzdelemben* tanúsítandó *törhetetlen hűséggel és meg nem rettenő bátorsággal* teljesíteni is fogjuk...

---

* 1889-ben Párizsban alakult meg a II. Internacionále, amelynek egyik követelése a 8 órás munkaidő bevezetése volt.

Elvtársak! Elvtársnők!

Május 1 nemcsak szünnap, nemcsak proletár világünnep, de az eszménkért való állandó és szakadatlan küzdelem is.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt kibontott lobogója alatt induljanak meg a magyar milliók, a megalázottak és letaposottak emelt fővel, bátran, dacosan, félelem és megalkuvás nélkül.

Az imperialista háború ellen ..., a munkásság és a dolgozó parasztság földtelenségét és rabszolgaságát állandósító szanálási törvény ellen, a burzsoázia ellenforradalmi reakciója ellen.

Elvtársak! Elvtársnők!

Csatasorba kell állítanunk minden proletárt a *8 órai munkaidőért, az állami munkanélküli segélyért és munkaalkalomért, a szanálás előtti lakbérek behozataláért, a népek önrendelkező jogáért, a munkásosztály felszabadításáért!*

Nem vezetheti a proletariátust felszabadító harcában a magyarországi rettenetes reakció ellen eredményesen az a párt, amely ennek mindennapi küzdelmét szakadatlanul *elárulta*, azzal, hogy hol Bethlennel, hol a gyáriparosokkal, hol a Vázsonyiakkal kötött paktumokat. Csak önálló, osztályharcot vívó, senki érdekének alá nem rendelt, önálló munkáspolitikát folytató párt segíthet a magyarországi szenvedő ipari és mezőgazdasági proletariátus sorsán, ha mindennapi harcában is szem előtt tartja a szocializmus nagy tanítását:

„A proletariátus felszabadítása csak magának a munkásságnak műve lehet".*

Éljen a következetes osztályharc!

Éljen a nemzetközi szolidaritás!

Éljen az egyetlen osztályharcos párt: a Magyarországi Szocialista Munkáspárt!

Testvéri üdvözlettel

a Magyarországi Szocialista Munkáspárt

MMI Archívum. Ropiratgyüjtemény. III . 12/1925/V.

---

59. A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HARCA A MUNKANÉLKÜLI SEGÉLYÉRT

Budapesten és szűkebb környékén legalább 80 000 munkás van munka nélkül. Szegeden minden második ember, Hódmezővásárhelyen minden három ember közül kettő, Debrecenben ugyanannyi hiába keres munkát. A vidéki városok piacain százával és ezrével állnak a munkások, akiket a magyar kapitalizmus nem tud vagy nem akar foglalkoztatni.

* Lásd *Marx—Engels.* Válogatott művek. 1. köt. Szikra 1949. 363. old.

A munkanélküliség, a munkás-„tartalékhadsereg" képződése elmaradhatatlan velejárója a kapitalizmusnak. A háború vége — a tőkés termelés összeomlásának kezdete — óta a munkanélküliség olyan méretet öltött a legtöbb országban, hogy a kormányok, félve a tömegek kirobbanásától, *mindenütt* bevezették az állami munkanélküli segélyezést . . .

Csak Magyarországon nem kapnak a munkanélküliek, akiknek száma az egész országban jóval felüljárhat a 200 000-en, *semmiféle* állami támogatást . . .

A magyar munkásság hivatalszerinti képviselői, a szociáldemokrácia és a szakszervezeti bürokrácia sohasem kezelték ezt a kérdést azzal a gonddal, amivel kell. Több mint 200 000 munkás van a legrettentőbb nyomorban, hetenként százával mennek a Dunának, közülük kerül ki az öngyilkosok legnagyobb része, de mindez nem tudja a vezetőket arra bírni, hogy erőteljes akciót kezdjenek a munkanélküliek érdekében. Örök szégyene a Szaktanácsnak és a pártvezetőségnek, hogy amidőn az elmúlt ősszel a munkanélküliek szakmaközi bizottsága felállította az azonnali állami segély követelését . . ., a reakció örömére elfojtották a megindulóban lévő tömegmozgalmat. Egyenesen megdöbbentő az a közöny, amely a *Népszava* utolsó hathónapi számaiból a munkanélküliséggel szemben kiárad. Bezzeg a Szocialista Munkáspárt, a Vágiék elleni harcra, vagy különösen a Demokrata Blokk támogatására van hely, papír és nyomdafesték, annyi, hogy nem is csoda, ha a munkanélküliség kérdésére nem jut.

A magyar tőkés osztály továbbra is el fogja sikkasztani a munkanélküliek állami támogatását, ha a munkásság nem tudja a kérdést állandóan napirenden tartani . . . A munkanélküliek segélyezésének és a munkanélküliség megszüntetésének állami úton való rendezését csak az egész munkásosztály szervezett, határozott fellépése tudja kivívni. Ezt a fellépést megszervezni, a mozgalom élére állni — ez a munkásság osztályharcos pártjának, a Szocialista Munkáspártnak a hivatása. Ezen hivatásnak a Munkáspárt meg akar, és meg fog felelni!

Szocialista, 1925 május 24. [A munkanélküliség.]*

---

* A Magyarországi Szocialista Munkáspártnak a Bethlen-kormány nem adott lapengedélyt. Ezért a párt kénytelen volt lapját mindig más-más címmel kiadni. Így például: „Szocialista", „A Munkás", „A Harc", „Előre", „Szikra", „Fáklya", „Munkáshiradó", „Értesítő", „Pártközlöny", „Szocialista Munkás" címmel jelent meg a párt lapja.

60. A BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNY JELENTÉSE: A SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT VEZETŐSÉGE KÖVETELI A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT BETILTÁSÁT

1925 június 2

Bizalmas úton szerzett értesüléseink alapján mély tisztelettel a következőket jelenthetjük:

Kapcsolatban a Beniczky-féle afférral*, a szociáldemokrata párt a következő határozatot hozta:

Abban az esetben, ha a kormány most sem mutat hajlandóságot arra, hogy a szociáldemokrata párt követelését mindenben teljesítse, a parlamenti frakció a képviselőházban viharos gyűlés keretén belül nyomatékosan fogja követelni a kormányzó úr őfőméltóságának felelősségrevonását, illetve lemondását.

Viszont a szociáldemokrata párt a meginduló tárgyalások folyamán éreztetni fogja a kormánnyal azt is, hogy hajlandóságot mutat akciójának leépítésére abban az esetben, ha a kormány a párt követeléseit teljesíteni fogja.

Tudomásunk szerint ezek közé a követelések közé tartozik:

1. a Vági-párt működésének megakadályozása.
2. a *Népszava* kolportázsjogának visszaadása.
3. a *Népszava* körüli sajtóperek likvidálása ...

O. L. F. K. biz. 1919—1926. 76/a.

---

61. ERŐSÖDIK A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT BEFOLYÁSA A BÁNYÁSZOK ÉS AZ IPARI MUNKÁSOK KÖZÖTT

a) *A hadügyminisztérium katonapolitikai osztályának jelentése a komárommegyei bányamunkások balratolódásáról*

1925 augusztus

Komárom megyében ... a szociáldemokrata párttal elégedetlenkedő, radikálisan gondolkodó bányamunkásság körében napról napra szimpatikusabbá kezd válni a Vági-féle kommunista szervezkedés. Egy folyó

* Beniczky Ödönnek, a Huszár-kormány volt belügyminiszterének 1925 tavaszán közzétett vallomásából kiderült, hogy Somogyi és Bacsó — a *Népszava* munkatársai — gyilkosait azért nem tudták elfogni, mert a nyomozás szálai a fővezérségre vezettek. A közlemény megjelenése után a szociáldemokrata párt vezetősége a nyilvánosság előtt felháborodást színlelt, titokban azonban tárgyalásokat folytatott a kormánnyal és a gyilkos Horthy további támogatása ellenértékéül Bethlenéktől a szocialista munkáspárt betiltását követelte.

hó 13-án Vágiék által megtartott gyűléssel kapcsolatban a radikálisan gondolkodók olyan kijelentéseket tettek, hogy úgy kell Peyeréknek, miért paktáltak össze a nagytőkésekkel.

A bányatelepen az eddigi, a szociáldemokrata párt vezető férfiaiba helyezett bizalom megrendült. Éppen ezért a párt vezetősége egyelőre várakozási álláspontra helyezkedett és reméli, hogy valami országos botrány vagy esemény ismét egy táborba fogja a munkásokat terelni.

A szociáldemokrata párt gyengeségére jellemző, hogy Tatabányán a párt elitje egy taggyűléssel próbálkozott meg, amely azonban kudarccal végződött.

Augusztus 23-án a vas- és fémmunkások gyűlésén érte a szociáldemokrata pártot a legnagyobb kudarc, amely gyűlésen csak 40 ember jelent meg, kiknek nagyrésze a helyi csoport vezetőségét és választmányát képezte ...

H. L. H. M. kat. pol. 1925—50 020.

---

b) *A budapesti rendőrfőkapitány jelentése a belügyminiszternek a salgótarjáni bányászok helyzetéről, valamint a Magyar Általános Gépgyárban és a szolnoki Hungária Gőzfűrész Rt-nál lefolyt sztrájkmozgalomról*

1925 szeptember 15

... a *Salgótarjáni Kőszénbánya Rt.* az elmúlt hónapban 70 embert szabadságolt. Bizalmas értesülésem szerint a bányaipar krízise fokozódni fog a megrendelések hiánya, a szénfogyasztás csökkenése folytán úgyannyira, hogy a mátranováki, mizserfai és pálfalvi területen lévő bányáknak bizonytalan időre való lezárását is tervezik, s ezzel 16 bányatelep maradna munka nélkül. Értesülésemet igazolja a bányászmunkásság csaknem kiözönlésnek minősíthető kivándorlása, amennyiben a már eddig jelentett eseteken kívül szeptember hóban újabb 55—60 ember kivándorlása várható a francia bányatelepekre. Ezek legnagyobb része a franciaországi rossz kereseti lehetőség miatt Németországba és Hollandiába kényszerül átvándorolni ...

A salgótarjáni szénmedencében élő munkásság életstandardjának [életszínvonalának] leromlására mint jellemző adatot jelentem, hogy a szervezett bányamunkások 90%-a a szakszervezeti tagjárulékok fizetésére is képtelen, úgy hogy az Országos Bánya- és Kohóegylet legfőbb bevételét ezidőszerint a külföldön dolgozó magyar bányászok által küldött és a rendesnél lényegesen magasabb tagdíjak teszik ki. A munkásság hangulata Salgótarjánban ezidőszerint sztrájkkal nem fenyeget ...

Hatóságom területén a Mátyásföldön még június hó 24-én kitört *Magyar Általános Gépgyári* sztrájk csak augusztus hó 17-én szűnt meg.

Június havi helyzetjelentésemben jelentettem, hogy a Magyar Általános Gépgyár munkásai eredetileg azért léptek sztrájkba, mert a gyár le akarta szállítani az órabért, akkordidőt s az akkordbért és fel akarta emelni az akkord darabszámot.

Új sztrájk augusztus hó folyamán csak egy volt, mégpedig a szolnoki *Hungária Gőzfűrész Rt*-nál. Ez augusztus hó 1-én kezdődött meg és augusztus hó 31-én meg is szűnt. Oka az volt, hogy a gyár a munkabéreket 10%-kal leszállította. A leszállítást kierőszakolni azonban nem sikerült, mert a munkások a sztrájkot csak akkor hagyták abba, amikor a gyár a régi munkabéreket visszaállította és a sztrájk tartama alatt elmaradt illetmények 25%-át, mint kárkövetelést kifizette.

A kapitányság a bérmozgalom idejére az érdekelt gyártelepen megerősített létszámú őrszemélyzetet koncentrált, mert a gyár vezetősége idegen, legnagyobbrészt keresztényszocialista munkások beállításával szerette volna a sztrájkot leverni, ami esetleges rendzavarásokat válthatott volna ki . . .

dr. Éliássy
főkapitány

MMI Archivum. A. XIII. 1/1925/12.

---

c) *A hadügyminisztérium katonapolitikai osztályának jelentése a tatabányai munkások helyzetéről és politikai hangulatáról*

1925 november 10

. . . Az ipari munkásoknál nagy a munkahiány és kevés a kereset. A tatabányai munkások keresete a munkaszünnapok megszünte folytán, bár 20—25%-kal emelkedik, mégis nagy az elégedetlenség, mert ruházatukra még így sem telik . . . Úgy maguk mint a gyermekeik teljesen le vannak rongyolódva s gyermekeik 50%-a mezitláb jár iskolába. Politikai hangulatuk, különösen a szociáldemokrata párthoz tartozóknak, elkeseredett, úgy hogy a szociáldemokrata párt vezetősége nem mer a bányatelepen mutatkozni. Gyűlést nem mertek tartani, dacára annak, hogy a munkásság követeli azt, mely gyűlésen nehéz gazdasági helyzetüket tárgyalhatnák. A vezetőség úgy tér ki eme kívánalmak elől, hogy a hatóságok tilalmára hivatkozik . . . Állandó megfigyelés tárgyát képezik a munkásmozgalmak. A tatabányai keresztényszocialista szervezkedés a multhavihoz képest ismét lanyhult.

H. L. H. M. kat. pol. 1925—50 072.

---

d) *A baranyamegyei alispán jelenti a kormánynak, hogy a mecsekszabolcsi bányászok balratolódását a keresztényszocialista szervezetek segítségével nem tudja megakadályozni*

1925 november 24

7041/VII. res. 1925. számú rendeletére jelentem, hogy a nagyméltóságod részéről közölt és a mecsekszabolcsi Vági-féle szervezkedésre vonatkozó adatok a járás főszolgabírája előtt is ismeretesek, aki is az abban állítólag érdekelteket állandóan szoros megfigyelés alatt tartja ...

Úgy ezen szervezet szálainak kinyomozása, mint az az ellen való védekezés és küzdelem iránt az intézkedések a vármegyei főispán úr őméltóságának közvetlen irányítása alatt, s így a pécsi és pécsbányatelepi magyar királyi államrendőrséggel szorosan együttműködve tétetnek meg.

A keresztényszocialista párt bevonása szintén megkíséreltetett, azonban egyelőre teljesen sikertelennek, sőt károsnak látszik.

Ezen pártnak ugyanis az egész bányavidéken egyáltalában nincs semmi talaja s a munkásság körébe férkőzni nem képes.

Ekként a párt tevékenysége kizárólag csak arra szorítkozhatnék, hogy a bányavidéken népgyűléseket tartson, aminek azonban semmi célja sincs addig, míg a pártnak a munkásság körében hívei egyáltalában nincsenek, sőt, a munkásság, néhány embertől eltekintve, ellenséges indulattal viseltetik a keresztényszocialisták iránt ...

Magam részéről is kívánatosnak tartanám, hogy a keresztényszocialista párt a bányavidéken terjeszkedjék, véleményem szerint azonban ezt nem nyilvános gyűlésekkel, hanem a munkásság egy részének elhárításával lehetne csak elérni, amire azonban a párt jelenlegi helyi szervezete és vezetése mellett remény nincs. A gyűléseknek azután csak akkor lehetne céljuk, ha azokra a párt már híveit számottevő számban felvonultatni lenne képes.

Fischer Béla
alispán

MMI Archivum. Baranya várm. alisp. eln. 1926—34.

---

62. A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÜZD A MUNKÁS-PARASZT SZÖVETSÉG MEGTEREMTÉSÉÉRT

a) *Részlet a Magyarországi Szocialista Munkáspárt agrárprogrammjából*

*III. Földet a parasztnak!**

A feudalizmus maradványainak teljes eltakarítása, a parasztság földhözjuttatása ma égetőbb kérdés, mint bármikor.

* Az agrárprogramm I. része „A feudalizmus maradványai a magyar mezőgazdaságban" címmel a nagybirtok óriási túlsúlyáról, a mezőgazdasági

A feudalizmus megsemmisítéséért folyó küzdelemnek egyedül a munkásosztály lehet az előharcosa. A burzsoázia nem hajtja végre a feudalizmus középkori maradványai megsemmisítésének a feladatát, mert saját forradalmi hagyományait cserben hagyta és vezető rétegei(finánctőke) nemcsak szövetséget kötöttek a nagybirtokosokkal, de egyenesen összeolvadtak velük. A feudalizmus elleni harc így a munkásosztályra maradt örökségül. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt, mint a magyar munkásosztály egyetlen osztályharcos pártja kijelenti, hogy a munkásság élén vállalja ezt az örökséget, és a kapitalizmus ellen a szocializmus megvalósításáért, a munkásság felszabadításáért folytatott harcát egybekapcsolja azzal a megalkuvásnélküli küzdelemmel, melyet a feudális maradványok teljes eltakarításáért folytat.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt tehát új földreformot követel a következő alapelvekkel:

Meg kell szüntetni a feudális vagy kapitalista eredetű, a bérmunkások kizsákmányolásán, és a parasztbirtokok fejlődésének meggátlásán épülő urasági birtokot és minden parasztnak a munkaereje kifejtésére és a maga családja eltartására szükséges birtokot, úgynevezett munkásbirtokot kell juttatni. A kizsákmányoló urasági birtok mezőgazdasága helyébe meg kell teremteni a paraszti munkásbirtok mezőgazdaságát.

Ennek a célnak a megvalósítására a Magyarországi Szocialista Munkáspárt — azon elv alapján, hogy a földet a dolgozó földműves nép kezére kell juttatni — követeli, hogy:

1. A 100 holdon felüli közép- és nagybirtokokat felszerelésükkel együtt sajátítsa ki az állam és ossza fel ingyen, munkásbirtokok formájában, gazdaságilag életképes, vagyis egy-egy parasztcsalád eltartásához szükséges nagyságban a dolgozó parasztság között.

A mezőgazdasági termelés biztosítása és fejlesztése érdekében az állam feladata, hogy az így létesített paraszti munkásbirtok kifogástalan felszereléséről, jószágállománnyal, munkaeszközökkel való ellátásáról, gazdasági szakoktatásról ellenszolgáltatás nélkül gondoskodjék.

Ugyancsak a termelés biztosítása céljából a kisajátított legelők és erdők nem adhatók magántulajdonba, hanem közlegelők alakítására, az erdők pedig az eddigi nyerészkedő kitermelés helyett közhasznú művelés céljaira fordítandók állami és községi kezelésben.

A magyar történelem immár sokszázéves kérdése, a jobbágyfelszabadítás és a hűbériség megszüntetése csak ennek az alapvető követelésnek a kivívása után fog megoldáshoz jutni. Ez fogja megvalósítani az 1848. évi IX. tc. papíron maradt ígéretét a hűbéri viszonyok teljes és végleges megszüntetéséről . . .

2. A földhözjutott paraszt számára elengedhetetlen életfeltétel, hogy a földesúri földeket *teljesen ingyen, bármilyen köz- vagy magánjogi*

---

nincstelenek milliós tömegéről, teljes jogfosztottságáról, a parasztgazdaságokon belül az életképtelen törpebirtok túltengéséről és a feudális adókataszter igazságtalanságáról ad rövid összefoglaló ismertetést. A II. rész „Az ellenforradalom földreformja" címmel értékeli az 1920-as földreformot és leszögezi, hogy az lényegében változatlanul hagyta a birtokmegoszlást.

megterhelés nélkül kapja meg. Az állami kártalanítás megvalósítására tehát követeljük, hogy:

a) a kártalanítás terhei a nagyvagyon és a magas kapitalista jövedelmek súlyos, fokozódó megadóztatása formájában kizárólag a vagyonos osztályokat sujtsák ...

b) az állam sajátítsa ki az egyházi és hitbizományi földeket minden kártalanítás nélkül ...

IV. Átmeneti követelések

Az átmeneti követelések, amelyeket a Magyarországi Szocialista Munkáspárt a mezőgazdasági dolgozó népesség életkörülményeinek megjavításáért folyó harcban felállít, nem arra valók, hogy helyettesítsék, háttérbeszorítsák, vagy a mindennapi küzdelem körén kívül helyezzék az új földreformnak, a feudalizmus gyökeres megszüntetésének követelését, hanem arra, hogy ezt a követelést kiegészítsék és alátámasszák! Ezért követeljük *a mezőgazdasági munkásság érdekében:*

a) A földműves dolgozókra nehezedő, jobbágyi eredetű terhek, jogfosztó köz- és magánjogi rendelkezések megszüntetését.

A mezőgazdasági munkásokra vonatkozó 1898. évi II. tc-nek, a „rabszolgatörvénynek", és a mezőgazdasági cselédekre vonatkozó 1907. évi XLV. tc-nek, a „derestörvénynek" az eltörlését*. Vagyis a mezőgazdasági munkásság és a cselédség gyülekezési és egyesülési szabadságának és sztrájkjogának törvényes elismerését.

b) A mezőgazdasági munkabérek megállapításánál a földmunkásság gazdasági, szakmai szervezetével kötendő kötelező kollektív szerződéseket. A mezőgazdasági munkásság szakszervezeteinek kiépítéséig követeljük angol mintára a legalacsonyabb munkás- és cselédbérek kötelező megállapítását ...

A megállapított bérminimumon aluli díjazás büntetéssel és kártalanítási kötelezettséggel sujtandó. Viszont nem akadályozhatja meg magasabb díjazásnak egyéni, vagy kollektív szerződéssel való kikötését. A megállapított bérminimum nem lehet az országos létminimumnál alacsonyabb.

---

* Az 1890-es évek „agrárszocialista" mozgalmának letörésére a kormány 1898 januárban törvényt hozott „A munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról" címmel. E törvény — amelyet a dolgozók „rabszolgatörvénynek" neveztek — szigorú büntetéssel sujtotta nemcsak a sztrájkoló és a sztrájkot szervező földmunkásokat, hanem például azokat is, akik a sztrájkolóknak pénzt gyűjtöttek. Az 1907. évi úgynevezett „derestörvény" megengedi, hogy a mezőgazdasági cselédet a gazda tettleg bántalmazza. Ugyanakkor tovább korlátozza a cseléd személyes szabadságát, kimondja többek között, hogy a gazda csendőrséget vehet igénybe sztrájkoló cselédei ellen és felmondás nélkül elbocsáthatja őket. Ezenkívül elzárással és pénzbüntetéssel sujtotta a sztrájkot szervező és a sztrájkban részt vevő cselédeket. [Bővebbet lásd *Simon Péter.* A századforduló földmunkás- és szegényparasztmozgalmai 1891—1907. Szikra 1953. 167—172., 254—256. old.]

c) A mezőgazdasági termelés viszonyaihoz alkalmazva a 8 órai munkanap törvényes biztosítását olymódon, hogy a munkaidő évi átlagban napi 8 órát meg ne haladjon.

d) A mezőgazdasági munkások munkanélküliség, betegség és baleset elleni biztosítását, valamint a törpebirtokosokra is kiterjedő rokkantsági és aggkori biztosítását úgy, hogy ennek terhét $^1/_5$ részben a biztosítottak, $^2/_5$ részben a földbirtokosok és $^2/_5$ részben az állam fizesse.

e) Minden olyan mezőgazdasági cselédszerződés érvénytelenítését és büntetendő voltának törvényes elrendelését, mely a családtagokat, a cseléd feleségét ingyenes vagy olcsó munkaszolgáltatásra kötelezi.

A természetbeni járandóságokkal („kommenciókkal") űzött visszaélések és uzsoraüzelmeknek fogházzal való büntetését.

A mezőgazdasági cselédek részére emberhez méltó, egészséges munkáslakások biztosítását; minden család részére külön, megfelelő lakás nyujtását.

A mezőgazdasági cselédek díjazott évi szabadságolását.

A gyermekmunka mezőgazdaságban való kizsákmányolásának eltiltását.

A női földmunkások legmesszebbmenő védelmét, az anyasági biztosításnak a földbirtokos terhére való életbeléptetését ...

A törpe- és kisbirtokos parasztság érdekében:

1. Az adórendszer gyökeres reformját ...

2. Az 1920-as földreform révén már kiosztásra került földek haszonbérének, vagy megváltási összeg törlesztésének megszüntetését ...

Új Földreformot! A Magyarországi Szocialista Munkáspárt ideiglenes agrárprogrammja. Kiadja a Magyarországi Szocialista Munkáspárt. Budapest 1926. 43—47. old.

---

b) *A Magyarországi Szocialista Munkáspárt röpiratában a városi munkássággal közös harcra hívja fel a földmunkásokat és a kisparasztokat*

1926 június

Ínségben pusztul a magyar falu népe. Legtöbbje munka nélkül van. Keserves koplalás, tüdővész és más betegségek szörnyű pusztítást végeznek köztük. Végső elkeseredésükben már az öngyilkossághoz is eljutottak.

A nyáron még csak kerestek valamennyien. De évek óta folyton csökken a kereset, az aratók részesedése egyre kevesebb ... A nagybirtokosok és bérlők, ha másként nem megy, hát csendőrök segítségével fojtanak el minden mozgalmat. *A földmunkásság nem tudja érvényesíteni a legelemibb jogát: a jobb megélhetésért való szervezkedést!*

Ezért a rettenetes nyomor, a koplalás, a nincstelenség! Mert akik nyáron munkához jutottak, azok is olyan keveset kerestek, hogy most már felélték a keresetet. Hát még akik egész éven át munka nélkül

tengődnek! Azok mostanáig is csak könyöradományokból tudtak megélni.

Mindenütt üres a kamra, korog a gyomor. Pedig még Csonka-Magyarországnak is van sok jó termőföldje. 16 millió hold művelhető föld el tudja látni 8 millió lakosságunkat. *Senkinek sem szabadna éhezni ebben az országban!*

De a magyar föld nagyobbik felén a nagybirtokosság terpeszkedik. És a 3 millió magyar földmunkás megélhetése (mert ennyi a nincstelenek száma a családtagokkal együtt) az ő kényük-kedvüktől függ.

Békében* Oroszországban volt legtöbb a nagybirtok, amely elnyomta a kisbirtokosságot és a nincsteleneket. Ma Magyarország áll az első helyen. *Nálunk legrosszabb a földbirtokmegoszlás.* Körülöttünk mindenütt száz- és százezer nincstelent és törpebirtokost juttattak földhöz**. Nálunk azonban továbbra is kénytelenek föld nélkül tengődni a föld megmunkálói. A nagybirtokosság konokul ragaszkodik minden kapavágásnyi földhöz, a kormány pedig a nagybirtokosok kívánsága szerint cselekszik.

A háború alatt ígérték a földet a jó magyar paraszt menetszázadoknak. Persze, kellett a katona a nagytőkés és nagybirtokos érdekek megvédésére. Most aztán, amikor itt lenne az ideje, hogy megfizessék a tengernyi vért — azt mondják a parasztnak, hogy coki! ...

Az ellenforradalom földreformot írt a zászlajára ... Öt év mult el a földreform törvénybeiktatása óta. Szégyenteljes öt esztendő ...

Még akik háztelket vagy néhány hold földet kaptak, azok számára is a nyomorúság folytatását jelenti ez a földreform.

Honnan vegye a nincstelen földmunkás a megváltáshoz szükséges összeget. Hogyan kezdjen hozzá a házépítéshez, a gazdálkodáshoz pénz nélkül?

Ma már szívesen visszaadná sokhelyütt az új birtokos a földet, mert nem tud vele mit kezdeni.

A régi birtokosok pedig kíméletlenül követelik a jó magas vételár behajtását ...

A földmunkásság ... földreformot akar! De olyat, hogy azáltal tényleg földhöz is jussanak ... *Földreformot akar* a munkásság, de nem készpénzért földet venni, mert honnan lenne pénze.

Adják a földet ingyen, és az állam fizesse, kártalanítsa a régi tulajdonost. Adóztassák meg a nagyvagyont és a nagy jövedelmeket, majd telik erre belőle. Ne hagyja az állam elpusztulni az ország lakosságának nagyobbik részét, a dolgozó népet azért, hogy néhányezer nagybirtokos jövedelmét biztosíthassa.

Az egész parasztságot és a földmunkásságot egyaránt nyomorúságba döntik, pusztulásba kergetik a súlyos adók. Az ország költségeinek a 80%-át a nincstelenek, a két kezük munkájából élők fizetik meg adókban.

* Értsd — az első világháború előtt.

** Az első világháború után az ugyancsak reakciós Romániában a föld 15 %-át, a burzsoá Csehszlovákiában 13—14 %-át, Lengyelországban pedig közel 8 %-át osztották szét. Ugyanakkor Magyarországon a megművelt földterületnek mindössze 4,7 %-át osztották szét.

A földesurak, a gyárak tulajdonosai és a nagybankok tehát csak 20%-ot fizetnek . . .

A szanálás ürügye alatt olyan szégyenteljes adózási rendszert teremtettek, amilyet egész Európában nem találunk . . .

Még a kis- és törpebirtokosok meglévő földjeit is dobra veszi a végrehajtó, hát még a nincsteleneket sujtó fogyasztási és közvetett adók, amelyek az utolsó koporsószegig mindent megadóztatnak.

Ezt a rettenetes nyomort meg kell szüntetni . . .

Ezeknek az állapotoknak a megszüntetését hiába várja a föld népe a hatalmon lévőktől. A nagybirtokosokból, bankárokból álló hatalom nem fogja sem a földreformot meghozni, sem az adókat enyhíteni a földművelők előnyére . . .

A falu népe a saját erejéből egyedül nem tudja a mai rettenetes állapotokat megváltoztatni. De van egy hatalmas segítője: a városi munkásság.

Ugyanolyan elnyomott, kiuzsorázott helyzetben van, mint a föld robotosai.

A kisparasztsággal és a földmunkásokkal együtt nyögik a városi proletárok a mai súlyos gazdasági és politikai elnyomottság minden terhét.

A közös nyomorúság és a közös érdek természetes szövetséges társakká kovácsolja a dolgozók két rétegét. Napról napra jobban érzik falun és városban egyformán az elnyomottak, hogy a közös elnyomóik, a nagybirtokosok és nagytőkések ellen együtt lehet csak küzdeni.

Eddig a szociáldemokrata párt megakadályozta ezt a szövetkezést, *mert eladta a földmunkások szervezkedési jogát, beleegyezett 1921-ben a kormánnyal kötött paktumban abba, hogy a földmunkások minden szervezkedését elnyomják.*

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt ma a dolgozók egyetlen olyan pártja, amely a földmunkások és a kisparasztság érdekében harcol. Ezért üldözi a hatalom a mi pártunkat.

Mi nem hátrálunk meg. Minden erőnkkel küzdünk! A városi és falusi munkások szövetséges harcának lehetőségét akarjuk megteremteni. Követeljük ezért a politikai szabadságjogokat az egész dolgozó nép részére! A csendőrszurony nem lehet többé akadálya a falusi proletárok gyülekezési szabadságának.

A földmunkások szervezkedési szabadságát követeljük!

Sem a jelenlegi nemzetgyűlés, sem a még megmaradt kormány nem lehet biztosítéka a dolgozók védelmének.

Ezt csak a munkások és parasztok többségéből álló parlament biztosíthatja . . .

A föld népe megelégelte a szenvedést, a nyomorúságot, nem tűrheti tovább az elnyomatást.

Sürgősen meg kell indítani a szervezkedést és azonnal megteremteni a szoros szövetséget a városi munkássággal.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt zászlója tiszta minden paktumtól, nem támogatja a munkások elnyomó kormányát, és előljár

a földmunkásság érdekében folyó küzdelemben. *Földmunkások, tömörüljetek zászlaja alá!*

Éljen a föld robotosainak és a városi munkásoknak szövetkezett harca!

Elvtársi üdvözlettel

a Magyarországi Szocialista Munkáspárt

MMI Archivum. Röpiratgyüjtemény. III. 12/1926/VI/2096—1.

---

63. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁNAK ÉS A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRTNAK A VEZETŐI AZ OSZTÁLYELLENSÉG FOGSÁGÁBAN. A RÁKOSI-PER JELENTŐSÉGE

a) *Newyorki munkások tiltakozó gyűlése a magyar kommunisták elfogása és megkínzása ügyében**

A hideg, szeles idő ellenére is nagyszámú tömeg gyűlt egybe az International Labor Defense** felhívására, hogy tüntessen a Horthy-gyilkosok véres kezeiben lévő 100 kommunista munkás elfogatása s megkínzása ellen. A rendőrök már jóval a gyűlés megkezdése előtt elfoglalták a kijelölt helyeiket. Lovasrendőrök, rendőrkocsik várták a jelzést, hogy belerobogjanak a magyar véres terror ellen tiltakozó munkástömegbe.

A Broadway és a 17. utca sarkán kezdődött a gyűlés.

A Civil Liberties Union*** kiküldöttje volt a gyűlésvezető, aki bevezetőszavaiban rámutatott a Magyarországon uralkodó fehér terrorra, a rettenetes munkásüldözésekre. Alig lépett fel az első szónok az emelvényre, amikor egy rendőrtiszt a „forgalom zavarására" való hivatkozással a Union Square-en „kívánta" megtartatni a tüntetést. A tömeg tüntető felvonulást rendezett a térre, ahol a kiküldött megkezdte beszédét. „Minden reakciós fasiszta kormány mögött a Wall Street pénzeszsákja áll. Az teszi lehetővé, hogy ezek a vérebek még mindig uralmon vannak" — mondotta többek között.

Utána egy magyar elvtárs beszélt angolul. „Az egész világ munkássága felemeli tiltakozó szavát Rákosiék elfogatása ellen. Rákosiék elfogatásá-

---

* A nemzetközi tiltakozó mozgalom sok más dokumentumát lásd A Rákosi-per. Szikra 1950. 19—54. old.

** Az International Labor Defense (Nemzetközi Munkásvédelem) 1925 június 23-án, Chicagóban alakult, a kommunista párt vezetése alatt álló, széles tömegbázison nyugvó szervezet. Feladata a letartóztatott kommunisták és általában munkások kiszabadításáért folytatott harc.

*** Polgári Szabadságjogok Védelmére Alakult Szövetség.

val nem szűnt meg a magyar munkások földalatti forradalmi mozgalma . . ."

A gyűlés egy rezolúciót [határozatot] fogadott el, amelyben Rákosi elvtársék, valamint a többi országok börtöneiben sínylődő munkások azonnali kibocsátását követeli és tiltakozik a fehér terror országok képviselőinek az Interparlamentáris Unióba való bebocsátása ellen.

Új Előre, 1925 október 7. [A Horthy-gyilkosok rémuralma ellen a newyorki munkások tüntetést rendeztek.]

Az Amerikai Munkásszövetség magyar szekciója végrehajtó bizottságának lapja. Megjelent New-Yorkban.

---

b) *Német és francia közéleti személyiségek tiltakozása a tervezett statáriális eljárás ellen*

Több mint 100 német és francia tudós, író és művész küldött táviratot a magyar Bethlen-kormányhoz, tiltakozva az elfogott 100 kommunista bestiális megkínzása ellen.

A távirat a következőket mondja:

„Alulírottak az emberiség nevében követelik, gondoskodjék a Bethlen-kormány arról, hogy a Budapesten elfogott munkások elleni kínzásokat szüntessék be és legalább a rendes bírói eljárást biztosítsák a számukra. Új halálos ítéletek, miután a harc már három éve le van zárva, az egész intellektuális világ tiltakozását kihívná."

Az aláírók között legelső helyen Albert Einstein, a világhírű német tudós, a relativitási elmélet megalkotója áll. Utána következnek Németország legkiválóbb egyetemi tanárai, írói, művészei . . . A franciák élén Barbusse, a ma élő írók egyik legnagyobbika áll.

Új Előre, 1925 október 11. [Nagyarányú német és francia akció indult az elfogottakért.]

---

c) *Az „Új Március" tudósítása a statáriális tárgyalásról**

1925 november

Vas elvtárs kihallgatása

Az elnök figyelmezteti, hogy ne viselkedjen kihívóan és ne használjon olyan agresszív hangot, mint első kihallgatása alkalmával, különben fegyelmi rendszabályokat fog vele szemben alkalmazni. Vas elvtárs kijelenti, hogy nem érzi magát bűnösnek. Oroszországból a kommunista propaganda megszervezésére jött haza.

---

* Rákosi elvtárs beszédét a rögtönítélő bíróság előtt lásd A Rákosi-per. 57—68. old.

Elnök: Ugyanilyen bűncselekmény miatt tíz évre volt már elítélve. Nem félt attól, hogy felismerik?

Vas: Mint cserefogoly kerültem Oroszországba és ez év májusában tértem haza. Félni nem féltem, mert kommunista vagyok és a kommunista a börtöntől nem fél.

Elnök: A szovjet megbízásából jött haza?

Vas: Nem. Saját szabad elhatározásomból tértem haza. Azért, hogy itthon kommunista propagandát folytassak. Ma már az egész világon legálisan, nyiltan hirdethetik a kommunisták elveiket, csak Magyarországon nem. Kénytelen voltam tehát illegálisan dolgozni. Az ifjúmunkások számára becsületes érdekképviseletet akartam szervezni.

Elnök: És mi volt a céljuk?

Vas: Végcélunk természetesen a proletárdiktatúra megteremtése volt. *Munkánk közvetlen célja az volt, hogy megszervezzük a Kommunisták Magyarországi Pártját. Ez pedig nem lázadás. De ha a tisztelt bíróság úgy találja, hogy kommunistának lenni lázadás, hát akkor bevallom, hogy igenis lázadtam.*

Elnök: A konkrét céljuk tehát nem a diktatúra kikiáltása volt?

Vas: Nem. Tény azonban az, hogy adott pillanatban vállalnám a felelősséget a diktatúra kikiáltásáért. Egyelőre csak a párt szervezése és elveink hirdetése volt a célunk, de ha eljön az ideje, nem fogunk visszariadni a forradalom szervezésétől sem ...

Gőgös elvtárs kihallgatása

Gőgös elvtárs is kijelenti, hogy nem érzi magát bűnösnek. A kommunizmus eszméjének hírdetése az egész világon legálisan történik, csak Magyarországon illegális a kommunista párt.

Elnök: De nálunk már volt egyszer 132 napig kommunizmus. Mi már kipróbáltuk. Miért szervezkedtek maguk vakondok módjára a föld alatt? A többi pártok nyiltan csinálják.

Gőgös: Engedjék meg, kiállok én szívesen az utca sarkára is, hogy hirdessem az elveimet.

Elnök: Magával most erről nem vitatkozhatom. Arra feleljen, hogy mikor ismerte meg a kommunista eszméket?

Gőgös: Oroszországban, mint hadifogoly.

Elnök: Miért nem maradt benn a szakszervezetben?

Gőgös: Benn maradtam volna, de kizártak. A kizáráshoz nem kellett más, csak az, hogy az ember megmondja a véleményét a magyar szociáldemokrata párt és a szakszervezeti vezetők áruló politikájáról. A szociáldemokraták a mai rendszer szolgálatában állanak. A szociáldemokrata parlamenti frakció csak látszatharcot folytat és Bethlennel paktál ...

Elnök: Maguk azt hitték, hogy olyan könnyen megy egy kommunista szervezkedés?

Gőgös: Könnyen nem megy, de a kommunista párt szervezése mégis szükséges. A munkásokat gazdasági helyzetük kényszeríti, hogy szervezkedjenek és csatlakozzanak a kommunizmushoz ...

Ezután *Hámán Kató elvtársnő* beszélt még röviden: „Azt mondja az ügyész reánk, hogy munkakerülők vagyunk. *(Felmutatja a kezét.)* Nézzék meg a tenyeremet, többet dolgozom, mint akármelyik napszámosnő. Hiszen gyermekkorom óta csak dolgozom. Énrám hatott az a nyomor, az a szenvedés, az a hallatlan sok keserűség, amit tapasztaltam. *A szociáldemokrata vezetőkre nem hat, ők csak szép parlamenti beszédeket tudnak mondani, mi azonban harccal akarunk segíteni a mi nyomorunkon.* Ezért vagyok és leszek továbbra is forradalmár, aki mindenét áldozza a munkásság ügyéért."

Új Március, 1925 november. I. évf. 5. sz. 229. old. [Rákosi, Vas, Őry, Gőgös és Hámán elvtársak a rogtönítélő bíróság előtt.]

---

d) *A kommunisták hősi helytállásának hatása a dolgozókra (Munkáslevél az „Új Március"-hoz)*

1925 november 28

Tisztelt Elvtársak!

Az a nap, amelyiken Rákosi, Vas, Hámán és Gőgös elvtársakat a statáriális bíróság felmentette a kivégzés alól, örömnap volt Budapesten a gyárakban . . .

Öreg, hithű szociáldemokraták és kommunisták egyformán készültek az általános sztrájkra, ha a Horthy-pribékek a mi nagyszerű forradalmárainkat meggyilkolják. Nem használt volna sem Peyerék, sem Smarilláék, sem a Gál Benőék alattomos csitítgatása. Szombaton este, mikor bementem a szakszervezetbe, mindenki a tárgyalásról beszélt már, kedden este pedig valósággal örömtől kipirulva tárgyalták mindegyik csoportban a kommunista pert . . .

Hej, mintha kicserélték volna az összes embereket a szakszervezetekben három hét óta . . . Majdnem mindegyik dicsekedett, hogy ő ismeri Rákosit vagy Hámánt, Gőgöst meg Vast . . .

A villamoson, az ebédidő alatt, a szakegyletben, mindenhol a nagyszerű, a hős, a bátor kommunistákról beszélnek még ma is a munkások. Az Északi Főműhely telepén azt mondta tegnap egy öreg szegező lakatos: „Mit kell itt mondani, hogy hős, bátor: ezek emberek, a mieink meg vénasszonyok" . . .

Sohasem hittem, hogy a példának ilyen hatása van. Szeretettel üdvözlöm Rákosi Mátyás munkatársait.

Új Március. 1925 december. I. évf. 6. sz. 322. old. [Munkáslevél.]

---

e) *Rákosi elvtárs felszólalása a törvényszéki tárgyaláson az utolsó szó jogán*

(Részlet)

1926 július 31

A dolgozó magyar nép életbevágó nagy peréhez képest semmitmondó kicsiség az az igen kicsike kis per, amelyet most a bíróság ellenünk, kommunisták, mint felforgatók ellen lefolytat.

Más, sorsdöntő, életbevágó, nagy pere van Magyarország szenvedő és dolgozó népének, a magyar uralkodó osztályok és a világ imperialista rablói ellen.

Az első per Dózsa György óta folyik. Ez a per a dolgozó, elnyomorodó, a magyarságért ezerszer és ezerszer vérzett szegényparasztságnak pere a dologtalan, magát minden teher alól kivonó, félévezred óta a Habsburgokkal cimboráló nagybirtokosok ellen. *Földet követel a magyar paraszt*, és ha nem lesz fórum, amelyik ezt neki megadja: „Nem hallottátok Dózsa György hírét? Izzó vastrónon őt elégetétek, De szellemét a tűz nem égeté meg, úgy vigyázzatok: Ismét pusztíthat e láng rajtatok!"

A második per, amelyet 1919 március 21 óta folytat a magyar proletariátus a külföldi rabló imperialisták ellen, *a nemzetek önrendelkezési jogáért, a magyar függetlenségért* folyik. Ha megköveznek, ha tízszer statáriális bíróság elé állítanak, akkor is vallom, hogy 1849 óta Magyarország minden uralkodó rendszere a legnemzetietlenebb és leghitványabb külpolitikát folytatta. *Befelé* elnyomta a nemzetiségeket, de elnyomta a magyar dolgozó népet is a hazafiság jelszavával az uralkodó osztály, *kifelé* ugyanő eladta az országot és kiszolgáltatta idegen érdekeknek. 1848 óta csak egyetlen egyszer, a magyarországi proletárdiktatúra alatt folytatott Magyarország valóban nemzeti külpolitikát. A magyar nép Vörös Hadserege nem szájaskodással, de vérrel küzdött a rabló cseh imperialisták és a román imperialisták ellen. *Szovjetmagyarország* Smuts tábornoknak a trianoninál sokkal kedvezőbb békefeltételeit visszautasította . . .

A harmadik nagy per, amely Magyarország dolgozó népe részéről majd 500 esztendeje indult meg, s amelyben az uralkodó osztályok mindig vagy a dolgozók ellen tanúskodtak, vagy a per folytatása közben őket hátbatámadták, *a Habsburgok elleni per*. Annyi szenny, annyi vér, annyi nyomorúság fűződik ennek az idegen uralkodó családnak nevéhez Magyarországon, hogy én itt feleslegesnek tartom ezt az uralmat bővebben jellemezni. A legnagyobb szégyennek és szerencsétlenségnek tartom, hogy még az 1921. évi detronizációs törvény ellenére is a grófok és azok házi zsidai, a nagybankosok és a szociáldemokrata párt is a Habsburgok szekerét merészelik tologatni Magyarországon és börtönbe csuknak itt mindenkit, aki akárcsak a polgári köztársaság, nemhogy a Tanácsköztársaság jelszavát hangoztatni meri.

A negyedik nagy per a győztes ellenforradalom óta folyik a dolgozó nép részéről a jelenlegi rendszer ellen. Bethlen miniszterelnök azt mondta legutóbbi beszédében, hogy ez a *forradalom és ellenforradalom szellemének küzdelme.* Nem akarok radikálisabb lenni ebben a tekintetben, mint Magyarország miniszterelnöke: Elfogadom terminológiáját. Magyarország dolgozó népe forradalmi szellemű. Magyarország uralkodó osztálya ellenforradalmi szellemmel telített. A mai rendszer a nagybirtokosok és a nagytőkések egyesített érdekeit szolgálja. Ez ellen a rendszer ellen küzd a kommunista párt vezetésével Magyarország forradalmi érzésű népe. Ez az a nagy per, amelynek megnyerésére minden kommunista az életét is felteszi. Miért? A győztes ellenforradalom kiadós földreformot ígért. Elárulta azt. A győztes ellenforradalom Trianont csinált és szanálást csinált. A szanálással nemcsak Magyarország szuverenitását adta el, hanem Magyarország dolgozó népét soha nem látott nyomorba süllyesztette. A szanálással olyan terheket, olyan elviselhetetlen terheket rakott a dolgozó népre, amilyenek alatt Magyarország dolgozó népe sohasem roskadozott ...

Az ötödik per, amely nagyságában csak látszólag különbözik az előbbi négy nagy pertől, az, amelyet Magyarország dolgozó népe az utóbbi időben folytat *a szociáldemokrata párt ellen.* Ez a párt az egyetlen legális munkáspárt Magyarországon. Mióta e párt a proletárdiktatúrát elárulta, hol nyiltan, hol titokban odaállt az ellenforradalmi uralkodó osztályok mellé és a szó legszorosabb értelmében küzdött a proletariátus ellen. Az ellenforradalom első idejében miniszterei vel akasztatott. Az internálást nem kifogásolta, a gyorsított eljárást ámennel szentesítette. Bethlen miniszterelnökkel kötött paktumában erkölcsi bizonyítványt állított ki az ellenforradalom részére, a földmunkások és vasutasok egyesülési szabadságát áruba bocsátotta és eladta. A szanálás elleni küzdelemnél paktumot kötött. A nyomdászoknak a *Népszava* érdekében indított akcióját rútul hátbatámadta. Legitimistákkal és országoshírű panamistákkal szövetkezett a „Demokratikus Blokkban". A munkásság minden megmozdulását leszerelte és leszereli ma is. Lehetetlen felsorolni annyi bűnt, amennyit napról napra elkövet. Annyi azonban bizonyos, hogy a munkásság elkeseredése és útálata e párttal szemben nőttön nő és a szociáldemokrata párt minden denunciálása, minden terrorja és népbolondító látszatharca ellenére ez a per úgy fog végződni, hogy a szociáldemokrata párt a porondon marad.

A hatodik per, amit az urak egyáltalában nem látnak, a magyar dolgozó nép föld alatt vívott hatalmas küzdelme Magyarország „független" bírái, csendőrei és rendőrei, gyorsított tanácsai, statáriális bírósága, Orgoványa, Siófoka, akasztófái és gyilkos golyói ellen, de a szociáldemokrata párt ellen is, egy igazán forradalmi és a munkásságot felszabadítani hivatott párt: *a kommunista párt legalitásáért.* Nincs ma már ország Európában, ahol ezért a legalitásért folyó küzdelmet kisebb vagy nagyobb mértékben a dolgozó nép meg ne nyerte volna. Ne méltóztassék azt gondolni, hogy Magyarország külön glóbusz. Hogy Magyarországon ezt a küzdelmet el lehet fojtani. Nem és ezerszer nem. Az

üldözés ellenére egyre erősödik a forradalmi szellem. Az a dolgozó nép, amelynek oly hősi forradalmi multja van, amely az ellenforradalom szenvedésein oly törhetetlenül ment át, amely a demokrácia alfájáért: az általános választójogért annyit áldozott hiába — amelyet a szociáldemokrata párt oly rútul elárult, mint ezt a dolgozó népet — az tisztában van azzal, hogy a kommunista pártnak hivatása van Magyarországon. És ha tisztában van azzal, akkor hiába nevezik a kommunistákat rablóknak, felforgatóknak az uralkodó osztályok, az egyszer megkezdett élethalálküzdelmet azért, hogy a kommunisták nyiltan is megmondhassák azt Magyarországon, amit más országokban is megmondhatnak — többé abbahagyni nem fogja.

Új Március, 1926 július—augusztus. II. évf. 7—8. sz. 435—442. old.
Közli: Pravda, 1926 augusztus 3.; Izveszty ija, 1926 augusztus 3.; Vas Zoltán. Tizenhat év fegyházban. 152—155. old.; A Rákosi-per. 132—139. old.

---

f) *A Kommunisták Magyarországi Pártja Központi Bizottságának határozata a Rákosi-per jelentőségéről és tanulságairól*

A Kommunisták Magyarországi Pártja Központi Bizottságának teljes ülése, a per befejezése után a per jelentőségét és hatásait értékelve a következőket állapitja meg:

A Rákosi-per megmutatta, hogy a Kommunisták Magyarországi Pártja mind fontosabb és mind kevésbbé elhanyagolható tényezőjévé lesz a magyar munkásmozgalomnak és általában a magyarországi dolgozók osztályharcának. A gazdasági élet minden ágára kiterjedő mélyenjáró válság megteremtette a tömegvisszhangnak azt a talaját, amely a Kommunisták Magyarországi Pártja fellépésének a perben: úgy tárgyalóteremben, mint azon kívül, a magyarországi osztályharcokban fokozott jelentőséget ad.

I. A per jelentősége

A Kommunisták Magyarországi Pártja egész munkaprogrammjának fontos elemét kell alkotnia az első proletárdiktatúra kiirthatatlan emlékének és az új diktatúra vágya megerősítésének. A Rákosi-per megmutatta, hogy a magyar munkásság mindjobban szélesedő osztálytudatos része tisztában van azzal, hogy a Kommunisták Magyarországi Pártja a *napi* követelésekért, a munkásság helyzetének megjavításáért, a Bethlen—Horthy-uralom megdöntéséért folytatott küzdelmén keresztül is *a proletariátus diktatúrájáért* küzd. A magyar munkásság mindjobban öntudatosodó részének ezt a meglátását fejezték ki Rákosi és elvtársai, amikor a bíróság előtt síkraszálltak a proletariátus diktatúrájáért.

A per megmutatta, hogy a Kommunisták Magyarországi Pártja az első magyarországi diktatúra fölött gyakorolt önkritikájának párosul-

nia kell a Szovjetunióban épülő szocializmus propagandájával. Ez a propaganda, ez az agitáció a Szovjetunió érdekében, egyet kell hogy jelentsen az *új* diktatúra propagálásával, különösen azért, mert Magyarországon a munkásság és a dolgozó parasztság saját tapasztalatai alapján tudja megítélni a szocializmus építése eredményeinek jelentőségét és összevetheti ezeket a nagy eredményeket a magyar diktatúra kritikájából leszűrt tanulságokkal.

A Kommunisták Magyarországi Pártjának küzdelme Trianon ellen a Kommunista Internacionále lobogója alatt és különösképpen az utódállamok kommunista pártjaival szoros együttműködésben, a nemzetek önrendelkező jogáért, a Kommunisták Magyarországi Pártjának megerősödése útján az egész magyar nép küzdelmévé lesz, nemcsak a trianoni rablószerződés, hanem elsősorban a magyar uralkodó osztályok imperialista kalandorpolitikája ellen. A Rákosi-per leleplezte az uralkodó osztályok irredenta politikájának kilátástalanságát és a magyar dolgozók elé a nemzetek önrendelkező jogáért való harc vezetőjéül a Kommunista Internacionálét és a Kommunisták Magyarországi Pártját állította.

A Rákosi-per megmutatta:

a) A magyar munkásmozgalomban az utolsó két évben végbement mélyreható változásokat, melyek a szociáldemokrata párt legális tömegmozgalmi monopóliumának megtöréséhez, egy mindinkább szélesedő baloldali munkásfrontnak a kialakulásához vezettek. Helyesen mondta Őry elvtárs a bíróság előtt, hogy a „burzsoázia elleni eredményes forradalmi harc előfeltétele az áruló szociáldemokrata vezetők munkásságra gyakorolt befolyásának megsemmisítése". A forradalmi irányban fejlődő baloldali munkásmozgalom érzi, hogy az ellenforradalmi rendszer elleni küzdelmének szerves része a szociáldemokrácia elleni küzdelem. A Kommunisták Magyarországi Pártjának a bíróság előtt állott képviselői ebben a kérdésben is széles munkástömegek hangulatát és akaratát juttatták kifejezésre és így bebizonyították, hogy mint általában az ellenforradalmi rendszer, úgy a szociáldemokrácia elleni küzdelemnek is csak a Kommunisták Magyarországi Pártja lehet a vezetője.

b) Hatalmasan elősegítette a per a munkásmozgalom forradalmasodásának folyamatát és elvtársaink hősies magatartása és forradalmi kritikája előmozdította ennek a baloldali munkásmozgalomnak öntudatosítását.

Kifejezésre juttatta azt, hogy az ellenforradalom hétéves uralma alatt, az ez ellen az uralom ellen a dolgozók széles rétegei részéről folytatott harcokban kialakult a munkásosztály hegemóniája. A per belegyökereztette a széles tömegekbe a munkásosztály hegemóniája szükségességének gondolatát és konkretizálta ezt azzal, hogy a dolgozók tömegeibe belevitte a kommunista párt vezető szerepéről szóló leninista tanítást. Az a dolgozó parasztság is, melynek nagyrésze a diktatúra alatt szembenállt a munkásosztállyal, kezd megbarátkozni a proletárság vezető szerepének gondolatával és kezdi felismerni, hogy a feudalizmus

és kapitalizmus kettős nyomása alól csak a proletársággal szövetségben szabadulhat fel.

c) A per hatalmas előretörése volt a Kommunisták Magyarországi Pártjának az illegalitás korlátainak áttörésében. De egyben megmutatta azt is, hogy ez a harc a legalitásért nem lehet más, mint harc a tömegek vezetéséért és forradalmi mozgósításáért. Illúzió volna azt hinni, hogy az ellenforradalom uralkodó osztályai annyira elfelejthetik a magyarországi diktatúrát, hogy önszántukból, kényszerítés nélkül megadják a kommunista pártnak a legalitás hatalmas fegyverét. Éppen ezért kétszeres bűn volna a legalitás kedvéért akár elvi engedményeket tenni, akár pedig a párt stratégiai, taktikai vonalán vagy propagandája és agitációja hangján a legkisebbet is változtatni.

II. A per tanulságai

A Kommunisták Magyarországi Pártja Központi Bizottsága megállapítja tehát:

1. A Kommunisták Magyarországi Pártjának kötelessége, hogy illegalitása ellenére megtalálja az útját és eszközeit annak, hogy az ellenforradalmi rendszer ellen kialakuló népmozgalom élére álljon, azt forradalmi irányba terelje. A per megmutatta, hogy a pártnak olyan vezető gárdája van, mely gyökeret vert a tömegekben. Ez az első előfeltétel ennek a feladatnak az elvégzésére.

2. A per a Kommunisták Magyarországi Pártjának fejlődésében lezárta azt a szakaszt, amelyben a pártszervezés munkája nem tarthatott lépést a kialakuló baloldali munkásmozgalom lendületével, de ennek a szakasznak a pártmunkája, az abnormis illegalitás körülményei között is, lerakta a párt szervezeti kiépülésének alapjait.

3. A per a Kommunisták Magyarországi Pártja fejlődésében új szakaszt nyit meg: azt a szakaszt, melyben a párt politikai és szervező munkájának a széles tömegekkel való *kapcsolat* megteremtésére és kiépítésére kell irányulnia. Megmutatta a per, hogy a pártnak még a Horthy—Bethlen-rendszer terrorja és a rendőrség üldözése ellen is legjobb fegyvere a saját organizáltsága és szervezeteinek a munkásmozgalom minden ágába való beleágyazása. Csak az organizációnak ilyen minden oldali kiépítése tudja lokalizálni a rendőrség provokációs tevékenységét. A per maga ennek az új szakaszba való átmenetnek, az illegalitás korlátainak áttöréséért és az üldözésekkel szemben folytatott aktív harcnak első lépéseit jelenti. A Kommunisták Magyarországi Pártja minden tagjának tisztában kell lennie azzal, hogy ennek az új szakasznak a pártmunkája talán még áldozatosabb lesz, mint a többi szakaszoké. De mint a per megmutatta, ezek az áldozatok is fegyverré lesznek, mert mind szélesebb tömegek bizalma és áldozatkészsége fog növekedni a kommunisták hősies példaadása következtében.

4. A per pellengérre állította a magyarországi szociáldemokráciát, annál is inkább, mert még a külföldi szociáldemokrata pártok sem tudtak vele szolidaritást vállalni, bár ezek a szociáldemokrata pártok lényegében

semmivel sem maradnak a magyarországi szociáldemokrácia mögött a munkásosztály elárulásában. A munkásmozgalom balratolódásának az a megnyilatkozása, amely életrehívta a Magyarországi Szocialista Munkáspártot, ugyancsak erősödik a per következtében.

5. Elvtársaink bátorsága, hősiessége, elvi kérlelhetetlensége a bíróság előtt hatalmasan gazdagította a párt fegyvertárát; példaadásként és erőforrásként fog szolgálni minden kommunista számára a pártmunka következő szakaszára.

A per a szó szoros értelmében megmozdította az *egész világ* proletariátusát. A nemzetközi proletariátus, elsősorban annak élcsapata: a Komintern szekciói, de azok a munkások is, akik ma még a nemzetközi szociáldemokrácia hálójában vannak, megmozdultak a magyar proletárság harcosai érdekében a Horthy—Bethlen-rendszer ellen. Megmutatták a magyar proletárságnak, hogy a rendszer elleni valóságos küzdelmében számíthat az egész nemzetközi munkásosztály osztatlan támogatására.

A Kommunisták Magyarországi Pártja súlyos harcok egyik szakasza előtt áll. Ezekben a harcokban nemcsak a Kommunista Internacionále és a testvérpártok támogatására, nemcsak emigrációjának határtalan áldozatkészségére számít, hanem — és elsősorban — a magyar proletariátus harcrakész támogatására.

Új Március, 1926 szeptember. II. évf. 9. sz. 543—546. old. [A Rákosi-per jelentősége és tanulságai.]
Közli: A Rákosi-per. 177—183. old.

---

64. AZ „ÚJ MÁRCIUS" CIKKE A SZAKSZERVEZETI BÜROKRÁCIA HÓHÉRMUNKÁJÁRÓL

Szeptember második hetére hirdette a Magyarországi Szociáldemokrata Párt marseilles-i beszámolóját* nagy nyilvános népgyűlés keretében. Már akkor a helyszínen szakszervezeti vezetők *emberről emberre járva mutogatták a rendőröknek a „bolsevistákat", a „Vági-féle gaz kommunistákat"*. A denunciálás ettől fogva olyan méreteket öltött, hogy ... a szociáldemokrata vezetőség és a szakszervezeti bürokrácia e téren önmagát múlta felül. Horovitz Gábor és Sávolt a famunkásoknál készítette elő, Csapó és Smarilla a vasmunkásoknál a kizárásra ítélt bolsevisták *listáját*. A húsiparialknál Reisz Mór újra megvillogtatta a véres bárdot a névszerint is megnevezett „moszkvai bérencek" ellen. Amit ezek nyiltan, a rendőrség részére való szemérmetlen denunciálás formájában

* A Szocialista Munkás-Internacionále néven újjáalakult II. Internacionále 1925 július végén Marseilles-ben kongresszust tartott. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt — hogy a szociáldemokráciát saját tömegei előtt minél inkább leleplezhesse — ez elé a kongresszus elé terjesztette a Peyerék által végrehajtott tömeges kizárásokat és a Szocialista Munkáspárt ellen folytatott szakadatlan denunciálásokat.

megcsináltak, azt a *szabóknál* Kitajkáék és a *bőripari munkásoknál* Farkasék és Mónusék *eleinte*, a tömeghangulattól félve, titokban, de annál hitványabbul rendezték.

Minden jelből meg lehetett állapítani, hogy a szakszervezeti bürokrácia alattomos hitványsága csak „kedvező" alkalomra vár, hogy nyiltan olyan szemérmetlen gazságot produkáljon a szakszervezeti egység és a legelemibb munkásmozgalmi tisztesség szabályai ellen, mely még a magyarországi munkásmozgalmi árulások történetében is páratlan.

A „kedvező alkalom" nem sokat váratott magára. *Szeptember 22-én délelőtt elfogták Rákosi Mátyás és Vas Zoltán elvtársakat.* Még aznap a rendőrségre hurcoltak *40 munkást.* A szakszervezeti bürokrácia, mely jobban volt értesülve a dolgokról, mint az egész sajtó, hiszen a rendőrségi jelentés többízben megállapította, hogy a „szakszervezetek értékes útmutatásai" szolgáltak a rendőrmunka alapjául, rögtön kapott a kedvező alkalmon . . .

Még szeptember 22-én este megtartott vezetőségi ülésen szántszándékos tervszerűséggel olyan határozatot hozott, mely nemcsak a Bőripari Munkások Szövetségének egységébe rúgott bele, de rekordot teremtett a denunciálások terén is.

Ez a határozat így hangzik . . .

1. A budapesti 1. számú csoport autonómiáját felfüggeszti.
2. Az 1. számú csoport vezetőségét elmozdítja állásából.
3. Az alapszabályok 9. szakasza alapján 21 tagot zárt ki a vezetőség a szövetség kötelékéből. Figyelembe kell venni a következőket . . .

1. Az 1. számú csoport, tagjait tekintve, *többségét* teszi a Bőripari Munkások Szövetségének.
2. E csoport ellenzéki vezetősége egy évvel ezelőtt az *utóbbi évek legszebb és legeredményesebb bérharcát vezette le* kéthónapi szívós, kitartó küzdelemmel.
3. Az általános bérleszállító törekvések közepette a *csoport vezetőségének nyomására* volt kénytelen *visszautasítani* a Központi Vezetőség a bőripari munkáltatók szemérmetlen bérleszállításra irányuló követeléseit.
4. A kizárt vezetők négy hónappal ezelőtt szinte testükkel *akadályozták meg a Szövetség szakadását* és egyrészük a szociáldemokrata párt tagja még ma is.

Világos, hogy egy *ilyen* számszerű többségű csoport és egy ilyen csoport *ilyen* vezetősége ellen nem lehetett „normális" körülmények közt ilyen gazságot elkövetni. A munkásoknak rendőrpribékek által való elhurcoltatása, megkínzott elvtársak jajveszékelése, a legelső nap megdermedt félelemhangulata kellett ahhoz, hogy bosszulatlanul lehessen ilyen határozatot hozni . . .

Mert világos, hogy az első napokban uralkodott hangulatban 21 munkás ilyen nyilvános pellengérre való állítása nem egyéb, mint *nyilt felhívása a rendőrségnek rögtöni „tisztító munkára"* . . . Bizonyíték ez is arra, hogy a Horthy-különítmény elvetemedettségének nincs határa, ha a burzsoázia érdekének és a maga hatalmának megvédéséről van szó.

Nem a Mónusok és Farkasok szándékán múlott, hogy nem sikerült teljes egészében a hóhérkézre juttatás, és hogy nem fog sikerülni a szakszervezeti egységbontás sem. Az osztályharcos cipőmunkások ezrei ... minden denunciálás, provokálás ellenére küzdeni fognak továbbra is a forradalmasított szakszervezeti egységért.

Új Március, 1925 október. I. évf. 4. sz. 171—173. old. [A szakszervezeti bürokrácia hóhérmunkája.]

---

65. RÉSZLET A MAGYARORSZÁGI VAS- ÉS FÉMMUNKÁSOK KÖZPONTI SZÖVETSÉGE 1926 JÚNIUS 8-I VEZETŐSÉGI ÜLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVÉBŐL: A SZAKSZERVEZETI BÜROKRÁCIA TOVÁBB BOMLASZTJA A SZAKSZERVEZETI EGYSÉGET

... A győri csoportunk vezetőségének négy tagja a Vági-féle csoport tagja, és dacára annak, hogy felszólították a lemondásra, ezt nem tették meg, miértis a titkár, aki a gyári szaktársak kérelmére résztvett a győri csoport elnökségi ülésén s abban állapodott meg a szaktársakkal, hogy az elnökség javasolni fogja majd, hogy a Vági-párthoz tartozó vezetőségi tagok lépjenek ki és ezzel az ügy be lesz fejezve. 29-én a vezetőség összejött, azonban nemcsak hogy a javaslatot nem fogadták el, de olyan kijelentéseket tettek, hogy a vezetőségnek semmi köze ahhoz, hogy ők hova tartoznak, s a tagok döntik el, nem pedig a vezetőség, hogy a Vági-párti emberek lehetnek-e a szövetség tagjai vagy sem, s kijelentették, hogy nem hajlandók a Vági-féle pártból kilépni. Miután még ketten velük szolidaritást vállaltak a győri helyi csoport vezetőségi tagjai közül, a titkár javasolta, hogy a vezetőség mondjon le s június 6-ra egy rendkívüli közgyűlést hívott egybe, melyre az elnökség a központ képviseletében Péter és Csapó szaktársakat küldte le azzal, hogy Péter szaktárs elnököljön és Csapó szaktárs számoljon be arról, hogy miért kellett a régi vezetőséget lemondatni. Egyben bejelentette, hogy a közgyűlést 6-án megtartották és a közgyűlés a Vági-párthoz tartozó vezetőségi tagokat kibuktatta és új vezetőséget választott.

A központi vezetőség az elnökség és a titkárság intézkedését jóváhagyólag tudomásul vette.

MMI Archivum. V. sz. 1926/15.

---

66. LANDLER JENŐ ELŐSZAVA SZTÁLIN „LENIN ÉS A LENINIZMUS" CÍMŰ, BÉCSBEN, 1925-BEN MAGYARUL MEGJELENT MŰVÉHEZ

Lenin elvtárs két munkája jelent meg eddig a „Munka és Tudás"* kiadásában. Az egyik Marx Károlyról szól. A másik az 1917-es orosz forradalmi esztendő lenini írásait tartalmazza. A „Munka és Tudás" 8. száma, „A Kommunista Internacionále alapkövei" címet viselő könyv Lenin néhány halhatatlan alkotását tartalmazza. A „Munka és Tudás" szerkesztősége azért adja 10. számában Sztálin elvtárs „Lenin és a leninizmus" című könyvét magyar nyelven, mert ez a legkitűnőbb eddigi összefoglalása a leninizmusnak: az imperialista korszakra alkalmazott és továbbfejlesztett marxista elmélet és gyakorlat egységének.

A magyar munkásság javarésze németül sem tud. Lenin legtöbb forradalmi írásához, tanításához első kézből tehát csak lassan juthat. A Kommunisták Magyarországi Pártjának életérdeke tehát, hogy ez a leninizmust rendszeresen, behatóan ismertető könyv a magyarországi munkássághoz mielőbb eljusson.

Miért életérdekünk ez?

A magyarországi munkásság a háborús összeomlás után nemcsak szemlélője volt a burzsoázia összeroppanásának, de igyekezett cselekedetével a világot meg is változtatni. A dicső emlékű magyarországi proletárdiktatúra nagyszerű forradalmi multat teremtett. Forradalmi mult nélkül nincs forradalmi jövő. Nemcsak a kommunisták, de a munkásság széles tömegei is olyan forradalmi tapasztalatokat szereztek a diktatúrában, amilyeneket az orosz munkásságon kívül egyetlen más munkásság sem. A mult forradalmi tapasztalata legértékesebb alkotórésze a győzelmes jövőnek. A magyarországi proletárdiktatúra bukásában is nagyszerű tanulságot szolgáltatott a világ proletariátusának. Bizonyította, hogy a kommunista párt vezetése nélkül nincs győztes forradalom.

Széles proletártömegeknél a felületen nem ez csillogott elsősorban. A felület itt a bukott forradalom rémségeit mutatta. A legrémesebb magyar fehér terror nemcsak példát mutatott, iskolát nyitott Európának, de — a birtokos osztályok különböző rétegei között állandóan és fokozatosan mutatkozó érdekellentétek ellenére is — szétszakíthatatlannak látszó egységfrontot teremtett az országban, az egyszer már tapasztalt diktatúrától való félelem beidegződése révén a kommunista párt kialakulásának mindenáron való megakadályozása tekintetében is. Erős kommunista párt nélkül pedig nincs felszabadulás a győztes ellenforradalom nyomása alól. A bukott forradalom után a proletariátus széles tömegeiben a jelen felületén csak ez a rémség és ez a leküzdhetetlennek látszó nehézség mutatkozott, és bár az ellenforradalom folyamán ez a hatás gyengült, mutatkozik részben még ma is.

A leninizmus tanítására van szükség, hogy a nagyszerű forradalmi multú, legyőzött magyarországi munkásság igazán magára találjon.

* A „Munka és Tudás" könyvtárról lásd *Nemes Dezső*. A Kommunisták Magyarországi Pártjának harca 1919 augusztusától 1929 őszéig. 82—83. old.

Ha azonban a leninizmust megismeri, akkor a forradalmi mult, a forradalmi emlék, a forradalmi tapasztalat minden más proletárságnál fogékonyabbá teszi ezt a munkásságot arra, hogy az ellenforradalmi talaj forradalmi talaján ne csak puszta elmélet, hanem valóságos fegyverré is legyen a leninizmus. Nemcsak a reménybeli jövő elméleti fegyvere, de a jelen gyakorlati fegyvere is! Enélkül nincs is leninizmus. A leninizmus legtermőbb talaja a forradalmi multú munkásmozgalom, de a leninizmus nélkül a legnagyobb forradalmi mult is csak emlékké válik . . .

Maga a leninizmus az imperialista korszak szülötte. Ebben a korban a forradalom nemcsak gyakorlati szükségszerűség lett, de ez a korszak teremtette meg a maga ellentmondásaival a proletariátus győztes forradalmának kedvező előfeltételeit is. Hol? Melyik országban? Csak ott, vagy ott elsősorban, ahol a kapitalizmus a legfejlettebb? A leninizmus azt feleli erre a kérdésre, hogy nem elsősorban ott. „A nemzetközi kapitalizmus frontját ott fogják legelőbb áttörni, ahol az imperializmus láncszeme a leggyengébb"*. A magyarországi proletariátus ezt a lenini elméleti igazságot forradalmi valósággá váltotta 1919-ben. Áttörte a gyönge magyarországi frontpontot és megcsinálta a maga diktatúráját.

De a leninizmus tükrében „a proletárdiktatúra a legszívósabb harc . . . a régi társadalom erői és tradíciói ellen. A harcban sziklaszilárddá kovácsolt forradalmi párt vezetése nélkül . . . lehetetlen ezt a harcot eredményesen megvívni"**.

A világ minden táján egyformán kíméletlen valóságot mutat e tükör, de a magyar proletariátus magát jobban látja benne, mert a hatalom elvesztésével ő fizetett legdrágábban azért, hogy más tükörbe nézett.

Ha a magyarországi munkásság százai világosan azt látják meg ebben a tükörben, hogy az imperialista korszak 1919 óta mitsem változtatott azon az 1919-ben felismert igazságon, hogy az imperialista front ott törhető át legelőbb, ahol a lánc a leggyengébb, akkor a forradalmi tapasztalaton okulva, világosabban fogják látni azt is, hogy Magyarországon csak azért nem a leggyengébb ez a láncszem ma, mert még nincs egy harcban sziklaszilárddá kovácsolt kommunista párt. Meg fogják látni azt is, hogy az ellenforradalom még mindig igen gyönge láncszemének a gyöngítése az ő kezükben is van. Ha csak ezt ismeri fel, akkor is már másképp fogja látni a jelent.

Ha a leninizmus tanítása meggyőződésévé lesz ma újra egy pártucat, holnap egy párszáz Magyarországon dolgozó munkásnak, akkor széles tömegekben gyorsan erősödik meg az a tudat, hogy a magyar proletariátus legnagyszerűbb fegyverténye nem azért nem hozott végleges diadalt, mert a kapitalizmus nem elég fejlett Magyarországon a szocializmusba való átmenethez, mint ahogyan a diktatúrát elárult opportunista szociáldemokraták hirdetik . . .

A leninizmus alapvető tétele, hogy a parasztság dolgozó tömege

---

* Lásd *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1953. 29. old.

** Lásd ugyanott, 30—31. old. — A kihagyások az eredetiben.

helyes vezetés mellett a forradalmi proletárság erőtartaléka, és hogy e tartalék nélkül nincs győzelem.

Magyarországot a győztes ellenforradalom szinte légmentesen zárta el, hogy ez a „fertőző tanítás" ott a tömegekben ne pusztíthasson. A szociáldemokrata párt Magyarországon, a földmunkások szervezkedési jogát is eladva, nemcsak pártszakadás, de a rendőrség előtti denunciálással is megtisztította magát az ilyen „veszedelmes tanításokat" hirdető elemektől. Karácsonyi kongresszusát úgy is szervezte meg, hogy csak tizenhárompróbás, megbízható szociáldemokraták kerültek oda. És mégis benyujtottak ezen a kongresszuson olyan munkások, akikhez a bolsevizmusnak még a gyanúja sem fér, határozati javaslatot, mely az 500 holdon felüli nagybirtok ingyenes szétosztását követeli a szegény parasztság között. E javaslat szerint „a polgári pártokkal való szövetkezés akadálya a becsületes földreformnak, mert a polgári pártok a földbirtokosok és a földműves nép között a földért folyó harcban a földbirtokosok oldalán állnak. Tehát a kongresszus kimondja, hogy „a párt szakít a pártvezetőség által eddig követett koalíciós politikával és a munkásság és a földművesnép szövetségének megvalósítását helyezi a szociáldemokrata osztályharcos politika középpontjába".

Nem a leninizmus elméleti tanítása vitte erre a meggyőződésre azokat a szociáldemokrata munkásokat, akik ezt a javaslatot beterjesztették, de a forradalmi tapasztalat . . .

Ha a leninizmus forradalmi elmélete a magyar munkásság tömegeinek forradalmi tapasztalatával találkozik, vérükké válik ez a forradalmi elmélet és már nemcsak látják, de meg is találják megfelelő politika csinálásával azt a hatalmas erőtartalékot, mely a jelent másképp alakítja, mint az a felületen mutatkozik. A leninizmus tanítása a parasztságnak mint erőtartaléknak sorsdöntő forradalmi fontosságáról nemcsak az orosz proletariátusnak, nem is csak a magyarnak szól. De ha a bukott forradalom tapasztalatai után megismeri a magyarországi proletár, hogy a győzelmes orosz diktatúra sziklaszilárd alapja ennek a lenini tanításnak gyakorlati megvalósulása volt, akkor az így keletkezett világosság messzibbre hat és erősebb fényt terjeszt, mint egy puszta elméleti igazság.

A proletárdiktatúra Vörös Hadseregének útja a csehszlovák rabló imperialisták ellen diadalút volt. A Vörös Hadseregben harcoló proletár ebben a háborúban tapasztalta, hogy a szlovák dolgozó nép is érzi ösztönösen, hogy ez a vörös „hódítás" más, mint a „felszabadítást" hazudó cseh imperialisták uralma, de más, mint a régi ezeréves magyar történelmi osztály uralkodása is. A diktatúra harcosa ezeket az emlékeket nem felejtette el. Ez a terület volt az egész előnyomulás alatt a legjobb hinterlandja [hátországa] a Vörös Hadseregnek. Itt nem volt az egész diktatúra alatt egyetlen ellenforradalmi megmozdulás sem.

Ma Magyarországon a Trianon elleni harcot imperialista célok szolgálatába szegődött szemfényvesztők hirdetik. A területi integritás jelszavával a legnagyobb nyomorúságban vergődő széles dolgozó rétegekben is veszedelmes illúziókat tudnak kelteni.

A Vörös Hadsereg dicső emlékeit soha nem feledő magyarországi pro-

letárok százaiban, ha megismerik, könnyebben válik vérré a nemzetek önrendelkezési jogának elmélete a lenini forradalmi fogalmazásban, az imperializmus elleni harccal kapcsolatban. És ha így lesz, akkor ez a forradalmi tapasztalattal rendelkező munkásság a nemzeti kérdés lenini elméletében olyan fegyvert kap, mellyel nemcsak veszedelmes illúziókat pusztít el, de amely nemzeti és nemzetközi vonatkozásaiban a „belső" és „külső" imperialista ellenség elleni aktív harcában a legnagyobbszerű emelő lesz.

A magyarországi munkásság nemcsak látta azt az időszakot, amikor a proletariátus már nem akar, a burzsoázia már nem tud élni a régi uralom alatt, de cselekedett is és megcsinálta a diktatúrát. A magyar munkásság 1919-ben megmutatta, hogy „máskép" is lehet „bizonyos körülmények között". Akkor uralkodott a burzsoázia fölött.

Miért van ez ma „máskép" — meddig lesz ez „máskép"?

A kommunista párt vezető és térhódító szerepét olyan munkásságnál, mely négy és fél hónapig tényleg csinálta „máskép", mérhetetlen módon erősíti, ha a leninizmus iránytűjével azt látja, hogy ez a mostani „máskép" éppúgy, mint a másik, 1919-i „máskép" nem volt véletlen, hanem szabályok summája. Ha azt látja, hogy e szabályokat mindennapi harcában önmaga is formálja a maga leninista avantgárdájának [élcsapatának] vezetése alatt. És ha ezt látja, akkor erre a kérdésre már maga adja a feleletet cselekedeteivel úgy, hogy azok a „bizonyos körülmények", amelyek mellett a burzsoázia megint nem tud már uralkodni, hamarosabban és biztosabban érjenek. A leninizmus tükrében a bukott forradalom, ha időlegesen osztálytudatosabbá és felkészültebbé teszi is a burzsoáziát, végeredményben mégis csak ez acélozza a proletariátust a győzelmes leszámolásra.

A forradalmi tapasztalatot nem pótolja semmi. A forradalmi mult nem pótanyag, de lényeges alkotó eleme a győzedelmes jövőnek. De igazán lényeggé, a jelent átformálni segítő erővé, a mindennap harcait befolyásoló tényezővé, elevenül ható és hajtó erővé csak a leninizmus kohójában lesz.

Az elnyomott magyar munkásság egészének közkincsévé a leninizmus nem válhatik. De ha a Magyarországon dolgozó proletárok új meg új százainak forradalmi tapasztalatát a leninizmus irányítja a jelen harcában és a kommunista párt ilyen harcosokkal erősödik, akkor a dicső forradalmi proletármult mellett az imperialista front ma látszólag erősebb láncszeme csakhamar megint lazának fog bizonyulni.

Ezért életérdeke a Kommunisták Magyarországi Pártjának, hogy kezébe adja a magyar munkásnak Sztálin elvtárs könyvét, mely rendszeresen foglalja össze és gyakorlatban szemlélteti, tehát kitűnően tanítja a forradalmi leninizmust.

Landler Jenő

Munka és Tudás Könyvtára. 10. sz. Verlag der Arbeiterbuchhandlung. Wien 1925. 5—10. old.

---

67. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA ÉS A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT BEFOLYÁSÁRA ÚJBÓL ERŐSÖDIK AZ OSZTÁLYHARCOS ELLENZÉK A SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRTBAN

a) *A szolnoki szociáldemokrata pártellenzék kiáltványa a szociáldemokrata párt 1925 decemberi kongresszusának küldötteihez*

1925 december 19

Elvtársak!

Szolnok szocialista munkássága szól hozzátok ... A vidék földműves- és iparosmunkássága *véleményét és követelését* akarjuk tolmácsolni a kongresszus színe előtt. *A magyarországi munkásmozgalom sorsa* feletti komoly gondolkozás bírt rá, hogy megtegyük.

A vidék érzi a legjobban, mennyire sujtja a reakció és a szanálás a munkásságot és a magyarországi munkásmozgalmat. A földnélküliségen és munkanélküliségen kívül hihetetlen magas adók fojtogatják a mezei munkásságot és a kisiparosságot. Sokáig vártuk, hogy a párt harcot indítson a város és a falu munkásainak elnyomatása és kizsákmányolása ellen. Ezt vártuk még akkor is, amikor három évi titkolódzás és hazudozás után nyilvánosságra jutott a jól ismert *paktum*. Sokáig *figyeltünk Budapest felé* és vártuk, hogy történjék valami. A bécsi tanácskozás* után azt reméltük, hogy a párt hallgatni fog a nemzetközi munkásság szavára ... Mit látunk azonban?

Szolnok osztálytudatos munkásságát erősebbnél erősebb támadások érik az országos pártvezetőség részéről. Először azt erőszakolta ki az országos pártvezetőség, hogy végrehajtó bizottságunk elnökét, *Urbán* elvtársat, és egyik tagját, *Tisza* elvtársat fosszuk meg vezetőségi tisztségüktől. *Miért?* Az országos pártvezetőségnek semmi oka nem volt rá. Urbán és Tisza elvtársak derék, osztályharcos, szocialista munkások. Vezetésük alatt a szolnoki fűrésztelepi munkások az idén is oly sikeres harcot vívtak a „Hungária" Gőzmalom Viktória telepén, mely ritka a mai Magyarországon** ... Igaz, Urbán és Tisza elvtársak nem szokták

---

* A Bethlen—Peyer paktum nyilvánosságra hozása után — a munkástömegek követelésére — a II. Internacionále egyik bizottsága megvizsgálta a magyar szociáldemokrata párt ügyét és forma szerint elítélte a paktumot. A bizottság bécsi értekezletén a baloldali ellenzék is képviselve volt és többek között a baloldaliságuk miatt kizárt munkások visszavételét és a további kizárások mellőzését követelte. [Bővebbet lásd *Réti László*. A Bethlen—Peyer paktum. 35—36. old.]

** *1925 december 10-én a belügyminiszterhez intézett rendőrségi jelentés a szolnoki ellenzék vezetésével folyó szolidaritási sztrájkról a következőket közli:* „November hónapban a szolnoki „Hungária" Fűrésztelep munkásai közül 350-en sztrájkba léptek. A gőzfűrész igazgatósága ugyanis Tisza Antal munkást azért, mert munkaidő alatt két munkáslánnyal a *Munkásnő* című szak-

elhallgatni a jogos bírálatot. Azonban elég ok ez az üldözésre?! — Bizony, nem, elvtársak!

A béke kedvéért Urbán és Tisza elvtárs mégis lemondott a végrehajtóbizottsági tisztségről. — Erre meg kizárásukat követeli a központi pártvezetőség! . . .

Hát ezt már soknak tartjuk. Elvtársak! A rendőri üldözés nem ujság a szolnoki munkásság előtt. Saját pártvezetőségünktől azonban nem engedjük üldöztetni magunkat! (Érdekes, hogy mikor nyáron lent járt Szolnokon a pártközpont küldötte, hogy Urbán és Tisza elvtársaknak a tisztségüktől való megfosztását követelje, pár napra rá a rendőrség letartóztatta a két elvtársat és minden ok nélkül több napig fogva tartotta őket.)

Folytathatnánk sérelmeink felsorolását. Például, hogy 511 tagot számláló földmunkáscsoportunk küldötte, Tisza elvtárs, aki egyúttal elnöke a helyi csoportnak és tagja a földmunkások országos vezetőségének — nem vehet részt a kongresszuson és így félezer földmunkás képviselet nélkül marad . . ., mert ellenzéki . . .

Elvtársak! Ha komoly szocialista küzdelmet akarunk, ha meg akarjuk állani helyünket a világ munkásosztálya előtt, gyökeres változásokat kell végrehajtanunk pártunkban és teljesen meg kell változtatni a párt mostani politikáját.

Nem helyeseltük a pártszakadást, de a magunk tapasztalata arra a meggyőződésre tanított, hogy *maga a párt központi vezetősége erőszakolta ki a szocialista ellenzék tavaszi kiválását* és a Magyarországi Szocialista Munkáspárt megalakulását!

Ki kell közösíteni sorainkból a paktum aláíróit és azokat, akik a gyalázatos tettről tudtak és aljasul hazudva eltitkolták.

Meg kell teremteni az egységet a Magyarországi Szocialista Munkáspárttal a harcos szocialista ellenzék követelései alapján!

Erélyes harcot az egyesülési, gyülekezési és sajtószabadságért!

Harcolnunk kell minden politikai okból *börtönbe vetett munkás szabadonbocsátásáért*, mert érettünk áldozták ők fel szabadságukat! Harcolnunk kell a *politikai üldöztetések ellen* és az emigráció feltételnélküli likvidálásáért. De harcolnunk kell az ellen is, hogy a *Népszava* és a központiak egyre *denunciáljanak* munkásokat, ha eltérőek a véleményeik!

---

lapot osztogatta a telepen, pénzbírsággal sujtotta. Tisza Antal ezt a pénzbírságot nem vette tudomásul és a munkából önként kilépett. Erre a telep munkásai arra kérték az igazgatóságot, hogy a pénzbírságot engedje el s Tisza Antalt a munkába vegye vissza. Az igazgatóság a pénzbüntetést vissza is vonta, de Tisza Antalt a munkások közé visszafogadni nem volt hajlandó. Ilyen előzmények után november hó 19-én kezdődött meg a sztrájk és november 29-ig tartott. Ez a szolidaritási sztrájk azért volt jelentős, mert a sztrájkbalépett munkások javarészt földmunkások voltak, a sztrájk okozójaként tekinthető Tisza Antal pedig állandó rendőrhatósági megfigyelés alatt álló fanatikus munkásvezér, aki ebben a szerepben egyre-másra nyugtalanítja a munkásságot. A sztrájknak a földmunkásokkal való kapcsolata miatt Szeder Ferenc nemzetgyűlési képviselő is többízben igyekezett a sztrájkot enyhébb mederbe terelni." [MMI Archivum. A. XIII/1/1925/9.]

Fokozott harcot kell folytatnunk a munkásság *agyonszanálása és a Habsburg-uralom fenyegető visszaállítása ellen!*

Állandóan harcolnunk kell a *munkanélküliség és az alacsony bérek ellen!*

Erélyes munkát kell kifejtenünk a *földmunkások, vasutasok, nők és ifjúmunkások megszervezése érdekében!*

Csak e követelések teljesülése hozhat sikert a magyarországi szocialista munkásmozgalom számára!

Elvtársak! *Harcoljatok a magyarországi munkásság harcos egységéért!*

Elvtársi üdvözlettel
*a szolnoki pártellenzék**

MMI Archívum. Röpiratgyüjtemény. III. 13/1925/XII/2152—1.

---

b) *A gyömrői pártellenzék kiáltványa a szociáldemokrata párt 1925 decemberében tartott kongresszusához*

1925 december 23

Tisztelt Elvtársak!

Ismeritek a paktumnak a földmunkásokra vonatkozó rendelkezését. A pártközpont híven betartotta a paktumot. Éveken át nem engedte megalakulni a gyömrői pártszervezetet sem, noha Gyömrő és járása osztályharcos proletárjai régóta akartak szervezkedni. De a pártközpont egyre azt mondta, hogy minek az, megalakulás nélkül is behajthatjuk a járulékokat.

Végre 1924 novemberében beleegyeztek a megalakulásba. És mi egy esztendő alatt több mint 100 elvtársat szerveztünk be a helyi csoportba. Több mint 100 földművesproletárt. Eleinte szépen ment a befizetés is. Azonban a központ semmiben sem támogatott bennünket. Sohasem kaptunk előadót. Ha jött is valaki, hát arról beszélt, hogy a tagdíjakat pontosan kell fizetni.

A központ politikai és pártmunkája pedig lerombolta munkánk eredményét. Az ellenzék elnyomatása és a pártból való kizárása, valamint a tömeges szakszervezeti kizárások oly rossz hatással voltak a gyömrői munkásokra, hogy kezdtek elhidegülni pártunktól. Januárban még 89 bélyeget adtunk el, márciusban már csak 42-t. A pártszakadás után a hangulat még rosszabb lett. Minden erőnket meg kellett feszíteni, hogy szeptemberre az eladott bélyegek számát újból 104-re emeljük.

---

* A szolnoki ellenzék képviselői nem vehettek részt a kongresszuson, mert a szociáldemokrata párt vezetősége gondoskodott róla, hogy oda csak a számukra megbízható párt- és szakszervezeti funkcionáriusok juthassanak be. A szolnoki ellenzék egyes javaslatait, összefüggéseiből kiragadva és éles bíráló jellegétől megfosztva, a kongresszuson felolvasták. Sok más javaslattal együtt ezek egyrészét „tanulmányozás végett" a pártvezetőség elé utalták, másrésze fölött egyszerűen „napirendre tértek".

A titkárság most mégis elutasította, hogy képviseltessük magunkat a kongresszuson. Mégpedig azzal a megokolással, hogy 1924 január 1-től december 31-ig 690 000 koronát kellett volna lefizetni ahhoz, hogy küldöttünk lehessen, mi pedig ez idő alatt csak 326 000 koronát fizettünk le.

Elvtársak! Mi nagyon is jól tudjuk, mi az igazi oka annak, hogy nem engednek a kongresszusra! A központ fél a földmunkások elkeseredettségének hangjától. Fél a jogos kritikától! El akarja némítani a bírálatot!

Tisztelt kongresszusi küldöttek! Hozzátok fordulunk! Mondjátok ki *ti*, hogy igenis jogunk van egy küldöttre! És számoljatok le azokkal, akik *elárulták* a földművesproletárságot és az egész munkásságot. Ki kell zárni a paktum aláíróit, és a demokráciát, a tagok uralmát kell bevezetni a pártba.

Tisztelt Elvtársak! Nagyon kérünk, hogy ekként döntsetek! Mert ha a kongresszus nem ad nekünk igazat és nem buktatja meg azokat, akik mindenképpen megakadályozzák a földmunkásszervezést és az osztályharcot — *akkor mi fogjuk tudni, mit tegyünk! Akkor bizony mi egy percig sem maradunk többé a szociáldemokrata pártban.* És biztos, hogy sokan lesznek úgy, mint mi!

Elvtársi üdvözlettel:

a Gyömrői Szociáldemokrata Párt
Végrehajtó Bizottsága

MMI Archivum. Röpiratgyüjtemény. III. 13/1925/XII/2153.

---

c) *Rendőrségi jelentés a szociáldemokrata párt erősödő belső ellenzékéről*

Ismételten jelentés tárgyává tettük azt, hogy a szociáldemokrata pártban Stromfeld Aurél köré csoportosulnak azok az elemek, amelyek a pártból ezidáig még nem váltak ki, azaz nem léptek be a Magyarországi Szocialista Munkáspártba, de elégedetlenek a szociáldemokraták mai működésével.

Ez a csoport „munkásellenzéknek" mondja magát és azon van, hogy a szociáldemokrata párt vezetőségét, éppúgy, mint azt annak idején Vágiék megtették, az osztályharcos politika terére vigye. Ez kitűnik ezen munkásellenzék által kiadott és általunk egy házkutatásnál feltalált programmból . . .*

O. L. F. K. bisz. 1919—26—80.
Az iraton dátum nincs.

---

* A szociáldemokrata párt 1925 decemberében megtartott kongresszusán az ellenzék által beterjesztett határozati javaslat többek között követelte a Bethlen—Peyer paktum elítélését; a paktum aláíróinak minden tisztségtől

68. A PÁRIZSI MAGYAR KÖVET TITKOS JELENTÉSE A KÜLÜGYMINISZTERHEZ: GARAMI ERNŐ FELAJÁNLOTTA SZOLGÁLATAIT A MAGYAR KORMÁNYNAK

1926 augusztus 7

Egy bizalmi emberem, aki megbízásomból érintkezik Garami Ernővel, közölte velem, hogy Garami szívesen találkoznék velem és ismertetné álláspontját, amely ellene lenne minden erőszakoskodásnak, vagy éppen forradalmi akciónak. Folyó hó 3-án találkoztam vele. A beszélgetés conciliáns [megértő] hangon folyt . . .

Garami elég ügyesen, szinte apologizált [védekezett] forradalmi szerepléséért s azt állítja, hogy céljai nem mentek messzebb, mint ami Ausztriában történt. Károlyi Mihály gyengesége és megbízhatatlansága volt az oka annak, hogy a forradalom anarchisztikus kilengéseket mutatott s végül a bolsevizmusra vezetett. Sajnálja, hogy nem volt neki magának elég elszántsága, hogy az első bolsevisztikus tünetek felmerülésekor fegyverrel álljon szembe ezekkel. Ő a bolsevizmus elől menekült külföldre és keserűen esik neki, hogy ő is „emigráns" számba megy, mikor ő ellene nem állhat fenn semmi vád bűntényért, vagy forradalmi tendenciáért . . .

Elítél minden akciót, amely forradalmi, vagy csak erőszakos célzatú is . . . Ő olyan parlamentáris légkört szeretne, amelyben a szociáldemokrata párt azt a parlamentáris szerepet játszhatná, mint a nyugati államokban. A szociáldemokratáknak nem a kapitalizmus és a burzsoázia felfordításáért kell küzdenie, hanem szociális reformokért. Magyarországon egyenesen a burzsoázia vagyonosodásától és a tőke szaporodásától függ a munkásosztály jóléte.

Ellene vetettem, hogy cikkei sajnálatosképpen nem ezt a higgadtságot tanúsították . . . Azt felelte, hogy némileg számolniuk kell az ő közönségük ízlésével . . . Különben elismeri, hogy a szociáldemokraták jelenlegi vezetői nincsenek a kellő színvonalon, kivéve Peidlt. De, panaszolta, gróf Bethlen lehetetlenné tette, hogy Buchinger és ő maga bármikor átvehetnék a parlamenti vezetést . . . Garami kiemelte, hogy jó magyarnak és hazaszeretőnek tartja magát, sőt, hogy annakidején Tisza István is jól ítélte meg, mennyi benne a magyar és mennyi a szocialista.

Még csak azt említem fel, hogy a szanálás szükségességét és sikerét elismeri, és a jelenlegi gazdasági krízis komplex okairól beszélve, elismeri azt is, hogy ez a krízis elmaradhatatlan, szerinte azonban enyhíteni lehetne, ha Oroszországgal kötnénk kereskedelmi megegyezést. A bolsevista agitáció hatásától szerinte nem kellene félni, mégha végül

---

való megfosztását; a munkásegység osztályharcos alapon való megteremtését; a polgári pártokkal kötött blokk felbontását; a földmunkásság szervezkedési szabadságának kiharcolását; a szakszervezetekből kizárt baloldali munkások visszavételét stb.

kommunista párt alakulna is, mert ez ellen a szociáldemokraták sokkal hatályosabb küzdelmet folytatnának, mint az adminisztráció és a bíróságok . . .*

Korányi
magyar királyi követ

O. L. K. Ü. M. res. pol. 1926. 11—396.

---

69. MINDEN ÜLDÖZÉS ELLENÉRE ERŐSÖDIK A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

a) *Rendőrségi jelentés a Magyarországi Szocialista Munkáspárt szervezeteinek, tagságának és tömegbefolyásának erősödéséről*

A Rákosi Mátyás és társai által vezetett bolsevista szervezkedés leleplezése csak úgyszólván órákra bénította meg a párt működését. Már 1925 októberében a Magyarországi Szocialista Munkáspártban új vezetőség alakult, amely azonban a bebörtönzött vezetőség szellemében igyekezett tovább működni.

Magát a pártot átszervezték, oktatásügyi vezetőt, sajtómegbízottat, nőmozgalmi szervezőt választottak, a tagdíjakat fokozottabb energiával hajtották be, a fogságba vetett párttagok ínségben lévő családtagjait gyámolították és arra utasították az embereket, hogy a szervezési munkát a legnagyobb intenzivitással, de a legnagyobb csendben folytassák tovább . . . Eltiltották a Hernád-utca 23. szám alatt lévő központi helyiség sokszori látogatásától is a tagokat, kimondván, hogy azt csak a legritkábban, múlhatatlan szükség esetén szabad látogatni, és még a vezetőségi ülésektől is mentesíteni kell a központot, nehogy meglepetés érhesse a pártot. Kiterjedt figyelmük arra is, hogy utasítsák a kerületi pártszervezetekben dolgozó előadókat arra, hogy álnéven szerepeljenek.

A fokozottabb munka folytán magát lassanként összeszedő pártban már ily kijelentések hangzottak el ismét: „Forradalmi párt vagyunk és a magyarországi munkásmozgalom felszabadulását a Magyarországi Szocialista Munkáspártban tömörült munkások ezrei fogják kivívni."

A magyar királyi államrendőrség főkapitányságának politikai nyomozó főcsoportja jelentése. 1919 augusztusától 1927 szeptemberéig. MMI Archivum. 40—41. old.

---

* A párizsi magyar követ és Garami között a tárgyalások tovább folytak és 1929-ben teljes megegyezésre vezettek. Garami amnesztiát kapott, 1929 őszén hazajött és minden tőle telhetőt megtett, hogy álbaloldali demagógiával levezesse a válságsujtotta munkásság és parasztság elégedetlenségét.

b) *A belügyminiszter bizalmas körlevele az alispánokhoz és a kerületi főkapitányokhoz a Magyarországi Szocialista Munkáspárt vidéki szervezeteinek megalakulásáról*

1926 június 14

Tudomás és ellenőrzés végett közlöm, hogy ... a Magyarországi Szocialista Munkáspártnak — a budapesti és pestkörnyéki szervezetek, valamint a pusztákon dolgozó földmunkásszervezetek kivételével, továbbá azoknak a kisközségeknek a kivételével, amelyeknek közelében nagyvárosi szervezetek vannak, mert itt a kisközségek pártszervezetei automatikusan a városok pártszervezeteihez tartoznak, — a következő helyeken vannak vidéki szervezetei:

Abony
Akasztó
Alberti
Aszód
Békés
Békéscsaba
Békéssámson
Cegléd
Csákány
Csongrád
Debrecen
Devecser
Dunaföldvár
Dunapentele
Esztergom
Érd
Felsődabas
Gödöllő
Gyoma
Gyömrő
Gyöngyös
Gyönk
Győr
Győrszentmárton
Hercegfalva
Hódmezővásárhely
Irsa
Jászapáti
Jászberény
Kaposvár
Karcag
Kecskemét
Kecel
Keszthely
Kisbér
Kiskomárom
Kiskőrös
Komárom
Kotor
Lengyeltóti
Letenye
Lovasberény
Makó
Martonvásár
Mindszent
Miskolc
Moson
Mosonszentjános
Nagyatád
Nagymaros
Nagyszakácsi
Örkény
Pacsa
Paks
Pécs
Pilis
Pölöske
Rókás
Salgótarján
Sárosd
Sátoraljaújhely
Solt
Sopron
Sóskút
Somogyszob
Sümeg
Szarvas
Szeged
Szeghalom
Szekszárd
Székesfehérvár
Szentes
Szigetvár
Tab
Tapolca
Tata
Tihany
Újszász
Vadkert
Vál
Veszprém
Visegrád
Vörösvár
Zala
Zalaapáti
Zalaegerszeg
Zalalövő

Ebben a listában helyet foglalnak azok a községek is, ahol a párt-

szervezet hivatalosan nincs ugyan még megalakítva, ahol azonban a Vági-párt megbízottai már működnek*.

Rakovszky Iván
belügyminiszter

MMI Archivum. A. VI. 3/8.

70. A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT RÖPIRATA SZERVEZKEDÉSRE HÍVJA FEL A PROLETÁRASSZONYOKAT

1926 március 23

Elvtársnők! Munkásasszonyok! Proletárnők!

A munkásosztály gazdasági nyomorúsága a végsőkig fokozódott. A proletárnő nyomora és kizsákmányoltsága még a munkásférfiaknál is lehetetlenebb. A hatéves reakció, az ellenforradalom uralma állati sorba juttatta a proletárnőket. Soha olyan olcsó nem volt a női munkaerő, soha olyan robotosa nem volt a háztartásnak a proletárnő, mint most.

A háború és az azt követő súlyos gazdasági helyzet mind több nőt *kényszerít* arra, hogy önálló *exisztencia* legyen.

A házasságok száma egyre csökken, míg a válások száma folytonosan szaporodik. 1920-ban 6 536 nő vált el férjétől Budapesten. Míg 1900-ban a férfiak és nők száma egyenlő volt, addig 1910-ben, a fejlődő kapitalizmus következtében, mely üzemi balesetekkel és betegségekkel emeli a férfiak halandóságát: 1 000 férfira 1 030 nő esett. *A világháború után pedig 1 000 férfira 1 130 nő esik* Magyarországon. Tehát minden 1 000 nő után 130-nak nincs meg a fizikai lehetősége, hogy a maga gazdasági exisztenciáját házasság útján biztosítsa. *De a lakásviszonyok és a fokozódó munkanélküliség* is folytonosan csökkenti a házassági lehetőségeket, úgy hogy a munkásnők mind nagyobb tömegekben kényszerülnek munkába állni és otthagyni a kapitalisták által szenteskedő képpel prédikált szent családi hivatást.

Ezzel szemben az a helyzet, hogy a női munkaalkalmak nemhogy szaporodnának, de egyre csökkennek. A világháború konjunktúrája, mely a férfimunkaerő pótlására a nőt mind több és több üzembe állította be, megszűnt. A proletárnő ma, a világháború után sem tud más foglalkozásban elhelyezkedni, mint a háború előtt: a gyári segédmunkában, a szabóiparban, a hivatalban és a cselédmunkánál. A női munkaerő folyton szaporodó kínálata és szervezetlensége pedig kész prédája a

* Egy korábbi rendőrségi jelentés szerint Gyöngyösön, Rákoscsabán, Rákoskeresztúron, Kispesten, Pestszentlőrincen, Rákospalotán, Pesterzsébeten, Pestújhelyen, Újpesten, Békásmegyeren, Bicskén, Dunakeszin, Nagykátán, Hatvanban, Péterin, Üllőn, Vácott és Mecsekszabolcson már 1925 december 16-án megalakult a Magyarországi Szocialista Munkáspárt vidéki szervezete. [A magyar királyi államrendőrség főkapitányságának politikai nyomozó főcsoportja jelentése. 1919 augusztusától 1927 szeptemberéig. 43. old.]

nagytőkésnek ... *Hajcsárok vigyáznak minden percükre, ütlegelik és érzéki céljaikra használják fel őket.* A munkásnő nem mer semmit sem tenni ellenük, mert a munkanélküliség réme fenyegeti.

Nem jobb a helyzete a munkásnőnek a *családban* sem. A zsúfolt lakások, a háztartás, lakbér és drágaság minden idejét elrabolja és már 30 éves korában öreg asszonnyá nyomorítják. *Pusztul a proletárgyermek is.* Magyarországon 20% a gyermekhalandóság, vagyis minden ötödik gyermek meghal nálunk. Míg 1921-ben 19 000 gyermek született, három évre rá, 1924-ben már csak 16 000 született Budapesten.

Nem csoda ezután, hogy *naponta az átlagos 14 öngyilkos között 8 nő van,* míg békeidőben a férfiöngyilkosok voltak túlsúlyban. 30—40 000 bejelentett és *titkos prostituált nő* van Magyarországon és 1924-ben 18 000 volt Budapesten a *bűnöző nők* száma.

Proletárnők! Munkásnők!

A reakció, az ellenforradalom nagy garral és ígéretekkel jött a forradalmak leverése után. A család megmentése, keresztény szeretet voltak azok a jelszavak, amelyekkel a nők nagy tömegeit igyekezett magához csábítani. Ezekből a jelszavakból csak Schlachta Margit botbüntetési törvényjavaslata* s az általános tömegnyomor valósult meg. Ha a nyomor folytonos fokozódása következtében nem is sikerült a proletárnők széles rétegeit magához csábítania, annyit azonban elért, hogy közömbösségbe, a kizsákmányolás gyáva tűrésébe süllyesztette őket. *Ez a közömbösség az,* ami *az éhhalál szélére,* a biztos anyagi és erkölcsi *pusztulásba* és a bizonytalan exisztenciába *kergeti a proletárnőket.* Ez a *közömbösség* az, ami olyan hihetetlen munkaerőt, megduzzadt *profitot szolgáltat* a nagytőkének. Ezért prédikálja álszentes képpel a kapitalizmus, hogy a „nők ne politizáljanak, a nőknek a főzőkanál mellett a helye". De csak a proletárnőknek! Mert a Váci-utcában korzózó burzsoánőknek más a véleményük a politikáról. Ők a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségében politizálnak. Ez a Szövetség a frankhamisító Társadalmi Egyesületek Szövetségéhez tartozik, az orgoványi és dunai munkáshullák gyilkosainak szövetségéhez!

Proletárasszonyok! Félre a közömbösséggel! A nem politizálás a kapitalisták jelszava, mert olcsó női munkaerőre van szükségük, türelmes birkákra. A proletárnőknek harcba kell vonulni a munkásférfiak mellett a Bethlen-reakció ellen! Ne hagyjátok a munkásság sorait megbontani férfiakra és nőkre. Emlékezzetek a háború minden borzalmaira. A kukoricakenyérre, az ácsorgásra, a hadiözvegyekre és hadiárvákra. *Háborút a háború ellen.*

Emlékezzetek az ellenforradalom rémtetteire! Bebörtönzött férjeitekre, hozzátartozóitokra. A nyomorúság állati sorsba kerget benneteket!

De a mai rendszert csak a munkásság egységes és szervezett tömeg-

---

* Schlachta Margit szélsőjobboldali képviselő volt, aki a nyilt ellenforradalom éveiben, amikor a kormány a botbüntetés visszaállításáról szóló törvényjavaslatot tárgyaltatta, azt követelte, hogy a botbüntetést ne csak a férfiakra, hanem a nőkre is terjesszék ki.

harca döntheti meg! *A proletárnők és proletárférfiak szervezett együttes harca!* A szociáldemokrata párt a női könnyekre való hivatkozással paktumot kötött az ellenforradalommal. De a Kéthly Annák siránkozásai nem segítenek a munkásnők helyzetén!

A munkásnők helyzetén csak az osztályharc segít. És egyetlen osztályharcos munkáspárt van Magyarországon: a Szocialista Munkáspárt. Egyedül a Szocialista Munkáspárt hirdeti, hogy a városi és falusi munkások és munkásnők együttes, szövetséges, szervezett tömegharca vet csak véget a Bethlen-rendszernek. *A Szocialista Munkáspárt nem hivatkozik a női könnyekre, hanem öntudatra ébreszt.*

Meg kell végre mozdulniuk a magyarországi munkásnőknek.

Éljen a Magyarországi Szocialista Munkáspárt!

Éljen a városi és falusi munkásság és munkásnők együttes, szövetséges, szervezett tömegharca!

Proletár üdvözlettel

a Magyarországi Szocialista Munkáspárt

MMI Archívum. Röpiratgyüjtemény. III. 12/1926/III/2092—3.

---

71. A SALGÓTARJÁNI MUNKÁSSÁG ÉHSÉGFELVONULÁSA*

1926 április 27

8 000 éhes, rongyos, elszánt salgótarjáni bányamunkás masírozott Budapest ellen. Két esztendő előtt valamennyien szervezettek voltak, ma alig egytizedrészük az. Hat esztendő óta nem múlt el egyetlen esztendő, hogy bérmozgalmat ne indítottak volna nagyobb darab kenyérért, hat esztendő óta számtalanszor harcbaszállottak a salgótarjáni munkáscsaló munkarendszer ellen, de a szakszervezet mindannyiszor bebizonyította, hogy a „gazdasági helyzet a harcra nem alkalmas". Hat esztendő óta a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. évről évre jelentette, hogy a munkások teljesítménye állandóan emelkedik ... Hat esztendő óta minden esztendőben több volt a részvényesek osztaléka, 1924-ben a „Viktória" Gőzmalom mellett a Salgótarjáni mérleg tündökölt a legbeszédesebben, és a legújabb statisztika szerint az Általános Kőszénbánya Rt. minden képzeletet felülmúló, a békevagyont meghaladó pengőmérlege után talán második helyen ragyog a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. aranymérlege.

---

* Sem a *Népszava*, sem a Bányamunkásszövetség hivatalos lapja nem ismertette a salgótarjáni bányászok konkrét követeléseit. Amint frázisoktól hemzsegő híradásaikból megállapítható, a bányászok a nagyarányú elbocsátások, a 3—4 napos munkahetek és a rendkívül alacsony bérek ellen tiltakoztak.

A salgótarjáni munkás sorsa meg évről évre rosszabb lett. Pedig már 1923-ban panaszolta küldöttségük, hogy „világéletében rosszabb sora nem volt a salgótarjáni bányamunkásnak". Pedig akkor még nem volt munkanélküliség, megrövidített munkaidő mellett való dolgozás. Akkor egy esztendőben egy családnak jutott egy pár lábbelire, most „egy esztendő óta a hattagú család egyetlen tagja sem jár már cipőben". Aki még dolgozik, két-három napot dolgozik és alig keres többet egyszázezer koronánál, aki hosszú hónapokon át munkanélküli, az családjával együtt gyökeret rág, hogy éhen ne pusztuljon.

Egy esztendő óta szinte napról napra biztatták őket, hogy javulni fog a helyzet és hónapról hónapra újabb százaknak mondtak fel. Olyanoknak is, akik 25 esztendő óta túrják a földet és termelik a szénből az aranyprofitot. Április közepén újabb százakat bocsátottak el. Arról is volt szó, hogy ezentúl három nap helyett csak két napig dolgoztat a társaság, mert az Államvasutak a megrendelést még redukálja.

Három hónap óta valósággal forrongott Salgótarján dolgozó népe. A *Népszavá*-nak igaza van: a szociáldemokrata párt és a szakszervezet mindent elkövetett, hogy a lázongó munkásságot megnyugtassa. A párt küldöttei, a szakszervezet emberei versenyeztek Csóka Vendellel*, hogy bebizonyítsák azt, hogy minden hiábavaló, most: „semmit sem lehet tenni". Minden analfabéta közgazdasági tudósnak és statisztikusnak csapott fel és órákhosszat bizonyítgatja az éhségtől szédülő munkásoknak és munkásasszonyoknak, hogy a magyar szénbányák sorsa, válsága siralomraméltó. Megmagyarázták, hogy a teljesített műszakok száma az összes földalatti és külszíni munkáknál az 1924. évihez képest 29%-kal esett, hogy nemcsak Salgótarján szenved, hanem az egész magyar bányamunkásság, hogy a bányamunkások összlétszáma 1924-ben a 48 000-et meghaladta, 1925-ben 35 000 volt, hogy a bányák majdnem egy millió tonnával termelnek kevesebbet 1925-ben, mint 1924-ben termeltek . . .

Azután nem mert senki Salgótarjánba elmenni. Sem a pártvezérek, sem a szakszervezeti vezérek nem mutatkoztak. De annál több lett a csendőr. Mint a vadállatok, úgy rohantak még a munkásasszonyokra is, ha salakra vadásztak. A bányában dolgozókat megbüntették, mert szénnel gazdag salakot hánytak ki a bányából. Mindennap kétségbeesett jelenetek játszódtak le. Már a pap se mert az istennel vígasztalni. A csendőrparancsnok a vállát vonogatta.

De amikor innen is, onnan is elhangzott előbb a suttogás, majd az ordítás, hogy gyerünk Budapestre, kiadta a parancsot, hogy „egy lélek mozdulni se merjen, mert parancsa van, hogy vérbe fojtsa a lázadást".

---

* Csóka Vendel 1926-ig az Országos Bányamunkásszövetség elnöke volt. Miután a szakszervezet vagyonával kapcsolatos sikkasztási botrányba keveredett, a munkásság követelésére a Szakszervezeti Tanács kénytelen volt Csókát a szociáldemokrata pártból és a szakszervezetből kizárni, aki ekkor Salgótarjánba ment, és felhasználva az ottani bányamunkásoknak a szakszervezeti bürokráciával szemben érzett elégedetlenségét, a rendőrség megbízásából külön sárga szakszervezetet alakított.

És másnap, kora reggel 8 000 ember elindult Budapest ellen. Nem vonszolták éhségtől elgyötört testüket. Úgy mentek, úgy meneteltek, mint a harcra készülő hadsereg.

Budapest ellen. Mert Budapesten érezték az ellenséget. Budapesten van a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. igazgatóságának székhelye. Ott halmoznak aranyat aranyra az ő halálverejtékükből. Budapesten van az a kormány, mely a csontig kiuzsorázást minden eszközzel támogatja, mely előtt a bányaoligarchák szava parancs. Az a kormány, amely, ha megmozdulnak, rájuk szabadítja akár az egész ország csendőrségét... De Budapesten trónol Peyer Károly is, a Bányamunkásszövetség diktátora, aki váltig azt bömbölte trónusáról az éhezőknek, hogy „semmit sem lehet csinálni".

Salgótarján munkáshadserege vonult a budapesti kizsákmányoló, kiuzsorázó, vérig üldöző, telhetetlen kapitalista ellenség és annak segítői ellen.

Nem koldusrongyaikat akarták megmutatni Budapest utcáin. Nem szánalmat akartak kelteni, de, mint polgári lapok tudósítói is megírták, „azt akarták megkérdezni az illetékesektől, hogy mehet-e ez így tovább?"

Az első hírre minden kéznél lévő csendőr megmozdult. Szuronyszegezve kerítették be a salgótarjáni „ellenséget". De megmozdult minden kéznél lévő szakszervezeti és szociáldemokratapártbeli alkalmazott is, hogy eltérítsék az elszánt bányászokat „veszélyes vállalkozásuktól"...

Egy napig tartott, míg a helyi hatóságok és a bürokrácia rá tudták szedni a bányászokat. A megállapodás szerint 12 tagú küldöttséget választottak, hogy az menjen Budapestre, a tömeg meg térjen vissza Tarjánba. Ígértek eget-földet, de a tömeg legnagyobb része azért újra elindult Budapest felé. Ezeket a rendőri brutalitás hajtotta vissza...

*

A salgótarjáni földindulás jelentőségét nem lehet reformista szakszervezeti mértékkel mérni. Nem lehet annak súlyát azzal a mértékkel mérni, hogy *hány százalék eredményt* hozott meg a követelésekből a megmozdulás. Bár kétségtelen, hogy ezzel a mértékkel mérve sem volt eredménytelen 8 000 munkás és munkásasszony felvonulása. Salgótarjánnak Budapest ellen való felvonulása *forradalmi megmozdulás* volt. A vérig kínzott, csontig kiuzsorázott, elnyomott, elkeseredett, a szakszervezeti vezetőktől többször elárult és most végleg elhagyott tömegek *spontán* forradalmi megmozdulása...

A Budapest ellen való tömegfelvonulás nem a szervezetlen, kétségbeesett tömeg megnyilvánulása volt, de olyan szervezett tömegé, mely a szervezet vezetőivel szemben való bizalmatlansága miatt maga keresi és találja meg az utakat és formákat, melyen át *szervezetten* érvényt szerez akaratának. A Bányamunkásszövetség tagjainak létszáma az utolsó 2 és ½ esztendőben kevesebb mint $^1/_3$-ára szállt le. A legutóbbi közgyűlésen már ki sem meri mutatni a szövetség tagjainak számát. A szövetség kerékkötője minden megmozdulásnak. A szociáldemokrata

párttal szemben Mecsekszabolcstól Salgótarjánig nap-nap után kifejezést adnak a bányamunkások elégedetlenségüknek, sokszor gyűlöletüknek. Tömegesen hagyták ott a szakszervezetet és a szociáldemokrata pártot is. De azért a többévtizedes szervezettség, a szabadszervezeti forma vérükbehatolása meglátszik spontán megmozdulásukban is ...

Mindezek mutatják, hogy a salgótarjáni földindulás külsőségeiben és lényegében, méreteiben, célkitűzésében más volt, és hatásaiban is más lesz, mint az ellenforradalom utolsó idejében való spontán megmozdulások ... A salgótarjáni had visszament a bányákba, de azért a salgótarjáni földindulás medret ás magának. Az ott megnyilvánult forradalmi energia kisugárzik és nem marad követők nélkül.

A Kommunisták Magyarországi Pártja fokozottabb kötelessége a salgótarjáni fényjel után, hogy ezeket a lappangó és kitörés előtt álló erőket összegyűjtse, szervezze és rohamra vezesse az ellenforradalom gyengülő erői ellen.

Új Március, 1926 május. II. évf. 5. sz. 288—294. old. [A salgótarjáni földindulás.]

---

72. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA ÉS A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT AZ OSZTÁLYHARCOS MUNKÁSEGYSÉGÉRT ÉS A SZAKSZERVEZETEK VÉDELMÉÉRT

a) *A Magyarországi Szocialista Munkáspárt akcióegységre hívja fel a munkásosztályt az 1926-os parlamenti választások előtt*

1926 november 15

Munkások! Elvtársak!

Teremtsük meg a munkások harci egységét!

A *Magyarországi Szocialista Munkáspárt* a munkásosztály harci egységének megteremtésére hív fel benneteket. A kormány az új választások nyiltszavazásos hadjáratával üt rajta a dolgozókon, hogy a nagybirtokos-nagytőkés reakció uralmának végleges megszilárdítására, a Habsburg-királyság visszaállítására* fejbólintó reakciós többséget toborozzon össze. A nagybirtok és nagytőke szövetségének mai rendszere

---

* Az 1921-es trónfosztási törvény tető alá hozása ellenére a magyar uralkodó osztályok tagjainak egy része a Habsburg-uralom helyreállítására törekedett. A Habsburg-dinasztia hívei, a legitimisták és a Horthy hívei között időnként kiéleződtek az ellentétek. Maga Bethlen is a Habsburg-dinasztia híve volt és különböző manőverekkel úgy befolyásolta az 1926-os választásokat, hogy az új parlamentben, de különösen a felsőház visszaállításával megerősödött a Habsburg-restauráció híveinek tábora.

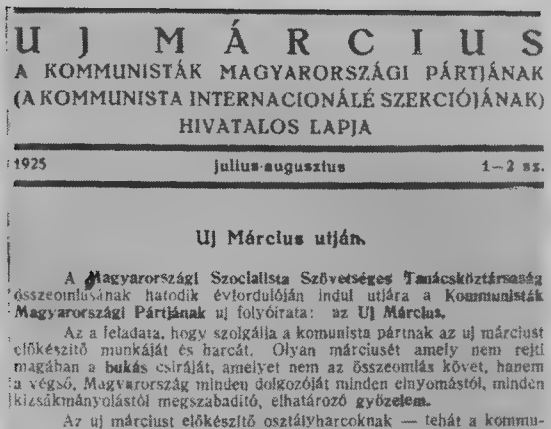

UJ MÁRCIUS

A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁNAK
(A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLÉ SZEKCIÓJÁNAK)
HIVATALOS LAPJA

1925 julius-augusztus 1—2 sz.

Uj Március utján.

A Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság összeomlásának hatodik évfordulóján indul utjára a Kommunisták Magyarországi Pártjának uj folyóirata: az **Uj Március.**

Az a feladata, hogy szolgálja a komunista pártnak az uj márciust előkészitő munkáját és harcát. Olyan márciusét amely nem rejti magában a **bukás** csiráját, amelyet nem az összeomlás követ, hanem a végső, Magyarország minden dolgozóját minden elnyomástól, minden kizsákmányolástól megszabaditó, elhatározó **győzelem.**

Az uj márciust előkészitő osztályharcoknak — tehát a kommunista harcvezetésnek is — sokkal bonyolultabbak manapság a föltételei, módszerei és eszközei, mint valaha voltak. Nemcsak Magyarországon, hanem az egész kapitalista világon.

Az **első** feladat, amelyet a folyóirat elé tüztünk: **a harc területének, Magyarország gazdaságának és társadalmának: a bomba és körülötte harcoló osztályoknak, a forradalmat mozgató és az ellenforradalmat támogató nemzeti és nemzetközi-erőknek vizsgálata.**

A KMP Bécsben megjelent elméleti folyóirata.
1925—1933

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK!

KOMMUNISTA

A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJÁNAK / A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLÉ

SZEKCIÓJA / HIVATALOS LAPJA

I. ÉVFOLYAM. 1. SZÁM.

Budapest, 1928. junius elején

Nőnek a veszedelmek - nőnek a feladatok

A „Kommunista"-nak, a KMP Magyarországon készített illegális lapjának a fejléce. 1928—1935

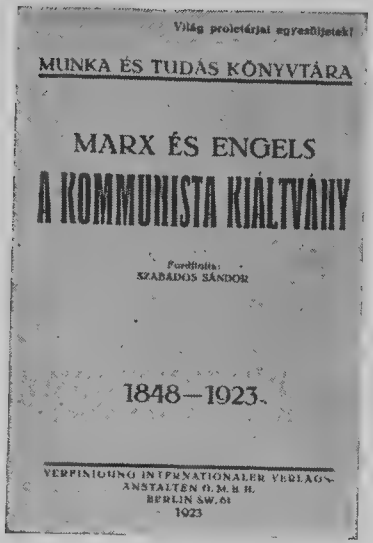

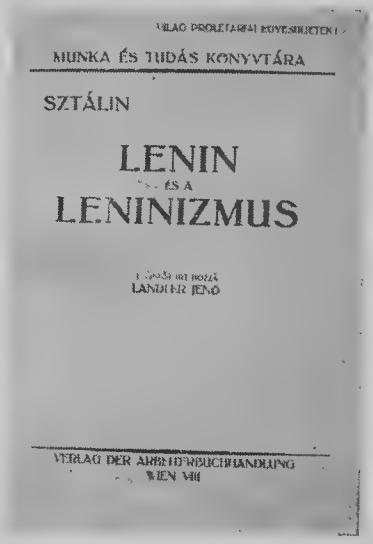

A KMP kiadásában Bécsben megjelent „Munka és Tudás Könyvtára" sorozat négy füzetének belső, illetve külső borítólapjai

a dolgozó osztályok, munkások, parasztok, kispolgárok kiuzsorázásának s elnyomásának művét, melyet konszolidációnak nevezett el, most készül megkoronázni. A felsőház visszaállításával, a Habsburgok vérrel mocskolt trónjának restaurálásával végkép el akarja temetni a dolgozó tömegek követeléseit, be akarja verni az utolsó szöget a demokrácia koporsójába.

Csak az egységes munkásosztály húzhatja keresztül a Habsburgokat visszahívó, népnyomorító reakció számításait! Csak az egységes proletárság állhat élére a dolgozók valamennyi rétegének, melynek érdeke a *demokrácia kivívása!* Csak az egységes munkásosztály tűzheti a parasztság és kispolgárság dolgozó rétegei elé harci célul a köztársaságot, az államforma kérdésének népszavazás útján való demokratikus rendezését.

Munkások! Elvtársak!

A szociáldemokrata párt ma *válaszút* elé került. Az elé a válaszút elé, hogy vajjon a Magyarországi Szocialista Munkáspárttal akar-e együtt küzdeni a demokráciáért, a köztársaságért, a népszavazásért, vagy-pedig továbbra is részt akar venni a polgári pártok szekértolójaként abban a munkában, mely abban áll, hogy a demokrácia egyes foszlányaiért kéregessen. Csak a munkásosztály lehet Magyarországon előharcosa a demokráciának. A polgári pártok nem a mai rendszer megbuktatásáért küzdenek, hanem azért, hogy a dolgozók elnyomásán és kizsákmányolásán épülő hatalomban maguk is részesedjenek. Aki tehát az osztályharcnak és a demokrácia kivívásának érdekeit alárendeli a velük való parlamenti szövetségnek, az árulója a demokráciának, az csak *kéreget* a reakciótól. Aki nem tesz meg mindent, hogy a reakció elleni osztályharc jegyében létrejöjjön *az egységes munkásfront*, az maga is sírásója a demokráciának és szállászcsinálója a nagybirtokosok és nagytőkések monarchista, legitimista reakciójának!

A demokráciáért folyó küzdelem mai fordulópontjánál, válaszútjánál a Magyarországi Szocialista Munkáspárt proletárkötelessége volt teljes nyomatékossággal felvetni *a proletárság egységfrontjának kérdését.*

Munkások! Elvtársak!

A munkásnyilvánosság színe előtt és ellenőrzése mellett akarunk beszámolni arról a kezdeményező akciónkról, melynek célja volt: a munkásosztály harci egységének megteremtése.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt vezetősége 1926 október 12-én levelet intézett a Magyarországi Szociáldemokrata Párt vezetőségéhez, melyben tárgyalásokra szólítja fel az egységes harc felvételének és programmjának megbeszélésére ... A két munkáspárt harci koalíciójának megteremtését célzó javaslatunk szószerinti szövege így hangzik:

„A Magyarországi Szocialista Munkáspárt megbízottai a Magyarországi Szociáldemokrata Párttal való és a magyarországi munkásosztály egységfrontjának megteremtésére irányuló tárgyalások alkalmával a következőket bocsátják előre:

1. A tárgyalások célja: megtenni az első lépéseket abban az irányban, hogy a két magyarországi munkáspárt — a magyar uralkodó osztályok és a Bethlen-kormány által képviselt hatalmi rendszer elleni harc jegyében — egységes programm alapján, a munkásság egységes harcát közösen megszervezzék és közösen vezessék.

2. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt megbízottai elvileg nem ellenzik a két munkáspártnak osztályharcos programm alapján való egyesítését. Kijelentik azonban, hogy egy ilyen egyesülésnek elvi, politikai és taktikai egység kell hogy az alapja legyen, mert csak ebben az esetben lehetne a magyar proletárság egységes pártja valóban osztályharcos párt, melyet nem bénítanak folytonosan pártonbelüli ellentétek, és amelyik ilymódon a magyar munkásság osztályharcát valóban vezetni tudná. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt megbízottai azonban nyiltan kijelentik, hogy a pártjukban tömörült munkástömegek változatlanul a legmélyebb bizalmatlansággal viseltetnek a szociáldemokrata párt vezetősége és annak politikája ellen. Ezt a bizalmatlanságot csak lépésről lépésre lehetne eloszlatni, úgy, hogy a szociáldemokrata párt vezetősége bebizonyítja, hogy az osztályegyüttműködés politikájával, mely 1925-ben a magyar proletárság szervezeti egységének kettészakadására vezetett, valóban szakított. Ennélfogva a szocialista munkáspárt megbízottai kijelentették, hogy a szervezeti egység megteremtésének előfeltételét — számos eddigi konkrét javaslatunk értelmében — a két munkáspárt akcióegységének megteremtésében látják. Csak a következetes osztályharc jegyében folytatott közös akciók teremthetik meg azt az atmoszférát, mely a szervezeti egyesülés elengedhetetlen feltétele.

3. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt megbízottai a következő programm alapján javasolják a két munkáspárt akcióegységének, egységfrontjának megteremtését:

a) Az országos politikában a szociáldemokrata párt szakít a polgári liberális ellenzéki pártokkal való együttműködésével és a munkásság és parasztság szövetségének programmja alapján, annak megvalósítására blokkot létesít a szocialista munkáspárttal. Ezt a két párt közös kiáltványban adja tudtára az ország dolgozó népének.

b) A Magyarországi Szocialista Munkáspárt és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt közösen küzdenek parlamenti és parlamentenkívüli eszközökkel új földreformért, az egyházi és világi nagybirtok kisajátításáért és annak a parasztság közt való felosztásáért a földbirtok állami kártalanítása alapján.

c) A Magyarországi Szocialista Munkáspárt és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt a Habsburg-restauráció elleni következetes harc érdekében az államforma kérdésének népszavazás útján való demokratikus rendezéséért, a köztársaságért közösen küzd.

d) A szociáldemokrata párt kilép a budapesti városházi Demokratikus Blokkból, mindent elkövet a budapesti városi képviselőtestület feloszlatása és új választások kiírása érdekében. Az új választásokra a szocialista munkáspárt és a szociáldemokrata párt blokkot létesít és

az új városi képviselőtestületben önálló proletárközségpolitika alapján együttműködik.

e) A szóciáldemokrata párt minden befolyását latbaveti a szakszervezetek egységének biztosítására és helyreállítására. Ennek érdekében utasítja a szakszervezetekben működő tagjait az ellenzéki magatartásuk miatt kizárt munkások visszavételére. A Bánya- és Kohómunkásszövetség egységének helyreállításáért mindent megtesz és az egység megteremtésének érdekében személyi áldozatokat is hoz a szakszervezet vezetőségében.

f) Munkaalkalmak teremtésének érdekében a szociáldemokrata párt és a szocialista munkáspárt közösen küzd a Szovjetunió jogi elismeréséért és az orosz-magyar kereskedelmi szerződés megteremtéséért.

4. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt megbízottai kijelentik, hogy a magyar munkásosztály valamennyi dolgozó rétegének érdeke azt követelné, hogy a szociáldemokrata párt és a szocialista munkáspárt között a fenti kifejtett programm *összességének* alapján jöjjön létre az akcióegység. Hogy bebizonyítsák azonban, hogy a magyar dolgozók érdekében és a munkáspártok egységfrontjának előmozdítására elvi álláspontjuk fenntartása mellett minden tisztességes engedményre hajlandók, a két munkáspárt egységének minimális programmjaként a következőket jelölik meg:

a) A szocialista munkáspárt és a szociáldemokrata párt közösen harcot indít a teljes gyülekezési szabadságért — beleértve a kommunista párt szervezkedési szabadságát is —, sajtószabadságért, az esküdtszékek visszaállításáért és az államforma kérdésének népszavazás útján való demokratikus rendezéséért és a köztársaságért; ebből a célból közösen szervezi meg a köztársaságért való tömegakciót. (Közös gyűlések a két párt szónokaival.) A népszavazás érdekében tömegakciót indít. Ennek érdekében haladéktalanul hozzálát az államforma kérdésében aláírások gyüjtéséhez. Közös akcióbizottságokat alakít az aláírások gyüjtéséhez és a köztársaságért való tömegharc megszervezésére, a 8 órás munkanap törvénybeiktatásáért, szociálpolitikai törvényhozásért folyó tömegakciónak megszervezésére.

b) A szocialista munkáspárt és a szociáldemokrata párt közös harcot indít az új földreformért az egyházi és világi nagybirtok kisajátítása és a dolgozó parasztság között való felosztása alapján.

c) A közelgő választásokon a két munkáspárt blokkot alakít és közösen vívja meg a választási harcot . . .''

De a szociáldemokrata vezérek úgy „támogatták'' az egységet, mint ahogyan a hóhér kötele „támogatja'' az akasztott embert. Farkas István is, Propper Sándor is a munkásság egységfrontjának megteremtését odáig „egyszerűsítették'' le, hogy a szociáldemokrata párt „kapui nyitva állnak'', hogy a „pártba való belépés, vagy nevezzük visszatérésnek, mindenki számára nyitva áll . . .''

De az egység helyreállításáról a szociáldemokrata pártba való „visszatérés'' útján csak az beszél, aki a két munkáspárt harci blokkjának, konkrét célokért való harci együttműködésének akar gáncsot vetni . . . Azért beszélnek a *pártegységről*, hogy a munkásság *harci egységének* kiolthassák az

életét. *Azért markolnak látszólag sokat, hogy ne kelljen valóságosan megfogni a keveset sem!*

Elvtársak! Ne engedjétek félrevezetni magatokat, ne engedjétek, hogy a szociáldemokrata pártba való farizeus visszahivogatással a szociáldemokrata vezetők eltemessék a munkásegységfrontnak minden munkás számára életbevágóan fontos és életbevágóan sürgős kérdését . . .

Munkások! Elvtársak!

Tűzzétek napirendre mindenütt, üzemekben, szakszervezetekben, pártszervezetekben a munkásság egységfrontjának, a munkáspártok harci koalíciójának kérdését! Vitassátok meg mindenütt a szocialista munkáspártnak a szociáldemokrata párt vezetőségéhez eljuttatott javaslatát és akcióprogrammját az egységfront megteremtésére. Foglaljatok állást az egységfront mellett!

Kérdezzétek meg a szociáldemokrata párt vezetőit, hogy . . . komolyan gondolják-e, vagypedig csak üres szóbeszéd az, hogy küzdeni akarnak *a köztársaságért, az új földreformért!*

Kényszerítsétek őket, hogy ezekért a követelésekért, melyeket szavakkal ők is hangoztatnak, *tettekkel* is küzdjenek, egységfrontban a Magyarországi Szocialista Munkáspárttal!

Szocialista üdvözlettel

a Magyarországi Szocialista Munkáspárt

MMI Archivum. Röpiratgyüjtemény. III. 12/1926/XI/2112.

---

b) „*A Bethlen-kormány el akarja pusztítani a szakszervezeteket*"*

Nem most tör először a Bethlen-kormány a szakszervezetek életére. Mikor Bethlen legelőször kormányra került, már akkor is a programmjába vett „konszolidáció" érdekében hirdette, hogy a szakszervezetek „terrorját" meg fogja szüntetni minden rendelkezésre álló eszközzel. Nem is fukarkodott a terrorral. A magyarországi munkásság azonban . . . hősiesen ellenállt és ezen az ellenálláson nemcsak hogy a rendszer terrorja dőlt meg, hanem a szakszervezetek folyton-folyvást erősödtek is . . . Ez napnál világosabban bizonyította, hogy amint Bethlen elődei gyengék voltak a magyarországi munkásmozgalom védővárainak megsemmisítésére irányuló hadjáratban, úgy a konszolidációt hirdető Bethlen is gyenge legényecske volt a maga hirdetett és megvalósított szakszervezetek elleni terrorjával.

* Az 1926-os parlamenti választások után a Bethlen-kormány a szakszervezetek megsemmisítésével akarta betetőzni a választáson elért győzelmét. „A magyar munkásságnak — mondották — a polgári társadalomban van a helye, de a polgárság csak azzal a munkássággal tud együttműködni, amely nemzeti alapon áll." A Bethlen-kormány a munkásság osztályharcos és nemzetközi szervezkedése feladása ellenében a „munkásságról való gondoskodást" ígérte, hogy ezzel lefegyverezze a munkásságot, és biztosítsa a kizsákmányolók és kizsákmányoltak „békés" együttműködését.

A magyarországi munkásságnak a szakszervezetekért folyó hősies küzdelmét sem szövetségi felfüggesztésekkel, sem vidéki csoportok feloszlatásával, sem bebörtönöztetéssel befolyásolni nem lehetett ... A szakszervezetek elleni terrorra a magyarországi munkásság mindig olyan talpraállással, olyan áldozatkészséggel válaszolt, hogy a kormányhatalom meghátrálni volt kénytelen.

Nem is elsősorban a beállott rossz konjunktúra gyengítette meg Magyarországon a szakszervezeteket. A magyarországi szociáldemokrata párt kötötte és a szakszervezeti bürokrácia szentesítette gyalázatos paktum volt az, amely elsősorban meggyengítette a magyarországi munkásság hősies ellenállását ... Az a paktum, amely a vasutasok és földmunkások egyesülési szabadságát nyiltan eladta Bethlennek két tucat mandátum ellenében, szinte halálos döfés volt a szakszervezetekért hihetetlen áldozatokat hozott magyarországi proletariátus hátába ... Ki sem lehet találni olyan módot, amelyet a szakszervezeti bürokrácia ne alkalmazott volna három esztendőn keresztül arra a célra, hogy a munkásság utálatát kiérdemelje és a munkásság tízezreit az osztályegyüttműködést megvalósító szakszervezetektől elidegenítse. Így jutottunk el odáig, hogy ma egyetlen szövetségi közgyűlésen sem merik kimutatni a tagok létszámát ...

Mi sem természetesebb, hogy ezt az időpontot a Bethlen-kormány most igen alkalmasnak tartja arra, hogy a szakszervezetek megtörésére irányuló fenyegetését valóra váltsa, és hogy a szakszervezetek ellen hirdetett élethalálharcot a gyakorlati téren a magyarországi munkássággal megvívja ...

Bethlen számításában két igen lényeges tényezőt nem vett figyelembe.

Az egyik tényező: a Kommunisták Magyarországi Pártjának napról napra való erősödése Magyarországon. A legképtelenebb üldözés és a leglehetetlenebb illegalitás ellenére is a Kommunisták Magyarországi Pártja ma már erőtényező és a szakszervezetek ellen megindított harcban annál inkább fog mint erőtényező izmosodni, minél inkább fog a harcban a szociáldemokrata párt és szakszervezeti bürokrácia árulása még jobban kiderülni, lelepleződni.

A második erőtényező: az osztálytudatos magyar munkásság egésze. A Bethlen-rendszer a legyengült szakszervezetekben tömörített munkásságot veszi csak figyelembe. E tömeg harcikészségének megítélésénél csak azt nézi, hogy tűrte a bérleszállításokat, a munkaidő meghosszabbítását, a bizalmi rendszer megtörését, hogy tűrte a szakszervezetekben maradva a szakszervezeti bürokrácia elárulásának sorozatát. Ezekről a tömegekről feltételezi, hogy a mostani harcban is a szakszervezeti bürokraták járószalagján vezetve viszik azt a látszatharcot, mely mást, mint a rendszer győzelmét, nem eredményezhet.

Ha Bethlen ebben a feltevésében keservesen fog csalódni, úgy még inkább fog csalódni abban, hogy a szakszervezetek ellen megindítandó harcban csak ezzel a szervezett tömeggel áll szemben. Kifelejti számításából, hogy a magyarországi igazi munkásság javarésze — a textil- és kémiai szakma munkásai kivételével — már szervezve volt ... Akármilyen helytelen volt, hogy ezek a munkások tízezrével hagyták

ott a szakszervezeteket, mert azokat a bürokráciával azonosították, ez semmiesetre sem fogja jelenteni azt, hogy közömbösen fogják nézni azt az élethalálharcot, mely a szakszervezetek megsemmisítésére irányul.

A szakszervezetek összetörésére irányuló kormányoffenzíva nem 80, de 300 000 munkás ércfalával fogja magát szembetalálni. A kommunisták is a helyükön lesznek, mikor a nagy támadás megkezdődik. Résen lesznek, midőn a kormány a szakszervezetek jelenlegi vezetőivel a paktum tárgyalásait lefolytatja és ott lesznek a tömegek között, amidőn a munkásság tömegerejét harcba kell majd vetni a szakszervezetek legelemibb jogaiért, az osztályharcos szervezetek létéért, a magyar munkásmozgalom fasisztává tétele ellen.

Új Március, 1927 január—február. III. évf. 1—2. sz. 12—16. old. [A Bethlen-kormány el akarja pusztítani a szakszervezeteket.]

---

73. A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT RÖPIRATA LELEPLEZI A PÁRTBA BEÉPÍTETT RENDŐRÜGYNÖKÖK TEVÉKENYSÉGÉT

1927 január 10

Munkások! Elvtársak!

1927 január 8-án a Magyarországi Szocialista Munkáspártból *sikkasztás és rendőrséggel való összeköttetés miatt kizártak felbérelt bandája* megtámadta a Magyarországi Szocialista Munkáspárt Hernád-utcai központi helyiségét . . .

A szociáldemokrata párt, melyet a választásokon sorozatos árulásaiért hagytak cserben az osztálytudatos munkások, most kéjelegve szekundál annak a *rendőrbérenc* társaságnak, melyet a Magyarországi Szocialista Munkáspárt bomlasztása, osztályharcos vezetőinek börtönbejuttatása céljából az államrendőrség politikai osztálya *egyenesen beküldött pártunkba.*

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt a soraiba befurakodott *spiclikkel, provokátorokkal, rendőrbérencekkel elkészült* egymaga is . . . De a támadásra felbérelt banda megfenyítése mellett a magyar munkásság széles tömegei előtt kell feltárnunk központi helyiségünk megtámadtatásának hátterét . . .

Jól tudja a reakció, hogy egyedüli komoly ellensége ebben az országban a Magyarországi Szocialista Munkáspárt! . . .

A rendőrség minden időben és minden országban alkalmazta az osztályharcos munkásmozgalom elleni küzdelemnek ezt a módszerét. És természetes, hogy csak az osztályharcos munkásmozgalom ellen alkalmazza azt.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt az egész osztályharcos munkásmozgalom, az egész magyar proletárság érdekében cselekszik, ha éberen

őrködik azon, hogy soraiba rendőri besúgók ne furakodjanak be, ha megtisztítja sorait a rendőrbérencektől!

Ezért kellett pártunk vezetőségének néhány héttel ezelőtt, s részben már előbb, a pártból 21 embert kizárnia. Ez a 21 gyászvitéz pártunk kebelében mint „ellenzék" próbált szervezkedni... Politikai álarc mögé igyekeztek bujtatni közönséges kopóábrázatukat...

Túlontúl sokáig és túlnagy türelemmel tűrtük az „ellenzék" aknamunkáját...

A pohár akkor csordult ki, amikor bebizonyosodott, hogy ez az „ellenzék" a pártból kizárt spiclikkel tart fenn bensőséges kapcsolatot, és hogy a pártmunka felrobbantása érdekében erőszak alkalmazásától sem riad vissza...

A legelemibb önvédelem szempontjai, a párt munkája megvédelmezésének kötelessége parancsolta, hogy ne adjunk továbbra is vendégjogot a Magyarországi Szocialista Munkáspártban azoknak, akik Schweinitzerék vezényszava szerint cselekedtek. A párt vezetősége, a tagság egyöntetű helyeslése mellett, kiebrudalta a pártból a rendőrség pórázán járó „ellenzéket"...

A *Népszava* odaállt az „ellenzék" mellé és Schweinitzerékkel karöltve támogatja őket a Magyarországi Szocialista Munkáspárt ellen.

Peyer Károly, Schweinitzer József és Weiszhaus Aladár egy frontba kerültek... A rendőrség és a szociáldemokrácia ügynökeinek „ellenzéki" egységét Weiszhaus Aladár kovácsolta. Nem csoda tehát, ha Weiszhaus Aladárt és bandáját nem csupán a *Népszava* nevezi ki a „legértelmesebbeknek", hanem Schweinitzer is őt jelentette ki a „legderekabbnak"...

Weiszhaus Aladár... minden egyes esetben odaállt azok védelmére, akik a rendőrséggel való összeköttetés gyanújába keveredtek... *Weiszhaus Aladár az államrendőrség politikai osztályának eszköze, vagy a besúgó bandának a látható főnöke!...*

Nem véletlenség az, hogy a Magyarországi Szocialista Munkáspárt nagy választási hadjárata után adta ki Schweinitzer a parancsot pártunk központi helyiségének megtámadására!

Nem véletlen, hogy ennek a bérenchadnak a Magyarországi Szocialista Munkáspárt elleni támadása egybeesik a kormány beharangozott támadásával a szakszervezetek ellen!...

Jól tudja a reakció, hogy csak a mi pártunk fogja rohamra vezetni a tömegeket a szakszervezetek védelmére, a Habsburg-trónfoglalás ellen, a köztársaságért!

Ezért alkalmaz új módszereket! Ezért uszítja ellenünk a pártunkból kiebrudalt spiclik, besúgók, provokátorok hadát. Ezért szövetkezik ellenünk egységes frontban Bethlen, Schweinitzer, Peyer és Weiszhaus!

Ezért kell odaállni minden munkásnak a Magyarországi Szocialista Munkáspárt mellé!...

Szocialista üdvözlettel

a Magyarországi Szocialista Munkáspárt

MMI Archivum. Röpiratgyűjtemény. III. 12/1927/I/2136.

74. AZ ELLENFORRADALMI KORMÁNY ÚJABB TÁMADÁSA A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA ÉS A MAGYARORSZÁGI SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT ELLEN

a) *A Magyarországi Szocialista Munkáspárt röpiratban tiltakozik a rendőrség üldöző hadjárata ellen*

1927 február 9

Munkások! Elvtársak!

A belügyminiszter birodalmába tartozó toloncházban február 1 óta tíz osztályharcos munkás ... éhségsztrájkban áll!

Nem első eset Magyarországon, hogy az ellenforradalom kegyetlen munkásüldözése közben börtönbe jutott munkástestvéreink ezt a fegyvert alkalmazzák a rendőrfőpribékek kínzó rendszerével szemben. Nem először történik, hogy a folytonos üldözések, a gyalázatos bánásmód, a véres verések és törvénytelenségek sorozatos elszenvedése közben ilyen módon ordít bele Magyarország és az egész világ munkásságának fülébe az a tény, *hogy Magyarországon aljas politikai üldözés, internálás, megveretések, a munkások törvényenkívüliségének rendszerén „nyugszik" az uralkodó hatalom ...*

Minden elvtársunk, aki a toloncházat elhagyja, a legképtelenebb megszorításokkal járó „házi internálás" alá helyeztetik. Nem elég, hogy ez az internálási rendszer előírja az este 9-től reggel 6-ig való otthontartózkodást és megtiltja mindenféle nyilvános hely látogatását, de legújabban már külön pontban megtiltják a *Magyarországi Szocialista Munkáspárt tagjainak, hogy bármiféle politikai működést kifejthessenek és megtiltják a párthelyiség látogatását — így fest a politikai és személyes szabadság Magyarországon!*

Börtön ez az ország mindenki számára, aki az uralkodó hatalomnak nem tetsző politikai felfogás híve.

Ha valamelyik saját helyiségünkben pártértekezletre jönnek össze pártunk tagjai, azonnal egy sereg rendőrt küld a nyakunkra a hatalom, és jönnek a leigazoltatások, „tiltott gyűlés" címén való többnapos büntetések ... Kaposváron működő pártszervezetünket kirabolták, és azzal az otromba ürüggyel, hogy „nincs alapszabály", felfüggesztették működését!

A Magyarországon dühöngő féktelen terror és politikai üldözés tudja csak fenntartani, biztosítani azokat az éhbéreket, amelyekkel a magyar kapitalisták és nagybirtokosok pénzeszsákjait hizlalják a magyar munkásság vérének lecsapolása árán.

Mi tehát ny lvánosság elé, az egész világ munkásságának színe elé visszük azokat a tényeket, amelyek a kapitalista nyúzók és rendszerének az érdekében ebben az országban uralkodnak.

Tudja meg a külföldi munkásság is, hogy 1925-ben 40 elvtársunkat 9 év és 70 millió korona pénzbüntetésre ítélt a szanáló Bethlen-kormány, és 8 kitoloncolás, 41 véresre vert munkás hirdette a „konszolidációt".

1926-ban 324 elvtársunkat rendőri felügyelet alá helyeztek, különböző címeken 273 elvtársunkat 78 évi és 281 millió korona büntetéssel sujtottak, 20 kitoloncolás és 57 rendőrségen megkínzott munkástestvérünk szenvedése kellett a reakció fenntartásának biztosítására. Csak a választások alatt 471 elvtársunk letartóztatásával akadályozta Bethlen pártunk választási agitációját.

1927 január 1-től február 5-ig 23 esetben különböző címeken 2 évi és 16 napi szabadságvesztésbüntetésre, 48 millió korona és 1 116 pengő pénzbüntetésre ítélték elvtársainkat. A január 28-i tüntetés és „egyéb ügyek" miatt Budapesten, Kaposváron, Hatvanban, Rákoskeresztúron, Soroksárpéterin összesen 403 elvtársat vettek őrizetbe . . .

Fogságban van ezidőszerint Budapesten 51 elvtársunk. Eljárás van folyamatban 507 esetben sajtókihágás, vörös szín kultiválás, sajtóvétség, sajtó útján elkövetett izgatás vagy lázítás, tiltott gyülekezés, rendőri felügyelet áthágása címén. *Tudja meg Európa, hallja meg minden ország proletariátusa, hogy Magyarországon az ököljog uralkodik, hogy Magyarországon a munkás törvényen kívül áll. Ezért van éhségsztrájk a börtönökben!*

Azért, mert az a munkás, aki nyiltan pártunk tagjának vallja magát, ha a rendőrség kezébe kerül, a legképtelenebb tortúrákat kénytelen elszenvedni a munkásosztályért . . .

És ha semmi ürügy, a legcsekélyebb ok sincs az áldozat megbüntetésére, akkor, ha az ügyészségnek nem lehet átadni, jön *a toloncház* . . .

A durva, minden emberi mivoltukból kivetkőzött pribék-bánásmód a végsőkig feszíti az elkeseredést a munkásosztályért szenvedő elvtársakban. *A politikai ügyből toloncházba bekerült fogolytól most már erőszakkal elveszik összes megszerzett jogait: az élelembeadást, a különválasztást a „közönséges büntettesektől", a munkakényszer alól való felmentést.*

Ezért van éhségsztrájk a toloncházban!

Az a tíz munkástársunk, aki nyolc nap óta egy falat élelmet nem vett magához, ezek ellen a szörnyűségek ellen harcol! Az egész munkásosztály érdekében, a szocializmus, a munkásosztály felszabadításának szent ügyéért folytatott harcukban *támogatni kell őket a magyarországi munkásság és az egész európai, az egész világ proletariátusának* . . .

Le a rendőri inkvizíció rendszerével!

Éljen a Magyarországi Szocialista Munkáspárt!

Szocialista üdvözlettel

a Magyarországi Szocialista Munkáspárt

MMI Archivum. Röpiratgyüjtemény. III. 12/1927/II/2138—1.

---

b) *Szántó Zoltán és társai bebörtönzése*

1927 február

A Kommunisták Magyarországi Pártját a magyar uralkodó osztályok sajtója ... újból a hazugságok és rágalmak szennyes váladékával igyekszik befröcskölni. A harc újból áldozatokat követelt ...

Heteken át tartott a több mint 70 letartóztatott forradalmárnak minden képzeletet felülmúló megkínzása a budapesti rendőrség detektívszobáiban. A letartóztatottak részben kommunisták, részben a szocialista munkáspárt tagjai voltak. Ifjúmunkások és felnőttek, öreg harcosai a mozgalomnak. Férfiak és nők. De valamennyiük vére együvé folyt a detektívszobák padlóján ...

A legválogatottabb kínzóeszközökkel dolgozott a rendőrség politikai osztályának több mint 40 detektívje Schweinitzer és Heim legfőbb vezérlete mellett ...

Lőwy Sándor ifjúmunkást a kezénél összekötözve felakasztották, meztelen testét tüzes vasdoronggal égették és a fejét falbaverés közben betörték. Ezt a fiatal munkást be kellett szállítani a toloncház kórházába.

Kocsis János földmunkás, mint vörös katona vesztette el a diktatúra alatt féllábát. Műlábat hord. A detektívek letépték róla a műlábat és a nyomorék, tüdőbeteg embert addig ütötték vele, amíg a faláb összetört. Akkor rúgni kezdték. Kocsis ájultan hevert már a földön; akkor a hasán, a mellén táncoltak. Akkor fellocsolták, hogy újra kezdhessék.

A 70 embert két álló hétig kínozták. Ügyvédet nem engedtek hozzájuk. Mosakodni nem lehetett. Enni száraz kenyeret kaptak.

Megkínozták *Szántó Zoltánt és Vági Istvánt is* ...

A megkínzott emberek jajkiáltásai hosszú napokon és éjjeleken át felverték a környező utcák csendjét. És ezt a rettenetes hangversenyt a magyar sajtó hazugságkoncertje igyekezett túlkiabálni.

Új Március, 1927 március. III. évf. 3. sz. 69—70. old. [A Kommunisták Magyarországi Pártja az ellenforradalom keresztтüzében.]

---

c) *Szántó Zoltán és társai a rögtönítélő bíróság előtt*

1927 április 12

Másodízben történt, hogy a nemzetközi proletárság visszarántotta a magyar ellenforradalom hóhérainak gyilkolásra induló kezét. Rákosi elvtárs és társai után most Szántó Zoltán elvtársat és vele számos kommunistát és szocialistát mentett meg a nemzetközi munkásság. A magyar kormány, mely az Anglia által szított szovjetellenes had-

járatba* akart belekapcsolódni, a Rákosi-per kudarca után most valóban „elrettentő példát" akart statuálni. Akasztófára akarta juttatni elvtársainkat, hogy a kommunista pártnak minden üldözés ellenére növekvő és mélyülő tömegbefolyását visszavesse és megtörje. Akasztófára akarta juttatni Szántó Zoltánt és társait, hogy a magyar munkásosztály legjobbjait visszariassza az illegális kommunista szervezkedéstől. Kínzásokkal és ütlegelésekkel szedte ki a magyar rendőrség a letartóztatott elvtársainkból azokat a „vallomásokat", amelyek alapján az ügyészség „lázadásra való szövetkezés" címén emelt vádat ellenük és kért kötél általi halált büntetésül. És a magyar kormány, a magyar ellenforradalom újból vereséget szenvedett. A vereség két fronton is érte. Nemcsak hogy nem sikerült az Anglia által előkészített nemzetközi szovjetellenes hangulatot a magyar forradalmárok meggyilkolására kihasználnia, ellenkezőleg, szemben találta magát egy olyan hatalmas nemzetközi közvéleménnyel, mely messze túlterjedt a kommunista pártokon, magával ragadta a szociáldemokrata munkástömegeket, befolyásolni tudta a szociáldemokrata szervezeteket és fellépésre késztette a polgári intelligencia legjobb képviselőit is a magyar kormány által tervezett tömeggyilkossággal szemben. A vereséget, mely a rögtönítélő tárgyalás kapcsán a magyar kormányt érte, betetőzte elvtársaink hősies bolsevik magatartása a hóhérbíróság színe előtt. A vád, amely szerint a kommunista párt Magyarországon közvetlenül a fegyveres felkelést készíti elő, összeomlott. Elvtársaink mint vádlók léptek fel: a bíróság előtt Európa munkásközvéleménye elé tárták a magyar rendőrség kínzókamráinak rejtelmeit, a rettenetes tortúrákat, embertelen kínzásokat . . .

Nem szokásunk kiemelni egyeseket: valamennyi elvtársunk úgy viselkedett a rögtönítélő bíróság előtt, ahogyan kommunistáknak viselkedniük kell. Bátran, félelem nélkül, nem védekezően, de támadóan. Mégis ki kell emelnünk Szántó Zoltán elvtársat, aki bátor, öntudatos, végsőkig elszánt magatartásával ragyogó mintaképe volt a vezető kommunista pártmunkásnak. Így viselkedjünk a bíróság előtt, ahogy Szántó elvtárs viselkedett! Így lépjünk fel, így álljunk szembe a munkásosztály ellenségeivel, bírói hóhéraival, így mutassuk meg, hogy mi a kommunista meggyőződés, a párthoz való ragaszkodás és hűség életre-halálra, így hirdessük a kommunista párt megváltó szerepét a bíróság előtt, de ott sem az osztálybíróságnak, hanem a dolgozó tömegeknek. Ez a statáriális tárgyalás mindig a Kommunisták Magyarországi Pártja dicsőséges és áldozatteljes történetének legszebb fejezetei közé fog tartozni.

Új Március, 1927 április. III. évf. 4. sz. 126—127. old. [Kommunisták a rögtönítélő bíróság előtt.]

---

* A rövidéletű munkáspárti kormány bukása után, 1924 novemberében Baldwin miniszterelnökségével konzervatív kormány alakult Angliában. Külpolitikai feladatának a Szovjetunió elleni intervenció előkészítését tekintette. Hatályon kívül helyezte az 1924 augusztus 8-i angol-szovjet szerződést.

d) *Belügyminiszteri utasítás a kerületi főkapitányokhoz és alispánokhoz a kommunista agitáció és a fenyegető aratósztrájkok elfojtására*

1927 május 18

... Május 9-én a párt postán leküldött — Grácon át — *Új Március*-t, *Párizsi Munkás*-t és különböző nyomtatványokat és röpiratokat, melyek főleg a mezőgazdasági munkássághoz vannak intézve ...

Amidőn e közléssel kapcsolatban ezúttal is az összes rendőrhatóságoktól és közegeiktől a már ismertetett titkos földalatti aknamunkának legfokozottabb mértékben való ellenőrzését várom el, felhívom, hogy tekintettel arra a veszélyre, amely az állam biztonságát általában, az aratósztrájkból folyólag pedig gazdasági életünket fenyegeti, úgy a lakosságnak, mint a mezőgazdasági munkásságnak minden megmozdulását kísérjék a legéberebb figyelemmel, és ha olyan tünetről, mozgalomról szereznének tudomást, amely akár a kommunista propagandára, akár a mezőgazdasági munkások sztrájkjára vonatkoznék, azt írásban hozzám is (a közbiztonsági osztály vezetőjéhez címzetten) azonnal jelentsék be, sürgős, fontos és halasztást nem tűrő esetekben pedig jelentésüket ugyanoda távbeszélőn tegyék meg.

Figyelmeztessék a szerződésileg magukat az aratómunkára lekötött és ennek teljesítését megtagadni akaró munkásokat azokra a következményekre, amelyek egyrészt az egész ország közgazdasági érdekeire, de másrészt a saját maguk exisztenciájára is — végzetesen hathatnak.

Az 1898. évi II. tc.* megtorló intézkedéseinek alkalmazása tekintetében pedig utasítsa rendőrhatóságait, hogy ha kimerítették a kapacitációnak és a meggyőzésnek összes eszközeit, ennekutána gyors és határozott eljárással a törvény szigorának kíméletet nem ismerő alkalmazásával szerezzenek annak érvényt.

Utasítsa arra is, hogy mindazon esetekben, amidőn a szerződésszerűleg vállalt kötelezettség teljesítésének megtagadásáról van szó, a hozott ítéleteket a fellebbezésre való tekintet nélkül azonnal végre kell hajtani.

Különösen súlyt helyezek arra, hogy a rendészeti közegek fokozott mértékben ellenőrizzék a hatóságuk te ületén megjelenő idegeneket és a legnagyobb erővel nyomozzanak abban az irányban, nem jelentek-e meg és működnek a hatóság területén olyanok, akik részben Bécsből, részben Budapestről küldették ki a kommunista központi szervezet által.

Ez utóbbiakkal, valamint a magukat kellően igazolni nem tudó nem helybeliekkel szemben, mint akikről alapos gyanú szerint megállapítható, hogy a szóbanforgó kommunista szervezkedésbe akarnak bekapcsolódni, minden kímélet félretételével kell eljárni, azonnal őrizetbe kell venni és a büntető eljárás megindításával egyidejűleg, a nem helybeli állandó

1927-ben az angol kormány szervezte a pekingi, sanghaji, nankingi szovjet képviseletek elleni támadást. 1927 május 12-én Londonban intéztek provokációs támadást a Szovjetunió londoni kereskedelmi szervezete, az ARCOS [szovjet társaság az Angliával való kereskedelem lebonyolítására] ellen.

* Lásd e kötet 128. oldalán lévő jegyzetet.

tartózkodásúakat további eljárás végett a *budapesti főkapitánysághoz (politikai osztály)* kell felkísértetni.

Amennyiben helyi tartózkodású egyénekről lenne adott esetben szó, akikkel szemben alapos gyanú forogna fenn arranézve, hogy az agrárszocializmus, a kommunizmus vagy az *a atós trájk megvalósítása érdekében szóval, tettel, ígérettel vagy fenyegetéssel működést fejtenek ki*, a fentiekhez hasonló módon kell eljárni, őrizetbe kell venni őket és a királyi ügyészségi elnökkel való egyetértő eljárás mellett letartóztatásban kell tartani.

Felkérem méltóságodat, hogy az elrendelt összes intézkedéseknek késedelem nélküli pontos teljesítését a legnagyobb körültekintéssel és ereállyel ellenőrizze, az egyes hatósági közegek részéről netán tapasztalt mulasztással szemben kellő szigorral járjon el.

A miniszter helyett:
Sztranyavszky
államtitkár

MMI Archivum. A. III. 1/1927/19.

---

75. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA HARCOL TRIANON IMPERIALISTA REVÍZIÓJA ELLEN, A SZOVJETUNIÓ VÉDELMÉÉRT ÉS A BÉKÉÉRT

Magyarországon egyre fokozódik a téboly, melyet a Szovjetunió elleni imperialista háborús előkészületekkel kapcsolatban a trianoni béke revíziójának lehetősége kiváltott. A magyar burzsoá közvélemény a Bethlen-féle „aktív külpolitika" első kezdeti sikerei óta állandóan lázban van. Az események fejlődését nem tartja elég gyorsnak, a sajtó uszít, sürget, hogy beleverje a magyar társadalom minden rétegébe — a dolgozókba is —, hogy Trianon revíziója elválaszthatatlanul összekapcsolódik a bolsevizmus elleni háború ügyével . . .

Legutóbb lord Rothermere-nak, a konzervatív-fasiszta angol sajtómágnásnak . . . Trianon revíziójának szükségességéről írt cikke adott alkalmat a tombolásra . . .

A trianoni revízió vágya mindinkább középponti kérdéssé válik a magyar uralkodó osztályok egész politikájában. Ez a vágy fogja össze a gazdaságpolitika, vám- és adópolitika megannyi kérdése dolgában bomladozó egységfrontjukat. A belső piac megszűkülésének bajaival küszködő, a vámpolitikában kénytelen-kelletlen visszavonuló nagyipar álma a Trianon revíziójával visszakerülő területekkel megnövekedő, versenymentes fogyasztási terület. Az agrárválsággal küszködő nagybirtokosok régi birtokaikat akarják vissza . . . A gazdag parasztságnak sem közömbös egy nagyobb belső piac . . .

Még a munkások egy részét is azzal remélik a Trianon revíziója elleni küzdelemben érdekeltté tenni a magyar uralkodó osztályok, hogy az ipari fogyasztóterület megnövekedése „munkásérdek" is. A szociáldemokratákkal való háborús egységfront ezen az alapon jön létre, sőt, már jórészt létre is jött... Peyer Károlynak a budapesti törvényhatóságban való nyilt csatlakozása a konzervatív, bolsevikfaló lord Rothermere üdvözléséhez és a területi integritás imperialista célkitűzéséhez, bizonyítja, hogy a magyar szociáldemokrata párt „pacifizmusát" mindjobban alárendeli a Bethlen-kormány imperialista külpolitikájának és mindjobban annak engedelmes eszközévé lesz... Ebből következik, hogy a kommunistáknak és a forradalmi munkásságnak a területi integritás jelszava ellen kell harcolniuk, mert ez a harc a különleges magyarországi formája a szociálsovinizmus ellen való harcnak. A területi integritás elleni harc nélkül nem lehet komolyan küzdeni a Bethlen-kormány háborús külpolitikája ellen, nem lehet komolyan küzdeni a Szovjetunió megvédelmezéséért, nem lehet komolyan küzdeni a szociálsovinizmus és a háborús osztálybéke ellen. A magyar ellenforradalom a területi integritás „nemzeti" jelszavát hangoztatva akar Európa egyik zsandárszakaszává lenni. Nemcsak Oroszország ellen, hanem minden olyan ország ellen is, melyben a munkásosztály forradalomra indul, vagy erős hatalmi pozíciókat tart megszállva. A bécsi felkelés* kapcsán a magyar ellenforradalom Burgenland visszafoglalására látta elérkezettnek az időt. Az osztrák proletariátus csendőréül kínálkozott Európa imperialista államainak. A bécsi felkeléssel kapcsolatos magyar készülődések is mutatták, hogy a területi integritás jelszava a forradalom leverésének ellenforradalmi jelszava, mely homlokegyenest ellentétben áll a nemzetek önrendelkező jogának csak a proletárforradalom útján megvalósuló jelszavával...

Trianon revíziójának jelszava ma a Szovjetunió elleni háború előkészítését szolgálja. Vajjon lehet-e ez ok arra, hogy a kommunista párt és a forradalmi munkásság lemondjon Trianon (mint a háború utáni imperialista békeszerződések egyik láncszeme) forradalmi *összetörésének*, a nemzetek önrendelkező joga *forradalmi* jelszavának hirdetéséről? Nem. Ellenkezőleg, minél inkább kötik össze Trianon revíziójának jelszavát a magyar uralkodó osztályok a Szovjetunió elleni háború ügyével, annál inkább kötelessége a forradalmi munkásságnak a Szovjetunió megvédelmezésének, a világforradalom megvédelmezésének ügyét összekötni Trianon forradalmi összetörésének, a magyar nép forradalmi önrendelkező jogának jelszavával. Bethlen a Szovjetunió vereségétől, az orosz munkásállam elleni háború győzelmétől, Anglia jóakaratától teszi függővé a trianoni béke revíziójának ügyét, a Kommunisták

* 1927 július 15-én a bécsi proletárok ezrei tüntettek az osztrák kommunista párt vezetésével az előretörő fasizmus ellen. A rendőrség és katonaság tüzet nyitott a tüntetőkre. A munkásoknak alig volt fegyveruk, mégis rohamra mentek a rendőrőrszobák és az igazságügyminisztérium ellen. A felkelést az osztrák kormány kíméletlenul leverte. [Lásd bővebbet: *N. M. Mitrofanov.* Ausztria 1918—1938 között. Az SzKP Pártfőiskolájának anyaga. Szikra 1952.]

Magyarországi Pártja a Szovjetunió *győzelmétől*, az orosz munkásállam elleni imperialista háború vereségétől, a világforradalom győzelmes előrehaladásától várja a magyar dolgozó nép önrendelkező jogának megvalósulását. Forradalmi reálpolitika az ellenforradalmi reálpolitikával szemben! De az ellenforradalom reálpolitikája az európai munkásság teljes gúzsbakötésének, Szovjetoroszország vereségének, az Anglia vezette háborús imperialista egységfront győzelmének ingoványos talajára épít, míg a kommunista párt forradalmi reálpolitikája az európai munkásosztály háborúellenes osztályharcának, a gyarmati népek diadalmaskodó szabadságharcainak, az orosz munkásosztály életre-halálra való győzelmes védekezésének sziklaszilárd talajára épít. A magyar dolgozó nép nemzeti önrendelkező joga életre-halálra egybekapcsolódik a Szovjetunió megvédelmezésének nemzetközi ügyével.

Új Március, 1927 július. III. évf. 7. sz. 326—330. old. [Trianon reviziója — a Szovjetunió elleni háború jelszava.]

---

76. A SZANÁLÁS UTÁN FOKOZÓDIK A MUNKANÉLKÜLISÉG 1924—1926

...A munkáslétszámnak egy-egy gyárra kiszámított átlaga még inkább mutatja, hogy a gyártelepek számának növekedésével szemben a gyáripar válságokkal küzdött. Mert míg a gyáripari összes munkáslétszám 1926-ban már csak 5%-kal maradt az 1913. évben megállapított munkáslétszám mögött, a gyárankénti átlagos munkáslétszám mindössze 60%-át érte el a békebeli átlagos gyári létszámnak. Sőt, a gyárak átlagos munkáslétszámának 1921—1926. évi alakulását feltüntető adatok szemléltetik az inflációs évek konjunktúráját is, mert kitűnik, hogy a gyárak az 1922—1923. években több munkással dolgoztak s így jobban voltak foglalkoztatva, mint az 1924. évben megindult szanálás után, amely üzemredukcióval s munkáselbocsátásokkal járt. Az 1921—1926. években a szanálás előtti három év átlagában a gyárankénti munkáslétszám 75 volt, míg a szanálást követő három év átlaga csak 66-ot tett, tehát a gyárak lényegesen kevesebb munkáskézzel dolgoztak a szanálás óta, mint az inflációs évek alatt...

Farkasfalvi Sándor. Budapest gyáripara 1921—1926-ban. Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala Házinyomdája 1928. [Statisztikai közlemények. 56. köt. 4. sz.] 20—21. old.

---

77. AZ IPARI TERMELÉS NÖVEKEDÉSE ELLENÉRE SÜLLYED A MUNKÁSOSZTÁLY ÉLETSZÍNVONALA 1927

... A budapesti gyárakban dolgozó munkások munkabérviszonyainak a létfenntartási költségek alakulása szerinti megvilágítása a munkanapteljesítmény alapján történt, s így tulajdonképpen csak a munkások kereseti viszonyait tünteti fel, anélkül, hogy a munkások megélhetési viszonyaira is világot vetne. Ebből a szempontból ugyanis még ismerni kell a gyárimunkások foglalkoztatottságának arányait is, tudni kell tehát azt is, hány napon át dolgoztak a budapesti gyáriparban a munkások, s megvolt-e a lehetőségük arra, hogy az elért munkabéreket maguknak biztosíthassák ... A gyárakban dolgozó munkások 1927-ben átlag 297 napon át voltak munkában, tehát fejenként átlag öt nappal többet dolgoztak, mint 1926-ban. A létfenntartási költségek növekedése miatt ugyanis a munkabérekben elért párfilléres emelkedés nem tette lehetővé a munkásoknak az 1926. évi megélhetési színvonaluk fenntartását, fokozottabb erővel dolgoztak tehát, hogy biztosíthassák maguknak azt a színvonalat, amelyet már 1926-ban elértek. A gyárak üzemmenete lehetővé tette a munkásoknak azt a törekvését, hogy az 1927. évben nagyobb munkateljesítményt mutathassanak fel s így átlagban mintegy 90 pengővel többet is tudtak keresni. Sajnos azonban a létfenntartási költségek 1927. évi emelkedése mellett a munkateher növelése sem volt elég az életszínvonal fenntartásához s a munkások helyzete nemcsak hogy nem javult, hanem még megfeszített munka mellett sem érte el azt a színvonalat, amelyre pedig az 1926. évben már eljutott ...

Farkasfalvi Sándor. A budapesti gyárak üzemi és termelési statisztikája. Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala Házinyomdája 1929. [Statisztikai Közlemények. 59. köt. 4. sz.] 62—63. old.

---

78. SZTRÁJKOK ÉS BÉRHARCOK A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA VEZETÉSÉVEL 1927—1928

a) *A „Párizsi Munkás" cikke a magyarországi tömegsztrájkokról és kizárásokról*

Az ellenforradalmi Magyarország évek óta nem élt meg akkora arányú sztrájkhullámot, mint amilyen most söpör végig Magyarországon. Az év eleje óta a bérmozgalmak egész sorozata indult meg és ez azóta egyetlen szakmát sem került el, sőt napról napra nagyobb arányúvá fejlődik. A bérmozgalmak és sztrájkok már nemcsak Budapestet és környékét érintik, hanem átcsaptak a vidékre is. Ebben az évben sztrájkok és bér-

MUNKÁSOK!

ELVTÁRSAK!

A KMP 1929 nyarán megjelent röplapja az imperialista háborús készülődések ellen

harcok voltak már *Debrecenben*, *Pécsett*, *Miskolcon*, *Győrben és Fehérváron* is és sok más kisebb-nagyobb városban. A drágaság, a kibírhatatlanul növekedő házbérek egyformán sujtották úgy a fővárosi, mint a vidéki munkásságot.

Ma 14 000 munkás áll harcban Magyarországon. Ez a szám otthoni viszonylatokban olyan nagy, hogy a burzsoázia még a kimondásától is reszket.

A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete brutális keménységgel száll szembe a munkásság bérjavítási követeléseivel: kizárásokkal felel . . . A GyOSz urainak könnyű dolguk volt, mert épp ebben az iparban volt a legnagyobb a munkanélküliség . . . A gépgyárosok egyesülete a munkások ezreit dobja az utcára. Így történt ez az Egyesült Izzólámpagyár, majd a Ganz-Danubius Hajógyár és most végül a csepeli Weiss Manfréd-féle gyár munkásaival. Itt egyszerre 7 000 munkás előtt csapták be a gyár kapuit. Ugyanakkor 1 200 épületlakatos, 1 300 pécsi bányász és közel 500 miskolci építőmunkás áll harcban. Ha hozzátesszük, hogy több vidéki városban és Budapest számos kisüzemében is sokszáz munkás küzd emberségesebb megélhetésért, bátran mondhatjuk, hogy hasonló arányú bérmozgalmak nem voltak Magyarországon a háború óta.

Az eddig lefolytatott bérharcok azt bizonyítják, hogy a robotosok igazi osztályöntudatossággal vezették és küzdötték végig ezeket, és ahol nem engedték magukat leszereltetni a szakszervezeti bürokráciával, ott általában győztek is.

Az Egyesült Izzó és Villamossági Gyár kizárta összes munkásait. A gyárigazgatóság intézkedése *3 500 munkást érint.* A munkások hónapok óta követelték, hogy béreiket emeljék fel. A gyár igazgatósága azonban visszautasított minden követelést és továbbra is a régi éhbérek mellett akarta dolgoztatni a munkásokat. Mikor azután a munkások belátták az instanciázás [kérvényezés] hiábavaló voltát és a sztrájk fegyveréhez nyúltak, az igazgatóság egy blokkban az utcára dobta összes munkásait. A harc folyik, a munkások egyöntetűen kitartanak követeléseik mellett.

Az épületlakatosok és a könnyűvasszerkezeti üzemek munkásainak a küzdelme is folyik tovább . . .

Befejeződtek a famunkások bérmozgalmai. Az asztalosmunkások kollektív szerződését az asztalosmesterek szövetségével a GyOSz is jóváhagyta*. A szerződés egy évre szól és a bérek szabályozásán kívül biztosítja a 8 órai munkaidőt. Az egyezmény alapján a Thék-gyár és a Magyar Faipari Üzem is újra felvette a munkát. A faipari munkások nagyszerű és osztálytudatos harci készségükkel az utóbbi hónapok folyamán *másodszor értek el bérjavítást.*

A Széchenyi-fürdő építkezésénél a folytonosan emelkedő drágaság megint harcba kergette a munkások egy részét . . .

A pécsi bányatelepen szintén sztrájkmozgalom tört ki, miután a bányaigazgatóság a munkásság bérjavítást kérő memorandumát válasz nélkül

* Az asztalosmunkások kollektív szerződéséről lásd még a következő iratot.

hagyta. A sztrájk a vasbányatelep 1 500 munkását érinti, akik szilárdan el vannak tökélve arra, hogy régi rabszolgabéreik mellett nem szállnak le többé az aknába.

A Weiss Manfréd-gyár kizárta 7 000 munkását. Ebben a hatalmas gyárban még magyarországi fogalmak szerint is hihetetlenül alacsony bérek mellett dolgoztak a munkások. Egyik üzem a másik után indított mozgalmat, de az egyes üzemek magukban gyöngék voltak. Ezért az egész gyár munkássága közös memorandumot intézett az igazgatósághoz, 20%-os béremelést követelve . . . Mire az igazgató kizárta a gyár összes munkásait.

Párizsi Munkás, 1927 augusztus 13. [Tömegsztrájkok és kizárások Magyarországon.]

---

b) *A famunkások harca a kollektív szerződés betartásáért*

Körülbelül két hete harcban áll mintegy 1 000 budapesti famunkás. Ez a harc igen jellemző a magyarországi ipari viszonyokra és jelentősége messze túlterjed a budapesti faipar keretein. Maga az, hogy a kizárásnak és a sztrájknak az előidézője a kollektív szerződés be nem tartása volt a GyOSz részéről, általános jelentőségűvé teszi ezt a harcot. A kollektív szerződést a famunkások már a mult évben kötötték meg. Akkoriban nagy diadallal kürtölték ki a szerződés megkötését a szakszervezeti vezetők. Az osztályharcos munkások már akkor rámutattak ennek a szerződésnek nagy hátrányaira és ingatag mivoltára. Most, amikor a GyOSz felrúgta a szerződést, derült ki, hogy semilyen kollektív szerződés sem teremti meg az „ipari békét", a szakszervezeti vezetők ideálját. A kollektív szerződés betartásának előfeltétele az erős szervezet, az üzemekbe begyökerezett bizalmi férfiak testülete, amely viszont csak akkor lehet eleven és harcképes, ha a szakszervezeti demokrácia az alapja.

A GyOSz felrúgta a kollektív szerződést. Annak ellenére, hogy a szerződésnek a munkásokra kedvező pontjaiból a szakszervezeti vezetők már amúgyis elalkudtak egynéhányat. Az áprilisban esedékes hatfilléres órabéremelést felosztották három hónapra, hogy a munkások ne egyszerre, hanem májustól kezdődően kapjanak kétfilléres béremelést . . . Nagyjelentőségűvé teszi a sztrájkot, hogy 1 000 budapesti famunkás a legteljesebb egységben vívja, és hogy a kizárástól, *amely a budapesti faipari üzemekben dolgozó munkások 50%-át érte, a munkások nem engedték magukat megfélemlíteni, hanem az egyedül helyes taktikai rendszabállyal feleltek: a másik 50% kimondta a szervező bizottság határozatára a sztrájkot.* Végre egy bérmozgalom . . ., amely a *gyáriparosok provokációjára harci rendszabályokkal mer felelni* . . . A famunkások szervező bizottsága forradalmi részének feladata, hogy ezt a megkezdett taktikai vonalat a mozgalom egész tartama alatt érvényesítse . . . A GyOSz sztrájktörőket fog toborozni, meg fogja kísérelni a harc letörését. A famunkásoknak

nem szabad passzív taktikával nézniük a sztrájktörők toborzását... Meg kell találni a módját, a formáit, az útjait *a sztrájktörők elleni aktív küzdelemnek*... A famunkásokon a sor, hogy megmutassák, hogy — rendőri beavatkozás és hatósági terror ellenére — lehet Magyarországon is küzdeni a sztrájktörés ellen... Ez a sztrájk azt mutatja, hogy a mindenre képes szakszervezeti bürokrácia sem tud gáncsot vetni komoly és osztályharcos szakszervezeti politikának ott, ahol a munkásoknak beleszólásuk van saját szakszervezeti ügyeikbe...

Új Március, 1928 május—június. IV. évf. 4—5. sz. 300—301. old. [Kizárás és sztrájk a budapesti faiparban.]

---

c) *A pilisvörösvári bányamunkások éhségfelvonulása*

1928 december 11

A salgótarjáni bányamunkások kezdeményezésére megindult országos bányászmozgalmat a bürokráciának sikerült ismét leszerelni. A béremelések elejtésével Salgótarjánban és Pécsett megegyezés jött létre, amely megegyezés a munkások követeléseit csak részben teljesíti...

A pilisvörösvári bányaigazgatóság még részben sem volt hajlandó teljesíteni a követeléseket... A pilisvörösvári munkások, okulva azon, hogy munkabeszüntetés nélkül szóba sem akarnak velük állni, a bérharc megkezdése mellett foglaltak állást a bürokrácia „józan" tanácsai ellenére... Izoláltan, saját erejükre támaszkodva folytatják hősiesen a sztrájkot a bürokrácia szabotálása, a hatóságok zaklatása dacára. Ellepik a környékbeli falvakban lévő ismerősöket, rokonokat élelmiszer előteremtése miatt... A hetekig tartó izolált harcból Budapestre vonulással akartak kilépni, hogy felrázzák a munkásközvéleményt és aktív támogatását megnyerjék. Fizetett vezérektől függetlenül indultak 2 000-en Budapestnek, munkások, asszonyok és gyermekek. Az első csendőrőrjárat, amely őket feltartóztatni akarta, gyengének bizonyult; áttörve rajta, tovább meneteltek Budapest felé... A budapesti rendőrség... megfelelő karhatalommal vonult ki és a munkásokat Üröm községnél feltartóztatta... A csendőr- és rendőrcsapatokkal egyidőben jelent meg Andrejka főkapitányhelyettes és Esztergályos János, a Bányászszövetség szociáldemokrata párt által kiküldött kormánybiztosa, aki Andrejka fegyvereseit „ideológiailag" támogatta, hogy a munkásokat fel tudják tartani a továbbnyomulásban. Valamikor ezt a szolgálatot kizárólag a papság végezte, most a szociáldemokrata pártok végzik a burzsoáziára veszélyes harci hangulatok leszerelését... A Bányászszövetség képviselője, ahelyett, hogy a munkások élén haladva Pest felé vezette volna őket, Andrejkával állott rajvonalba a munkások ellen...

Esztergályos az érkező bányászokhoz intézett beszédében nem a kizsákmányolók ellen szónokolt..., nem a bányászok bérei ellen izgatott, hanem küldöttségválasztást ajánlott Andrejka javaslata alapján...

A szociáldemokrata vezérek ... nem érik be az egyes bérmozgalmak leszerelésével, hanem az *egészre mennek:* intézményesen akarják lehetetlenné tenni a bérmozgalmakat. Ezért a *Népszava* úgy vonja le a pilisvörösvári sztrájk tanulságait, hogy a kötelező *békéltető bíráskodást követeli* ... Hogy ez a *sztrájkjog* elkobzását jelenti, azt a *Népszava* persze nem mondja, de a párt és a szakszervezeti bürokrácia minden ajánlata *éppen ezért* kívánja behozni ...

A kommunistáknak oda kell minden erejüket koncentrálni, hogy a munkásság előtt ismét leleplezzék azt a szélhámos bürokráciát, amely a magyar munkásokat a fasizmus szekerébe akarja fogni zsíros állásainak megtartása érdekében. Ezek az esetek mindennél jobban világossá teszik a kommunistáknak azt a közismert álláspontját, hogy a szakszervezetek fasizálása elleni küzdelem ... egyúttal a szakszervezetek bürokratái és az egész szociáldemokrata párt elleni harcot is kell hogy jelentse.

Minden forradalmi munkásnak kötelessége, hogy a hősies ellenállást tanúsító bányamunkásokat anyagilag és erkölcsileg támogassa*.

Új Március, 1928 december. IV. évf. 12. sz. 632—635. old. [A pilisvörösvári bányamunkások Pestre jönnek.]

---

79. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK MEGEMLÉKEZÉSE LANDLER JENŐ ELVTÁRSRÓL**

A magyarországi forradalmi munkásmozgalom, a *Kommunisták Magyarországi Pártja* kimagasló vezére, *Landler Jenő* meghalt. Nemcsak a magyarországi munkásságnak, a Kommunisták Magyarországi Pártjának felbecsülhetetlen vesztesége ez a halál, hanem az egész nemzetközi kommunista mozgalomnak, melynek Landler Jenő mindjárt a Kommunista Internacionále alakítása után elöljáró harcosa lett. Ilyen harcosokat, ilyen vezéreket, mint amilyen Landler volt, csak a proletárforradalmak hőskora termelt ki. *Áldozatot* nem ismert a harcban, a harc neki

---

* A pilisvörösvári bányászok sztrájkja 1928 november 22-től 1929 január 8-ig tartott. Végülis a bányabárók és a szakszervezeti bürokrácia akarata érvényesült: csak miután a bányászok ismét felvették a munkát, ült össze egy bizottság, hogy megtárgyalja a bányászok követeléseit. A bizottság felerészben a szakszervezeti bürokratákból, felerészben a munkáltató megbízottaiból alakult; „pártatlan" elnöke pedig Vass József népjóléti miniszter, a korrupt és erkölcstelen pap volt. A bizottság tudomásul vette a munkáltató ígéreteit, amely szerint a sztrájk miatt senkit nem bocsátanak el, felemelik a bányászok karácsonyi segélyét, lakbérpótlékát és szénjárandóságát. Két héttel e megállapodás után százszámra dobták ki a bányából a sztrájkban résztvett munkásokat.

** Landler Jenő 1928 február 25-én halt meg.

gyönyörűség volt. A vezetőmunka, melyet a proletariátus élén fejtett ki, a munkásosztálynak, az elnyomott és felszabadulásra törő harcos tömegeknek alázatos és tisztelettel teljes szolgálata volt. Benne koncentrálódott kristállyá a forradalmi időkben a munkásosztállyal teljesen összeforrott intellektuelnek minden, határt nem ismerő áldozatkészsége. Elmondhatta magáról azt, hogy *felolvadt a munkásosztályban*, annak harcaiban, ideáljaiban. A szocializmus azonban nemcsak ideál volt az ő számára, nem messze időknek varázslatos álomképe, *hanem szakadatlan, kíméletlen, lankadatlan, állhatatos harc.*

A proletárforradalom, mely az oroszországi proletariátus októberi felkelésével először jutott győzelemre — mint a nyugati szocialisták legjobbjaiban —, benne is felviharoztatta és végigvitte a külön *egyéni* forradalmat. Amikor a régi szociáldemokrata vezetők nagyrésze a proletárforradalom győzelméért, a szocializmus építésének lehetőségéért, a hatalomért való közvetlen harc idején átpártolt a burzsoáziához, átment a barikád túlsó oldalára, Landler Jenő megmaradt a proletárforradalom oldalán. Már a háború alatt kínnal szemlélte a szociáldemokrácia bekövetkezett csődjét. Nemcsak nem támogatta a háborút, hanem egyike volt a keveseknek Magyarországon, akik kitárt mellel állottak a szuronyok elé a tömegek élén, a csendőrökkel és a szociáldemokrácia vezetőivel szemben. Drága volt neki a munkásosztály becsülete és rajta volt, hogy ezt a becsületet megmentse a szociáldemokrácia vezéreinek árulásaitól. Forradalmár volt ösztönösen, és így ő volt elsősorban az, aki a szociáldemokráciát Magyarországon odaszorította, hogy a kommunistákkal egyesüljön március 21-én és együttesen elfoglalják a hatalmat, megalapítsák a Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaságot — az elsőt az oroszországi után. Az ösztönös forradalmárból *bolsevik forradalmár* lett. Nagy volt ez az út, amelyet megtett a blanquizmusra hajló szociáldemokrata, akit éppen ez a blanquista hajlamosság őrzött meg a szociáldemokrácián belül a reformizmustól. De le tudta vetkőzni a blanquizmust is és olyan mélyen hatolt el a marxizmusnak, a leninizmusnak mélységeibe, mint csak kevesen. Nem teoretikusnak indult, de a *forradalmi elmélet és forradalmi gyakorlat* egységének jelentőségét senki sem tudta nála biztosabban és konkrétabban értékelni. Ebben volt az ereje. Ez tette őt értékessé a magyarországi forradalmi munkásmozgalomnak ama szakaszában is, amikor nem a nagy tömegmozgalmak, hanem a kitartó, aprólékos, *földalatti* forradalmi munka korát éli a Kommunisták Magyarországi Pártja.

A betegség régóta kínozta, de soha egy pillanatra sem jutott eszébe, hogy gondolatait önmagára fordítsa. Nem tudta megtörni a gyilkos betegség sem a forradalomba, a forradalom győzelmébe vetett mélységes hitét. Utolsó szavai is, melyeket hozzánk intézett, ezek voltak:

„*Rettenetes erővel küzdök, hogy mégegyszer hasznos tagja lehessek közösségünknek.*"

Nem akart tehetetlen lenni. Megfeszítette utolsó erejét is, hogy dolgozzon, hogy harcoljon velünk, együtt a magyarországi forradalmi munkásokkal és szegényparasztokkal, a nemzetközi forradalmi proletariátussal . . .

Utolsó szavai, mellyel befejezte utolsó levelét: „Az orvos még sétát sem ad. *De azért mégis győzünk!*"

Győzni fogunk! A magyarországi munkásság és a szegényparasztság a Kommunisták Magyarországi Pártjának vezetése mellett legyőzi a Horthy—Bethlen-uralmat és megalakítja a *második* Magyarországi Tanácsköztársaságot, amelynek szabad földjében a munkások és szegényparasztok kegyelete mellett fogjuk elhelyezni Landler Jenő hamvait.

Az Új Március
(A Kommunisták Magyarországi Pártja hivatalos lapja)
szerkesztősége

A Kommunisták Magyarországi Pártja
(A Kommunista Internacionále szekciója)
Központi Bizottsága

Új Március, 1928 február. IV. évf. Külön szám. 1—2. old. [Landler Jenő.]

---

80. MEGJELENIK A „KOMMUNISTA", A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA ÚJ ILLEGÁLIS LAPJA

1928 június

... Megindítjuk a *Kommunistá*-t, pártunk Budapesten megjelenő hivatalos lapját; új fegyvert adunk a föld alatt, hatalmas ellenség ellen küzdő magyar kommunista munkások kezébe ... A megélénkült burzsoá és szociáldemokrata uszításra ... azzal válaszolunk, hogy lapot teremtünk, mely a földalatti kommunisták hangját, hangjának visszhangját fogja megszázszorozni a magyar munkásmozgalomban ... A magyar kommunistáknak a nemzetközi kapitalizmus mai helyzetében, a magyar ellenforradalom élesedő osztályellentétei közepette, a magyar szociáldemokrácia halmozódó árulásai és a „nemzeti egységfrontba" való mind nyilvánvalóbb beállása után nem lehet többé azzal megelégedniük, hogy állhatatos védekezésben megvédjék az ellenforradalom csapásaival szemben pártjuk puszta létét ... Ez ma már nem elég. Nem létezésünk bizonyításáról, hanem pártunk hatalommá való kiépítéséről van ma szó. Nem csupán dacolnunk kell az ellenforradalommal, hanem az üldözésekkel dacolva ki kell szélesíteni sorainkat ... Ne arra legyünk büszkék, hogy *vagyunk*, ne elégedjünk meg ezzel, mert ez az állapot nem önteltségre, hanem elégedetlenségre ad okot ... A munkások legjobbjai rokonszenveznek velünk és várják, akarják, hogy a kommunista párt eljöjjön hozzájuk; ebben a helyzetben megelégedni pártunk mai állapotával: vakság és bűn. A *Kommunista* első szavával azt kiáltja oda a magyar kommunistáknak: *nincs ok a megelégedésre*, mert pártunk nem az, amivé lehetne, és amivé kell hogy legyen ... Többet, jobban, rendszeresebben és szervezettebben dolgozni: erre fogja ösztökélni, vezetni ez a lap a párt minden tagját. Hozzákapcsolni, odakötözni a kommunistát a párthoz, hogy ... minden

lépésével szervezetét szolgálja, akinek nincs élete pártján kívül, aki tudja, hogy azért, amit tesz, pártjának *felelős* — összeolvasztani és egybenöveszteni a párttagokat a párttal, ez lesz ennek az ujságnak egyik legfontosabb hivatása.

De nemcsak pártunk tagjaihoz akarunk szólni, hanem azokhoz a munkásokhoz is, akik a magyar munkásmozgalom sorsa és jövője felett gondolkoznak, akikben elevenen él a meggyőződés, hogy 1919 bukott proletárforradalmával a magyar munkásosztály nem eljátszotta, hanem megvásárolta a felszabadulásra való jogát. Azokhoz a munkásokhoz, akik félig-meddig tudatosan látják, hogy a szociáldemokrata pártnak az uralkodó osztályokhoz dörgölődző politikája az, ami züllészti, dezorganizálja, kifejlődésében gátolja a magyar munkásmozgalmat . . ., hogy a forradalmi munkásokat a forradalmi öntudat, a kommunista párt útjára vezessük.

Kilenc esztendő nem tudta eloltani a burzsoázia bosszúvágyát és nem tudta halványabbá tenni a diktatúra emlékét . . .

Nemcsak a diktatúra kísértete az, ami arra ijeszti a szociáldemokrata bürokráciát, hogy kiadja a jelszót: meg kell tisztítani a munkásszervezeteket a bolsevikiektől és mindenkitől, aki a bolsevizmusnak csak gyanújába is keveredik. Nemcsak a multat bosszúlja, hanem a jövőt készíti elő az ellenforradalom és szociáldemokrácia a kommunistairtással. A magyar konszolidáció háború felé támolyog. Az olasz fasiszta képviselők után ma az angol ficsúr* előtt csúszik hason a „nemzet". A revíziós láz már-már 1914 nyarának utcai felvonulásaira emlékeztet, amikor a burzsoá csőcselék „kutya-Szerbiára" kiáltott halált. És ez a nacionalista, háborús láz arra is jó, hogy a munkásszervezetek osztályharcos létének utolsó maradványait is meg lehessen semmisíteni, a trianoni revízió nemzeti egységfrontjának részeg légkörében meg lehet kapni a szociáldemokrata bürokrácia hozzájárulását a szakszervezetek összetöréséhez, az állami békéltetés és állami munkaközvetítés életbeléptetéséhez. Az aggkori és rokkantbiztosítás felháborító szemfényvesztését vajjon nem fogadta-e el máris „alapul" a szociáldemokrata párt, és az ellenforradalom világcsalását vajjon nem a munkásság „győzelmének", a „szociálpolitikai gondolat" diadalának kürtölte-e ki a bürokrácia?

Nőnek a veszedelmek, melyek a munkásosztályt fenyegetik, épül az egységfront az ellenforradalom és a szociáldemokrácia között, erősödik a hajsza a kommunisták ellen. Ezért nőnek meg a feladatai és kötelességei a Kommunisták Magyarországi Pártjának és minden magyar kommunistának.

Kommunista, 1928 június. I. évf. 1. sz. [Nőnek a veszedelmek — nőnek a feladatok.]

---

* Az „angol ficsúr" lord Rothermere fia. — Lord Rothermere konzervatív angol nagytőkés volt, aki Trianon imperialista revíziója érdekében kifejtett propagandájával hozzájárult a magyar fasizmus soviniszta demagógiájának előkészítéséhez. [Lásd e kötet 173—175. old.]

81. A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE VI. KONGRESSZUSÁNAK ÁLLÁSFOGLALÁSA „A KAPITALISTA FEJLŐDÉS KÖZÉPSŐ FOKÁN ÁLLÓ ORSZÁGOK" FORRADALMI PERSPEKTÍVÁJÁRÓL

1928

A proletariátus nemzetközi forradalma egy sor különböző időben és különböző módon lejátszódó folyamatból áll: tiszta proletárforradalmak, polgári demokratikus típusú forradalmak, amelyek proletárforradalomba nőnek át; nemzeti felszabadító háborúk; gyarmati forradalmak. Ez a forradalmi folyamat csak fejlődésének befejeztével jut el a proletariátus világdiktatúrájához.

Az imperializmus korszakában a kapitalizmus fejlődésének fokozott egyenlőtlensége ennek a forradalmi folyamatnak több különféle típusát, különböző fejlődési fokozatát és a forradalmi folyamat sokrétű, különleges feltételeit hozta létre az egyes országokban. E körülményeknek történelmileg feltétlenül szükséges következménye az utak változatossága és eltérések a proletariátus hatalomrajutásának ütemében, valamint bizonyos, a proletárdiktatúrához vezető átmeneti fokozatok elkerülhetetlensége egész sor országban. Ennek folytán az egyes országokban a szocializmus felépítése különböző alakot ölt . . .

A kapitalista fejlődés középső fokán lévő országok (Spanyolország, Portugália, Lengyelország, Magyarország, a Balkán-országok), melyeknek mezőgazdasága a félfeudális állapotok jelentős maradványaival terhelt, a szocializmus felépítéséhez szükséges anyagi előfeltételek bizonyos minimumával rendelkeznek — olyan országok, amelyekben a polgári demokratikus átalakulás még nem fejeződött be. Ezek közül az országok közül néhányban lehetséges, hogy a polgári demokratikus forradalom többé-kevésbbé gyorsan átcsap a szocialista forradalomba, másokban pedig lehetségesek a proletárforradalom típusai, széleskörű polgári demokratikus természetű feladatokkal.

Ennélfogva első esetben lehetséges, hogy a proletariátus diktatúrája nem közvetlenül, hanem csak a proletariátus és a parasztság demokratikus diktatúrájából a proletariátus szocialista diktatúrájához való átmenet folyamán következik be, a másik esetben, ahol a forradalom közvetlenül proletárforradalomként fejlődik ki, ott a forradalom előfeltétele a proletariátus vezette széles agrár- és parasztmozgalom. Az agrárforradalom hatalmas, gyakran döntő szerepet játszik. A nagybirtok kisajátítása folyamán a kisajátított föld jelentékeny része a parasztság kezébe jut. A proletariátus győzelme után lényeges a piaci összeköttetések mérete. A parasztság szövetkezeti egyesülése és nagy termelőegységekbe való összefogása a szocialista felépítés különböző feladatainak keretében óriási jelentőséget nyer . . .

A Kommunista Internacionále Programmja. Elfogadta a VI. világkongresszus. Moszkva, 1928 szeptember 1. Hamburg—Berlin 1928. 57—58. old. (németül).

82. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA IRÁNYÍTÁSÁVAL ERŐSÖDIK A SZAKSZERVEZETI ELLENZÉKI MOZGALOM

a) *Az építőmunkásellenzék harcra szervezi a dolgozókat a szakszervezet korrupt vezetői ellen*

1928

Építőmunkások! Szaktársak!

A 25 éves jubileumát ünneplő Építőmunkásszövetség az összeomlás örvényébe jutott.

Mi történt az Alapkőnél? Ki felelős a MÉMOSz erkölcsi és anyagi pusztulásáért?

Az Alapkő igazgatóját letartóztatták. Kiderült, hogy hűtlenül kezelte a reábízott munkásvagyont, hogy sikkasztott, hamis könyvelést vezetett stb. stb...

De ki felelős mindezért? Hol volt az ellenőrzés? Hol volt az igazgatóság? Hol volt Szakasits... Riesz... és a többiek?

A MÉMOSz összes vezetői felelősek azért, ami történt! Ők felelősek az építőmunkássággal szemben a munkásvagyonnak ezért a bűnös könnyelműséggel történt elherdálásáért!

A tagok megkérdezése nélkül szakítottak ki az ellenállási alapból 200 000 pengőt és vásároltak érte Alapkő részjegyeket!... Az ellenállási alapból elsikkasztott pénzzel megvásároltak egy bukott sírkővállalatot, amelynek tulajdonosa „véletlenül" Riesznek, a MÉMOSz tisztviselőjének és vezetőségi tagjának jó barátja volt...

Az ellenállási alap megdézsmálása után sor került a székházra. *Annak ellenére, hogy közgyűlési határozatok kötötték le a székházat az Építőmunkásszövetség rokkantalapja javára, egyre-másra vették fel a kölcsönöket*, amiket az Alapkő spekulációs üzleteire fordítottak és a székházat terhelték meg velük!...

Építőmunkások! Szaktársak!

Vagyonfelügyelő ül a székházunkban, s a hitelezők keselyűhada várja az építőmunkásság befizetett keserves filléreit!

Bérharc helyett gild, rokkantalap helyett vagyonfelügyelő, székház helyett kényszeregyezség, ellenállási alap helyett spekuláció — íme ez a mérlege az eddigi vezetőség garázdálkodásának!*

Építőmunkások! Teljes világosságot kell deríteni arra, ami történt, de arra is, ami most folyik a kényszeregyezség kulisszái mögött. Talán újabb kölcsönt akarnak felvenni, *hogy az építőmunkások a vezérek spekulá-*

* Guilde-szocializmus (ejtsd — gild) a reformizmus egyik válfaja. Azt hirdeti, hogy a dolgozók által létrehozott és az állammal közösen irányított szövetkezetek elvezetnek a szocializmushoz. A guilde-szocializmus tehát el akarja leplezni a munkásosztály és a burzsoázia közötti kibékíthetetlen osztályellentéteket.

ciójáért évtizedekig fizethessék a kamatot és a törlesztést? Ilyen szanálásból nem kérünk! Az építőmunkások osztályharcos mozgalmának talpraállítása csak magának az építőmunkásságnak a műve lehet!

Építőmunkások! Szaktársak! Helyi csoportok! Egy fillért sem a csődtömegnek! Egy fillért sem a bukott központnak! Szervezzétek a helyi csoportokat!

Itéljenek az elnyomott építőmunkások a helyzetük felett! Követeljétek *a rendkivüli küldöttközgyülés haladéktalan összehivását!* (A csoportok fedezik a küldöttek költségeit.)

Bűnhődjenek a bűnösök! Pusztuljon a bürokrácia!

Éljen az osztályharc szellemében újjáépitendő építőmunkásmozgalom!

Testvéri üdvözlettel
az építőmunkásellenzék

MMI Archivum. Röpiratgyüjtemény. III. 14/1928/2169—1.

---

b) *Az építőmunkásellenzék röpiratban tiltakozik a szakszervezeti kizárások ellen*

1929 január 26

Építőmunkások! Szaktársak!

Az Építőmunkásszövetség bűnpalástoló vezetői ismét a kizárás eszközéhez nyúltak . . .

Szaktársak!

Az építőmunkásellenzék a történelmi helyzet tudatában *harcba hiv mindnyájatokat!* Határozott meggyőződésünk, hogy a szervezett és szervezetlen építőmunkásságnak csak egy célja lehet, egy egységes, *harcos építőmunkásmozgalom megteremtése. Uj, harcos tömegszervezetekre van szükségünk és nem süllyesztő, korrupt gild-spekulációra.*

Miért kellett az ellenzéket kizárni?

Mert az ellenzék nem járult hozzá a vezérurak adósságainak kifizetéséhez! Mert az ellenzék hitvány árulásnak tekinti azt, hogy az éhező építőmunkásságot újabb bilincsbe verjék, hogy az építőmunkásságot 15—20 évre a bankok adófizetőjévé süllyesszék.

Az elnyomott építőmunkásság figyelő szemét már nem lehet elhomályosítani . . .

A vállalkozók által kizsákmányolva és a munkásvezérek által elárulva állunk új harcok előtt.

Tűrhetjük-e ezt így tovább? Hallgathatunk-e még most is? Nem, és ezerszer nem!

Régi céljainkért új harcba megyünk! Tavaszra nem fog távolmaradni

egyetlen építőmunkás sem, aki elnyomott, és aki szívén viseli mindnyájunk közös érdekeit.

Harc az árulókkal szemben! Harc a munkanélküliség ellen!
Harc a kenyérért és 8 órai munkanapért!
Harc egy egységes, új építőmunkásmozgalom megteremtéséért!...

Testvéri üdvözlettel
az *egységes*
építőmunkásellenzék

MMI Archivum. Röpiratgyüjtemény. III. 14/1929/I/2170—1.

---

c) *A vasasszakszervezet ellenzéki szervező bizottságának felhívása a vasmunkásokhoz*

1928 október

Gyáripari lakatos szaktársak!

A huszonnegyedik órában szólunk hozzátok szaktársak, hogy komoly elhatározással foglaljatok állást a... tisztviselői kar könnyelmű, bomlasztó, szervezetünket elpusztító politikájával szemben, és amíg nem késő, addig mentsétek meg szakmánkat s ezen keresztül a szövetséget a teljes szétzülléstől.

Szomorú tény, hogy nehéz küzdelmeink mellett éppen a szakszervezeti tisztviselők azon törekvéseivel kellett szembetalálnunk magunkat, amelyek alapszabályszerű és évtizedeken keresztül megtartott jogainkat a sárba igyekeznek tiporni.

A szakma taggyűlése által megválasztott demokratikus szerv, a szervező bizottság nem vállalja tovább a felelősséget a tisztviselők diktatórikus intézkedéseiért, nem azonosítja magát ezek áruló politikájával és sötét módszereivel és ezért visszahárítja a felelősséget a mindenekért kizárólag felelős központi vezetőségre.

A szervező bizottság megállapítja, hogy munkáját az illetékes tisztviselők megakadályozzák, azt lehetetlenné teszik, a bizottság tagjait pedig *rágalmakkal illetik*, fegyelmi eljárásokkal zaklatják és kizárással *fenyegetik*. A szervező bizottság üléseit elszabotálják, hónapokig nem hívják egybe. A szakma titkárát a tagság megkérdezése nélkül elmozdítják és az eddigi szabályokat *félrerúgva*, az ismeretlenség homályából előkaparnak új titkárt és azt önkényesen kinevezik. A bizottság lehetetlennek tartja, hogy az erősen legyengült szövetségre hatalmas és örökös állásba került *bürokrácia* nehezedjen, mert ennek eltartása a szövetséget feltétlenül az anyagi romlásba viszi...

Különösnek találjuk, hogy szövetségünk székházépítéséről még semminemű elszámolást nem ismerünk, mert félnünk kell, hogy ez a

burkolt pénzkezelés oda viszi szövetségünket, ahová a MÉMOSz tisztviselői az Alapkővel az Építőmunkásszövetséget vitték ...

Ezek a tisztviselő urak akarnak minket, üzemi munkásokat lehetetlenné tenni, mert becsületes kritikánktól féltik zsíros, *magas pozícióikat* ...

A szervező bizottságot nem félemlítik meg a tisztviselők alattomos támadásai, hanem becsületes szóval a szaktársakhoz fordul döntésért ...

Szaktársak, most félre a *közömbösséggel*, a *megalkuvással*, de védjétek meg szakmátokat és a szövetséget a bürokrácia minden támadásával szemben.

Aminthogy 25 éven át nem hagyta magát a Vasas sokkal *veszélyesebb ellenfelektől* sem legyűrni, úgy most a belső ellenséggel, a sorainkat megbontó bürokráciával szálljatok szembe és álljatok a bürokratáktól félretolt *szervező bizottság* mellé.

MMI Archivum. Röpiratgyűjtemény. III. 14/1928/X/2193—1.

---

d) *A salgótarjáni bányászok harcba hívják az ország bányamunkásait a bányabárók és a Bányamunkásszövetség áruló vezetői ellen*

1929

Bányamunkás elvtársak! Szervezettek és Szervezetlenek!

A *Magyarországi Szakszervezeti Tanács* Peyer Károlynak, a bányamunkásság sokszoros árulójának, a nagy tatai, tarjáni és pilisvörösvári sztrájk leszerelőjének vezérlete alatt megtámadta a Bányamunkásszövetséget, a szakszervezetünket! ... *Miért akarja a Szakszervezeti Tanács megbontani a bányamunkásság egységét? Miért harcol ellenünk?*

Azért, mert látta, hogy az immáron többségbe került osztályharcos bányászok nem fogadják el az opportunista politikát, s nem hajlandók továbbra is ellenállás nélkül tűrni a bányák bérdiktatúráját. Azért, mert a Szaktanács harcol minden osztályharcos megnyilvánulás ellen. Azért, mert látja, hogy ezután a Bányamunkásszövetségben senki sem űzheti már tovább az árulás, a sztrájkleszerelés, a bányakapitalizmussal való paktálás politikáját.

Bányászok! Nem tűrhetjük a Peyerek, az Esztergályosok, a Gál Benők, a Szakasitsok aljas aknamunkáját. Nem bízhatjuk sorsunkat olyan vezetőkre, akik elárulnak bennünket!

Nem mehetünk azok után, akik éket akarnak verni munkások és munkások, szervezett és szervezetlen bányamunkások közé. Nem tűrhetünk meg olyanokat, akik a munkásság bizalmával visszaélve megkárosították a szövetséget ...

Nekünk magunknak, a tárnákban dolgozóknak kell kezünkbe venni sorsunk intézését! Magunknak kell vezetni harcainkat!

A Szaktanács bizalmatlan velünk szemben! Igen! De miért? Mert nem akarjuk többé a megalkuvást s a leszerelést, mert nem akarjuk

tovább tűrni, hogy harcainkat úgynevezett vezetőink buktassák meg. Mert nem akarunk tovább nyomorogni, éhbérért dolgozni...

Igen, a Szaktanács bizalmatlan velünk szemben, de *mi százszorta nagyobb bizalmatlansággal vagyunk a Szaktanáccsal szemben.* A Szaktanács azért bizalmatlan, mert mi baloldali osztályharcos munkások vagyunk, mi pedig éppen azért vagyunk bizalmatlanok a Szaktanáccsal szemben, mert tudjuk azt, hogy minden osztályharcos megmozdulásnak a kerékkötője. Mi harcot akarunk, a Szaktanács békét, osztálybékét!

Bányamunkások! Elvtársak!

A nyomorúságos éhbérünket csak harccal emelhetjük! Ennek a harcnak ellenzője s mindenkor fő leszerelője a Szaktanács! Harcolnunk kell tehát ellene s opportunista politikája ellen. Harcolnunk kell annál is inkább, mert a Szaktanács szét akarja rombolni szervezetünket, bennünket, osztályharcos bányászokat ki akar szorítani onnan, hogy zavartalanul folytathassa továbbra is áruló politikáját. *Bányászok! A Szaktanács meg akarja bontani a bányamunkásság egységét!* Nekünk vissza kell vernünk ezt a támadást! Meg kell védenünk egységünket, a tárnákban dolgozók egységét. Meg kell tisztítani a mozgalmat az árulóktól, a Peyerektől, az Esztergályosoktól... *Osztályharcos szervezetté kell tennünk a Bányamunkásszövetséget! Harcolnunk kell életünk javításáért, munkabérünk felemeléséért, a felszabadulásért!*

Bányamunkás testvéreink!

Tartsatok velünk, a salgótarjáni medence munkásaival! Utunk nehéz, hosszú és göröngyös lesz: a harc útja! Harcolnunk kell a bányakapitalizmus ellen, s harcolnunk a mozgalom kerékkötői, a Szaktanácsban ülő árulók ellen...

Le az egységbontókkal! Éljen a bányamunkások osztályharcos egysége! Harcoljatok a bányakapitalizmus ellen!... Ki az árulókkal a szövetségből! Éljen az osztályharcos bányamunkásság!

MMI Archivum. Röpiratgyűjtemény. III. 14/1929/2216—1. [A salgótarjáni medence bányamunkássága.]

---

83. A VASIPARI MUNKÁSSÁG BÉRHARCAI 1929 ELSŐ FELÉBEN

...A vasiparban az utóbbi időben észlelhető általános mozgás a három legnagyobb budapesti gépgyárban lezajló mozgalmakban kulminált. Ezek a két Ganz-gyár és Csepel. A mozgalom élén mindhárom esetben a kivált esztergályosok állottak, s bár a mozgalom az üzem minden egyes részén helyesléssel találkozott, az esztergályosokon kívül más szakmákra nem csapott át. Ez kétségkívül a bürokrácia bűne, mely az általános mozgalom ellen foglalt állást. Ezidőszerint a mozgalom már csak a Ganz Vagongyárban áll fenn. Csepelen és a Ganz

Villamosságiban befejeződött. A csepeli mozgalom, amely két hétig tartott, a túlórázás miatt jött létre. Itt az úgynevezett Jupiter-műhelyben, ahol repülőgépmotorokat gyártanak, bevezették a 12 órás munkaidőt, azon a címen, hogy nem tudnak megfelelő képzettségű szakmunkást beállítani. A túlórázás folyt vagy hat hétig, amikoris végre az ott dolgozó esztergályosok, megúnva a dolgot, 8 órai munkaidő után otthagyták az üzemet. Másnap már nem engedték be őket az üzembe s így lényegében nem sztrájkról, hanem kizárásról van szó . . . A mozgalom a legcsúfosabb kudarc jegyében záródott le. A 12 órás munkaidő továbbra is érvényben marad, mindaddig, amíg a gyárvezetőség megfelelő munkaerőről nem gondoskodik . . . Ez a kudarc tisztára Hackspachernek* köszönhető, aki az értekezleten mindenkit terrorizálva keresztül erőszakolta a sztrájk feladását kimondó határozatot. Az elkeseredés Hackspacherrel szemben Csepelen óriási. Itt leginkább lejárta magát . . .

A Ganz Vagonban bérmozgalom indult meg az esztergályosok között az akkordárak feljavítására. A munkásság hangulata kitűnő. Hackspacher itt is megpróbálkozott a leszereléssel, azonban kísérlete a munkásság harci kedvén megtört . . . Még 4—5 hetes mozgalomra van kilátás.

A Ganz Villamossági mozgalma volt az, amely viszonylag jó eredménnyel ért véget. Itt nyílt sztrájkra vagy kizárásra nem került sor, de . . . sikerült az igazgatóságra erős nyomást gyakorolni . . . Nagy eredménye volt ennek a mozgalomnak, hogy sikerült annak kapcsán megteremteni az egységet a szövetségi és a kivált esztergályosok között. Ez az egység a bürokrácia teljes kizárásával jött létre. Maga a mozgalom is már úgy indult meg, hogy sem értekezleteken, sem a tárgyalásokon bürokrata nem lehet jelen. Két napig tartó tárgyalások voltak a GyOSz-ban, s az eredménye 6,5%-os béremelés . . . A mozgalom mindvégig a leglelkesebb hangulatban, a legteljesebb egyetértésben folyt le.

*

Az öntők egységes tüntető sztrájkja, melyhez más szakmabeliek is csatlakoztak, mutatja, hogy a budapesti vasüzemekben puskaporos a levegő, és hogy ami a tömeghangulatot illeti, megvan a lehetősége az egységes vasas bérmozgalom megindításának. Hogy a szövetségi és a kivált bürokrácia mindent megtesz egy ilyen általános bérharcnak a megakadályozása érdekében, az természetes. Ebből csak az következik, hogy a kommunista üzemi sejteknek kétszeres erővel kell dolgozniuk *az általános vasassztrájk* megindításának jelszavával és mindent meg kell tenniük, hogy a mozgalom egyesítse a szövetségi, a kivált és a szervezetlen munkásokat és a mozgalom vezetése az *üzemi munkásság önálló szerveinek* kezében legyen. Követni kell a Ganz Villamossági munkásainak példáját, akik a mozgalom vezetéséből kikapcsolták a bürokráciát . . .

Új Március, 1929 július. V. évf. 7. sz. 243—244. old. [Vasasmozgalmak.]

---

* Hackspacher működésére vonatkozólag lásd e kötet 109. oldalán közölt jegyzetet.

84. DETEKTÍVJELENTÉS A RENDŐRFŐKAPITÁNYHOZ: A SZOCIÁLDEMOKRATA VEZETŐSÉG A RENDŐRSÉG MEGBÍZÁSÁBÓL A SZAKSZERVEZETEKBEN SPICLIMUNKÁT VÉGEZ

1929 január 17

Párhuzamosan azzal a jelentéssel, amelyet január 14-én és azt megelőzően ... a kommunistákról tettünk, a következőket mély tisztelettel ismertetjük:

A szociáldemokrata szakszervezetekben a vezetőség megbízásából egy puhatolózási felderítés van folyamatban, amely azt célozza, hogy megállapítsák, ha csak hozzávetőlegesen is, hány kommunista vagy kommunista velleitású [beállítottságú] tagja van az illető szervezetnek. Ezt a munkát észrevétlenül a szakszervezeti vezetők végzik, és habár az adatok még nincsenek birtokunkban, sok értékes dolognak jöttünk nyomára. E vizsgálat megállapította, hogy a vasasoknál, építőmunkásoknál, amely két csoport a budapesti munkásságnak körülbelül háromnegyedrészét teszi, százalékokban kifejezve 65—67 %-a bolsevik. Ezek csak azért maradnak benn a szociáldemokrata pártban, hogy bolsevik voltukat elkendőzhessék és így könnyebben agitálhassanak ...

MMI Archivum. A. VI. 10/57.

---

85. A KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA HARCOL A SZOCIÁLDEMOKRATA ÁLBALOLDAL ELLEN

Az ausztro-marxizmus zászlót bont Magyarországon. Ezt a tényt amely Kiss Jenő törvényhatósági bizottsági tag és „ellenzéki" vezér programmbrosúrájában* nyilvánul meg, mint politikai tényt kell értékelni ...

Kiss Jenő ausztro-marxista. Miféle objektív alapja van az ausztro-marxizmusnak Magyarországon és mi a funkciója az ausztro-marxizmusnak a magyar munkásmozgalomban? Az első kérdésre könnyű a felelet: semmi, vagy legalább majdnem semmi. Az ausztro-marxista elmélet kifejlődésének objektív alapja a forradalmi és ellenforradalmi erők látszólagos egyensúlya volt Ausztriában ... És a valóságos helyzetnek ... teljes félreértésével, vagy rosszhiszemű félremagyarázásával az ausztro-marxizmus ezt a látszólagos egyensúlyt úgy állítja be, mintha az lépcsőfok lenne a hatalom megragadása felé. Régi jó kétésfeles hagyományokhoz híven talál olyan elméletet, mely egyfelől a diktatúra lehetőségét nyitvahagyja és a baloldali munkások kedvéért „bírálja" a polgári demokráciát, másfelől azonban mint gyakorlati utat a parlamenti ellenzéket, a koalíciós kormányt helyezi előtérbe. Ez a se hús,

* A brosúra „Vissza a tömegekhez" címmel 1928-ban jelent meg.

se hal programm szükségképpen felpukkad, mint egy luftballon, mihelyt az osztályviszonyok csak kissé eltolódnak, mihelyt az osztályharc kiélesedik, mihelyt ez a kiélesedés megkövetelné, hogy a párt a gyakorlatba átvigye ezeket az elveket, melyek túlmutatni látszottak a polgári demokrácián ... A magyar szociáldemokrácia fejlődése mindig utánakullog a külföldi fejlődésnek. Mégis, mi a különleges oka annak, hogy ez az elmélet, amelynek még látszólagos osztályalapjai sincsenek meg Magyarországon, éppen most lép fel nálunk, amikor hazájában a legerélyesebben kezdik likvidálni? Azt hisszük, két oka van: egy objektív és egy szubjektív. Az objektív ok az ellenforradalmi rendszer alapjainak megbomlásában, vagy legalább a meglazulási folyamat kezdetében keresendő. A Bethlen-rendszeren belül beálló bomlási folyamat folyton erősödik és a munkásság — a rendőri nyomás változatlan, sőt erősödő volta ellenére — ösztönösen érzi, hogy a ránehezedő politikai nyomás mögött gyengébb osztályerők állanak ... A mostani ellentétek egy *bomlási folyamat kezdetét* jelzik, olyan folyamatét, amelynek végén a rendszer bukása áll. A munkásság pedig éles osztályösztönnel reagál az osztályerőviszonyok kezdődő eltolódására, a munkásság politikai súlyának növekedésére (üzemi sztrájkok, fasiszták elleni fellépés stb.). Reagál annak ellenére, hogy a szociáldemokrata és szakszervezeti bürokrácia most még görcsösebben kapaszkodik a lejtőn lefelémenő rendszer frakkjába, mint a világháború vége felé a Czernin, a Lukachich, a József főhercegébe. Ehhez az objektív tényezőhöz egy szubjektív is járul: a Kommunisták Magyarországi Pártjának *szervezeti gyengesége*. A párt ideológiai befolyásának szélesedésével a szervezetek kiépítése még nem tud eléggé lépést tartani. A messzemenően a párt jelszavainak hatása alatt radikalizálódó munkásság, mely nincs a párttal szervezeti vagy legalább szervezett összefüggésben, mely el van vágva a külföldi információtól és így nem képes az utolsó tíz év felhalmozott forradalmi tapasztalatait felhasználni, melynek — ezekből az okokból — a Kommunisták Magyarországi Pártja még nem képes szilárd forradalmi, marxista-kommunista ideológiát adni, ideig-óráig áldozatul eshetik a kétésfeles ideológiának. Legalábbis a radikalizálódó munkásság egy része, különösen az, melynek balratolódása a legkisebb ellenállás vonalán mozog, amelynek számára ez az ideológia tetszetős, bár felületes bírálatát nyujtja a Bethlen-rendszernek és a szociáldemokrata hivatalos politikának anélkül, hogy *ez a bírálat komoly akciókká sűrűsödnék* ...

És ezzel egyúttal megfeleltünk második kérdésünkre is, arra, hogy mi a funkciója a magyar ausztro-marxista irányzatnak? A szakszervezeti és pártbürokrácia mind nyiltabban kacérkodik a kormány fasizáló törekvéseivel. A szociálliberális „baloldal" politikája pedig már nem képes kellőképpen falazni a most lefolyó munkásárulásnak. Új, „finomabb", körmönfontabb módszerekre van szükség, hogy a munkástömegek ösztönös balfelé indulása ne jusson el a forradalmi cselekvés útjára, a Kommunisták Magyarországi Pártjának irányítása alá. Ezt a funkciót, a félrevezető, a forradalmi mozgalmat leszerelő álellenzéknek szerepét töltik be a magyar ausztro-marxisták. Ahogy az osztrák Bauer, a svájci Reinhardt, az angol Maxton és társaik éppen „ellenzéki"

fellépésük révén nemzetközi méretekben falaznak a Paul-Boncour—MacDonald—Müller-társaság koalíciós és háborút előkészítő politikájának, *úgy jelenti Kiss Jenő ausztro-marxista igéinek hatása nálunk Peyer politikájának objektív megkönnyítését* . . .

A legfontosabb front, ahol Peyerék segítségére siet, a *bolsevizmus elleni küzdelem* . . . Kiss Jenő látja, hogy Peyerék otromba denunciáló taktikája „helytelen és céltalan, mert sok osztálytudatos, forradalmi szellemű és érzésű munkásban határozott *ellenszenvet* vált ki, nem a bolsevizmus, hanem a *szociáldemokrácia iránt.*" Ezért körmönfontabb eszközökkel akar küzdeni a „bolsevista veszély" ellen. A módszert az ausztro-marxistáktól veszi. Nem Cseka-rémhírekkel akarja a munkások kedvét elvenni a bolsevizmustól, hanem „tudományos megállapításokkal": „tudományos" alapokon nyugvó forradalmi defetizmussal . . .

Nézzük most már, mit ígér Kiss Jenő a „bolsevizmussal folytatott szellemi harcban" a munkásságnak? Ha a brosúra *politikai tartalmát* nézzük, feltűnik, hogy *semmi konkrétat* nem ad. De ez nemcsak zavarosság és ingadozás, hanem *falazás Peyeréknek.* Mert mint politikai tartalom, ez jön ki: ugyanaz a politika, csak „tömegmozgalommal" drapirozva és „marxista frazeológiával" kendőzve. (Nem véletlen, hogy Kiss Jenő, ahol a párt agitációját bírálja, azt hibáztatja, hogy hiányzik belőle a marxista „frazeológia" — a forradalmi marxista *módszer* nem hiányzik neki . . .) Kiss Jenő még a *polgári koalíció kérdésében sem foglal el elvi álláspontot* . . . Ugyanezt látjuk a *földkérdésben.* Kiss Jenő bírálata az „agrárprogramm" követelésében csúcsosodik ki. És ezzel éppen úgy megkerüli a kérdést, mint Peyer vagy Szakasits: a földosztásnak, az ingyen adandó földnek, a kártalanítás nélküli kisajátításnak, vagyis az *agrárforradalomnak* kérdését és éppen úgy — csak itt is ügyesebben — olyan reformok ígérgetésével „dolgozik", amelyek utópikus voltával ma már sok magyar paraszt is tisztában van. Csak mellesleg említjük meg, hogy az egész fasizálás kérdése elő se fordul Kiss Jenő programmírásában. De ugyanezt a képet mutatja a külpolitika is. Kiss Jenő sokat és szépen szaval a „leszerelésről", a szocializmusról, mint a béke elvéről — csak aztán konkrétan a *jugoszláv orientációt* ajánlja, mint külpolitikai programmot . . . És természetesen egy szó se esik imperializmus és háború összefüggéséről, egy szó se a Szovjetuniót fenyegető háborúról. Kiss Jenő itt is falaz a pártvezetőség külpolitikájának . . .

A tömegek — persze csak ösztönösen — *sokkal messzebb tartanak, mint a „vezér".* De mivel csak ösztönösen tartanak messzebb, ez a gondolatszegény, gyökértelen, opportunista irányzat ideig-óráig mételyező hatással lehet osztályöntudatuk kifejlődésére. A Kommunisták Magyarországi Pártjának nem szabad megvárnia, amíg ez a gyökértelen palánta magától megrothad, hanem teljes erővel azon kell lennie, hogy minden ausztro-marxista dudvát teljesen kiirtson a magyar munkásság forradalmi osztályöntudata kifejlődésének talajából.

Új Március, 1928 október. IV. évf. 10. sz. 501—505. old. [Ausztro-marxista szemfényvesztés.]

---

86. KOMMUNISTÁK TEVÉKENYSÉGE A MUNKÁSKULTÚR- ÉS SPORTSZERVEZETEKBEN

a) *A „100 %" cikke a szocialista kultúrmunka jelentőségéről*

Harcos életének második esztendejébe lép a *100 %*. Megalkuvás nélkül kereste és jelölte ki a kultúra minden területén a munkásság osztályharcának útjait. Harcolt eddig is minden olyan felfogás és irányzat ellen, mely a munkáskultúra területén ideológiai zavart kelthet. Harcolt a polgári művészetnek, polgári gondolkodásnak a munkásság ideológiai fejlődését gátló hatásai ellen. Harcolt azok ellen a szocialista oldalról, vagy magukat szocialistáknak nevezők oldaláról jövő felfogások ellen, amelyek megakadályozzák a munkásság egységes és osztályharcos felvonulását a kultúra területén, akik megalkuvások és tétlen tespedés felé viszik, vagy üres utópiák lidércfénye után csalogatják a kultúrára, kulturális tevékenységre vágyódó munkásokat. Ezt a harcot folytatni fogjuk: ez az egész programmunk.

... Ebben a harcban egy igaz fegyverünk van: a *dialektikus materializmus*, az osztályharcos munkásság harcos világnézete. A dialektikus materializmus, amely megtanít bennünket a polgári kultúra egész épületét belülről meglátni, szerkezetét felfedni és a munkások elé tárni. A dialektikus materializmus, amely megtanít bennünket éles szemmel nézni a munkásosztály minden kulturális megnyilvánulását és elvtársi, baráti bírálattal elősegíteni annak növekedését. A dialektikus materializmus, mely megtanít bennünket arra, hogy *a kultúra az osztályharc egy része*, hogy osztályharctól független kultúra nincs, hogy az a munkáskultúrtörekvés, mely leszakad a munkásság osztályharcáról, múlhatatlanul és végzetes szükségszerűséggel a polgárság partjain köt ki ...

A munkáskultúráért harcoltunk és harcolunk a jövőben is. Tudjuk: ez a terület szinte végtelenül sokoldalú és a legnagyobb hajlékonyságra van szükségünk, hogy csak megközelítőleg is követni tudjuk a valóságos fejlődés sokféle és sokfelé kanyargó útjait. A *100 %* eddig is megpróbálta a munkáskultúra fontos megnyilvánulásait figyelemmel kísérni, magyarázni, bírálni. De éppen ez a sokfelé elágazó jellege a munkáskultúrának, ez a minden irányba terjedő sokoldalúsága a kultúra területének, a kulturális érdekeltségnek, a kultúrának ez az ezer szállal a mindennapi harcokhoz szövöttsége, parancsoló szükségszerűséggel diktálja, hogy *ragaszkodnunk kell a munkásvilágnézet egységéhez*, ha nem akarunk elveszni a jelenségek tömkelegében, ha segíteni akarunk azoknak, akik az eligazodás útjait keresik.

100 %, 1928 október. II. évf. [A második év küszöbén.]

---

b) *A munkáskultúregyesületek baloldali blokkjának felhívása a tagok osztályharcos nevelése érdekében*

Munkások! Elvtársak!

A kapitalizmus... arra törekszik..., hogy a munkásmozgalom intézményeit a meglévő keretek között ártalmatlanná, semlegessé tegye. Ezt azonban *kívülről* elérni nem tudja, ezért a munkásosztályon *belül* keres *szövetségeseket* céljaihoz. Ma minden támadás, ami a munkásmozgalom jobboldaláról az osztályharcos munkásmozgalom hordozóit éri, már ennek a szövetségnek a jegyében történik, és ha a munkásság nem száll eréllyel és harcos akarattal ezekkel a törekvésekkel szembe, ha feladja célkitűzéseit, akkor feltétel nélkül a kapitalizmus kiszolgálójává válik.

A munkásságnak nem érdeke a kapitalizmusnak segédkezet nyujtani, és harcolnia kell minden olyan irányzat ellen, amelynek akár burkoltan, akár nyiltan ez a célja.

Ezen a ponton válik jelentőségteljessé a munkáskultúregyesületek szerepe, ahol a magyarországi munkásifjúság legaktívabb elemei gyűltek össze. Az osztályharc alapján álló kultúregyesületeknek célja és feladata az osztályharcos kultúra, tudás és világszemlélet szellemében való nevelés; annak tudatosítása tagjaik között, hogy nem elég, ha antialkoholisták, ha tornásznak, túráznak, dalolnak és eszperantóul beszélnek, de mindezen cselekedetüket össze kell kapcsolniuk *az egész kapitalista társadalmi rend ellen* folytatott küzdelmükkel, mert különben semmiben sem különböznek a polgári kultúregyesületektől. *De mi történik ehelyett?*

A munkáskultúregyesületek bürokrata vezetősége nemcsak hogy szabotálja a szocialista szellemű kultúra terjesztését, de a legélesebben szembeszáll minden törekvéssel, amely valóban terjeszteni akarja a kultúregyesületekben a munkáskultúrát. A bürokrácia az egyesületek kereteinek a megvédésére, szubvenciók, tornatermek, utazási kedvezmények szerzésére, püspökök és polgármesterek szerenádjaira korlátozza működését.

Ezekkel a látszólagos előnyökkel és kedvezésekkel gombozó egyesületekké süllyesztik az osztályharcos munkáskultúregyesületeket, ahol az előnyök élvezése apró csoportok kiváltságává válik — de elárulják a munkáskultúrmozgalmat, amelynek igazi célja nem apró csoportok, de az egész proletariátus kultúrájának a szabaddátétele.

De miért irtózik a bürokrácia az osztályharcos neveléstől? A bürokrácia elszakadt a proletariátus tömegeitől. *Kispolgárivá lett.* Osztályhelyzete nem azonos többé a munkás osztályhelyzetével. A munkásság osztályharcának az a célja, hogy megváltoztassa helyzetét. A bürokrácia nem akarja többé, hogy helyzete megváltozzék, hanem igyekszik azt minél jobban biztosítani a polgári társadalom keretében.

Ezért ellensége a bürokrácia az osztályharcnak!

Munkások! Elvtársak!

Ne üljetek fel a bürokrácia ámításainak akkor sem, ha osztályharcos jelszavakat hangoztatnak. Látjuk, hogy ezek a jelszavak az ő szájukban

frázisokká válnak, baloldaliságuk álbaloldaliság, és inkább működnek együtt a hatóságokkal, mint a kultúregyesületek baloldali elemeivel . . .

Elvtársak!

Nem tűrhetjük tovább, hogy minden jogos kritikát „bolsevik taktikának" nevezzenek, a felelősségrevonás alól pedig azzal térnek ki, hogy ez „moszkvai utasítás". Ezzel az eljárásukkal akarják lehetetlenné tenni, kizárni, denunciálni, esetleg börtönbe juttatni a komoly, osztályharcos elemeket, míg ők könnyelmű pénzkezelésükkel sok kultúregyesületet a csőd szélére juttattak.

A mai, aránylag rövidebb munkaidőt a nemzetközi proletariátus véres-verejtékes küzdelemmel vívta ki. Nem közömbös tehát a munkásosztály számára, hogy napi pár órai időfeleslegét mikép tölti el a munkásegyesületekben tömörült munkásifjúság.

Szégyennel és megvetéssel kellene tekinteni arra a munkásifjúságra, amely az osztályharc által kivívott eredményeket nem használná fel a továbbfolytatandó osztályharc érdekében!

Elvtársak!

Ne engedjétek magatokat megfélemlíteni! Ne engedjetek semmiféle terror hatása alatt szocialista meggyőződésetekből!

Az osztályharc ellen egységesen harcoló bürokrácia frontjával szemben az osztályharcot egységesen követelő munkásifjúság frontját szegezzétek szembe!

Harcoljatok a munkáskultúregyesületek osztályharcos egységéért!

Harcoljatok a bürokráciától független munkáskultúregyesületekért!

Harcoljatok a szocialista tanításért, az osztályharc egyik fegyveréért!

Harcoljatok a becsempészett polgári kultúra ellen!

Saját dolgozó tagjaitokból válasszatok vezetőséget!

Éljen az osztályharcos munkáskultúrmozgalom!

Testvéri üdvözlettel a

Természetbarátok Turista Egyesülete,
Munkás Testedző Egyesület,
Alkoholellenes Munkásszövetség,
Eszperantista Munkások Egyesülete,
Magyarországi Munkás Dalosszövetség
Baloldali Blokkja

MMI Archivum. Röpiratgyüjtemény. III. 15/1929/XII/2316.
Az iraton nincs dátum.

---

c) *Belügyminiszteri körrendelet a rendőri és közigazgatási hatóságokhoz a szavalókórusok ellenőrzéséről*

1929 április 4

Hozzám érkezett jelentések szerint a szociáldemokrata szakszervezetek, illetőleg a munkásegyesületek kebelében úgy Budapesten mint vidéken úgynevezett „szavalókórusok" alakulnak. E szavalókórusok kifejezett célja a fiatal munkások és munkásnők közt a kollegialitás és szolidaritás érzésének fejlesztése, a szocialista irodalom és művészet megismertetése és terjesztése, szaktanfolyamokon, szemináriumokon, bel- és külföldi tanulmányi kirándulásokon, valamint a fiatal munkások és munkásnők részére az általános munkásmozgalmakban való részvételnek lehetővé tétele.

A fentebb ismertetett bevallott célok mellett azonban ezek a szavalókórusok bizonyos mértékben kommunista jellegű tevékenységet fejtenek ki és be nem vallott tulajdonképpeni titkos céljuk az ifjúmunkások és munkásnők, valamint a leventeköteles korban lévő iparostanoncok és segédek lelkét az internacionalista eszméknek megnyerni . . .

Az említett szavalókórusok ily irányú törekvése ezideig, minthogy igazi működésük csak ezután fog kifejlődni, kétségtelenül be nem bizonyítható, de az a körülmény, hogy az ily szavalókórus megszervezésében nagyszámmal vesznek részt az úgynevezett Vági-párthoz tartozó egyének, valamint olyanok, akiknek kommunista világfelfogása ismeretes, továbbá, mivel előadásaikon többizben foglalkoztak Szovjetoroszország irodalmi, politikai viszonyaival, nyilvánvalóvá teszi, hogy a szavalókórusok működését az egyesületek működésének ellenőrzésére hivatott illetékes hatóságoknak fokozott figyelemmel kell szemmel tartaniuk.

Minthogy mindezideig a szavalókórusok működésének betiltására elegendő bizonyíték nem áll rendelkezésemre, ezért velük szemben megtorló eljárást folyamatba ezidőszerint még nem tehetek . . .

A rendőrhatóságok tájékoztatása céljából közlöm, hogy valamely szakszervezetben alakított szavalókórusban csak az ugyanazon szakma köréhez tartozó munkások és munkásnők és oly egyének, akik elismert szakemberei annak a kérdésnek, amellyel a szavalókórusok által rendezendő előadásokon foglalkozni kívánnak, vehetnek részt, ehhez képest nem a szakmához tartozó munkások és munkásnők, valamint a leventeköteles korban lévő tanoncok a szavalókórusok által rendezett előadások és felolvasásokon való részvételtől eltiltandók.

Felhívom végül címed, hogy minden olyan esetben, amikor a munkásegyesületekben akár a szavalókórusok működésének az eredményeként, akár más okból kommunista, vagy leventeellenes propagandát észlelne, erről a további szükséges intézkedések megtétele végett haladéktalanul tegyen hozzám jelentést.

A miniszter helyett:
Sztranyavszky s. k.
államtitkár

MMI Archivum. A. VI. 3/18.

d) *„A munkáskultúregyletek jelentősége és feladatai Magyarországon"*

A proletárdiktatúra bukása után a kultúregyletekbe menekült sok forradalmi munkás. A szétszórt egyleteket a MIMOSz-ban* tömörítve, forradalmi munkáskultúrmozgalmat igyekeztek teremteni. De az ellenforradalom keze ide is lecsapott és betiltotta a központosított tömegmozgalmat.

A szociáldemokrata párt „ideológiai" fegyverekkel igyekezett a kultúrmozgalmat elfojtani: „Mi nem politizálunk!", „Mi a sportot a sportért űzzük!" Ezek a reformista jelszavak lettek úrrá a rendőrség védelme alatt a kultúregyletekben.

Így lépett a politikai aktivitás helyébe a „semlegesség", az osztályharcos forradalmi szellem helyébe a „sportszellem" és szektariánizmus. A munkás- és polgári egyesületek közti éles határvonal lassan elmosódott és a polgári ideológia fertőjében tespedésbe jutott az egész mozgalom.

Új fellendülés következett 1927-ben a Magyarországi Szocialista Munkáspárt szétverése után. A szétvert ifjú nemzedéknek egy része, más legális lehetőséget nem találván, a kultúregyesületek felé vette útját. A bürokráciától megundorodó, a züllő szakszervezetekből és a szociáldemokrata pártból menekülő, balratolódó ifjú nemzedék, politizáló lehetőséget látván az itteni gyengébb ellenállásban, tömegesen áramlani kezdett a kultúregyesületek felé. Ma már ezeknek az egyesületeknek taglétszáma jóval felülmúlja a szociáldemokrata párt tagjainak számát!

Számításba kell vennünk, hogy a régi tagságnak egy jelentős része tisztán polgári elemekből áll, renegátoktól és likvidátoroktól sem mentesek az egyesületek (Szepesiék, Kiss-Jenőék, Kassákék, Rudas Béláék, Deményék). Ezeket az egyes áramlatokat azonban nem szabad és nem lehet az egész kultúregyesületi mozgalommal azonosítani. A balratolódott ifjú nemzedék ugyan a közvetlen harci területről az osztályharc közvetett területére lépett, de nem „csak" a tanulás céljából! Nemcsak a kultúregyesületekben, hanem a gazdasági és politikai harcokban is aktív szerepet játszanak, erős ellenzéki szellemmel, harckészséggel árasztják el a kultúregyesületek frontját, noha a legtöbben még nem találták meg az illegalitásban élő kommunista párthoz vezető utat, csak várják politikai vezetőjüket, amely forradalmilag megszervezze és offenzívába vezesse őket.

Az említett hiányosságok ellenére a mai magyarországi munkáskultúregyesületeknek nemcsak mennyiségi, hanem minőségi fejlődéséről is beszélhetünk, amely fejlődés a szociálfasizmus veszedelmének felismerését és a munkásság balratolódását igazolja.

E radikalizálódás . . . politikai irányváltoztatást követel a kultúregyesületekben. Ha kellően értékeljük az itt gyülekező fiatal munkásnemzedék forradalmi szerepét és a kultúregyesületek mai nagy jelentőségét, akkor egyúttal azt a veszélyt is látnunk kell, amely kétféle likvidátorsághoz (tudatoshoz és öntudatlanhoz, objektív likvidátorsághoz) vezet-

* A munkások Irodalmi, Művészeti Országos Szövetsége.

het, ha a kommunisták nem tudnak rövid időn belül a munkáskultúregyesületek élére állni, forradalmi szellemben megszervezni és offenzívába vezetni őket.

Eddig a munkáskultúregyesületekben az ellenzék szervezeti ereje és politikai befolyása is jóval kisebb volt, mint ahogy ezt az objektív viszonyok lehetővé tették... A Demény—Rudas Béla likvidátor irányzatot sem sikerült még eléggé leleplezni.

A mozgalomba újonnan bekapcsolódottak közül még sokan ezeknek a likvidátor elemeknek a befolyása alatt állnak. Az egyesületnek — szerintük — „általános" politikával, világnézeti kérdésekkel, marxista ideológiával kell foglalkoznia, de nem szabad a napi politikai eseményekkel és aktuális kérdésekkel a tagságot politizálni, vagyis nem szabad a legális területnek erre a lehetőségére a hatóságok figyelmét felhívni.

Ebből az következett volna, hogy a kultúregyesületi mozgalom lassan *elszakad* a gazdasági és politikai harctól. Szereztünk volna ugyan a kommunista eszméknek szimpatizálókat, akik ugyan aktívak lettek volna a kultúregyesületi munkában, de a munkásmozgalmat csak mint *elméletet*, mint világnézeti problémát tárgyalták volna.

Az egyesületeket forradalmi irányba kell terelni, ideológiailag mélyíteni kell a marxi-lenini szellemet, a napi munkát eleven kapcsolatba kell hozni az élettel, az osztályharccal...

Sarló és Kalapács, 1929 december. I. évf. 1. sz. [A munkáskultúregyesületek jelentősége és feladatai Magyarországon.]

A Sarló és Kalapács a Szovjetunióban élő magyar emigránsok Moszkvában kiadott, havonként megjelent folyóirata volt.

---

87. A KOMMUNISTA IFJÚMUNKÁS SZÖVETSÉG RÖPIRATA A LEVENTÉBE KÉNYSZERÍTETT IPARI ÉS FÖLDMUNKÁS IFJAKHOZ

1928 őszén

A levente tornászik, fut, versenyez, díjakat nyer. A leventét célbalőni tanítják. A leventének a hazán kívül még másról is tudni nem szabad. Trianonról, megcsonkított hazáról tart nektek előadást a leventeoktató. „A szerb — az kutya, a cseh — az pimasz, az oláh — az bocskoros, azokat gyűlölni kell" — így tanítja az oktató. A leventének tisztelnie kell feljebbvalóit, engedelmeskednie kell a munkáltatójának, akármilyen éhbért fizet, akármennyire pofonokkal traktál.

Eltiltanak a szakszervezettől, munkásotthon látogatásától, vasárnapodat is arra használják ki, hogy sportolás címén balra-jobbra kanyarodj, vagy a főszolgabíró előtt masírozzál.

Leventéző fiatal munkások!

Embertelen, rosszul fizetett munkátok után — ha közel is vagytok a végső kimerüléshez — ott kell lenni a leventeórán! Ha nem vagytok

ott, jön az intő, a pofon, a pénzbüntetés. És ha a 18—20 filléres órabérből, ha a heti 2—3 pengős tanoncfizetésből nem telik 8 pengős büntetésekre, akkor árvereznek, viszik a vánkost, varrógépet, ahol mit találnak! S ha nincsen mit elvinni, a szülőkkel ültetik le a büntetést. Fáradt vagy? Nem bírod? Ki vagy éhezve? Nekik egyre megy — leventézni, azt muszáj!

Fiatal munkások!

Tíz év előtt ért véget az imperialista államok világháborúja. Eredmény — tízmillió halott és az imperialisták „békekötése" újabb, még sokkal borzalmasabb világháború csírájával!

Ifjúmunkások! Gondoltatok-e arra már, hogy miért kell leventézni, miért kell háborúskodni? Mert kiszipolyozóitoknak kicsi a konc! Mert vissza akarják szerezni a régi területeket, hogy jobban nyúzhassák a népet. Ezt pedig csak háborúval érhetik el. Ezért nevelik az ifjúságot, hogy gondolkozás nélkül fegyvert fogjon más nyelven beszélő proletártestvéreire, ha a határok miatt kitör a háború. A cseh, szerb, román, olasz, francia, német proletárok sem akarják a háborút! A világ egyetlen elnyomott népe sem akarja a háborús vérontást! Őket is csak rákényszerítik! Őket is katonának sorozzák, ahogyan titeket leventéztetnek osztályelnyomóitok.

Kinek kell a háború? A tőkés paraziták osztályának! Hogy új területeket szerezzenek, hogy még többet harácsoljanak, hogy nagyobb területen nagyobb profitot sajtolhassanak ki, hogy a hadiszállításokon, a ti véreteken, a ti életetek árán gazdagodjanak a potrohos kapitalisták.

Ifjú proletárok!

Ha összefognak az elnyomottak, ha az uralkodó osztállyal szembeszállnak, ha követik az orosz proletariátus dicső példáját, akkor nem lesz többé háború! Súlyos harcok árán, de győztesen került ki az orosz proletariátus az első világháborúból. Lerázta nyakáról a tőkés osztály s a feudális elnyomás igáját, leszámolt a szociáldemokráciával is, a tőkéseknek ezzel a hű támaszával. Tizenkét évvel ezelőtt megteremtette a munkások és parasztok szabad köztársaságát és most lázasan folyik a szocializmus építő munkája a Szovjetunióban. Erősödik, fejlődik a Szovjetunió, a világ elnyomottjainak ez a védőbástyája. Ázsiától az Adriáig minden proletár a munkások és parasztok szabad földjére figyel, amikor harcol saját elnyomóival, amikor szervezkedik a végső összecsapásra.

A tőkések érzik, hogy az erősödő tanácsköztársaság halálos csapást jelent az ő uralmukra. Tudják azt is, hogy az építő szocializmus országa jólétet hoz a dolgozók számára. Dicső példaként lebeg a világ elnyomottjai előtt a Szovjetunió! De félnek és rettegnek minden ország kapitalistái, hogy a munkásosztály egyebütt is követni találja az orosz példát. Félnek, rettegnek attól, hogy a gyári hajcsárok, a csendőr és rendőr uralma alól szabadulni akaró proletárok a forradalom útjára lépnek! Ezért rettegnek az elnyomott nép forradalmi szervezeteitől, a kommunista párttól és a kommunista ifjúmunkásszövetségtől és kényszerítik föld alá! Ezért börtönzik be elvtársainkat, a munkásosztály legjobb harcosait, a kommunistákat!

Fiatal munkások!
Földműves ifjak!

Kövessétek a kommunisták hívó szavát, akik bátran, ingadozás nélkül, egyedül képviselik a dolgozó nép érdekeit!

Kövessétek a Kommunista Ifjúmunkások Magyarországi Szövetségét, mely vezeti, szervezi a fiatal munkások harcát a kizsákmányolás ellen, állami elnyomás ellen, mely küzd a háborús vérontás ellen!

A szociáldemokrácia nem barátja, hanem ellensége a munkásosztálynak! Bérmozgalmaknál az állami egyeztetést követeli. Az államra, a burzsujok végrehajtó szervére, a munkáselnyomást szolgáló fasiszta államhatalomra akarja bízni a munkásság ügyét. A szakszervezeti alkalmazottak fasizálni, a burzsoá osztályállam kezére akarják játszani a munkásszervezeteket. A famunkások sztrájkjának, a textilgyári bérmozgalmaknak, a pilisvörösvári bányászsztrájknak a letörése a szociáldemokrata bürokraták műve. Sürgetik a kötelező állami egyeztetést bérmozgalmak esetére, ami egyet jelent *a sztrájkjog elkobzásával.* A Szovjetunió elleni háború előkészítésében, a Szovjetköztársaság mocskolásában, a bolsevikok elleni uszításban is előljár a szociáldemokrata sajtó.

Németországban a szocdem rendőrség fojtotta vérbe a május elsejei munkásünnepet! Az angol és francia szocdemek büntető csapatok kivezénylését szavazzák meg a gyarmati népek forradalmi szabadságharca ellen, mert veszélyben a burzsoá uralom érdeke! Nálunk is az uralkodó osztállyal való nemzeti egységfront alapján áll a szocdem párt, ha egyelőre még nem is tagja a revíziós ligának*! Nálunk is ellensége a szociáldemokrácia a munkásosztálynak! Ha álradikális szónoklataikkal még meg is tudnak téveszteni munkásokat, nem más az ő szerepük, mint az uralkodó osztály utolsó tartalékának szerepe a proletariátus ellen! Ne hallgassatok a szocdemekre!

Ne hallgassatok a revíziós, háborús uszításokra! Gyári felügyelőkkel, hajcsárokkal kényszerítik a munkásságot a revízióhoz való csatlakozásra. A revíziós mozgalom pedig egyet jelent a háborúra való készülődéssel!

Proletárifjak!

Vágóhídra készítenek elő titeket, amikor leventéztetnek, amikor revíziós, háborús maszlaggal töltik a fejeteket. A munkásosztályharctól akarnak eltántorítani, amikor eltiltanak titeket a munkásotthonok, munkásszervezetek látogatásától. Túlórázással, vasárnapi munkával akarnak letörni, elgyöngíteni, hogy azután annál könnyebben bánhassanak el veletek!

A föld alól üzen nektek a Kommunista Ifjúmunkások Magyarországi Szövetsége.

Rendezzétek soraitokat a kizsákmányolás elleni harcra! Küzdjetek munkahelyeteken a túlórázás ellen! A tőkés racionalizálás, mint fokozottabb kizsákmányolás ellen! Bérharcokban az ifjúság elől járjon, a fő

---

* Magyar Revíziós Liga — 1927 július 27-én alakult csúcsszervezet, melynek tevékenysége a nacionalizmus, a szomszéd népek elleni soviniszta gyűlölet szítására irányult s az új imperialista háborúban való részvétel ideológiai előkészítését szolgálta.

mozgatóerő legyen! Kíméletlenül harcoljatok a sztrájktörő sasok* ellen!

Leventeórákon az oktató durvaságaira egységes proletárösszetartással feleljetek! Pofonért — pofonokat! Egyenként megbüntethetnek benneteket, de ha tízen, százan mentek szakszervezetekbe, ifjúmunkáscsoportokba, akkor tehetetlenekké válnak veletek szemben.

Építsétek ki magatok közt a vitázó köröket, ahol mindig megbeszélitek a legközelebbi teendőket. Világosítsátok fel ma még elbutított munkástestvéreiteket, hogy a proletárnak egy ellensége van — a kizsákmányoló tőkés osztály. A dolgozó földművesnek egy ellensége van — a nagybirtokosok heréinek hada. És valamennyi elnyomott közös ellensége: az uralkodó osztályok fasiszta államhatalma!

Minden leventéző ifjúmunkás, fiatal földmunkás a Szovjetuniót tekintse igazi hazájának! Éljen a Szovjetunió!

Le a kapitalista kizsákmányolás, az elnyomás rendszerével!

Le a szociáldemokráciával, a munkásosztály ellenségével!

Éljen a parasztok és ipari munkások testvéri szövetsége a tőke és nagybirtok fasiszta állama ellen, a háború ellen!

Éljen a leventéző munkásifjúság osztályharcos mozgalma!

Éljen a proletár osztályharc!

Testvéri üdvözlettel:

a Kommunista Ifjúmunkások Magyarországi Szövetsége

MMI Archívum. Röpiratgyüjtemény. III. 10/1928/1800-1.

---

88. AZ „ÚJ MÁRCIUS" CIKKE AZ ELSŐ NEMZETKÖZI VÖRÖS NAP JELENTŐSÉGÉRŐL

A Kommunista Internacionále, a nemzetközi proletariátus osztálytudatos élcsapata *1929 augusztus 1-én* mindenhol a világon, az imperialista háború elleni harc és a Szovjetunió megvédelmezésének jegyében, Nemzetközi Vörös Napot rendez. Ennek a napnak, augusztus 1-nek, az 1914—1918-as imperialista világháború kitörése évfordulójának éppúgy bele kell vésődnie minden munkásnak az agyába, mint ahogy belevésődött a 8 órai munkaidőért való harc jegyében a nemzetközi május 1-nek forradalmi dátuma.

* A „sas"-szervezet egyike volt azoknak a fasiszta alakulatoknak, melyeket a kormány a munkásmozgalom megbénítására, a sztrájkok letörésére létrehozott. A „sasoknak" sikerült a munkásság politikailag elmaradott rétegeinek egy részét befolyásuk alá vonni és demoralizálni. De az öntudatos munkások felvették a harcot a sztrájktörésre vállalkozó, fekete egyenruhát viselő és fokosokkal felfegyverzett „sasokkal". Több helyen véresre verték őket, gyűléseiket szétzavarták, és kidobták azokból a gyárakból, amelyekben aljas fasiszta demagógiájuk hirdetésére megjelentek,

Tizenöt évvel az imperialista világháború kitörése után a Kommunista Internacionále arra hívja fel a világ munkásságát, hogy minden erejét a készülő új imperialista háború, a szocialista Szovjetunió megfojtására fegyverkező imperialista rablók ellen fordítsa, és hogy a Szovjetunió megvédelmezésére irányuló készségének és elszántságának tömegdokumentálására vonuljon fel augusztus 1-én az utcán: a forradalom, a háborúellenes küzdelem, a nemzetközi osztályharc erőinek seregszemléjére.

Az első imperialista világháború befejezése óta eltelt több mint tíz esztendő semmi egyéb nem volt, mint készülődés az új világháborúra. Az imperialista államok fegyveres ereje ma nagyobb, mint volt az első világháború előtt. A hadseregnek és az egész népességnek militarista organizációja tökéletesebb és a hadviselés tökéletesebb technikájához van hozzáidomítva. A hadikiadások az állami költségvetéseknek aránytalanul nagyobb részét alkotják, mint 1914 előtt. A békefrázisoknak, leszerelési konferenciáknak csődjét az imperialista burzsoázia már nem is igen titkolja. Az imperialista rablók egymás között már nyilt megegyezést kötnek a fegyverkezés „racionális" fokozására, a pacifizmus frázisait már tudatosan csak mint kirakati tárgyat használják, hogy a tömegeket elaltassák, békeillúzióikat növeljék.

1914 óta tökéletesebb lett a háborút előkészítő belpolitikai gépezet is... Az utolsó hónapok eseményei világszerte azt mutatják, hogy a kommunista pártokat a burzsoázia készül illegalitásba kergetni. Az uralkodás fasiszta módszerei mindenütt mindjobban előtérbe nyomulnak, hogy a háború kitörése a gazdaságilag és politikailag megbéklyózott munkásság részéről ne találhasson ellenállásra. Az imperialisták jól tudják, hogy az 1914-es és mai helyzetnek a fő különbözősége abban áll, hogy akkor a gyökeréig rothadt II. Internacionále állott a munkásosztály élén, míg ma a munkásság nemzetközi forradalmi szervezettel, a Kommunista Internacionáléval rendelkezik, melynek zászlajára Lenin jelszava van írva: „*Változtassátok át az imperialista háborút polgárháborúvá!*"

1914-ben a szociáldemokrácia árulása meglepetésszerűen érte a munkásosztályt: a II. Internacionále összeomlása hosszú időre dezorganizálta a proletariátus sorait. Azóta a szociáldemokrácia hosszú fejlődésen ment át. Ma már nemcsak arról van szó, hogy a szociáldemokrácia nem tesz semmit az imperialista háború ellen, hogy nem küzd ellene, hogy támogatja; ma már arról van szó, hogy a szociáldemokrácia aktív előharcosa az imperialista háborúnak, hogy nyiltan imperialista, hogy előharcosa és végrehajtója mindazoknak a reakciós rendszabályoknak, amelyek a háború előkészítése érdekében az osztálytudatos munkásság gúzsbakötésére szolgálnak. A szociáldemokrácia a maga miniszterei vel és rendőrfőnökeivel, szakszervezeti bürokratáival és rendőri besúgóival részévé lett az imperialista burzsoázia államapparátusának, maga suhogtatja a munkásság hátán a fasizmus ostorát.

És a szociáldemokráciának, mint a háborút előkészítő imperialista államgépezet részének, a különleges feladata éppen az, hogy előkészítse, nem általában a háborút, hanem azt a háborút, melyre ma elsősorban

készülődik az imperializmus: a háborút a Szovjetunió ellen. A szociálfasiszták hivatása az imperialista egységfrontot az épülő szocializmus országa ellen a munkásság számára „demokratikusan" indokolni, az ő feladatuk az imperialista államok közti „pacifista" egyetértést hirdetni, éppen a Szovjetunió egységes megrohanásának az érdekében. Ezért kell, hogy szembetalálja magát a szociáldemokráciával minden kommunista, minden osztálytudatos munkás, aki kész harcolni az imperialista háború ellen, a Szovjetunió védelméért. Ezért lesz a Nemzetközi Vörös Napnak, augusztus 1-nek zászlajára írva: „Le a szociálimperialistákkal! Le a szociálfasisztákkal!"

A magyar munkásságnak minden oka megvan rá, hogy ne hiányozzon az imperialista háborúellenes osztályharcnak, a Szovjetunió megvédelmezésének augusztus 1-i nemzetközi seregszemléjéről . . .

Ne vegyük félvállról a magyar fasizmus háborús előkészületeit, ne kicsinyeljük le a magyar dolgozókat fenyegető háborús veszélyt. A magyar imperializmus jól felfegyverzett káderhadsereggel rendelkezik. A titkos fegyverkezés folyik, illegális muníciógyárak, fegyvergyárak dolgoznak. A leventeszervezetek, cserkészegyletek készítik elő a tömeghadsereg anyagát. A háborút szolgálja Magyarországon a béremelés megtagadásától, a sztrájktörők ellen védekező munkás letartóztatásától, a fekete listáktól kezdve a békéltetésig, a kommunista röpiratokra páncélautókkal kivonuló rendőrségi razziától a szakszervezeti denunciálásokig, a békéltetéstől a honvédelmi büdzsé emeléséig, a szakszervezetek fasizálásától a titkos fegyverkezésig, a szociáldemokráciával való paktumtól az angol-olasz szövetségig minden. Tehát a béremelés követelésétől, a fekete listák, a sztrájktörők, a rendőri üldözés elleni harcig, a szakszervezeti bürokrácia, a fasizmus elleni harcig — mindezt a kommunistáknak a háború elleni osztályharcba kell bekapcsolniuk, az imperialista háború elleni harc színvonalára kell emelniük.

Készüljünk a Kommunista Internacionále augusztus 1-i Vörös Napjára! Az egész pártot mozgósítsuk erre a felkészülésre, hogy megmutassuk: a Kommunisták Magyarországi Pártja harcos szekciója a Kommunista Internacionálénak, mely az illegalitás nehéz viszonyai között is ott áll a posztján és teljesíti kötelességeit.

Új Március, 1929 április—május—június. V. évf. 4—5—6. sz. 117—120. old. [Nemzetközi Vörös Nap.]

---

89. A FASISZTA RENDŐRSÉG ÉS A SZOCIÁLDEMOKRÁCIA EGYSÉGFRONTJA A BÉKEHARC ELLEN

a) *Rendőrségi jelentés a magyar és osztrák szociáldemokrata vezetők békeellenes összeesküvéséről*

1929 július

Augusztus 1-én Pesten nagyobbszabású tüntetés nem várható, mert maga a szociáldemokrata párt az osztrák párttal való megbeszélés folytán (Szakasits tárgyalásai Bécsben) minden ezirányú tüntetést

megakadályozni fog (annál is inkább, mert nem tűrheti, hogy egy kommunista augusztus 1 alakulhasson ki) miután ez a felvonulás ... a II. Internacionále ellen is irányulni fog.

MMI Archivum. A. XXIII. 1/1929/1.

---

b) *A főispánokhoz intézett bizalmas belügyminiszteri körlevél bizonyítja a szociáldemokrata vezetők és a fasiszta hatóságok együttműködését*

1929 július 29

A kommunistáknak augusztus hó 1-én tervbevett tüntetésével kapcsolatban ... azonnali intézkedés céljából a következőkre kívánom méltóságod figyelmét felhívni:

... Szükségesnek találom ... nyomatékkal hangsúlyozni, hogy minden tüntetést a legnagyobb határozottsággal és eréllyel kell elfojtani és megtorolni. Itt azonban a tüntetésekben résztvevő egyénekkel szemben reá kívánok mutatni egy körülményre.

A szociáldemokrata párt vezetősége augusztus 1-ét illetőleg nemcsak nem azonosítja magát a kommunisták törekvéseivel, de tudomásom szerint minden lehetőt elkövet arra nézve, hogy a párthoz tartozókat e napi tüntetésektől távoltartsa és azokat megakadályozza.

Éppen ezért a legóvatosabban és a legtapintatosabban kell eljárni olyan esetekben, amikor véletlenségből, exponált szociáldemokrata egyének kerülnek a tüntetések során a tüntetők soraiba, a rendőrhatósági közegek elé ezeket elő ne állítsák, illetve őrizetbe ne vegyék, nehogy túllőjenek az elérni kívánt célon és ezáltal szembeállítsák a kommunista törekvésekkel szemben küzdő szociáldemokratákat a hatósággal ...

A miniszter rendeletéből:
Issekutz
államtitkár

MMI Archivum. A. III. 12/35/104.

---

c) *A rendőrfőkapitány jelenti a belügyminiszternek: a szociáldemokrata vezetők beváltották a béketüntetés meghiúsítására tett ígéretüket*

1929 augusztus 2

... Tisztelettel meg kell említenem, hogy a kommunisták — legutóbbi tervük szerint — arra igyekeztek rávenni a gyárakban lévő munkásságot, hogy a munkát augusztus 1-én 1 órával előbb hagyják abba és így tüntessenek a kommunizmus mellett. Több gyárban egyes munkások

eziránybán a mai nap folyamán kérdést is intéztek a szociáldemokrata párthoz tartozó gyári bizalmi férfiakhoz, de ezektől a következő választ kapták: „Aki kommunista az leállhat, aki szocialista az nem áll le." Végül megemlíteni kívánom, hogy a budapesti vas- és fémmunkásoknak folyó évi július hó 27-én tartott főbizalmi értekezletén a vezetőség utasította a főbizalmi férfiakat, hogy amennyiben a kommunisták a gyárakban dolgozó munkásokat a munka beszüntetésére szólítanák fel — a „leállást" akadályozzák meg. Tényleg egyetlenegy gyárban sem történt leállás és így meg kell állapítanom, hogy a szociáldemokrata párt vezetőinek előttem tett azon állítása, hogy a kommunista párt által folyó évi augusztus hó 1-re szándékolt munkaleállítást a maguk részéről megakadályozzák, valónak bizonyult.

Bezzegh
főkapitány

MMI Archivum. III. 12/35.

IDŐRENDI ÁTTEKINTÉS

1919 augusztus 1—1929 augusztus 1

1919 aug. 1. Az antant-hadsereg túlereje és a belső ellenforradalmi elemek árulása megbuktatja a Magyar Tanácsköztársaságot. Megalakul a tiszta szociáldemokratákból álló Peidl-kormány, az úgynevezett „szakszervezeti" kormány.

aug. 2. A Tanácsköztársaság leverése után a magyar Vörös Hadsereg egyes alakulatai sok helyen továbbfolytatják a harcot. Szolnokot visszafoglalják, Székesfehérvárott a Vörös Őrség megütközik a tiszti különítményekkel.

aug. 2. Szamuely Tibor meggyilkolása.

aug. 2. A Peidl-kormány elrendeli a letartóztatott ellenforradalmárok szabadonbocsátását.

aug. 3. A román burzsoá kormány hadserege megszállja Budapestet.

aug. 3. A Peidl-kormány megszünteti a Vörös Őrséget és visszaállítja a régi rendőrséget.

aug. 4. A Peidl-kormány elrendeli a forradalmi törvényszékek megszüntetését és a régi bírósági szervezet visszaállítását.

aug. 4. A Peidl-kormány visszaadja volt tulajdonosaiknak a köztulajdonba vett lakóházakat és felemeli a leszállított lakbéreket.

aug. 5. Peidl miniszterelnök és Peyer belügyminiszter rendelettel kötelezi az 1919 március 21 után új helyiségbe költözött szakszervezeteket, hogy helyiségüket az eredeti tulajdonosoknak adják vissza. Ugyanakkor leszállítják a Tanácsköztársaság idején felemelt közalkalmazotti fizetéseket.

aug. 6. A Peidl-kormány elrendeli az ipari és kereskedelmi vállalatok tőkés tulajdonba való visszajuttatását. Peyer belügyminiszter minden volt csendőrt felhív, hogy köteles azonnal szolgálatra jelentkezni, s ugyanakkor titkos rendeletet ad a kommunisták letartóztatására.

1919 aug. 6.	A Friedrich-csoport puccsa elsöpri a „szakszervezeti" Peidl-kormányt, megalakul az első Friedrich-kormány. József főherceg az ország kormányzójává „nyilvánítja" magát.
aug. 7.	Megjelenik a Friedrich-kormány rendelete a köztulajdonba vett földek visszaadásáról.
aug. 9.	Horthy Miklós parancsban jelenti be, hogy a hadseregfővezérlet kiválik a hadügyminisztérium kötelékéből, és mint önálló parancsnokság kezdi meg működését. Az antant megbízottai, az amerikai, angol, francia és olasz missziók megkezdik tárgyalásaikat.
aug. 13.	A Friedrich-kormány megszünteti a munkanélküli és szénsegélyt.
aug. 16.	A *Budapesti Közlöny*-ben elfogató parancs jelenik meg az emigrált népbiztosok ellen; az elfogató parancsot az osztrák hatóságoknak is megküldik.
aug. 19.	Rendeletileg kötelezik a háztulajdonosokat: „Minden háztulajdonos köteles a ház lakóinak megbízhatóságát megfigyelni, s azokról a jelenségekről, amelyek a közbiztonságot és a kommunista üzelmeket érintik, a rendőrhatóságokat is informálni." A bejelentés elmulasztását büntetik.
aug. 19.	A szegedi ellenforradalmi „kormány" beszünteti tevékenységét.
aug. 23.	József főherceg lemond a kormányzóságról; a Friedrich-kormány újjáalakul.
aug. 24.	Újra megalakul a szociáldemokrata párt.
aug. 24.	Yates ezredes Bandholtz megbízásából látogatást tesz az ellenforradalmi hadsereg siófoki főhadiszállásán; célja, hogy megismerje Horthy fegyveres erejének nagyságát.
aug. 28.	Horthy a katonai kerületi parancsnokokat és a megyei kormánybiztosokat a kommunisták elleni terror fokozására utasítja.
aug. vége.	Az ellenforradalmi tiszti különítmények megszállják a Dunántúlt. A Friedrich-kormány kegyetlenül üldözi a kommunistákat, naponta 1 100—1 200 embert tartóztatnak le.
szept. 3.	A Friedrich-kormány érvényteleníti a mezőgazdasági dolgozóknak a Tanácsköztársaság idején kötött kollektív szerződéseit.

1919 szept. 6. Tatabánya és Felsőgalla bányászai sztrájkkal tiltakoznak az ellenforradalom terrorintézkedései ellen. A kivezényelt csendőrök hat bányászt megöltek, sokat pedig megsebesítettek.

szept. 8. A hadügyminisztérium közli a siófoki fővezérlettel, hogy a tatai, tokodi és dorogi bányászok nem szolgáltatták be fegyvereiket. A miniszter a román hadsereg segítségével kívánja végrehajtani a lefegyverzést.

szept. 9. A budapesti rendőrfőkapitány felszólítja az iparvállalatokat: jelentsék be az esetleg még alkalmazásban lévő vagy már elbocsátott kommunista munkásokat.

szept. 10. A Saint-Germain-i kastélyban aláírják a békeszerződést Ausztriával.

szept. 12. Horthy a miniszterelnökhöz intézett levelében a statárium kihirdetésének és a kommunisták elleni kivételes törvény életbeléptetésének szükségességéről ír.

szept. 17. A Friedrich-kormány jelentés mértékben leszállítja a mezőgazdasági cselédek gabonajárandóságait.

szept. 18. A kaposvári törvényszéki fogházból fehérgárdisták hurcolják el Latinka Sándor volt kormányzótanácsi biztost, Tóth Lajost, Levin Samut és több somogymegyei kommunistát; mindnyájukat kivégezték.

szept. 24. Az Egyesült Államok képviseletében Horovitz Náthán alezredes Siófokra utazik. A tiszti különítmények gyilkosságait leplezve megállapítja, hogy „a fehér terrorra vonatkozó hírek alaptalanok".

szept. 28. Újra megjelennek a napilapok, köztük a *Népszava* is.

okt. Az antant második hadjárata Szovjet-Oroszország ellen.

okt. 18. Yates amerikai ezredest a magyar csendőrség és rendőrség főellenőrévé nevezik ki.

okt. 23. Sir George Clerk a párizsi ötöstanács megbízásából Budapestre érkezik, hogy koalíciós kormányt hozzon létre.

okt. 25. Horthy levélben köszöni meg Horovitz Náthán amerikai ezredesnek, hogy kedvezően nyilatkozott az ellenforradalmi hadseregről.

okt. 28. A Vörös Hadsereg Sztálin vezetésével Orel és Voronyezs alatt győztesen fejezi be a Gyenyikin vezette fehérgárdisták elleni hadműveleteket. Gyenyikin csapatai visszavonulnak.

1919	nov. 5.	Tárgyalások Sir George Clerk lakásán Horthy Miklós, a Független Kisgazda Párt, a Nemzeti Demokrata Párt és a Szociáldemokrata Párt vezetői között. A tárgyalások eredményeként közös nyilatkozatot adnak ki Horthy budapesti bevonulásáról.
	nov. 16.	Az antant parancsára a Magyarországot megszálló román burzsoá csapatok a Tiszáig vonulnak vissza, Horthy a tiszti különítményekkel bevonul Budapestre.
	nov. 22.	Megalakul a Huszár-kormány, amelynek két szociáldemokrata tagja is van (Peyer Károly és Miakits Ferenc).
	nov. 25.	A szovjet kormány jegyzéket intéz az osztrák és magyar kormányhoz, s abban közli, hogy az osztrák és magyar hadifoglyokat túszoknak tekinti az Ausztriában és Magyarországon üldözött kommunistákért.
	nov. 27.	Neuilly-ben aláírják a békeszerződést Bulgáriával.
	dec. 2.	Az antant meghívja a Huszár-kormányt a béketárgyalásokra.
	dec. 4.	Horthy rendelete: a szakszervezetekbe tartozó munkások kizárandók a katonai behívásból és a sorozásból.
	dec. 5.	A Huszár-kormány rendelete a tömeges internálásról.
	dec. 6.	A magyar nemzeti hadsereg fővezérlete (Horthy) elrendeli az internált politikai foglyok közmunkára való felhasználását.
	dec. 16.	A Vörös Hadsereg visszafoglalja Kievet.
	dec. 18.	A halálraítélt Lenin-fiúk kivégzése.
	dec. 29.	Korvin Ottó, László Jenő és több kommunista vezető kivégzése.
	dec. vége.	A Vörös Hadsereg teljesen szétzúzza Kolcsak csapatait.
	dec. vége.	Megjelenik a Kommunisták Magyarországi Pártjának első röplapja.
1920	eleje.	A Vörös Hadsereg egész Ukrajnát és Észak-Kaukázust felszabadítja.
	jan.	A Kommunista Internacionále nyugateurópai titkársága felhívással fordul az egész világ proletariátusához, hogy a kommunista pártok vezetésével harcoljon a tőke megdöntéséért.

1920 jan.	Anglia, Franciaország és Olaszország megszünteti Szovjet-Oroszország blokádját.
jan. 15.	Peyer és Miakits kilép a kormányból.
jan. 16.	Párizsban átadják a békefeltételeket a magyar kormányküldöttségnek.
jan. 16.	Megalakul a Francia Kommunista Párt.
jan. 22.	Pekár Gyula államtitkár lakásán megkezdődnek a tárgyalások a kormány és a szociáldemokrata párt vezetői között.
jan. 25—27.	Nemzetgyűlési választások Magyarországon. A választásokon a szociáldemokrata párt nem vesz részt.
jan. vége.	Ellenforradalmi banditák meggyilkolták az illegális munkára Magyarországra hazatért Vadas Mártont és Vadas Andort.
febr. 7.	Ogyessza felszabadítása.
márc.	Megjelenik a moszkvai *Vörös Ujság*.
márc. 1.	Horthy Miklóst Magyarország kormányzójává választják.
márc. 2.	Vanczák János, a *Népszava* szerkesztője vezércikkben üdvözli a kormányzót és felajánlja neki a munkásság „kérges tenyerét".
márc. 14.	Megalakul Simonyi-Semadam Sándor kormánya.
ápr. 25.	Az antant harmadik hadjárata Szovjet-Oroszország ellen. A lengyel támadás kezdete.
máj.	Megjelenik Lenin műve: a „«Balolda iság» — a kommunizmus gyermekbetegsége".
máj. 1.	A magyar munkásság munkaszünettel ünnepli május elsejét.
jún. 4.	Az antant és Magyarország képviselői aláírják a trianoni békeszerződést.
jún. 19.	A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának ülésén Rákosi Mátyás ismerteti Magyarországnak a Tanácsköztársaság bukása utáni helyzetét.
jún. 20.	A Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége által a fehér terror ellen szervezett bojkott kezdete. A bojkott első napján a tatabányai munkások beszüntetik a munkát. 70 bányászt letartóztatnak.
jún. 26.	Lemond a Simonyi-Semadam-kormány.
jún. 30.	Megjelenik a *Proletár* első száma.
júl. 5—16.	Az antant-hatalmak spaai konferenciája.

1920	júl. 5.	Budapesten megkezdődik a népbiztosok perének tárgyalása.
	júl. 5.	Litvinov megállapodik az osztrák kormánnyal, hogy az az osztrák hadifoglyok ellenében kiadja a magyar népbiztosokat Szovjet-Oroszországnak.
	júl. 11.	A Szovjet Hadsereg ellentámadásának kibontakozása. Minszk felszabadítása.
	júl. 16.	A Teleki-kormány megalakulása.
	júl. 19—aug. 7.	A Kommunista Internacionále II. kongresszusa.
	júl. 23.	A szovjet csapatok elérik Varsót.
	aug. 8.	A nemzetközi szociáldemokrata vezetők kimondják a szállítómunkások Magyarország elleni bojkottjának beszüntetését és ezzel elárulják a mozgalmat.
	aug. 14.	Csicserin a népbiztosok perének ügyében táviratot intéz a magyar külügyminiszterhez.
	szept. 25—okt. 20.	A budapesti szabómunkások sztrájkja.
	szept. 26.	Törvényerőre emelkedik az 1920 : XV. tc. a numerus claususról.
	okt. 20.	Békeszerződés Szovjet-Oroszország és Lengyelország között.
	dec.	Megindul az illegális pártépítő munka Magyarországon (Andics Erzsébet, Berei Andor, Vas Zoltán).
	dec. 5—6.	Megalakul a Kommunisták Egyesült Németországi Pártja.
	dec. 7.	Törvényerőre emelkedik a Nagyatádi-féle földreformról szóló 1920 : XXXVI. tc.
	dec. 28.	Négy halálos ítélettel végetér a népbiztosok pere.
1921	jan. 21.	Megalakul az Olasz Kommunista Párt.
	febr. 22—27.	A II½-es Internacionále alakuló kongresszusa.
	febr. 28.	Megkezdődik a nyomdai szedők öt napig tartó sztrájkja.
	márc. 8—16.	Az SzK(b)P X. kongresszusa. Áttérés az új gazdasági politikára (NEP).
	márc. 26.	IV. Károly első restaurációs kísérlete.
	márc. vége.	Megjelenik az illegalitásban lévő Kommunisták Magyarországi Pártjának első, Budapesten sokszorosított röpirata: „Jöjjön a munkásság vörös tavasza!"

1921	ápr. 6.	Törvényerőre emelkedik „Az állami és társadalmi rend hatásosabb védelméről" szóló 1921 : III. tc.
	ápr. 13.	Lemond a Teleki-kormány.
	ápr. 14.	Bethlen István alakít kormányt.
	máj. 1.	Népgyűlés a Tattersalban; a magyar proletariátus tanúbizonyságot tesz forradalmisága és töretlen harckészsége mellett.
	máj. 8.	Megalakul a Román Kommunista Párt.
	máj. 14.	Megalakul a Csehszlovák Kommunista Párt.
	jún. 22—júl. 12.	A Kommunista Internacionále III. kongresszusa Moszkvában.
	jún. 30—júl. 2.	Andics Erzsébet, Vas Zoltán, Berei Andor és társaik rögtönítélő bírósági tárgyalása.
	júl. 1.	Megalakul a Kínai Kommunista Párt.
	aug.	A Kommunista Internacionále megvizsgálja és megbírálja a KMP munkáját; új, ideiglenes vezetőséget állít a régi helyébe.
	okt. 21.	IV. Károly második visszatérési kísérlete.
	nov. 10.	A KMP felhívása a magyar bebörtönzöttekhez: harcoljanak a szociáldemokrata vezetők árulása ellen; a börtönből kiszabadultak harcoljanak együtt a KMP-vel a proletariátus felszabadításáért.
	dec. 22.	A Bethlen—Peyer-paktum aláírása.
1922	febr.	Megszűnik a *Proletár* című lap.
	febr.	Megjelenik a *Kommün*, a Kommunisták Magyarországi Pártjának Budapesten előállított illegális lapja.
	febr. 2.	Bethlen István miniszterelnök és néhány képviselő átlép a Független Kisgazdapártba, létrejön az Egységes Párt.
	márc.	Az első nagy munkanélküliségi hullám. Egyedül a Ganz-gyárból 1 200 munkást bocsátanak el.
	márc. 2.	A Bethlen-kormány választási rendelete.
	márc. 10—ápr. 14.	12 000 vasmunkás sztrájkja.
	márc. 14.	A Weiss Manfréd-gyár 9 000 munkása sztrájkba lép. A gyár igazgatósága kizárja a sztrájkolókat.
	ápr. 2.	A III Internacionále, a II. Internacionále és a II½-es Internacionále képviselőinek berlini találkozása.
	ápr. 10—máj. 19.	A génuai konferencia.

1922	ápr. 16.	Németország és Szovjet-Oroszország egyezményt köt Rapallóban.
	máj. 28—jún. 1.	Választások Magyarországon.
	jún. 15—júl. 20.	A hágai konferencia.
	júl. 27—aug. vége.	6 000 salgótarjáni bányamunkás sztrájkja.
	aug. 1.	Megjelenik a KIMSz első illegális magyarországi lapja, az *Ifjú Proletár*.
	aug. 17—28.	40 000 vasipari munkás sztrájkja.
	szept. 16.	Letartóztatják Gerő Ernőt s a KMP és a KIMSz mintegy 70 tagját.
	okt. 28.	Mussolini miniszterelnök lesz; a fasiszta diktatúra kezdete Olaszországban.
	nov. 5—dec. 5.	A Kommunista Internacionále IV. kongresszusa.
	dec. 24—27.	A szociáldemokrata párt rendkívüli pártülése. Fellép az ellenzék.
1923	jan. 4—6.	Lenin megírja „A szövetkezetekről" szóló cikkét.
	jan. 11.	A Ruhr-vidéket francia csapatok szállják meg.
	febr. 27—márc. 26.	60 000 budapesti vasmunkás sztrájkja.
	márc. 4.	Megjelenik Lenin cikke: „Inkább kevesebbet, de jobban".
	ápr. 11—28.	Cipészsztrájk Budapesten; mintegy 4 000 munkást kizárnak.
	ápr. 20.	Sztrájkba lépnek a miskolci vas- és fémmunkások.
	máj. 4—7.	Bethlen István miniszterelnök és Kállay Tibor pénzügyminiszter Párizsban és Londonban a Magyarországnak nyujtandó segélyről tárgyalnak.
	máj. 21.	Megszűnik a II½-es Internacionále.
	máj. 26.	Ítélet a Gerő Ernő és társai ellen indított perben.
	máj. 26.	Sztrájkba lépnek a pilisvörösvári órabéres bányászok.
	jún. 20.	Sztrájkba lépnek a békéscsabai téglagyári munkások.
	júl. 2—6.	Sztrájkolnak a székesfehérvári vasutasok.
	aug. 2—3.	Budapesten sztrájkolnak a MÁV dolgozói.
	aug. 3.	Sztrájkba lépnek a perecesi bányászok.
	aug. 11—14.	Általános sztrájk Németországban.

1923	aug. 24—szept. 14.	A budapesti malmok munkásainak sztrájkja.
	szept. 18.	Magyarország felvétele a Népszövetségbe.
	szept. 23.	A kommunista párt vezetésével felkelés robban ki Bulgáriában a fasiszta kormány ellen.
	szept. 29.	A Népszövetség jóváhagyja a Magyarországra vonatkozó pénzügyi tervezetet.
	okt. 9—22.	Sztrájkhullám Lengyelországban a burzsoá kormány ellen.
	okt. 22.	Felkelés Krakkóban és Lembergben.
	okt. 23—25.	A hamburgi munkások felkelése.
	nov. 1.	Életbelép az új ipartörvény.
	nov. 8—9.	Fasiszta puccskísérlet Németországban.
1924	jan. 5.	Budapesti textilgyári munkások sztrájkja a munkabérek emeléséért.
	jan. 21.	Lenin halála.
	jan. 22.	Az első munkáspárti kormány hivatalbalépése Angliában.
	jan. 26.	Sztálin elmondja történelmi nevezetességű esküjét Lenin temetésén.
	febr. 2.	Anglia elismeri a Szovjetuniót.
	márc. 15—26.	A dorogi bányamunkások sztrájkja.
	márc. 15.	A kisantant képviselői Genfben, a népszövetségi palotában aláírják a nagyhatalmak által már aláírt jegyzőkönyvet Magyarország pénzügyi szanálásáról.
	márc. 17—25.	A pilisvörösvári bányászok sztrájkja.
	ápr. eleje.	A Szverdlov-egyetemen Sztálin előadássorozatot tart a leninizmus alapjairól.
	ápr. 20—22.	Az SzDP XXII. kongresszusa; a baloldal a szociáldemokrata vezetők ellen lép fel és határozati javaslatot nyujt be.
	jún. 17—júl. 8.	A Kommunista Internacionále V. kongresszusa.
	aug. 29.	A német birodalmi gyűlés (Reichstag) elfogadja a Dawes-tervet.
	szept. 5.	Aláírják a Szovjetunió és Magyarország közötti diplomáciai kapcsolatról szóló egyezményt. A képviselőház az egyezményt nem ratifikálja.
	nov. 17.	A fogolycsere-megállapodásnak megfelelően Gerő Ernő és társai a Szovjetunióba mennek.

1924	dec. 21.	A Kommunista Internacionále V. kongresszusának határozata értelmében Magyarországra érkezik Rákosi Mátyás, hogy résztvegyen a KMP újjászervezésének munkájában.
	dec. 31.	A Bethlen—Peyer-paktum nyilvánosságra hozása.
1925	jan. 5—8.	Sztrájkok Salgótarjánban, Pécsett, Tatán.
	jan. 26—27.	A KMP irányítása alatt álló szociáldemokrata ellenzék Bécsben, a II. Internacionále bizottsága előtt vádat emel az SzDP vezetősége ellen a Bethlen—Peyer-paktum megkötése és a párton belüli demokrácia megsértése miatt.
	febr. 3.	Megjelenik Sztálin Herzoggal, a Német Kommunista Párt tagjával folytatott beszélgetésének szövege: „A németországi kommunista párt perspektíváiról és a bolsevizálásról" címmel.
	ápr. 14.	A Magyarországi Szocialista Munkáspárt megalakulása.
	máj. 19.	Megjelenik az MSzMP első ujsága, *A Munkás.*
	máj. 30.	A sanghaji eseményekkel megkezdődik az 1925—1927-es kínai forradalom.
	jún. 29.	A rendőrség letartóztatja az MSzMP vezetőségének néhány tagját, közöttük Vági Istvánt is.
	jún. 29—júl. 11.	Az első magyar kommunista pártiskola Bécsben.
	aug.	Megjelenik az *Új Március*, az illegális kommunista párt Bécsben kiadott elméleti folyóirata.
	aug. 18—21.	A Kommunisták Magyarországi Pártjának I. kongresszusa Bécsben.
	szept. 22.	Letartóztatják Rákosi Mátyást, Vas Zoltánt s a KMP és az MSzMP több tagját.
	okt. 5—16.	A locarnói konferencia és egyezmény.
	okt. vége.	Megalakul az MSzMP új vezetősége.
	nov. 14—16.	Rákosi Mátyás és társai a statáriális bíróság előtt.
	nov.	Az MSzMP megalakítja a Szocialista Földmunkások Országos Szövetségét.
	dec. 18—31.	Az SzK(b)P XIV. kongresszusa. A szocialista iparosítás kezdete.
	dec. 14.	Hágában kipattan a magyar kormány frankhamisítási ügye.
	dec. 25—27.	Az SzDP XXIII. kongresszusán fellép a KMP vezetése alatt álló baloldali ellenzék.

1926	jan. 25.	Megjelenik Sztálin munkája: „A leninizmus kérdéseihez".
	ápr. 24.	Szovjet-német semlegességi szerződés.
	ápr. 27.	8 000 salgótarjáni bányász és bányászasszony éhségfelvonulása Budapestre az elviselhetetlen nyomor és munkanélküliség miatt.
	máj. 1.	A rendőrség május 1-én hajnalban ismét letartóztatja az MSzMP néhány vezetőjét.
	jún. 10.	A Népszövetség Tanácsa megszünteti Magyarország pénzügyi ellenőrzését.
	júl. 12.	Megkezdődik a Rákosi-per törvényszéki tárgyalása.
	aug. 4.	Rákosi Mátyást nyolc és fél évi fegyházra ítélik.
	szept. 8.	Németországot felveszik a Népszövetségbe.
	okt. 12.	Az MSzMP egységfront-javaslatot terjeszt a szociáldemokraták elé.
	nov. 15.	Az MSzMP akcióegység-javaslata a szociáldemokrata párt és a szakszervezetek vezetőségéhez a parlamenti választások előtt.
	nov. 16.	Igazságügyminiszteri rendelettel megakadályozzák, hogy az MSzMP induljon az 1926-os választásokon.
	dec. 8—10.	Bethlenék nemzetgyűlési választása.
1927	jan. 27.	A KMP, az MSzMP és a KIMSz vezetőinek és sok aktivistájának letartóztatása.
	febr. 27.	Szántó Zoltán és társai letartóztatása.
	ápr. 5.	A Bethlen-kormány barátsági szerződést köt a fasiszta Olaszországgal.
	ápr. 12.	Szántó Zoltán és társai a statáriális bíróság előtt.
	máj. 8.	Belügyminiszteri rendelet a földmunkásmozgalmak és aratósztrájkok szervezésében résztvevő kommunisták azonnali letartóztatásáról.
	máj. 12.	Az angol kormány utasítására merényletet követnek el a Szovjetunió londoni kereskedelmi kirendeltsége (Arcos) ellen. Anglia megszakítja a diplomáciai kapcsolatokat a Szovjetunióval.
	jún. 3— aug. 30.	Az Egyesült Izzó munkásainak sztrájkja.
	jún. 7.	Vojkov varsói szovjet követ meggyilkolása.
	jún. 24— aug. 30.	A csepeli Weiss Manfréd-gyár munkásainak sztrájkja.
	júl. 15.	A bécsi munkásság júliusi forradalmi harcainak kezdete.

1927	júl. 28.	Rákosi Mátyást és társait átszállítják a váci fegyházba.
	aug. 23.	Az egész világon tüntetnek a munkások Sacco és Vanzetti amerikai munkásvezetők meggyilkolása ellen.
	szept. 3—4.	Kommunisták tömeges letartóztatása a fővárosban és vidéken, Szegeden, Miskolcon, Debrecenben, Székesfehérvárott és a salgótarjáni bányavidéken.
	szept.	Megjelenik a KMP legális kulturális folyóirata, a *100* %.
	okt.—nov.	Szántó Zoltán és társai a „rendes" bíróság előtt.
	nov.—1928 febr.	A kínai forradalmi hadsereg által elfoglalt területeken (Kiangszi, Hunan, Kuangtung) megalakulnak a tanácsok.
	nov. 7.	Ítélethirdetés Szántó Zoltán és társai perében.
	dec. 2—19.	Az SzK(b)P XV. kongresszusa. A mezőgazdaság kollektivizálásának kezdete. A trockista-zinovjevista blokk megsemmisítése.
1928	febr. 20.	A Szovjetunió leszerelési javaslatot nyujt be a Népszövetséghez.
	febr. 25.	Landler Jenő halála.
	márc.	Felfedezik a sahti bányában elkövetett szabotázscselekményeket.
	jún.	Megjelenik a *Kommunista*, a KMP illegális lapja.
	júl.	A KMP Központi Bizottsága plénumának határozata „a legális szervezetekben való feleldódás ellen".
	júl. 17—szept. 1.	A Kommunista Internacionále VI. kongresszusa.
	nov. vége.	Sztrájkok a salgótarjáni, pécsi és pilisvörösvári bányavidéken.
	dec. 11.	2 000 pilisvörösvári bányamunkás éhségfelvonulása.
1929.		A nagy fordulat éve a Szovjetunióban.
	jan. 29.	Az építőmunkásellenzék röpiratában harcba hívja az építőmunkásokat a munkanélküliség ellen, a 8 órás munkanapért.
	márc.	A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának felhívása a világ proletárjaihoz a készülő háború, a szociáldemokrácia árulása ellen, a gyarmati népek forradalmainak támogatására.

1929	ápr. 23—29.	Az SzK(b)P XVI. konferenciája jóváhagyja az első ötéves tervet.
1930	jún. 7—jan. 20.	A Young-tervre vonatkozó tárgyalások. A Young-terv értelmében az amerikai tőke segítségével fokozzák a német haditermelést.
	júl. 26.	A KMP és a KIMSz felhívja a proletariátust, tüntessen augusztus 1-én, az első Nemzetközi Vörös Napon az új imperialista háború és fasizmus ellen.
	júl. vége.	A rendőrség letartóztatja a Nemzetközi Vörös Nap magyarországi szervezőit.
	aug. 1.	Az első Nemzetközi Vörös Nap, amelyet a Kommunista Internacionále az imperialista háború elleni harc és a Szovjetunió megvédelmezése jegyében rendez.

IRODALOMJEGYZÉK

a magyar párttörténet 1919—1929-es korszakához

A marxizmus-leninizmus klasszikusai

Lenin Magyarországról. Szemelvények Lenin műveiből. Szikra 1954. 107—151. old.

Lenin Műveiből:

31. kötet 1—111. old. „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. (1920 május 12.)
31. kötet 202—208. old. A Kommunista Internacionáléba való felvétel feltételei. (1920 július.)
31. kötet 211—239. old. A Kommunista Internacionále II. kongresszusa. (1920 július 19—augusztus 7.)
33. kötet 198—200. old. Egy ujságíró jegyzetei. (1922 február.)

Sztálin Műveiből:

6. kötet 310—333. old. A nemzetközi helyzethez. (1924 szeptember 20.)
7. kötet 54—60. old. A nemzetközi helyzethez és a kommunista pártok feladataihoz. (1925 március 22.)
7. kötet 277—316. old. A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XIV. kongresszusa. — A nemzetközi helyzetről. (1925 december 18—31.)
7. kötet 35—42. old. A Németországi Kommunista Párt perspektíváiról és a bolsevizálásról. (1925 február 3.)
10. kötet 291—312. old. A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XV. kongresszusa. — A világkapitalizmus fokozódó válsága és a Szovjetunió külpolitikai helyzete. (1927 december 2—19.)
11. kötet 153—170. old. Az SzK(b)P Központi Bizottságának plénuma — A Kommunista Internacionále programmjáról. (1928 július 4—12.)

Összefoglaló munkák

Nemes Dezső. A Kommunisták Magyarországi Pártjának harca 1919 augusztusától 1929 őszéig. Szikra 1954.

Mód Aladár. 400 év küzdelem az önálló Magyarországért. Szikra 1954.

A magyar nép története. Művelt Nép Könyvkiadó 1953.

Dokumentumgyüjtemények

A Rákosi-per. Szikra 1950.

Az ellenforradalom hatalomrajutása és rémuralma Magyarországon 1919—1921. Szerkesztette és a bevezető tanulmányt írta: Nemes Dezső. Szikra 1953.

Magyar május elsejék. Szerkesztette és a bevezető tanulmányt írta: Réti László. Szikra 1953.

„Előre, harcra ifjúmunkás!" Szerkesztette és bevezető tanulmányokkal ellátta: Svéd László. Ifjúsági Könyvkiadó 1954.

Monográfiák és tanulmányok

Andics Erzsébet. Ellenforradalom és bethleni konszolidáció. Szikra 1948.

— Fasizmus és reakció Magyarországon. Szikra 1947.

Vas Zoltán. Tizenhat év fegyházban. Szikra 1952.

Réti László. A Bethlen—Peyer paktum. Magyar Történelmi Társulat 1951.

— Lenin és a magyar munkásmozgalom. Szikra 1954.

Balla Aladárné. Sallai Imre és Fürst Sándor élete és mártírhalála. Szikra 1952.

Balázs Béla. A klerikális reakció a Horthy-fasizmus támasza. Művelt Nép Könyvkiadó 1953.

Magos György. Az amerikai imperialisták szerepe a Horthy-fasizmus stabilizálásában (1924—1929). Századok 1952. 1. szám.

Szépirodalom

Berzeviczy Gizella. Márianosztra. 3. kiad. Szépirodalmi Könyvkiadó 1953.

Gábor Andor. Bécsi levelek. Athenaeum 1950.

Sándor Kálmán. Szégyenfa. Szépirodalmi Könyvkiadó 1951.

Gergely Sándor. Találkozó. Szépirodalmi Könyvkiadó 1952.

Móricz Zsigmond. Új világot teremtsünk. Művelt Nép Könyvkiadó 1953. 197—199. old.

— Pillangó. Szépirodalmi Könyvkiadó 1954.

Móra Ferenc. Ének a búzamezőkről.

Madarász Emil. Versek. Athenaeum 1947.

— Csepel. 40. old.

— Lenin a Hortobágyon. 44. old.

Gábor Andor. Válogatott versek. Szépirodalmi Könyvkiadó 1953.

— Az én hazám. 35. old.

— Orgovány. 40. old.

— Tiszturak. 42. old.

— Vissza. 45. old.

— Proletárnak, rossz napokra. 50. old.

— Proletárka. 63. old.

— Május 1923. 81. old.

— Dal a munkanélkülieknek. 99. old.

— Évfordulón. 110. old.

Hét évszázad magyar versei. Szépirodalmi Könyvkiadó 1951.
Hamburger Jenő. Latinka-ballada. 817. old.
Komját Aladár. Meghalt Lenin. 818. old.
— Magyar dolgozók biztatása. 818. old.
— November 7. 819. old.
Tóth Árpád. Körúti hajnal. 786. old.
Juhász Gyula. A munka. 793. old.
— A munkásotthon homlokára. 793. old.
— A dolgozókhoz. 794. old.
— Új vallomás. 796. old.
József Attila. Összes Művei. 1. köt. Akadémia Kiadó 1952.
— Fiatal életek indulója. 29. old.
— Éhség. 26. old.
— A gép elkapta. 27. old.
— Petőfi tüze. 73. old.
— Ad sidera. 83. old.
— Tüntetés 145. old.
— Nem én kiáltok. 167. old.
— Szélkiáltó madár. 199. old.
— Munkás. 243. old.
— Szocialisták. 276. old.
— Anyám a mosásban. 284. old.
— Proletárdal. 290. old.
— Biztató. 340. old.
— Végül. 273. old.
— Összes Művei. 2. köt. Akadémia Kiadó 1952.
— Bethlen István. 14. old.
— Akácokhoz. 16. old.
— Favágó. 17. old.
Lányi Sarolta. Kései ajándék. Szépirodalmi Könyvkiadó 1951.
— Üzenetek. 58. old.
— Köszöntő. 60. old.
— A tavasz útjában. 61. old.
— Májusi vízió 64. old.
— Lenin a ravatalon. 77. old.
— Dunai szél. 80. old.
— Moszkvai magyar ének. 81. old.
Magyar írók Rákosi Mátyásról. Szépirodalmi Könyvkiadó 1952.
Illés Béla. Történelmi lecke. 80. old.
Rideg Sándor. Csendország csendjében. 97. old.
Illyés Gyula. 1926 július. 141. old.
Déry Tibor. Rákosi példája. 153. old.
Rideg Sándor. Emlékeimből. Szabadság antológia. Szépirodalmi Könyvkiadó. 140. old.
Fekete Gyula. Vér és korom. Szépirodalmi Könyvkiadó 1954.

TARTALOM

I. Az ellenforradalom hatalomrakerülésétől a Horthy-rendszer viszonylagos megszilárdulásáig. 1919 augusztus—1924 június

1. A szociáldemokrata Peidl-kormány visszaállítja a kapitalista rendszert 5

   a) A Tanácsköztársaság idején letartóztatott ellenforradalmárok szabadonbocsátásáról szóló rendelet (Hivatalos Közlöny, 1919 augusztus 3) 5

   b) Rendelet a Tanácsköztársaság idején köztulajdonba vett ipari és kereskedelmi üzemek tőkés tulajdonba való visszajuttatásáról (Hivatalos Közlöny, 1919 augusztus 7) 5

2. „Szüneteljen most az osztályharc!" — Az újjáalakult szociáldemokrata párt első röplapja (1919 szeptember 10) 6

3. Hamburger Jenő cikke a „Proletár"-ban a somogymegyei forradalmárok mártírhaláláról (Proletár, 1920 szeptember 16) ... 7

4. A „Szakszervezeti Értesítő" cikke leleplezi a keresztényszocialisták munkásellenes manővereit (Szakszervezeti Értesítő, 1919 október 1) 11

5. Szemtanú elbeszélése a Horthy-banditák siófoki vérengzéseiről (Népszava, 1919 október 4) 13

6. Röplap a tatabányai bányászok megmozdulását vérbefojtó ellenforradalmi terrorról (1919 szeptember) 15

7. A kaposvári katonai körletparancsnokság távirata a fővezérségnek a nagymányoki bányászsztrájk leveréséről (1919 szeptember 9) 17

8. Budapesti városparancsnoki helyzetjelentés a munkásság körében folyó kommunista agitációról (1919 október 7) 17

9. Részlet Yates amerikai ezredesnek, a magyar csendőrség és rendőrség újjászervezőjének a csendőrökhöz intézett felhívásából (Nemzeti Ujság, 1919 november 19) 18

10. A „Szakszervezeti Értesítő" cikke a szakszervezetekben nyilvántartott munkanélküliek számáról (Szakszervezeti Értesítő, 1919 november 15) 19

11. Részlet Korvin Ottó börtönnaplójából (1919 december 16) .. 20

12. Következetes, elszánt osztályharcra szólítja a proletárokat az újjáalakult Kommunisták Magyarországi Pártjának első röpirata (1919 december) 21

13. A karhatalmi főparancsnokság „védelmi osztályának" jelentése a MÁV-Gépgyár munkásainak hangulatáról (1920 január 12) 22

14. A Kommunisták Magyarországi Pártjának röplapja: „Kommunista pártot kell teremteni!" (1920) 23

15. A „Vörös Ujság" az osztrák szociáldemokrata kormány által internált magyar kommunisták szenvedéseiről (Vörös Ujság, Wien. 1920 február 6) 25

16. A „Vörös Ujság" megemlékezése két mártírhalált halt ifjú kommunistáról (Vörös Ujság, Wien. 1920 május 9) 26

17. „A fehér terror és a magyarországi ifjúmunkásság" — Gerő Ernő cikke az „Ifjúmunkás Internacionálé"-ban (Ifjúmunkás Internacionále, 1921 március) 27

18. 1920 május 1 megünneplése 30

a) A Kommunista Internacionále 1920 május 1 megünneplésére hívja fel a világ dolgozóit (Die Kommunistische Internationale, 1920) 30

b) A budapesti városparancsnokság „védelmi osztályának" helyzetjelentése 1920 május 1-ről (1920 május 1) 31

19. A bécsi „Vörös Ujság" leleplezi a magyar nagybirtokos osztály földreformpolitikáját (Vörös Ujság, Wien. 1920 május 15) 31

20. A Kommunisták Magyarországi Pártjának röplapja a vérengző ellenforradalmi rend elleni küzdelemre, a földért folytatott harcra hívja fel a parasztságot (1920 június) 33

21. A „Vörös Ujság" cikke: „A magyar munkásság hóhérai" (Vörös Ujság, Wien. 1920 május 16) 35

22. Rákosi Mátyás: „A magyar proletariátus és az antant diplomácia" (Vörös Ujság, Moszkva. 1920 június 27) 36

23. A Kommunisták Magyarországi Pártjának felhívása a bányászokhoz a kizsákmányolás elleni harcra (1920 tavasza) 38

24. A Kommunista Internacionále felhívása a világ proletariátusához a magyarországi fehér terror elleni tiltakozásra (1920 július) 40

25. A Kommunisták Magyarországi Pártja harcba hívja a magyar dolgozókat az ellenforradalmárok intervenciós készülődései ellen (Proletár, 1920 augusztus 19) 41

26. Landler Jenő: „Megint a «kérges tenyér»" (Proletár, 1920 augusztus 19) 43

27. Rákosi Mátyás ünnepi cikke a „Proletár"-ban a Nagy Októberi Szocialista Forradalom harmadik évfordulójára (Proletár, 1920 november 4) 44

28. A Német Kommunista Párt a magyar proletariátusért (Proletár, 1920 december 16) 48

29. A szovjet kormány a börtönbevetett magyar kommunisták megmentéséért 49

a) Csicserin szovjet külügyi népbiztos távirata gróf Teleki Pál magyar külügyminiszterhez a halálraítélt népbiztosok megmentése érdekében (1920 december 30) 49

b) A „Proletár" cikke: Szovjetoroszország kimenti a Horthy-börtönökből a magyar kommunistákat (Proletár, 1921 július 28) 50

30. Az 1921. III. t. c. — a magyar fasiszta diktatúra intézményes terrorjának törvénye „a társadalmi rend védelméről" a forradalmi munkásmozgalom ellen (1921 április 6) 51

31. A Kommunisták Magyarországi Pártjának röpirata: „Jöjjön a munkásság vörös tavasza!" (1921 március) 52

32. Bethlen István miniszterelnök parlamenti beszéde a költségvetési vita során a kommunista szervezkedésről (1921 június 1) 53

33. A budapesti büntetőtörvényszék rögtönítélő bíróságának ítélete Andics Erzsébet és társai perében (1921 június 2) 56

34. A „Proletár" a budapesti munkásság 1921 május 1-i tüntetéséről (Proletár, 1921 május 12) 58

35. A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának levele a Kommunisták Magyarországi Pártjához (1921 augusztus) .. 60

36. Révai József: „A szociáldemokrácia ellen" (Vörös Ujság, Wien. 1921 november 19) 63

37. Részletek a Bethlen—Peyer paktumból (1921 december 22).. 65

38. A „Kommün" a pártépítés kérdéseiről 69

a) „A kommunista párt a fehér terror idején" (Kommün, 1922 március 5) 69

b) „Kommunista pártfegyelem" (Kommün, 1922 június 28) 71

c) Tanulni és olvasni kell (Kommün, 1922 június 17) 73

39. A vasmunkássztrájk (Kommün, 1922 március 26) 75

40. A „Kommün" felhívja a magyar dolgozókat: készüljenek fel május 1-re (Kommün, 1922 április 26) 77

41. A „Kommün" beszámolója a 6 000 salgótarjáni munkás sztrájkjáról (Kommün, 1922 augusztus 9) 79

42. „Három fehér esztendő" (Kommün, 1922 augusztus 2) 81

43. A budapesti büntetőtörvényszék ítélete a Gerő Ernő és társai ellen indított perben (1923 május 26) 83

44. A hadügyminisztérium katonapolitikai osztályának bizalmas helyzetjelentései a megélénkülő munkásmozgalomról 87

45. A Szovjetoroszországban élő magyar kommunisták májusi üzenete (1923) 91

46. Julius (Alpári Gyula): „Lenin" [Internationale Presse-Korrespondenz (Inprekor), 1924 január 23] 93

47. Rákosi Mátyás: „Megmozdultak a magyar munkások" (Pravda, 1924 április 13) 96

48. A szociáldemokrata párton belüli ellenzék fellépése 97

a) Részletek a szociáldemokrata párt 1924-ben tartott XXII. kongresszusának jegyzőkönyvéből (A Magyarországi Szociáldemokrata Párt 1924. évi április hó 20., 21. és 22. napjain, Budapesten megtartott XXII. pártgyűlésének jegyzőkönyve) 97

b) Az ellenzék határozati javaslata (A Magyarországi Szociáldemokrata Párt 1924. évi április hó 20., 21. és 22. napjain, Budapesten megtartott XXII. pártgyűlésének jegyzőkönyve) 100

c) A szociáldemokrata párt ellenzéki csoportjának határozati javaslata a földmunkások és vasutasok szabad szervezkedése érdekében (1924) 101

49. Rákosi Mátyás: „A magyar szociáldemokrácia válsága" (Pravda, 1924 november 27) 102

II. A Kommunisták Magyarországi Pártjának újjászervezése, megszilárdulása és harca a kapitalizmus viszonylagos stabilizációjának éveiben. 1924 június—1929 szeptember. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt megalakulása és működése

50. A magyar munkásság eredményes bérharcai (1924 július—augusztus) 104

51. A budapesti kereskedelmi és iparkamara jelentése a stabilizáció után fokozódó munkanélküliségről (Kereskedelmünk és iparunk az 1924. évben) 105

52. A Kommunista Internacionále V. kongresszusának határozata a kommunista pártok bolsevizálásának irányelveiről (A Kommunista Internacionále V. kongresszusának jegyzőkönyve.) 105

53. „Új március útján" — a Kommunisták Magyarországi Pártja hivatalos folyóirata első számának vezércikke (Új Március, 1925 július—augusztus) 106

54. Rákosi Mátyás cikke az „Új Március"-ban a szakszervezeti egységről (Új Március, 1925 július—augusztus) 108

55. Rendőrségi jelentés a belügyminiszterhez a Kommunisták Ma-

gyarországi Pártjának 1925 augusztus 18 és 21 között megtartott újjáalakuló kongresszusáról 111

56. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt megalakulása (1925 április 14) 113

a) Részlet a Magyarországi Szocialista Munkáspárt megalakulását kimondó határozatból (A Magyarországi Szocialista Munkáspárt alakuló gyűlésének jegyzőkönyve) 113

b) A Magyarországi Szocialista Munkáspárt elvi nyilatkozata (A Magyarországi Szocialista Munkáspárt alakuló gyűlésének jegyzőkönyve) 114

c) A Magyarországi Szocialista Munkáspárt akcióprogrammja (A Magyarországi Szocialista Munkáspárt alakuló gyűlésének jegyzőkönyve) 116

57. A „Budapesti Hírlap" a szociáldemokrata balszárny kiválásáról (Budapesti Hírlap, 1925 április 8) 118

58. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt májusi felhívása a kizsákmányolás és az új imperialista háború ellen (1925 május 1) 119

59. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt harca a munkanélküli segélyért (Szocialista, 1925 május 24) 121

60. A budapesti rendőrfőkapitány jelentése: a szociáldemokrata párt vezetősége követeli a Magyarországi Szocialista Munkáspárt betiltását (1925 június 2) 123

61. Erősödik a Magyarországi Szocialista Munkáspárt befolyása a bányászok és az ipari munkások között 123

a) A hadügyminisztérium katonapolitikai osztályának jelentése a komárommegyei bányamunkások balratolódásáról (1925 augusztus) 123

b) A budapesti rendőrfőkapitány jelentése a belügyminiszternek a salgótarjáni bányászok helyzetéről, valamint a Magyar Általános Gépgyárban és a szolnoki Hungária Gőzfűrész Rt-nál lefolyt sztrájkmozgalomról (1925 szeptember 15) 124

c) A hadügyminisztérium katonapolitikai osztályának jelentése a tatabányai munkások helyzetéről és politikai hangulatáról (1925 november 10) 125

d) A baranyamegyei alispán jelenti a kormánynak, hogy a mecsekszabolcsi bányászok balratolódását a keresztényszocialista szervezetek segítségével nem tudja megakadályozni (1925 november 24) 126

62. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt küzd a munkás-paraszt szövetség megteremtéséért 126

a) Részlet a Magyarországi Szocialista Munkáspárt agrárprogrammjából. (Új földreformot! A Magyarországi Szocialista Munkáspárt ideiglenes agrárprogrammja) 126

b) A Magyarországi Szocialista Munkáspárt röpiratában a városi munkássággal közös harcra hívja fel a földmunkásokat és a kisparasztokat (1926 június) 129

63. A Kommunisták Magyarországi Pártjának és a Magyarországi Szocialista Munkáspártnak a vezetői az osztályellenség fogságában. A Rákosi-per jelentősége 132

a) Newyorki munkások tiltakozó gyűlése a magyar kommunisták elfogása és megkínzása ügyében (Új Előre, 1925 október 7) ... 132
b) Német és francia közéleti személyiségek tiltakozása a tervezett statáriális eljárás ellen (Új Előre, 1925 október 11) 133
c) Az „Új Március" tudósítása a statáriális tárgyalásról (Új Március, 1925 november) 133
d) A kommunisták hősi helytállásának hatása a dolgozókra (Munkáslevél. Új Március, 1925 december) 135
e) Rákosi elvtárs felszólalása a törvényszéki tárgyaláson az utolsó szó jogán (Új Március, 1926 július—augusztus) 136
f) A Kommunisták Magyarországi Pártja Központi Bizottságának határozata a Rákosi-per jelentőségéről és tanulságairól (Új Március, 1926 szeptember) 138

64. Az „Új Március" cikke a szakszervezeti bürokrácia hóhérmunkájáról (Új Március, 1925 október) 141

65. Részlet a Magyarországi Vas- és Fémmunkások Központi Szövetsége 1926 június 8-i vezetőségi ülésének jegyzőkönyvéből: a szakszervezeti bürokrácia tovább bomlasztja a szakszervezeti egységet 143

66. Landler Jenő előszava Sztálin: „Lenin és a leninizmus" című, Bécsben, 1925-ben magyarul megjelent művéhez (Munka és Tudás Könyvtára) 144

67. A Kommunisták Magyarországi Pártja és a Magyarországi Szocialista Munkáspárt befolyására újból erősödik az osztályharcos ellenzék a szociáldemokrata pártban 148

a) A szolnoki szociáldemokrata pártellenzék kiáltványa a szociáldemokrata párt 1925 decemberi kongresszusának küldötteihez (1925 december 19) 148
b) A gyömrői pártellenzék kiáltványa a szociáldemokrata párt 1925 decemberében tartott kongresszusához (1925 december 23) 150
c) Rendőrségi jelentés a szociáldemokrata párt erősödő belső ellenzékéről 151

68. A párizsi magyar követ titkos jelentése a külügyminiszterhez: Garami Ernő felajánlotta szolgálatait a magyar kormánynak (1926 augusztus 7) 152

69. Minden üldözés ellenére erősödik a Magyarországi Szocialista Munkáspárt 153

a) Rendőrségi jelentés a Magyarországi Szocialista Munkáspárt szervezeteinek, tagságának és tömegbefolyásának erősödéséről (A magyar királyi államrendőrség főkapitányságának politikai nyomozó főcsoportja jelentése) 153
b) A belügyminiszter bizalmas körlevele az alispánokhoz és a kerületi főkapitányokhoz a Magyarországi Szocialista Munkáspárt vidéki szervezeteinek megalakulásáról (1926 június 14) 154

70. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt röpirata szervezkedésre hívja fel a proletárasszonyokat (1926 március 23) 155

71. A salgótarjáni munkásság éhségfelvonulása (Új Március, 1926 május) 157

72. A Kommunisták Magyarországi Pártja és a Magyarországi Szocialista Munkáspárt az osztályharcos munkásegységért és a szakszervezetek védelméért 160

a) A Magyarországi Szocialista Munkáspárt akcióegységre hívja fel a munkásosztályt az 1926-os parlamenti választások előtt (1926 november 15) 160

b) „A Bethlen-kormány el akarja pusztítani a szakszervezeteket" (Új Március, 1927 január—február) 164

73. A Magyarországi Szocialista Munkáspárt röpirata leleplezi a pártba beépített rendőrügynökök tevékenységét (1927 január 10) 166

74. Az ellenforradalmi kormány újabb támadásai a Kommunisták Magyarországi Pártja és a Magyarországi Szocialista Munkáspárt ellen 168

a) A Magyarországi Szocialista Munkáspárt röpiratban tiltakozik a rendőrség üldöző hadjárata ellen (1927 február 9) 168

b) Szántó Zoltán és társai bebörtönzése (Új Március, 1927 március) 170

c) Szántó Zoltán és társai a rögtönítélő bíróság előtt (Új Március, 1927 április) 170

d) Belügyminiszteri utasítás a kerületi főkapitányokhoz és alispánokhoz a kommunista agitáció és a fenyegető aratósztrájkok elfojtására (1927 május 18) 172

75. A Kommunisták Magyarországi Pártja harcol Trianon imperialista revíziója ellen, a Szovjetunió védelméért és a békéért (Új Március, 1927 július) 173

76. A szanálás után fokozódik a munkanélküliség (Statisztikai Közlemények. 56. köt.) 175

77. Az ipari termelés növekedése ellenére süllyed a munkásosztály életszínvonala (Statisztikai Közlemények. 59. köt.) 176

78. Sztrájkok és bérharcok a Kommunisták Magyarországi Pártja vezetésével (1927—1928) 176

a) A „Párizsi Munkás" cikke a magyarországi tömegsztrájkokról és kizárásokról (Párizsi Munkás, 1927 augusztus 13) 176

b) A famunkások harca a kollektív szerződés betartásáért (Új Március, 1928 május—június) 178

c) A pilisvörösvári bányamunkások éhségfelvonulása (Új Március, 1928 december) 179

79. A Kommunisták Magyarországi Pártja Központi Bizottságának megemlékezése Landler Jenő elvtársról (Új Március, 1928 február) 180

80. Megjelenik a „Kommunista", a Kommunisták Magyarországi Pártja új illegális lapja (Kommunista, 1928 június) 182

81. A Kommunista Internacionále VI. kongresszusának állásfoglalása „a kapitalista fejlődés középső fokán álló országok" forradalmi perspektívájáról (A Kommunista Internacionále programmja) 184

82. A Kommunisták Magyarországi Pártja irányításával erősödik a szakszervezeti ellenzéki mozgalom 185

a) Az építőmunkásellenzék harcra szervezi a dolgozókat a szakszervezet korrupt vezetői ellen (1928) 185
b) Az építőmunkásellenzék röpiratban tiltakozik a szakszervezeti kizárások ellen (1929 január 26) 186
c) A vasasszakszervezet ellenzéki szervező bizottságának felhívása a vasmunkásokhoz (1928 október) 187
d) A salgótarjáni bányászok harcba hívják az ország bányamunkásait a bányabárók és a Bányamunkásszövetség áruló vezetői ellen (1929) 188

83. A vasipari munkásság bérharcai 1929 első felében (Új Március, 1929 július) 189

84. Detektívjelentés a rendőrfőkapitányhoz: a szociáldemokrata vezetőség a rendőrség megbízásából a szakszervezetekben spiclimunkát végez (1929 január 17) 191

85. A Kommunisták Magyarországi Pártja harcol a szociáldemokrata álbaloldal ellen (Új Március, 1928 október) 191

86. Kommunisták tevékenysége a munkáskultúr- és sportszervezetekben 194

a) A „100 %" cikke a szocialista kultúrmunka jelentőségéről 194
b) A munkáskultúregyesületek baloldali blokkjának felhívása a tagok osztályharcos nevelése érdekében 195
c) Belügyminiszteri körrendelet a rendőri és közigazgatási hatóságokhoz a szavalókórusok ellenőrzéséről (1929 április 4) 197
d) „A munkáskultúregyletek jelentősége és feladatai Magyarországon" (Sarló és Kalapács, 1929 december) 198

87. A Kommunista Ifjúmunkás Szövetség röpirata a leventébe kényszerített ipari és földmunkás ifjakhoz (1928 őszén) 199

88. Az „Új Március" cikke az első nemzetközi Vörös Nap jelentőségéről (Új Március, 1929 április—május—június) 202

89. A fasiszta rendőrség és a szociáldemokrácia egységfrontja a békeharc ellen 204

a) Rendőrségi jelentés a magyar és osztrák szociáldemokrata vezetők békeellenes összeesküvéséről (1929 július) 204
b) A főispánokhoz intézett bizalmas belügyminiszteri körlevél bizonyítja a szociáldemokrata vezetők és a fasiszta hatóságok együttműködését (1929 július 29) 205

c) A rendőrfőkapitány jelenti a belügyminiszternek: a szociáldemokrata vezetők beváltották a béketüntetés meghiúsítására tett ígéretüket (1929 augusztus 2) 205

Időrendi áttekintés 207

Irodalomjegyzék 220

Összeállították:

BALLA ALADÁRNÉ
GYŐRFFY SÁNDOR
SZABÓ ÁGNES

Sajtó alá rendezte: Iványi Béla. Műszaki vezető: **Szécsi Andor.**

A cimlapot tervezte: Csillag Vera.

A könyv szedését 1954. IX. 1-én kezdték meg. Megjelent X. 26-án, 15.000 példányban. Tartalmaz 18,5 szerkesztői ívet. Terjedelme 14,5 (A/5) ív — $^1/_2$ ív melléklet.

6358. **Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.**
Felelős: Vértes Ferenc.

Fűzve: 8.— Ft
Kötve: 13.— Ft